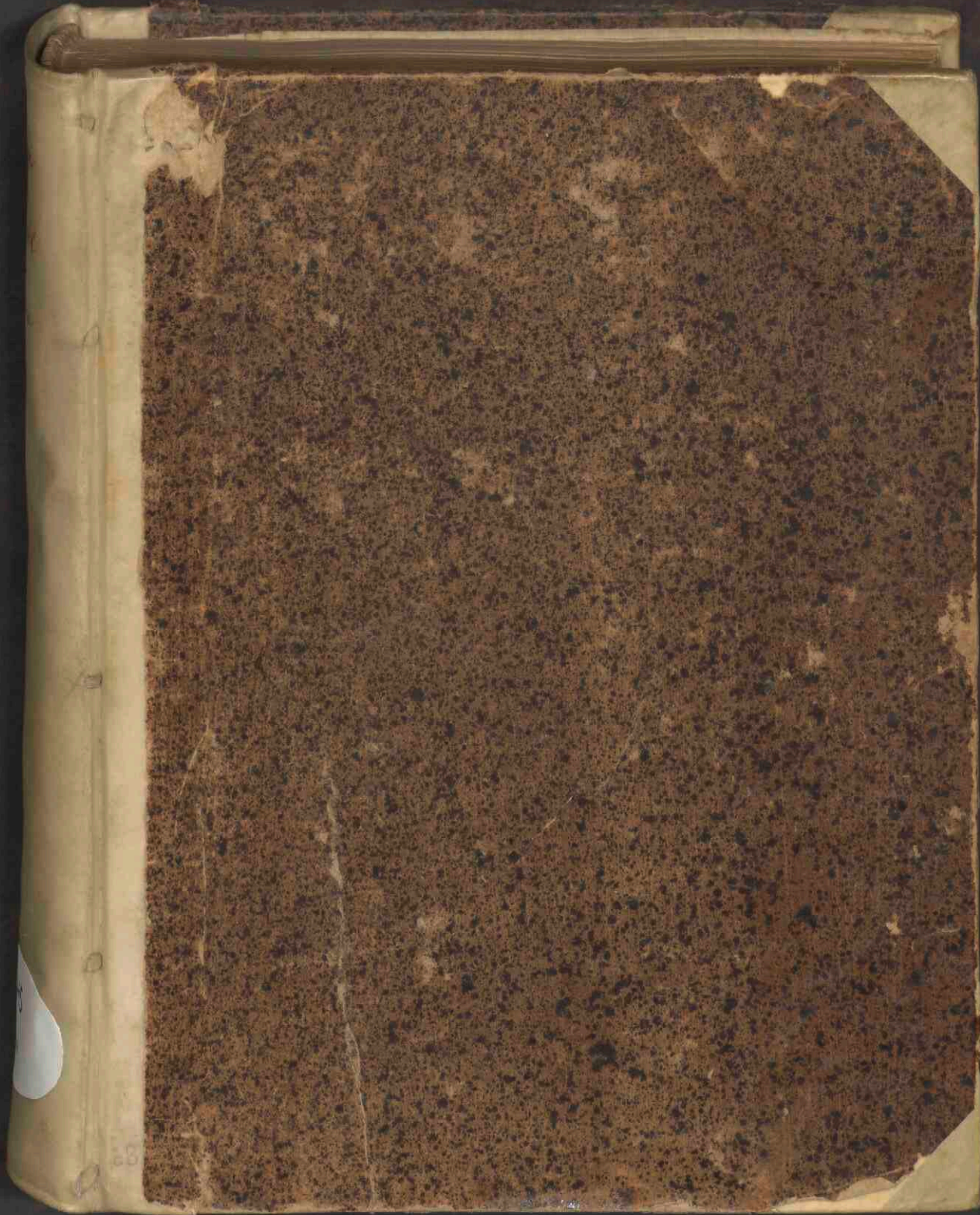

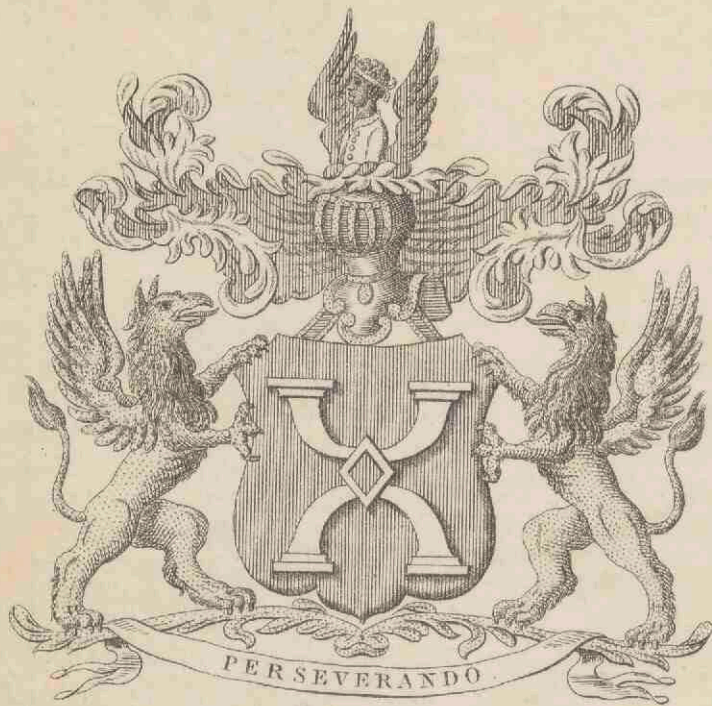

Cronike vanden Stichte van Utrecht ende van Hollant

<https://hdl.handle.net/1874/420812>

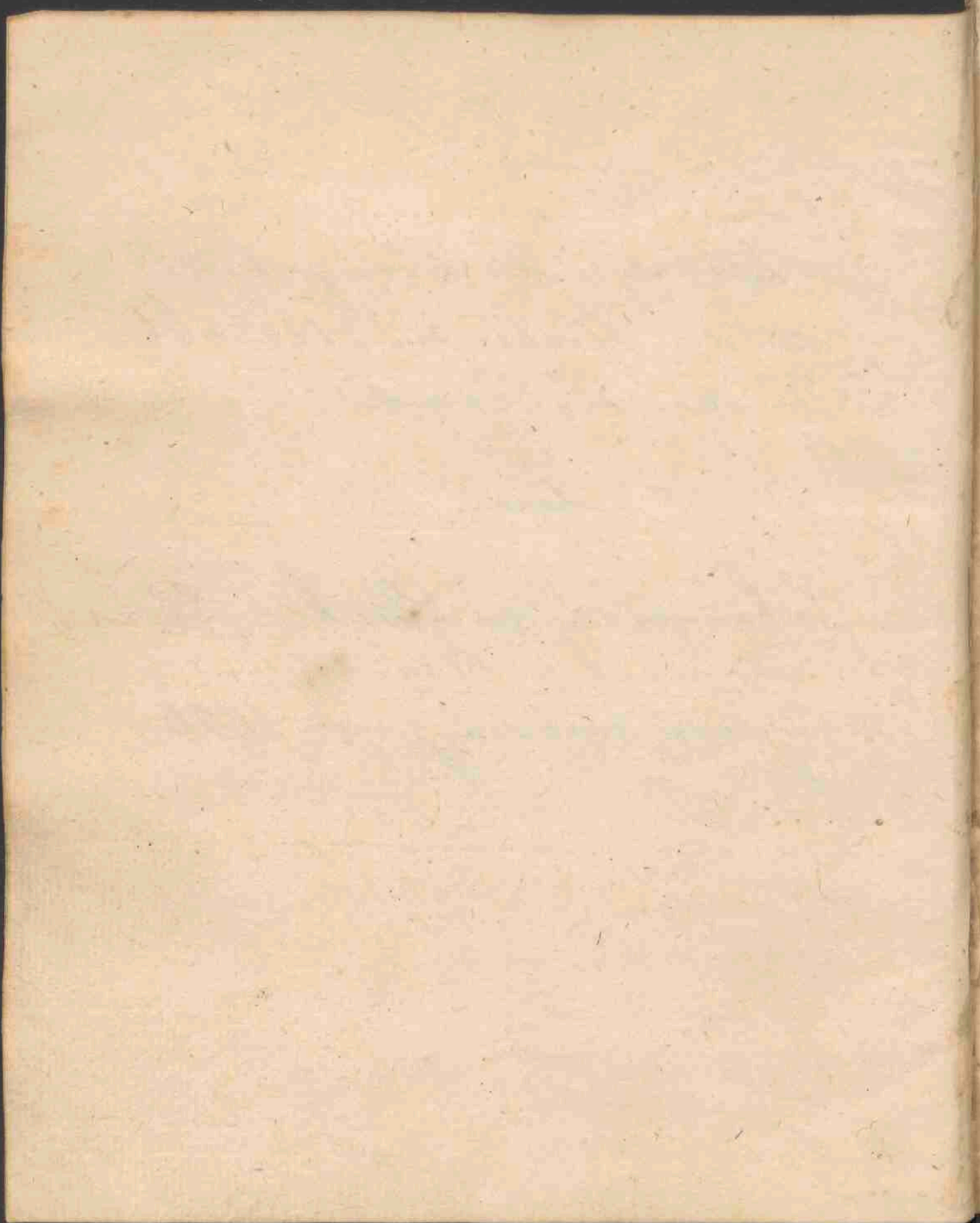

Coenen.

1038

Dere kromiek hebben we
gekregen voor reul tegen een
gedrukt exemplaar, moet
geplaatst worden.

Is het gedrukte exemplaar
afgeschreven?

(Schrift van Meij. J. M. Keyman?)

University of Minnesota. (3; 1024)
Bulletin [of the] agricultural experimental station. No. 162
(1916) — ...
Bulletin, Technical, [of the] agricultural experimental sta-
tion. Nr. 91 (1932) — ...
Bulletin [of the] geological survey. Nr. 11 (1914) — ...
Bulletin [of the] Minnesota school of mines. Nr. 3 (1914) — ...
Research publications:
Biographical series. Nr. 1 (1921) — ...
Current Problems. Nr. 1 (1913) — ...
Education series. Nr. 1 (1922) — ... V.V. 26 A
Reports of the survey. Botanical series. 1 (1892) — ... V.V. 79 D
Studies in the biological sciences. Nr. 1 (1913) — ... V.V. 26 A
Zie volgend blaadje

Hs. 10 B 8

W.

29-8-1972 prof. Hellinga en Drs. S. Wartena over datering:

Watermerk: Fleur de Lis met onderaan kruis met letters WR in ligatuur. Deze lettercombinatie is 17de eeus. In Voorn, Churchill en Heawood niet precies gelijk watermerk gevonden. Wat afmeting betreft is het watermerk te vergelijken met Heawood 1769 ~~(XXXXXXXXXX)~~ (Schieland 1616); 1781 (Amst. 1686), Churchill 427 (1645).

De hand is die van een "antiquarian" (zoals b.v. van Alkemade).

Conclusie: waarschijnlijk eerste helft 17de eeuw.

(Schrijver van Ms. J.M. Reymans)

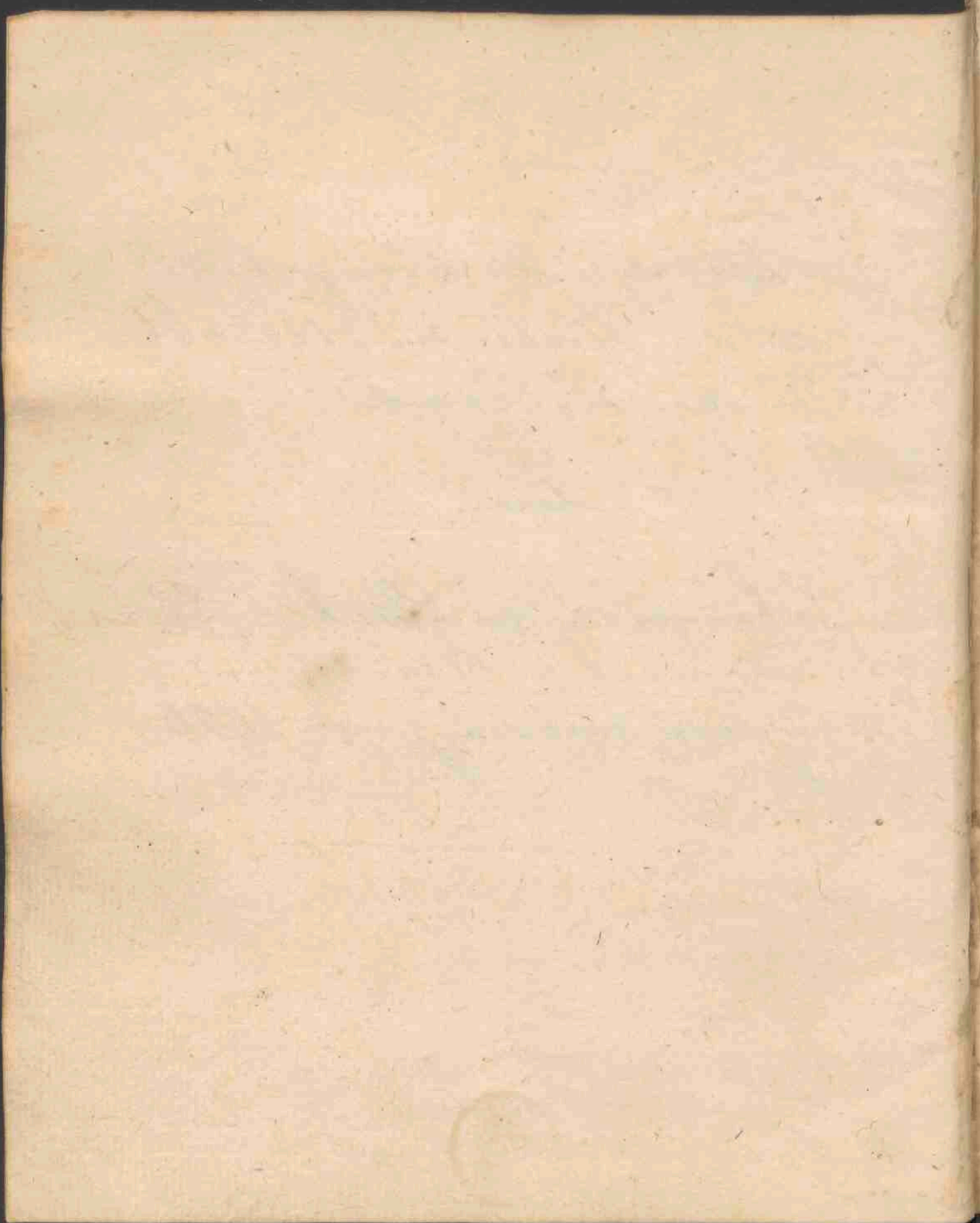
Dit Syn die Cronycken
van den Stichte van Utrecht
en van Holland

door

Johannes van der Beke (Beka)
Kanonik te Utrecht
eindigende met den jare 1420

(lees: 1393)

Tafel der navolgender romijche

- Van Antonij die dat verste raetel tinnende
dat in Utrecht staet. fo. ij.
- How die stancy drom Wilty lout
dit lant vbonne. fo. in
- Van Day oberst die Coninc in Sessfranche
kbat die vbergt tinnende in die verste kenne. in
- Warom dattet kollat gencant is. fo. v
- How dat kollat gedent is in bisdom in
in Sessfranche. fo. vi
- Van Sinte Willibrodus geboerte. fo. vi
- Van Sinte Willibrodus in syn geselle
hoe in in dmitte lant gnanne. fo. vii.
- Van Rabbon die vberse Coninc in
van die ktyllyche ruyt rapelle. fo. viii.
- Van dat sinte Willibrodus verst bischop
wert tot Utrecht. fo. ix.
- Vande heylig dom dat binn der herche
van Utrecht is. fo. x.
- Van Sinte Martellus in van Rabbon die
fo. xi.

- Day sinte Willbroede miraculē fo xi
 Day sinte Willbroede doot sy syn gesellē xii.
 Day sinte Bonifart xiii.
 Dat Bonifartus bischop Dutrecht oer xiv.
 Vanden vbediarsting der kerche van Colen sy
 van Utrecht xvi.
 Day sinte Bonifartus sy synre gesellen martel. xvii.
 Day sinte Gregorius hie sy bischop oerl xviii.
 Day Adelbertus de vrede bischop xix.
 Day Godardus de vrede bischop xx.
 Day Harmharus de vii. bischop xxi.
 Day Ekfridus de viii. bischop xxii.
 Day Fredericus de ix. bischop xxiii.
 Day Alfredus de x. de fredericus broeder van. xxiv.
 Day Sigerus de xi. bischop van Utrecht xxv.
 Day Sijngertus de xii. bischop xxvi.
 Hoe Carolus de Calv Coninc van Arantien sy
 na van Rome gaf Sidericus de vrede man van
 Erassus van Holland xxvii.
 Day Edelbertus de xiii. bischop Dutrecht. xxviii.

- Van Dyrbaldus den xij. bischop . . . . . xxxv.
- Van Diderich den anderen graue van hollt . . . . . xxxvi.
- Van Rabodius den xiiii. bischop . . . . . xxxvii.
- Van Baldrich den xv. bischop . . . . . xxxviii.
- Van Volmarich den xvi. bischop . . . . . xli.
- Van Arnulfus den in. Graue van hollt . . . . . xli.
- Van Baldewinich den xvii. bischop . . . . . xli.
- Van Diderich den in. Graue van hollt . . . . . xliii.
- Van Ansfredus den xviii. bischop . . . . . xliii.
- Van Adelboldus den xix. bischop . . . . . xliiii.
- Van Berulfus den xx. bischop . . . . . xlv.
- Van Graue Diderich den xxi. Graue van hollt . . . . . xlviii.
- Van florey den xxii. Graue van hollt . . . . . xlviii.
- Van Willem den xxiii. bischop . . . . . l.
- Van Gertruden der Grauwe van Roberto son
lateren manne Ende van Edeuaert den hertoge
vantho hertog . . . . . l.
- Van Coenraet den xxiiii. bischop van Fouchter
Dorch den xxv. Graue van hollt . . . . . li.
- Van florey den xxvi. Graue van hollt . . . . . liii.
- Van Burchardus den xxvii. bischop . . . . . liii.
- Van Dyrbaldus den xxviii. bischop . . . . . lx.
- Van Diderich den xxix. Graue . . . . . lxi.

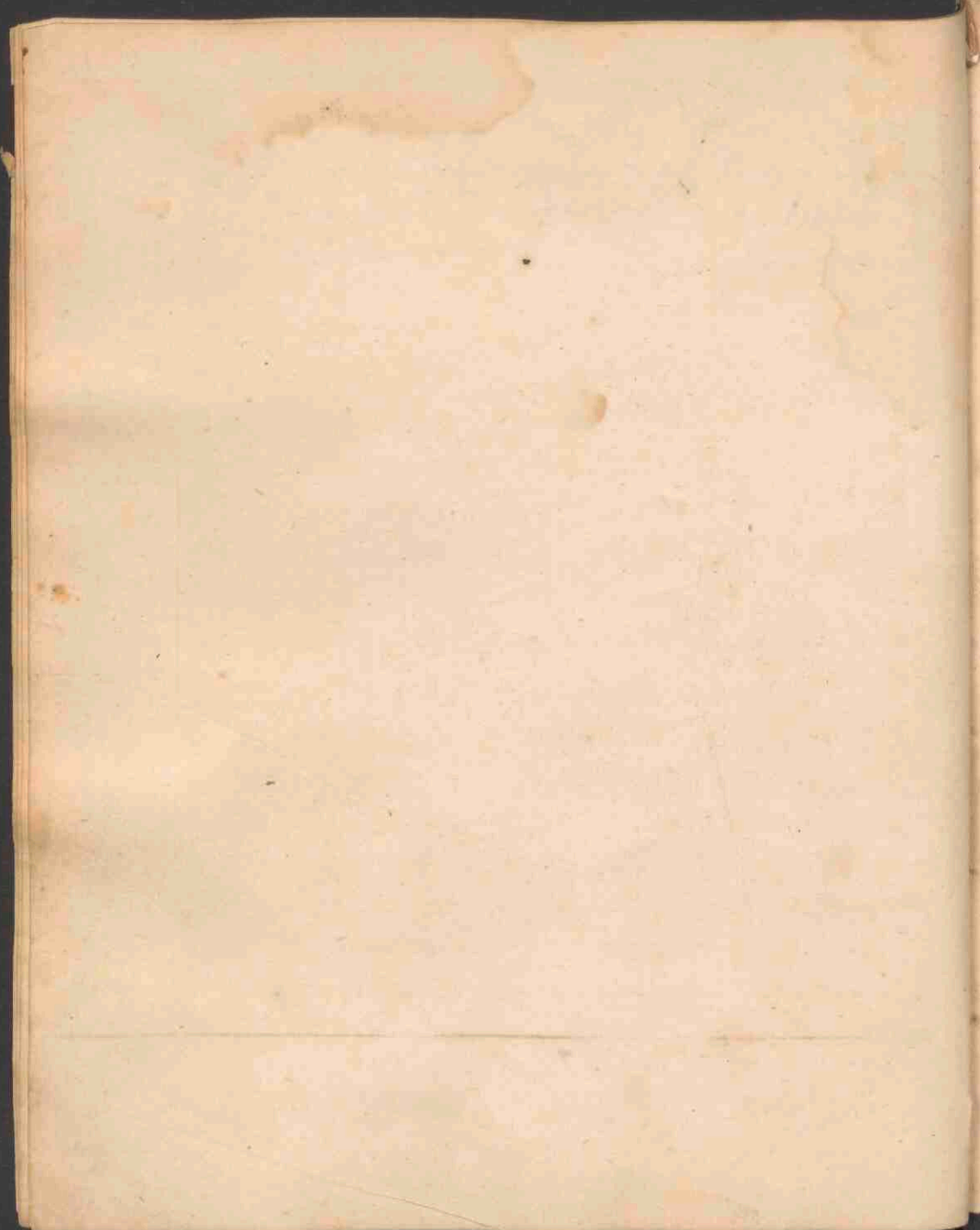
Wan Andreas die xxxij ^e bischop	lxij.
Wan Hendric die xxxij ^e bischop	lx.
Wan Heremant die xxxij ^e bischop	lxm.
Wan Goderich die xxxij ^e bischop	lxv.
Wan Erwin florent die xij ^e Erwin	lxv.
Wan Balderich die xxxij ^e bischop.	lxv.
Wan Diderich die xij ^e Erwin van Holt	lxvi.
Wan Diederich die xxxij ^e bischop tunc Ende van Diderich die xxxij ^e bischop.	lxvii.
Wan Diderich die xij ^e Erwin van Marfange die xxxij ^e bischop. tot Wange	lxviii.
Wan Erwin Lodewich die xij ^e Erwin Willelm die xxxij ^e Erwin die xij ^e Erwin.	lxix.
Wan Otto die xxxij ^e bischop.	lxx.
Wan Otto die xxxij ^e bischop.	lxxi.
Wan florent die xij ^e Erwin	lxxii.
Wan Wilbrand die xxxij ^e bischop	lxxiii.
Wan bischop Otto die xxxij ^e bischop.	lxxiv.
Wan Erwin Willelm die na Robert Comurk die xxxij ^e Erwin van Holt	lxxv.
Wan Goderich die xxxij ^e bischop	lxxvi.
Wan Heremant die xxxij ^e bischop	lxxvii.

- Day Grauw florent die p^o Grauw. C. p^o
 Day Fay van Assouat die p^o bissop. C. p^o
 Day Bissop Fay van Zucht die p^o bissop. C. p^o
 Day Willam van Metz die p^o bissop. C. p^o
 Day Louyse van die Grauw florent sone van die
 p^o Grauw van Holland C. p^o
 Day Johan van Bourgoumbay die p^o Grauw. C. p^o
 Day bissop Elyse die p^o C. p^o
 Day Willa die p^o Grauw die van die
 Grauw van C. p^o
 Day bissop Alexander van Zucht die p^o C. p^o
 Day Jacob van Soudobay die p^o bissop. C. p^o
 Day Johanne van Zucht die p^o bissop C. p^o
 Day Willam die p^o Grauw C. p^o
 Day Morland die Capote die p^o bissop C. p^o
 Day bissop Fay van die p^o C. p^o
 Day Margrete die keiserinne die p^o Grauw
 van Holland C. p^o
 Day hertoge Willam keiser Lodereyke sone
 die p^o Grauw van Holland. C. p^o
 Day hertoge Albert die p^o Grauw. C. p^o
 Day hertoge Reynout van Schre van tontre
 overbaert syn broeder. C. p^o

Van Fay van Werrebroeg den plom⁷ bisshop. C. loope
Van Derut van boery den plom⁷ bisshop. C. loope
Van florant van Wouwertgouwy den l. bisshop. C. loope
Van funderut van Blaunhousay den l. bisshop
tot Utrecht ————— fo. 11. v.

Day 148

Dit sijn die tromphen
vanden stuyt van Utrecht in
van hollandt

erfame gheschiedinghen vadersen vadersen
sprunck in hertogen boeren tohane
bisschop der heyliger kercken tot Utrecht
William hertoge in Erue vanden palase in
sprunck et lant van hollandt Johannet vander
beke ontbriet v parue blyscap in salngit ende
kegert te bescreuen die iachling historie waer
aef vby udder beschreuen doch verstaen dat
vby die ghesche in die dacten der heyliger bisschop
pe van Utrecht ende der grootmoediger prunck
van hollandt verstaent in bescreuen siben
mit grofey wite in mit ardenen in gesort
dit taerling historie tromphen boeren prunck
leguen vmyt dacten in vmyt hertogen daer vby
vbel na senu taer ouer gearbeit hebben ver
vby volbrongt hebben op dat dier ydenhemib

duer groter boerey vermits traagz der tyt
bescreyene mit volck vergetoy en blyw. En
want die greftey der voorsijder bisschoppe ende
der prince alsoe veel ondermenget in datme
so mit luyt geschende en mag besoueliker
der greftey horen luytich ganch te honden
Dat om soe hebben wy onsen lieue herten dese
Leyenboerdege hyston verpactet en bescreuen
da hoer beyder greftey soue wy alre vortste
en luytste moeghe. Welcke hyston wy
naber vberouff senden daer in te lese om sine
danghe, tytortinge. En op dat wy daer in leest
hoe geet en hoe blydicheit het is v en nobel
volck onderlinge te hebben vrede. Want v
volck alsinde hure nae bescreuen mit wat day
sine gesecke en van sine manen. En sonder
middel onderdanig den Roomsch kensker der
hollant in toerey vberit gedenkt vanden ruyken
Comit van Vlaenderen al in een Bisdom en
in de grefschap en daer om soe hant elck
mit andere vrede en behoet v vrentschap en
en vberstaet nabe vande da buten en veremigt.

71
v my nock volck mit vngesegende vnderzettingen
Ende ist dat ghy vnderzettelike vrede ende
vruenschap heent soe sy mag v mitten hulpe
gode niemant daren daer ghy te soeke stiden
in vromheit die vladigh onderbiden moey ist
dat ghy dese hystorie niet stelike vndersoekt
vbant vronde den psychosopie. Die geschrenste
der gelidene tyt sijn vbarstige typhene
der vjumboordige ty der toerouder tyt
An vullen vby gaten te materid der vberste
Ende vbant vbarstige vberste vberste
it soe begunne vby ten alre eerste onse vromhe
dat it die tyt te bestrime vande gheue die alre
dunge it begun vby vnde.

Van Antonius die dat eerste
raffee kinnende daer in vberste
staet vby noemde Antonia.

Daerom vanden faer dat Daer onse eerste
vader gesegde vbat v. C. vris op die vj.
Calende van kammaut op die sonne dars naest
vbert geboren te Betgeen der stad in vnde

du verlosser der werelt onse heer **H**erzogen
vater god **S**yn mensche vander saliger maget
Maria met kensert **C**onstantin **P**ly. i. i. i. du
de eerste vater d'army **A**ugustinus hert **S**yn vater
ary gebude over alle du werelt **J**ose **C**on-
tantin hert mit **R**odry **A**ugustinus dat is
te verstaen du **S**yn d'army met **S**yn oert wat
dat **P**ulvis **R**egar mit al gods bonge **S**yn hadde
aert **R**odry **R**odry dat vater **C**onstantin
soe dat alle du werelt vater onder **S**yn gebod
Na **S**yn doot qua **S**yn **C**onstantin hert **C**onstantin
in ont **R**odry **R**odry **P**ly. in vater **S**yn **S**yn
gering **R**odry **S**yn na **S**yn du **S**yn ont **S**yn
qua **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn
qua **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn
hert **P**ly. **E**nde **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn
tate **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn
gesele vater **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn
Syn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn
hert **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn
te **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn
verhet mit **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn **S**yn

11
Stad van Romm dede hy ontferme mit bruen
de/ty nau' vele stonden du' hy hadde inder stad
soe dede hy synre moeder ty synre suster vnde
synre broeder mitten vbetrede Scenken du' syn
minster ty syn gebroeder vbat dede hy inder bade
laten ter ader ty alsoe vber smoren Ende nae dat
hy sinte peter dede vrinne ty sinte Pantals
vntsoefde soe dede hy den kerste dat vres te
verdent Gede Wro alsoe du' Rommge hyste
riv ingent dede somige lude vanden Lade om
dat sy synre vbrechtgert berisproch sonder inpart
dodden ty somigen sonder vbet vber stad vber
orijne vande vbetlye vber veel man' vbane
du' nu' hy Graunb ty du' ander Dutoinb
Graunb vbat re vande vdelen Senatoren En
Dutoinb vbat re vanden vbetrede Tribunen
Graunb qua mit synen vnderhap vbanderen
dese gally ty qua in Ardennu' daer vant
hy inder vboestynre vbeuvelus vbat ty daer
hy tinnude hy vry palat alsoen kerst
Ende daer aff font du' zrlu' stude gemeten
luden noch londen daget D'quib' granj.

Antonius die voers doer Germanus dat id doer
duitsgelant is qua in hollant daer hy by de
stroem des Ryns mahede vnu vesten inde farr
ont hoere hys. die on die gidenhemisse syn
manu lange tyt Antonia lant. Sy dat selu
lant besat Antonius voers is sine naromlinge
mit vrange lange tyt. In soe lange dat die
Glaun is die Wilten die stad die Antonia
hant vbonne is vermede alsom hant nae
besat vonden sal.

Goed die Glaun die Wilten
hant dit lant vbonne!

Daer nae in onlange tacye onvmede der
mensche souden die god aen hant vbreken vbonde
soe quare gebarent mit groeter hant vrange
mynghande volk vlt Saxarien is vlt
brocht lant vande lant dat Scandinavia
hant vermede der verhengnisse god alle. En
rope dat id is deel vander vbrekt daer Rom
is dit lant in leit vander lant quillende ver-
mede. Ende mede groet vloeyge streke is!

manslangte soet vromme in velle rommelingen
 dw' alreut genoecht vbarren also Sippidit dlam
 Sarmati Wandali Diarri durne oech hinnen
 heet Want dw' Sippidit bedrobonge Italic dlam
 in vromme Sestercypt Sarmati vromme yd
 nome Wandali vromme Dfritu Grote vromme
 Catgabouge hinnen vromme Galley Blainy
 durne viltet hiet vromme alle hollant
 Dit viltet volke datme viltet hiet na dat
 in dw' stad dw' Antoma heet gideftromet
 haddey oec tinnende in vey sonderlinge vast
 rusteel dat vey durne vbredey volke synen nary
 ontfuch vey hiet Wiltensburg Dax nar
 lange tyt mahidey dw' viltet vey vndergast
 mitte vreyen dat in vromme dey Lym dat vinner
 op varen vey mit herttrant veybergety al dat
 land va Galley Ende alsoe dw' vromme
 hert vey sent soe vbat in durne tyt vey hert vey
 hert dw' Valentinianus hiet dw' vey hert
 va Fulvius Cesar vey veynam sweltende do
 mare vey dw' veyberdey vey veyberdey volke
 vey veyberdey durne tyt vey veyberdey

ende haeste te vry dat onghoorfame volck te
obedientiam ende te beoecnen. Daer gescreuen
dat den keiser verbbay en beoebant dat onghoorfa-
minge dat en bequelt al hoer sijn en voer de
Lyn weder en vermindert dat raster te vulten
en beoebant alre eerst de vrees en ont heeren
m. en n. Ende beide vandam weder mit sijn
en mit groeten love en vab moeyt keiser daer
naer somig taer

Van Sagobertus den Coninc in
Suffranthien vab den vrees
tinnere en den eerste kerke

Daer naer een deel taeren alsoe Martin
keiser vab in drey tijden vab een Coninc in
Suffranthien den Sagobertus hert ende
hadde hollant in sijn beoebant en dede weder
maeken een raster van zondertinge grooten
tinnere en dedet noemen te latine Craverting
dat it te duntse en omre vab vabanting daer
omre boede en vabollende den rastering van

Wrecht alle Conincliche bay meingerhande
goede die byden Eyn boeren in byden zouter zee
binnen veldre montaigne veldt getimmeret die
eerste kerche in die zee des apostels Sinte
Thomas daer die priesteren arbeit in dede om
te behouden dat vreschre veldt mer die arbeit
vbat al om niet vbant dat herde in thye veldt
in ende inmer dat by vlyge gelooff te beeren vdt
hoxen lande in braken die eerste kerche in
daer naer mit soeren overlyge moeden in alle
hollandt

Daerom dattet hollandt
genoemt is

Hollandt alsoment vint bescreuen in vey boeke
dat hant de proprietatibus rerum inde byffing
boeke is in veyne provincie geloge byden in
vande Eyn daer die Eyn in die zee gaet
en strectet Smitvort an brabant in oest
vort an vrosant in noestvort an vortachse
zwe in vortvort an die inder galien in an
vlanderen in is vey brechtlandt in vwatering

in alle synen nutten en inder ziele in het Rijnland
omme bebloent gelijck een eylande in heeft
binny vbalty in veel nutten in Sonderlinge
goet vbenlandt vbaer daer veel beesten in syn
in die vrede te sonner stede in heerde vringt
haer in oerle syn daer bossigen in te veel stede
daer vbidet beesten in voden vbaer by dat daer
goede ruzt in in veel steden ist moerung
daer in een materie aff mahet die verbaerlyk
in te beuten. Ende in vey rythe landt also
vanden goode dat byder ziele in byder rinnen
baert van vbelken lande die hoeffstadt go
heten in inde latine Crantium inferius / in
Vtrixt heet sy in duitse vbaer an duitse
landt hevet sy nader gelegenheit nader zede
nader heerlyheit in inde nader talen. Ende
dat velt in groot van lugaem stacht van
rargte stont van heten sijn van aonst
erfaem van zeden gode outfende ghetrombe
tude vrechtfaem in myn beyeren te rouen van
ander duitse. Tot haer toe ist genomen

VI

Obten boerhe dat nu heet de proprietatibus reru
Nader duntiger tale ist geboeten hollant
vbanter vetter boesche vnde hont in plars te vbasse
mex in hetet hollant vbanter daer vey letter
it velt gesunden!

Hoe hollant gedeylt is in Bysdom
in in Greffschap!

Du gromde van vramhynke du karolynge
genouent en berogten lange tyt dat Roemse
ryche in vramhynke du vrelde alle hool
lant als in hux nar het vortare sal in
vobey hereschappu als in v bison in in v
Greffschap vbanter Carle dymey Martellin
hert du vey hertoge vbad in du vreste
hore van vramhynke gaff der kerche in
treigt du vreste gain Ende Conuult
kare dymey vey kaly hert in nar v Roemse
kenfer vbert gaff der greffschap van hollat
vreste herelicheit Ende op dat vey behen
mey mogen dat alre vreste begin hende van

bisdom van Utrecht en vander Graeffschap
van Holland soe ist ont bevestight dat vdy onse
begyn maken vletter gerste van Englant.

Van Sinte Willibrordt geboorte

Alsoe die Engelsche historie ingout
soe quam die inderzasse dinn in ghe-
meentelike vreesen hert mit ongetelle vdy
schepen in vertaenge datme in Engelandt
hert en vbonne dat land en bleuen daer.
Ende die beherde die Parit Gregorius die
heylige leeren totter gratuey des doopsels by
tweey leeren die vey hert Augustinus en
die ander Mellitus als in dialoge bescreuen is
van vbeeth inderzasse ofte vreesen voer mit
voorsieningz gods geborey vbert vey sint dat
Willibrordus hert. Ende sijn vader wat Wil-
gifus genoeint die gaff dat sint beghenuey
broeder te leeren vdy vreesen dat herten
hert. Ende daer vbert hijn vreesen geleert

In ontfenke dat xxiiii Ende tot syn trouw
 tynste taer toe bleef hy daer in hoger leuen
 ge Daer naer ginc die wuytelike vanden
 die in doerde op reuende in sorten mit grode
 vliete die soctinget det sponde leuend in
 qua tot sinte Egbert die tressen bisshop van
 Noortgumbertant Die is hy naer volget also
 ene ouerstey myster det sponde leuend
 al in yelant op dat hy daer sonder konner
 van tytelike ding moeste oeffen in hien
 mitelike leuen Ende van desey Egberto mit
 mey dat Willibrodus synu hienlyge priester
 hien vrede ontfenke Daer naer soe die
 Ecclesiastica hystoria seit soe sende dese
 Sinte Egbertus Wybertum synu discipol
 in Germania op dat hy daer die ongelouge
 volke leuen sende die waerheit der heiligen
 euangelien mer dese selue Wybertus wort soe
 vberstaen ontrunt det vrant behoungent
 dat hy mit synu leue an dat ongelouge
 volke alte luttel vordende Ende aldus

ingedac synre bootfchap voer sy vider in Engo
land

Wey Sinte Willibrordus sy synre
gesellen hoo sy in dinstse lant quamde

Inden tate van ons heren gheberte als myn
Sgeroff xl. sy. so sy lert dese sene sinte
Egbert mit aff va synre goede begunne sy
sente Willibrord die doe priester was mit veff
gesellen in Germania om dat ongelouige
volck te beheren totter Kerster gelouen Ende
dese vbare sinte Willibrordus gesellen sy ghe
trouwe inde overheid inde vvoorde gods also
Smybertus Willboldus sy Ervinnus in Grest
Prantrich Dare na de abt Wimboldus
sy tober vvaldus die pape vbare sy marce
laxus Wexenfridus sy Marcellinus die pape
vbarc sy confessorcy sy Albertus die vren
Drahtysobab sy gaff om gode onse sy Coninc
xystus dat heren van synre vader aen romen
pouost sy ginch mit sinte Willibrordus in vry

ellendige pelgumadsen Ende want dese heij-
lige kerck geboren varen in Engclant vander
mider zasse geslachte datom mochten sy to-
bet prouidien die euangelie in d'uitse tongen

Van Rabbonit der Oxsey Coninc
in van der heylighe reuue rapelle

In die Jaer ons heren 11. vii. om verlamde
Pippin die moede hertoge van Austrayn
die groot heer van Ridderschap in van gemete
in maede een groote herpart tige Rab-
bonit die Coninc van Vnslant Ende die
Coninc Rabbonit vergaderde de ongetalliche
heer van vrye in weder stoet die hertoge
voersit rangeliche moestant by godt gesen-
gemisse bleeff die Coninc Rabbonit verbonne
vartom die hertoge Pippin sude Wilibrod
diny die priester mit synen land dysionde in
Vnslant op dat hij mit synen leere die romme
Rabbonit ten kerstey gelou sude behere Die
Coninc Rabbonit hadde syn vominge by een

onlande sy wort fostenlant daert hadde sy om
vbat sy om dat onnutte geselschap der affgode
qua daer Willibrordus die priester gods ende
brach daer den tempel die in tymenten vire
vbarre gestingt sy drie missey doopte sy al
daer die dey vrant sy sy geselschap verfaert sy
Labbodus die romme die mende dat gebelt
dat sy yedary vbat te vbreken sy geboet vey
vay sinte Willibrords gesellen te dodey die ut
mit lofe op sy velle sy daer lot op vel die
plaz altoch gode te bidden dat hy martelaer
sterkeny moeste Willibrordus die versang
dat hy Labbodus niet beheren sy moeste vay
sint affgode sy dat hy luttel zult daer ge
vbonne hadde vbert hy te rade dat hy van
vbonde in Oostbrantzen sy misse behetide
ongdoopte inden gelow sterkeny vbonde. En
vergadrede velle pape die hy verroeb En
qua daer mende totten rastele va Wt veyst
dat in tyde vbat inden oostbrantzen marste
daer hy vafte by sinte Thomaes kerke
die oostbrantzen

die deſtineret in verballen lang mahde by
 de kiedelinn in die vrede det heylige rym
 Ende tate ont herrey by 780. dat hy in sette
 in vbyde die verfte poote op dat die yelo
 inge om die beſterminniſſe det raſtelenn
 van Wttrigt moſtrey kabbey vruy zertiere
 toygantk te ontfaen dat ſarrament der heyl
 ligen doppe.

Van dat Sinte Willibrod verft
 Biſſhop t'utrecht obert

Ende tate ont herrey by 780. Pippin
 die edel hertoge verſarg in ſinte Willibrod
 grote volſtandig te prediken dat heylig
 euangelij in verreng mit geſtadiger bede
 ary Willibrode dat hy te Rome ware vbonde
 in ontfaen dat die heuidentie van paent in
 vbonde biſſhop. Begint die paent die
 die verfte paent vbat alſou gheberte obert
 vermaent vande engel in ſyn vſiwey dat
 vermidt beide det hertogey Pippin dieſey

voorsyden priester Willibrordus vberdeliche
outfent in ordnung in sinte petrus kerche
boerliche mit vreny sonder mantel in vey
erffen bisscop in bezettinge by hem vne stur
ke tyt in gaff hem vne nieuwen name in
herten Clement Ende also dese Clement
die beuendige vanden pacus hadde outfard
by vider geboert in d' iutse lant in op die
selue stede daxe sinte Gomab kerche hadde
gestat byden rasteel vnterst dede in make
vne rooster kerche vey ranthuy in daxe in
geboert by tw' stacy stadcliche die bisscop
stoue vbant by die selue kerche by synre
erster beuendige vbyde in veylunge mit
syn selfe hant

Vanden veylunge dat binny
der kerche tot vtrerst is

Dese veylige kerche tot vtrerst marg
mit vtrste herten vey romliche gestighe
vbant in romunge mit vren vey kysse mit

vromhijer vj mit vnsiden hebben verrisen
 ty vbiten heren velle heyliger vruften
 in voortiden hebben guberst door vben godt
 velle in xamle in dyiden herst gedat beide
 in horey leuie ty nae hore doot ty deser
 kerken sijn rypelike geproint raminie va
 grooter vberdinge in in horey ghende in mit
 ey ruste nage woz dagit te lony den nae
 ont heren ty deser kerken sijn velt velt
 qind ty heyligdom van meingert ande san
 ty gebernte durny daer herst in grooter
 vren in in vberdinge Ende velt nide sijn
 daer in ingebande van tobery marstige ken
 sijn te samer begrante.

Van haren Martellus inde van
 Rabbedus

Inden haren ont heren vj. in vj. haren
 der hertoge in die ineste heren va vranth
 vjth nae de hertoge vppunt sijn vaders

doet gaff hij de eerste gawe der kerken van
Wteerst Ende hadde een groote stuyt tege
den onghesamigen Coninc Rabodun daer hij
veele droefte dootloos in bedamde den Coninc
mit crachte Des selue stael ghebeten
Martellus in als hij den Coninc Rabodun ver
boud hadde so nam hijne in genade ondat
hij hem beloude sonder twyfel kersten te worden
Inden seluen tace wert vermaent Malfrand
de eerste bisschop van Genouen vermits god
lute wysen dat hij varen soude in vrustand
in helpe sinte Clement die drief te behere
ren die daer qua in so arbende mit synre lere
dat Rabodun die Coninc wert gelouet inde
geloue in qua totter vouten daermy in dopen
sponde mit gebensder minheit Ende als
des tyran syn rouw doet hadde geset mit
henlyng water in der henlyger geloue varen
beloffe soude doen doe syde hem die vyant
in dat hij vrayde varen dat meeste getal

day synne vanden vanc off in brenckryfte off
 nider vedyger verdoemnisse. Dier heylige
 bisschop antwoorde dat alle die vanden die in
 voortide mit ydoopt ey vanc die vanc alle
 in die helte verdoemnisse. Ende also die
 romme dat goede toers in synne voer nau
 hem vter heyliger doper inde sprack. Ich
 vil linc mit mijn voorbadere die heylige
 hebben vech geselschap nider helten day mit
 luttel dynre kersten besit ey dat brenckryfte
 Dub vber dese Coninc Rabbonit bedroge
 by det vanc rade in sterft det denden dayet
 dat nau ramerling doot. Ende nau det
 Coninc doot so vber die Willibrodus hiet
 verliken laten vanc vanc die vanc in vanc
 lant in openbarlicheit / predike dat heylige
 euangeliu in ongedoopte gelouge te doper
 in die nidege te vanc priesteren te vanc
 in in elden doper kerken te sterken /

Van Sinte Willibrordus bisschop

Wien wy willen wy niet vergeten die miraculen
in die genaden die god door desen heylige bisschop
doeft gedaen die wy bescreuen gevonden hebbe
in onsen boeken van synre heylighe
Het geschiede tot verre tijt dat alle die van
synre geselschap waren tiden groten onder
d'argenthey dorst also als sij mit hem waren
byden vint vander zee die heylighe te vintre
van synre stughe in synre hadden ghemeyn wy
in dat water wat daar font die die heylige
vader die medelijde hadde mit synre dijonke
Ende hiet vint die heylighe heylighe wat sine
tinten vercreuen in dat in vint vint vint
gram Die gunt die heylige bisschop in
die tinte allen in hadt gode in vint vint
water in vint vint soe vint vint vint
fonten ende hoop die vint vint water alsoe
dat alle dorstige putten vint vint fonten
waterd genore in vint die heylighe de bisschop

dw sy daer an behouden so londen in beindich
 sy dw almarsting ont s'gappert Ende dw selue
 fonteyne is in eeny dorpe hant helle by d'r
 maer ende is ghebeten wort hunden dages sinte
 Willibrord pnt. Het gesegde dat dese selue
 sant Clement dw Willibrordus hant doer in
 eeny eylant hant Walgiren om dat hende volck
 dat daer in woende te behoren ten hersten gelow
 daer want hyn een beelde gemaket na iherosolym
 den affgode dat dw lude daer in groter vrees
 oeffenden. Welc beelde dese heylige bisscop te
 make bracht en vonden onghenlyge affgod on
 beoordenliche verminde. Doe qua dw beoorder
 den affgod in sloeg den heylige bisscop mit
 eeny soerde op syn hooft en merende dat
 onrecht dat synen god gedaen wab te sargten
 mit den heylige bisscop beelde. Mer dw selue
 woordenare oncrunt godlicher vbraue vbert
 hyn gegrepe vande viant recht boert ende
 alsoe gequellit dat hyn opten denden dars stant

in synre heyrnde bescreuen syn Dese heylige
 lye bissop doe kon in leuende tijde wat sende
 kon syn dinstuul in alle hoerhen va synre
 stryde den ongelouge volke te leere den
 vberg der erbyger salighe Daer aff wat de
 bertub gesent in bermetlant daer kon gesten
 hede die versameninge der nijder behetide inde
 heylige geloude die nae dat kon vele heyrden
 behart hadde in syn leuere verlichte ygeent
 hadde doe ruste in gode salus lichte op tie
 vij. kalende van Julio in vbert begramen
 tot Eymonde mit sulche vney alle kon
 betacende vber bedehint noze dagelike der
 vort is mit menigen dagesden in vbert alle
 dage vort mit groter vberdinge van goede
 kersten luden Dese heylige confessoer vber
 onder alle sinte Clement yhesellen vber
 so dat kon diaken vber in daer by soe merent
 men dat kon die virste durgidaken dat is
 die virste domproest tot vtrage vber.

Sinte Werenfridus die een heylig priester
was die vrent gesent in die Batia te prediken
die heylige euangelie in beere die heriden
en dat volck tot Westervoort in mit exempel
sijn heylig leuen so beherde die veel luden
tey geloue. Ende die ruste in cristo gesen
op die vijftig halende van September in vrent
begrave tot Eest daer in vordien Sinte Clement
die Willibrordus die vier heride gestigt had
die in gebuyet in die een onb verlossert.

Die twee Sebaldus die papen varen gingen
in een lant hiet marbure die prediken cristen
daer die togten van daer voort in Zassen daer
in ontfengen die vrou der marteli vrent in
daer gedoot vordien voort geloue opten vijftig
nad van October. Sinte Symbatius
die Sinte Clement te trouwe helper was
nide vboorde gods die mit heyl Bisschop nar
dat die veel te eyde beheret hadde so ruste
die gode saligher.

Willibrodus die ginch in vestbraunten daer hi
 tyelow predente hi wiert daer bisschop ge-
 maect tot eenre stadt hiet huyfey ende
 Willibrodus sijn broeder wiert dat gordinent
 tot hinculay Ende sinter Waaburg wat
 hote suster Sinter Sibby doe hi
 in veyre lande hadde gepredent die heylige
 euangeli wiert hi daer bisschop gemaect
 Sinter Marcellinus leude huer nae lange
 tyt tot dat sinter Gregorius wacut wiert hi
 leude die volche dat ouer ysel wouent die
 berg die wergt leuent

Van Sinter Bonifac

Inder tyt dat Clement die Willibrodus hiet
 die heere tot Utrecht verliete bereyete qua-
 een priester die Winfridus hiet wot Enge-
 lant in d'uitgelant op dat hi mit sijnre
 heere moeste verdrinen die oeffeninge der
 affgodey hi dat saet der heyliger euangeli

in der lude herten sachz den vberthen pruster
Sinto Clement vberdelinht outfente in bad
hert dat zu hert rey trouwe hulper vber den vber
de in der lere des heilich euangelij
Wynfridus der de goeden ma mit vbergeren in
vbonde bleef by hert in der herten tot vberst
xin facte in beherde dat onbetende volch van
herten afode ter reyster gelou. Facte nar
vberse duse Wynfridus datter vber volch vbat
in vberalunge der beh vberst vber dat mens be
herde totten reyster gelou in dase vberen luttel
vberden in man vberst acy Sinto Clemente
in vber mit hert duntze in qua tot vber
stadt hert Mens dase zu lere dat vberst
der vberger sachz in beherde der vberst
in der doringe mitter hulpe gods va herten
vberalunge. Ende vbat in dert tye der bisschop
va Mens starff in ruste in onsey hert so
qua facte der hertze in der oneste in mach
rey vberst vberinge mitte prelare in beherde

. 70

dat men Winfridus den priester setten in kuse
vroude inden bisschop stael die daer op en vbat
vbaute en en hoort leeren vbaer inden hordene
te bekenen. Ende vbaert Winfridus Bisschop
getroet te Mense inder stadt en voer te Rome
en te nemen die beuonten vanden parus die
Gregorius die ander parus also genoemt
vbedelent en ontfermt en gaff hem die beuonten
dixen en mahten vstbisschop en rieden mit
een sonder mantel en gaff hem vromen mit
vben name van sonderlinge gunst en herten
Bonifacius. Ende also Bonifacius mit bisschop
vree versuete vbat die en vbaer getroet te Me-
se en vbaer te en leude en vbaer vbaer al onge-
loungz vbaer den vbaer vbaer van synen sticht
also dat die vbaer die en synen sticht vbaer
gemetent die vbaer der affode vbaer
vbaer en vbaer hem aen die vbaer die
heilige geloue.

Dat Bonifacius Bisschop Entroet
vbaer.

¶ In laye tyt date naer verua Bonfarint
dat Clement du Willibrood int hertog van deser
vlandiger Oberceit gebare abat in du herche
van Utrecht abab sonder goede doe bergadende
eene hovinge zent van Bisschoppo ende
overdroege dat in sulley de versame pryster
ordnende Bisschop te Mense For ry mis-
rede Bonfarint mit hynne voer Utrecht
by rade kacerle des hertogen in namme aen du
kerche te regerey du sonder troost abab inden
namme gods op dat dat volck dat hi in voortyde
mit profeij arbeide behert hadde mit vber
ey kerde totten afode des in yedooen abarey
mit dat hynne honden moeste mit synre ker-
inde anste gods in inden rechte geloue.
¶ Dese rade bisschop vbonde vermercy du dienst
ont kerre ende stugte binnē der stad van
Utrecht vier ranonische roeften kerche al.
¶ Dasse byden versten beddise des herlyken ver-
losser Dese kerche heeft derte namen also.

myn leest niet gemint dat sy ghebeten vnde
 minister dat it lichte dacton dat du onvst
 kerche van Utrecht vnder tuden vermahet sy
 verminndet it niet dese kerche it looren vndey
 tinnuer gebleuen tot nu toe sy niet verminbet
 Somme lude segge dat sinte clement du Will
 brodent hout dese kerche eerst stude vnde
 prouinde daer in legge. ranoike daer du
 selue Clement pl. weder vst nau sy setten
 in suite Mentent kerche Mer ist dat also
 so sy seggen vdy daer niet tegeen dore vdy sy vnde
 daer ghe ghehuygast in prouintzen vore
 in hystorie Dese Bischof Bonifacius be
 rechte de kerche van Utrecht vntu also
 ey vdy getronde kerche du harte vbarthe
 vbat vndey sulen te vbinne sy vande heyden
 te beheten du syne harte dubbelen set weder
 broghe

Vanden vbidarstree der kerchen
 van Colen sy van Utrecht

In desen tuden it vey vbidarst oppelaten tussche

der kerckey van Colen ryder kercke van Utrecht
Wadat Bonfarint eerste bischop van Utrecht
bi ghebeten Zaxariab den paven den den hertog
Pippin van Sussy kalin gesaluet te wescen ro//
mich van Braunhuyt den veltuy hertog Cle//
ment den Willibrordus hiet in voortide gideopt
hadde mit ruyt van Germania / Dor siede
den eerste bischop van Colen dat dat Caestel
ey den kercke van Utrecht tot synen stuyt be
hoorde in dat Dagelertus den Connith dact
toe gegene hadde / hwer tegh siede Bonfarint
den eerste bischop van Utrecht dat syn kercke
sonder middel behoorde den stoel van Rome .
Watrom dese selve Bonfarint dese tuchst dede
sint in een bruff den kon onsen vader
Stephano den paven siede in goudende aldus
Sint medestige toere vey volgesondent bischop
Stephach den paven den reyne Bonfarint
gesent in duntstfaut ontbirt te den hertog
gelonger kercke saling ey begeertiche minne
in gode want inde paven Sergint hiden quany
te romen

te County totter d' postol' kerche een ma' wa' gro-
 ter loylichy' sy' abstinctiv' dat ic soeken/wa' leu-
 geboren vander Zassen yslarste die Willibrordus
 kon' den vechte dese voerside' vanden ordinerende
 bisschop sy' kerche Clement die kon' sende te be-
 kerche dat ongelouige volke in vrislant dat
 leit byden oenrey vander vbesten Zee die vyftes
 taer laute predinte sy' leude dat vrisse volke
 en loeff' vbel dat iureste' dore beheet vanden
 lude ten kerche gelou' der afgode' tempel' ge-
 broken sy' kerche gestigt die onerste kerche
 tot vrisst in die vete suite Martyn in die
 ander kerche in die vete det heilige vrisst
 vnder stat datet vasterl' staet dat vrisst
 kon' dore kon' bleef tot in synen vnde' d'agen
 prediken sy' kerche den vberg' der salighe' vnde' seth'
 by hem vney' anderrey' bisschop die syn' suffragan
 die syn' vnlper' vobab' Ende' dore kon' vande
 volent' syn' lange' naer' vobab' in vreden tot
 vnde' vrisstomant die vrisst' vrisst
 vnal' in vnden' stoel te vnderen vney' bisschop

En dat hebbē nū gedaen Mū rouwē dū' biszop van
Coly en treet dese stoel an hem datte Berginb
dū' pater dese voorsiden reuerēd nū geschēde
gheordindēt hadde vū' vū' fundamēt dā' vū'
reuerēd kerke dū' de heidenē destenēdey dū'
Willibrordū' dant nū dū' stat dā' Utrecht gebrohe
for etiden toe tūde dū' hū' mit synē arbēde
en roff vande fundamēt op tūmēdey vūde
vūdet nū dū' vū' sūto Mertynb En sēn dattet
Castell van Utrecht en dū' gebrohe kerke
dū' vūde Coninc Dagobertū' dā' Oxanryph
gaff dē' verzorgē dā' Coly mit sulche voer
vūde dā' dū' biszop van Coly dat ongelō
mige vū' vū' volke beherey sōde tottey gelōwē
mit synē kerē Dat hū' mit en dede nō' hū'
en pūdentē nō' hū' vūde nō' hū' beherde dū'
vū' vū' mē' hū' vū' al ongelōmē' en vū' vū'
tottey tūt toe dat Berginb dū' ouerste biszop
oec stoelē dā' Romē dese voorsiden kū' vū'
gōd Willibrordū' vūde dū' vū' vū' beherey
Dū' dat volke beherde tottey gelōwē vū' vū' alt

in ^{oer} dat hebbē. Sy' m' v'bil d' B'is'op va' Coly
 d'ny' scoel d' Willibrordus d' heilige' l'cxer beset
 hadde' ay' h'ey' t'ert'ey' dat d' scoel' niet' sy' sijn
 onder' d'ey' p'acub' va' Rom' sonder' middel' niet'
 dat' h'ey' onder' h'ey' sijn' d'act' in h'ey' op' aut'
 v'boorde' dat' in' y'clomde' v'ny' oerh' redel'cher' v'bare'
 dat' ges'g'ey' sonde' dat' d'et' p'acub' B'eynub' g'ey'
 bot' v'ny' ord'natu' d'w' sijn' g'ed'acy' hadde' dat'
 h'ey' g'ende' d'ey' v'rsam' l'cxer' Willibrordus' v'ny'
 dattet' sonde' v'bes' v'nt' b'is'op' scoel' onder' d'ey'
 p'acub' van' Comty' d'w' v'ru'f' te' beh'eren' v'want'
 v'ny' y' groot' deel' d'et' v'el'it' n'ors' v'ngel'ou'ng' in' d'ay'
 het' d'et' b'is'op' va' Coly' v'bes' sonde' v'ny' v'ny'
 fundamēt' van' v'nt' r'ey'nt' kerke' d'w' d'act'
 v'ny' v'nt' l'ox' v'ny' d'w' h'ey' d'ey' v'nt' v'nt' hadde'
 v'ny' h'ey' v'nt' v'nt' d'et' b'is'op' v'nt' v'nt' beg'hem'.
 Al'x' d'w' b'is'op' van' Coly' v'ny' v'nt' niet' (Nū'
 bid' in' v' dat' g'ey' h'ey' off' v'nt' v'nt' v'nt' v'nt'
 v'nt' v'nt' v'ny' v'nt' v'nt' off' d'at' v'nt' sijn' v'ny'
 off' v'nt' v'nt' sijn' d'at' in' d'ey' B'is'op' va' Coly'
 v'nt' v'nt' g'ey' so' v'nt' v'nt' v'nt' v'nt' v'nt' v'nt'
 v'nt' v'nt' v'nt' v'nt' v'nt' v'nt' v'nt' v'nt' v'nt'

ey blyuen blyuen onder v sonder middel so doet mi
sonder roep soet uode sijn loec dat Gregorius die
papeet Willibrordius bischop maecte in zende
aldaer soe man. in mit uder meytende soe
obmure in vderstach alle die gheue die huer
hoge zegen En ist dat het hertoghe ander
hete recht dinnhet. te zent der off vder mi
latte vder uder recht alle die vader sijn Ende
op dat in volge meo. Desey brief was
berade sende die Bischop Bomfarit in die hert
te Comen die onlange tust daer ver dese boot
sag volende vder so vder Bomfarit sijn
leue in starff martelaer.

Van Bente Bomfarit vder
sijner gesellen marteli.

In die taere ont heren vij. in lij. verua Bom
farit by godluche inspach dattet genaecte
sijner marteli in sijn steruen in vdermede
vry versamen ma die Gregorius hert te vder
bischop tot vderst. Ende Bomfarit mit
Sobano sijn mitte bischop vder vder vder vder.

tero en Adalberto priesteren Haynudo, stribaldo
 en Bosone dialer, Wartharo, Sunders, gilden
 en bertuffo monin, ende daerfoe ontrent
 999. heyliger eerfame manne en voeten den bloet
 under en quame en Vanslant tot drey engelo
 unge liden dat sy hoer tenten sloeg optlat
 en rusten hien daer een luttel. Daer na Bo
 nifantus die een boede der vberghen vber begonste
 volstandelike te boetschappen die euangelio
 des vberden alsoe dat sonige vber of liden hoer
 ongelounghe en name aen die vber ont herten
 hie ghewilt. Mer die onder vber die altoch des
 menschen salighe kempt vberstont dit mit alle
 syne waerheit en vberberhede en bloedige partu
 tegen dese heylige kerck die lieue hadde te
 steruen die af te laten des dunnest maniere die
 hoer onder getantert hadde. Mer dese heyl
 ge bishop die mit en ontfaen dat denget des
 vberboede vber troost en sterckheide syne dinst
 vber en vberende syne boer en en liet mit aff te
 vberden die ongelounghe liden dat vber der
 ewiger salighe. Mer die vberghen vber stoppe

du gesynt abbat dw' bloedige vleysheit dw' herten
 zere verbliden onder moort drey in aey desen
 heilige liden gebruyt hadde sy weder hynp
 gheuert om te maken eeny feestelike dans
 mit etey en mit drenten en groter blyscap
 Ende daer gesynde vey mirahel dat als nuch
 nie en geyt gethoert en abbat / Abant alle dese
 moordenaere brode sy verbandelt in herdo
 stey durne nore, liden daget bezondet in vens
 tant om te gedentelumb der martelare ^{Salige}
 Daer quame sonige borsten liden en versamen
 de pijn ligham way desen heilige martelare
 en voer dat smiltike punde over den bloet en
 groewise tot vtergt in sinte salnatoert herten
 mit groter vberhuff also betamelike vbat
 Mer dat Sinte Bonifacius ligham die hoge
 martelare vermits miracule dw' god verfoende
 is geboert tot liden in te roofter way Sinte
 Bonifacius vrede inde zystigewod mense dat
 ten in voertiden nider vboestnyen way betonien
 in groter eney getimmer hadde ten vdyge
 lome synd name daer dese gloriose martelare

menigverhande' degede' gedary' heeft in groter
eere' verfort' voort' van denoten' herstey' lude'.
Dese' bisscop' van gode' bestrer' (dat die' au-
der' eest' bisscop' tot' Utrecht' du' nar' Emili-
Clement' doot' du' Willibrord' dat' boer-
sende' stregte' p'p' tade' verlicken' bereste' tude'
obvylken' Ende' nar' synre' doot' (dat du' herstey'
van' Utrecht' moer' myper' sy' hard' raanch' sy'
sine' hard' gheene' eest' bisscop' want' in
tege' du' herstey' van' Colen' du' onvbloeyende'
rythe' (dat' daer' na' gheer' plengt' hondey' sy'
moer' sy' binne' roter' tyt' daer' nar' qua-
me' du' demy' sy' stogey' doot' (dat' nar' allot-
volke' inde' gestregte' van' Utrecht' so' dat' dat'
voersende' lant' vnr' vnyl' tijt' droer' doorn'
sy' dyffel' want' gheene' bonnay' sy' had'.
Sy' daer' want' du' bisscop' van' Utrecht'
so' arn' worde' so' sy' moer' sy' inde' loof' van'
Lonne' niet' beskeren' om' du' eest' bisscop'
bewdij' Ende' dat' so' moer' sy' wa' armod-
de' men' simpel' bewdij' wa' loone' nar' sy'
eest' bisscop' sy' dede' misse' lange' tyt'

onder bisschop infule. Nu ry selind oeth mit
 sponge mit vanden lippe du bitter vrake du godt
 liet gescrey om du doot sijnre heyer martelare
 Ey pruney mit verre vruylant du vridinguidit
 hiet qua mit ongetalligh versterb ouer du
 lambsent in du oestenge Ey in du beestenge ende
 deffenside du ende mantelso alsoe bloet oft
 ew' vboestim' vlean' Ende alle du daer in
 vboonde du hey ruyge ronder sloet in doot in
 vbrahu' der heyliger martelare.

Day Sinte Gregorium hoo' in
 Bisschop vleit

Let sinte Bonifacius du vrtliche bisschop
 velt stredy braddy doer vbandert om te muerren
 dey dreyf ont heeren in in gescreide dat in
 qua in de noncy reofter by der stad wat crin
 optey venter vander Moesle daer vey d'vusse
 vbat du hiet vdule ry vbat vey vrsam' vron
 vbe' du ontfeint dey heylige ma' mit groter
 deuori in hoon' heerenge ry hooptu' wa' hey te
 hooxy ruyge gestelint' luto' daer in aff vey

betert moghe vberden Ende als des selu' bisschop
gufeten was ter tafelen v' mitter dieru' godd eten
sonde soe was daer vey vdel hant soan xij. iaren
out hiet Gregorius ty' na des reoftert godes
koygeride h'ij du' beudige van den bisschop in to
gerubondurgedey hem allen du' daer saten v' h'ij
lab daer sedelike vey sermoey v' besloet dat v'
van sijnre lesse mit vey gebode alsoet daer go'
vboenliche vbad. Sinte Bonifacius begonde
dat selu' sermoey van nijvbed te vertellen vnde
der gerure herte du' daer by saten mit minen
deb s'zontende kerub alsoe te ontstehen dat dat
selu' hiet Gregorius hiet alle d'innit after vnde
volghede den selu' bisschop du' in d'ey selu' tyde
dey vberg aty nam ony dat volke van Dorungey te
behoere Ende dit selu' hiet bleuff by des bisschop
tot dattet sijnre velle tave hadde dat id te loer
stane toffer vnde van xxxij tave dattet nijv da
hem vey s'zende v' vbad vey getrouwe inder vber
vnde soe vnde godd. Daer nae alsoe voersent
id voer Bonifacius in vruslant ony dat ony gelo

nige volke te behere v̄ begetde mit groter
 Inningh den sege der martelic te Oerrenge v̄
 sette Gregorium bisscop ter herthey va v̄trist
 te vbesen na hem v̄bant h̄yiu voer v̄baer hendo
 eny heylige v̄bysch ma d̄it v̄bel v̄betd̄us v̄bat
 Day hoo' groter minen goedertitrengh v̄ mil
 d̄igh dese Gregorium v̄bat in synen st̄ijte dat
 v̄intmen r̄aerliche besrenten inde boerch van syn
 re l̄yende Dese selu' bisscop sende Lysobunn
 Marcellum v̄ Willibrodum mit laut day onse
 ysel den volke te v̄rehe die euangeli Ende na
 dat sy v̄el' volke behetel h̄adden der starf
 Lysobunn tot ondensoel en voer tot onsen h̄ere
 In desen tyden alt inde taer ont heren vy. inde
 h̄yiu v̄ordey gesyn sterren gelijck off sy suellin
 v̄andey h̄emul geballe h̄adden alsoe dat v̄el'
 l̄udey v̄v̄ande datter v̄berelt v̄ynde gromen
 v̄bare Dese Gregorium die een h̄erlich
 burger des namē christi v̄bat leuende lango
 tyt in v̄bat v̄eyngst v̄ beual god synen v̄el'
 ende syn volke v̄ it gedragē in sinte saluatoris

kerke in ontfant daer gods luyden in op den
vij. Calende van September gaf hen gode sijn
salige ziele. Dese heilige burger wert begra-
ven inder seluer kerken verlijden als hem toe be-
hoorde den dat bisdom byselvden berogte lange
tijt.

Van Adelbertus den vnsden
bischop Utrecht

Den versamen vader den Adelbertus kint
en wad geboeren vob Engelant van ene bisdom
Eboracia kint den om sijn grote doget is ge-
roey dat hen wad ramint inder kerken tot
Utrecht Ende doe dese voorsende Gregorius
en ont ramint man wad wert hem te hulpe
geset dese selue Adelbertus den de rosi in dat
volke des streg byselvden berogte also dat dese
selue Gregorius voorsende dat hen na hem
bischop wese sonde. Dese Adelbertus sonde
sint Ludger den heiligen bischop van minster
in Pruylant dat hen dat volke behen sonde

In die verheffinghe der afgode daer wt bederqued
 In desen tijden al inden jaer ont heere vij. in
 lxxxij. want een ma ruy steyn scilicet of kyste
 onder stad van Constantinopel ende in dier
 kyste sey may mit adonsdunge schifte / Esch
 sal geboren werden vander maget Marry in
 wt gloire in heere sonne du suld my vbe
 der besynde alse constantinib in herenib.
 koninc sey. **D**edelbertus die bischop starft
 in vreden in voer tot gode na dat hy sonne
 iare dat bisdom van Utrecht beysclute hadde
 beeregt. Ende it gekroegt toltex voerfender
 kercken in mit synre voordere daer begraven.

Van Esodardus die vyfde bischop.

Na Esodardus doot det versamle vaders vbe
 gerode Esodardus die vyfde bischop van Utrecht
 die vry gloriose heere vbe onder die vryen
 daer hy vbe aff bekende. In desen tijden al
 inden jaer ont heere vij. in lxxxij. **W**idungus
 die hertoge daer heere te voren of geset it mitten

Wruſey verſette hem tegen batel de Coninc
daer hem tegen ſtrect. In mit ſeye verſey daer
velc wruſey doot bliuen in machden hem onder
daen / Gedardub voder my vrede na deſer
vberelt. du tofter voverſeder herchen ydragen
vbert daer hem mit hem herlige vovervaderen
wust verſameltu.

Van Harmaharub den v^{er} biſſhop

Ende Gedardub die under biſſhop begraue
vbat ſo vbat getoren Harmaharub die ſeſte
biſſhop vntrecht een vbyſman in herling vnde
vbtgenomd goet prediker. In d'wy tye al
vnde vair ont heren vijn doe vnyd een deel
berget den parub leo daer hem gunt vnder pro
roſſi dat de moerre Letanir hert en my vru
re droeg op sinte Merrib darg in ſtaten hem
ſny ogen vbt in vorten hem ſny tonge die he
ged voder gaf beyde ſny in ſorah. In vbroeg
den mit onrecht dat hem valesse ydary hadde
Ende om deſe vbidrangtege te ſaten ſo quam

Karel den Coninc d'enn den groten hert doort
 gheberste in der rop vbalen lant opbaert zede
 lichey totter stad va Romm. Ende als dese
 Coninc der stad begonste te ghenaken doer qua
 me hem tegen die Senatoer in dat Romm
 volck by groten schare in brogten mit hem
 voert hem hert doort vander heyliger ghebrute
 in liden den Coninc mit hoger blyscap in
 sinte petrus kerke. Ende die voersede paus
 die setten den Coninc op sy drooff riu gulden
 rrom op die selue daz also onse hert gebond
 wort vander maget Marry. Ende alt go
 mme volck sonde den Coninc hogen blide
 loff in deser maniere. Karel den koninc ghe
 roont pay gode den groten in vcridsamen ge
 buide der Romm hem in lange luyt sa
 luyt ende segt. Koninc moge hem schand
 die gheve die yestey busken d'enne ghe
 vbaert of gebuiden in ran in seggen dat den
 Coninc die Karel hert die stad va Romm
 mit rragt besat in dat hem die selue stad

Wan enermitt dath die brusey in vorstey vy die
Romynsche kercken / Harmaharut die bischop
voersyst als syn dages verbolt waren starf hy
op die vyfte kalende van September in gaff
gode synen ziele als hy vint vbystyd dat bisdom
van Utrecht hadde mit groten arbeyde boerst
Sarmyn anderb niet of in vint noch in vro-
myden noch in geestey day dat hy begraven
it mit desey voersiden versamen badeney.

Van Anfridus die scouwende
Bischof

Ma Harmaharut die bischop droef vbert van
bischop tot Utrecht die Anfridus hiet in vint
die scouwende bischop van godelike na godelike
oetmoedich ey vint vbyd richte / In synen tyden
als niden taer ont herte vint. vy. 10. Stephanus
die parus qua nider in vramhuyt ey hiet
dare hoerstint vy first nider stad van vint
ey gaf dare die benkerliche bewidyn optey Co-
munt Lodevynst ey op vramyarder synen bedde
noet. Dare

100
wot Dat dese selue kensse doe twee sonen by ge-
boorn hadde alsoe dat die een Lodowick hert-
en die ander Frederich. Ende aelt vruwganc
sijn vyff ghestuys vab nam dese voersijde kensse
en vyff die Indis hert och hertogey dorster va
Byere die sint selfe nau inghe vab on dat on-
groetwinder hertelike vbert bisshop (Frederich ge-
doet. Vay die seluer Indis vday dese selue
kensse een soen die Carle die hert hert die
dare na Comite en kensse vbert va vber die ter-
ste graue va hollant die hertelike onfante.
tot vns mantere die de graue en sijn naromte
ge tot dese tyt toe hebben berest. Sijf vber
die bisshop voersit vbert en vnt ma die god-
liuff hadde en en vab besit vande sage lange
tyt en sijn vber vday dese kensse opte derde nonab
in October en vbert begraven in tettere andere en
bisshoppe die voor hem gebest hadde inder
voersijde kerken.

Vay Frederich die de on bisshop
vntrest vab.

Fredericus in hoore geberey hant vol desey lande
Jocelyn noch teer in wint van dage wat broste
synw idel moeder tot Alreyst in kynde daer mit
godshand mit offerhande in mit giffen vnde be
uallty daer deyl lidderschap gods Erfredub dw
byscop voersicht man dit selue hant by hem alt ew
verrewy sey in kynden sonderlinge vbel beyde in
sey in in runsten in penne mit goderhey in
swarte dat hy nae hem bysop vreden sende.
Van synw hantse taere soe hoefft du hant sw
vbylthw in soe loesthys gedunt vnde god Ense
datten dw selue bysop gaf alle dw vreden dw
der priesterchap toe bevoorde. Danc nae alle
dw bysop Erfredub ofeyning vbat qua Ende
wicht dw keyser inder mit synw ongeroetoudey
vbin mit inderant van dluatuge vptey Eny
in vntboet datme fredericum dwy hy luf hadde
kusey sende te desey bysop ter kerke tot
Alreyst dwy hy altviant gaff dingerly staff
in vruante det bysonit in al wat hy vnde
bysop wortan dedey dw keyser rouwreken in
synw veynsboroung vde. Ende alle dese vbyng

gedaen was sy die heudige heerscherin gebort
 die keiser te honden hof sy gaf teken hem alle
 die daer waren van meniger ruydeliker spise
 Sed anderdy dagh also die sonne was opgelyc
 sy wael na te middel der hemel vercomme was
 sprack de keiser den Byscop Widenstich mit
 sachten woorden in deser maniere Lieve sou-
 der vrees der stad pa Utrecht heefft geroey te
 eny broeder hinde op dattu mit dynre heiligen
 liere rassen sy liere seet dat sundige docht.

Daer is Walgeren ten rylant in dincy gelyc
 dat sere berugt is mit groten sunden daerom
 of sent dat mit allen die broeder nutter suster
 sy scaep mit och die sonne mit synre ingene
 moeder, waeroby dy besbere by de aelmarstige
 gode dattu alsulke onmenselike menschen
 rorruwest sy pnyst nuttery zrenen sy off on-
 wort is soe sy laet mit di in verbanne.

Sinde also frederick dit goeder veruyt sy
 hem sy antwoerde den keiser aldus / Gode keiser
 wils mogentz heefft mij gebonden mit een groten
 besoberen daerom bid ik neder groter mogentz dat

1437
gyn mi segge wiet day volker stede vint vusge
mich virst sel begynne te stey. Die bryser wer
vboinderde hery day deser drage sy aut vboide' aldub
Iri vermoder dat nu dey vusge virst vande hooft
sel begynne te stey: vwant inde hooft is meste
morsge day in anderay delen det vusge. Die bryser
sone Edel vader du tgemeste te xriste gram vooft
vbaard wt d' du' tyn prunne sy tyn hooft det velt
syt virst bryse' vix wt tofey strecte romme also
tofey volker kay Walgere vwant gyn hebt tyn
vbiiff tregyn du' wiet sy tregyn gesette xriste der
bryser. Inditz det hertoge dorste va' beryer
du' vider moget g' it tyn vleyf gelude' ninge' va'
vblit v' v' bode' bide' ramer sy wt d' vermane' by
sulder penitente' als daer toe' hooft dat g' g'ijb
affact. Ende' sy laet g'lyb mit so sey wt d'
dat v' daer of romme sel stade' in v' d' d' d' d' d'
g'lyb mit outgah' in moget v' v' v' v' v' v' v' v'
syt v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v'
godt. Die' die' heryge bryser dit sy' desob ge'
lyche' volfand' liche' s'nde' sy' syn' v' v' v' v' v' v'
v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v' v'

befloet veringste heryder kenser in badt genade
 inde beloude dat ingroetoude wijff va hery te
 doey in der heylige byschoep na verloff ander
 kenser in id tot wtrest heryschick geset in syn
 scoet daer hy sonderlinge in vasten in bedinge in
 in oetmoesse te genen kinde. Ende pernallen
 studey det tempel in det rastret dede hy wyse
 lute weder machy. Enlange daer naer voer
 der heylige byschoep mit synen scep mit velen
 sudey vunde te wylgaren aut landt om te ver
 rygere dat misdadige volck in huet daer syn
 heyligen zand. Daer beherde sonne lude vnde
 mit predenunge det heylige byschoep vnde out
 funge penitenti in sonne vbarry verhand. van
 hery in hery quacty grepen hare vbarry in
 drengdey hery te doey laster vbarry doe der
 heylige byschoep van danen voer in qua daer qua
 mid daer barbarus volck in dat vylant vnde sloe
 gen den srem. Syget doot mit veel fran
 sounse in venty vele in vunde. vellehoft van
 menigertande ruynde vandan. Dese
 heylige byschoep voer daer naer alle syn gesingre

doer sy quaem in Brussel dat sy vermaet
derreue ongeloue die sy hadde inder drevondig
die sy mit groter veltelicheit arbeide te male poffe
hude herten verdereff sy beval suite Eudelfe
die Camerun tot suite Saluator Jobat die herten
tot Staurey Ende alt sy alle syne sachen velt
voldere hadde voer sy saluelicheit volder tot
Wreest Ende in die die keiser die hertog
lange te sy dat mit syne verbande vltim velt
ke vromde zere arbeide die heilige bissop in an
dere sum te beheren mit suntelicheit volder vider
mit groter gant die sy hertog sude Mer die hertog
lye man sy velt mit te beheren mit volder velt
mit gant sy sy velt alle syne dat onbeloof
licheit hertog te sude Ende Ende die keiser
end behagelicheit velt velt velt vaderliche lieve
ere sy tegey hertog velt velt velt velt velt
ney volder. Watron die keiserinne velt velt velt
viant velt tegey die heilige bissop groter mit
gret sy velt velt hoe sijn ter doof velt
brenge Die daer nae toe quade knagte daer
toe hertog die hertog velt dat sy die heilige

bischop doden sonder vry sy ginge tot wttersey ende
 sende dat sy ware den kensers brieft vry den bischop
 vander stad vry weterstige boetschap sonder den
 frederick die heilige bischop bernard by godliche
 inspreken dattet genade sijnre martela dy hiet
 die twee boden verbeiden toten ende vander missie.
 Dy ald die euangelie gelyck was soe ginge die
 bischop opten stoel dy sprack den volcke te sijn
 in sinte saluatoer kerke vry doorstijde sijnre mar-
 tela te sijnre staende Ende alsoe die gods dienst
 gedien was doe ginge die heilige bischop in sijnen
 vrenante in sinte volcand euangelisten sarveste
 Daar by gode badt dat hy hem verterende vol-
 standig in sijnre passie Ende doe hiet die boden
 tot hem come in sijnen riet die sijn dierre was
 hiet hy vry luttel span hem gaten after sinte
 saluatoer altare Doe sprack die heilige
 bischop totten moedert, mi doet meer boetschap
 die mit volcomenheit velt vriste vry gye tot deser
 stad quaent doe toge sy hare missie velt gye
 vry monden vry doorstaken den heilige bischop
 dy sprack dese fransuelike vloede onder hem

Mijn heeft die kenscrum' vbrahe' vanden die sy lange
begeert hant die in velle' tudey murens sobate
verdrut ydary hoeffte. Dase hemy die heilige
byscop antwoorde. Lwin' hunder min ghy volbragt
hebt onder vromen boofsgap sy hoer ytbol' mi
pnt v' suellike van hemy te lopey / en sonder
murey liepdy die moeder' van dan' v' v' v' v'
ouer den luy sy brogten der bloedige kenscrum'
mibbe' blysgap van det heyligty martelaer doof
Doe riep die heilige bysop tot hem sin' riet
en seide som' v' h' gebent ter doof om die
vbat' sy, om die doof en om die geresing' mi
roep' te s'ann' sonder murey die p'wster' s'ap
ter hente van v' v' dat sy my l'g' aem begra
my mit behoeliken v' v' of be'angem
en my gerste bere' fotte herte in die v' v'
blysgap Ende alsoe die riet dit hoerde' riep
hy lide' mit groten v' v' soe dat hy v' v'
al dat v' v' die hoer v' v' v' v' v'
fotte steruende' bysop Ende alb sy stondey om
te'ent hem al v' v' v' v' v' v' v'
telae' prop' v' v' v' v' v' v' v'

In l'wne kinder verrijgt' in v'ing' d'ere inden h'w
 met mitten heilige martelaer so sal in minn'
 l'wne bidden voor lo om uwe saligz' in dat te godt
 behoeft' voor plage, want on der kercken in ope
 kam' onse spet' du' h'w te lande' p'boont' selley
 ronn' du' d'eny in d'estructy al dit B'isdom.
 Ende also dit gesen is so gaf du' heilige' martel'
 laer du' beu'dy in y' g'ucht' in du' roff' du' in der
 selue kerche in y' beeyede' h'ey seluy in v'ing'
 sc'he in begay seluy du' psalm' der bougeluy in
 sprack' ald'it In sal dey h'ere behage' int r'ih'
 der te w'nder. Dese b'is'op leet s'yn' marteli
 mit' taer' ont' h'erey' s'yn' in' p'p'om' op du' j'ob'.
 kalende' p'ay d'ugust' doer' b'eny' v'el' gratuy' in
 min'w'le' s'yn' ges'p'ot' ten' loue' in' ten' v'ere' ont'
 h'ere' nam' h'esu' in'. D'w' b'is'oppe' beide
 in' v'als'glant' in' in' d'unt'glant' v'et'namy'
 d'ey' on'g'uldige' doot' det' heilige' martelaer' v'et'
 boudey' h'ere' te' samy' tege' du' on'v'ed'act' det' kercken
 in' s'yn' misdadige' v'lynt'. Gregorius du' p'at'ib'
 als' h'ey' dat' v'et'v'erde' qua' h'ey' in' d'ey' in' v'at'ry'el'
 in' s'ondo'. End'om' in' v'et'v'et' in' v'ey' v'et'v'et'.

te zwoesey dat hi daer besloten penitentie dede
nessen die bisschop van Durnum gaf den boorsieder
Kenserrum' een' wile die settese in een' nouwe' klooster
dat Trumb hart aldere boer penitentie te
doen. Die yxum' van Wramhuyt die' reny
Lorgarm' die' heylert' lodebyge, ontsey, som' xij.
by gemerim' wille so setten sin' eckliche inden stoe
der moegentz / hant sully by intiche dat bay
dier tyt dat sinte Bonfarnit die' bisschop ghe
doel wiert tot dier tyt dat dese heylige' bisschop
frederick gemartirt wiat sijn verleden hoopt.
Iate in willeig' tate w. heylige' bisschoppe hebben
geboort der willeher geeste' in' lomey' wermid
poersumme'isse ter tyt besimere' sijn' aftergolaty
wate' sijn' die' narumlinge' mit bescheidenhe
beheue' in' moeg'.

Van Defridub den 12° bisschop die
frederick broeder wiat

Wader passu' die' heyligen' martelaert' die' bisschop
frederick, wiat in' luttel' widdrangensz' beyden
inder' rlesi' ende' inden' volche' wbe' dat' beidens

vbaer te besitten des heiligen bischops stee.
 Soninge rouw den proest vastinon eeny xihuy
 may dat bisdom te bereygen. Ende die ander
 beyden te hebben. Delfenmy die des heiligen
 fredericus broeder vobab Mer by gemectue vru
 vbill' der vasi in by suite. Ednef ranouwe tot
 suite. Saluator is die voerside proest afgeset
 en Delfenmy vbert mit grote louw geset in syn
 broedert stee. In dity tiden in vry Stadt die
 Brugia komt gelijc in Italen daer regendot
 bloet die dage in die nargten vanden heneve
 in in die selue tijden nae suite. Wodderop pro
 pserie die kon voor spreke hadde doe. In sterne
 sonde begonde daer vry alte groote rammergade
 vbaer die Geney die Bvbede in die noornat
 versammende vele s'gode mit ongetalrike vbaer
 tuijrt in beddunge vele lande in maheide vele
 bloediger stende inder heiligen kerstense.
 Delfenmy die de myende bischop vbat. Tutragt
 die vobab vol degoden in milder sterff optw
 mijn kalende van December in vreden in vbert
 begraven in suite saluator kerste by synen broeder

harde verlich

Van Luderich den vierden Byschop

Als d'herin den Byschop voerseit gestuind
vbat vleit gerond den herinde bischop tot Utrecht
by hant Luderich den vierden ma by vry
hoors, lxxx / In synen tijden vnde tate ont her
om by lo. Foharint den keiser sars, dat hij
den d'vry vberreys mit vberstary en moeste
dor begerde by allen gode te d'vry by syn
vdder te vberreys by gaf dat vberreys by ren
seme by vberreys der penne vande lande synen
onstey som Loderich. by na selve dat vbat
by by vry vberreys dat vberreys vberreys by vbat
dare vnder den monnen lere by dede dare synen
vberreys professie mit by lere by d'vry pen
tenten mit vberreys tate / Ende ald by gestuind
vbat vberreys den vberreys tate den d'vry om
zijne sulde alsoe dat den vberreys den vberreys lere
stonden den d'vry dat vberreys lere vberreys mit lere

in d'are Doerwereld der monnen in hare gebode
 d'are sy den quaden geest vander lusinge in de
 verrijde. **I**nderit die bisschop sterft
 opten iugende kalende van Meij in gaf gode
 sijn salige sulte nae dat hy een vobyl tyt be-
 reyt hadde die heylige kerche van Utrecht
Dese Inderit vobert geboert totten door-
 synder kerche in byden toberey doorsejden bisschoppe
 begram

Van hongerit den **W** bisschop
 Utrecht.

Vla dat bisschop Inderit doot vobert geboert
 die **W** bisschop tot Utrecht in hant hongerit
 een vobyl man vortsaem in de in redelich va-
 lein. **I**n d'are tyde al in d'are iaer ont hant
 om. in h'ij. quam die **D**ene in Noermant
 mit hoore s'gode in hollant d'are in alte
 groot een s'gode boert in mit groter
 vobert hant dest m'erde in **D**uerstede die
 m'erde stad van allen dese lande d'are ho-
 progre kerche in v'bare alsom'ey seit **D**are

na quam die seculi Dier tot Utrecht vnde
belaget die stad in storme sonder aflaten mit
sijntte in mit slingere mit bliden so lange in
so seere dat sy te lesten die deel stad vbonnen
vberender laant in dat raster vbonnen sy vnde
Ende dese bloedige rouwe sloeg die vles vnde
dat velt vbel na al doot in vberpe die toorn
poort in vort poort architecte vnde in vnde
vander stad in vander raster te gronde vnder
also dat huygen die bisshop mit luttel ra-
monie vngunth mit groten angst in qua totte
Comunth Lotharim in voster te vurnen
op dat huy daer ontvonden vorse / Lotharim
vort vort mit ontfermte vnde in van Co-
munth vort vort vort gaf huy den Canonth
der kerche van Utrecht dat voster tot vdeley
berge op dat sy daer mit vrede suten vorse
voor der Dier acvorse in dat sy daer gods-
dienst vnterkerche sonde vort / Ende na dese
vortvort die Dier mit vort vort vort
lant van hollant in quam in vortvort

Wy brachy daer det heilige rouffuocher sinte Dec-
 bertus kerke En den heiligey priester van
 Noertvins die Exronimus hart sloege in syn
 hooft off wy vborpe inder vey alte starrhe raskel
 by Noertvins dat Wilmer det Coninc Durind-
 linc vbat / Doe grepe die myrbore hollander
 vbar / En setten hien ten vber vey vorse munge
 strijt in velle dorpe tegy die Dene Mer alhoit
 god veldengende soe vbonnet die Dene inde
 sloege doot vber vdel ridders die vne hart Dib-
 bout vey die ander vrekloft mit sonderlinge
 velle hollander vey venge die vbyn vey die
 vey vordense in vrede lende.

Hoe karel die kate Coninc van
 vramhuych vey na van vone gaff
 Sicke die vdele man die greff van
 van hollant /

In die daer ont horey om vey huy vbat re
 Coninc te vramhuych die Carle die rali
 hart vey vbert namact te vroms vromh me
 de inde vbat vordenghe sonre die vbat det greff

Katth souw Ende sat dor ter tijt te pladeli dat
vobab vnr stede sy verua dat du Seneu hollant
voerbuest hadden sy dat volck doot geslage Ende
ey bede wille hagey det dely gram so gaff sy
Diderich du det prume Walgerus broeder vobab
du kerke tot Eymonde mit horey toeberey
dat it pay Epithardit hage voert tot voer
trapp sy kintz mit bestene vrinlyg besogelt
mittel roming gulden smyctly daer sy berde
sy gegroeft vobab Du sprack aldus

Gulden name der heyliger dremoungz kael byder
genade gods roming va Wraming vobantet
onser roon tot bevoert dat vby onse kerke vnde
getrouwe vey sully sy vberdyge mit gam ey
mit lom pay horey dinst soe dor vby versta
alle gelouige kerstme lude du mi sy oft na
maect vber sy sully du dese lettere sully sy of
horey lesen Dat qua sy onse tegenbordngz
hage du Edel gram sy hadt ont dat vby gem
vbonde vmy vdel man Diderich du vbalger
det prume broeder vobab du kerke tot Eym
de mit dat daer toe bevoert dat it va Epithar
dit hage

Dit is aen voort tot den voorttrappen in Brugge
 Of vint beder vey gentyget in in vbaetdelinck out-
 faly hebben alst recht is in gentyen vnsen lievely
 in getrouwe man Diderich voer vrom alle
 dit voorsende lant mitten dienstliedey die dater
 mit in in off na maect in vbesen sulde mit bofse
 in mit mersse mit sbatere in mit vbeude hie
 in sijn naremlinge inffelentie te besittes ende
 vdelinck te gebreke bay ont in bay vns nareml-
 linge Ende gebudey dat hien inemat honden-
 mors, vnbrede dater in in doe Ende plant vby vbil-
 luy dat dese giffte vaster in stades blyue ende ge-
 hondey vberde tot vberige dagen toe soe hebben vby
 dese letter besegelt mit vnsen vingerlyp bay gon-
 de Segenty te yplade mit lant ont hies
 vny. In lpin det negende dagee voor sinte lant
 dare Nativitas Dese selue hieceling te creft
 dese Diderich in sijn naremlinge in euen
 vngtey manlue beseten lange tyt in hebben
 die vbrede vey vly in det loenshey ruyde
 vberaget vngtelinck Ende in d'vint dese
 Coninc bay D'vntinget des voorsende Carvel

broeder gaf och desen seluen Grauw Siderich
veruue beide syn vuyff der Coninginne dat foreest
van Walsda want hy re veruueent Siderich want hy
vnder alle Siderichs sijn seker xruyff daer hy lo
bescreuen hantvesten off gaff sorchten aldus.

Inde vire der heyliger druenoudighe Siderich
byder gratie gods Coninc van Denen by den
kerstien onsen getrouwen die mi syn off namaet
vlesien sullen dat Siderich onse vuyff der Coning
inne ons had dat onse gelyc vonden onsen lie
men hy getrouwen grauw Siderich van hollat
ey foreest dat Walsda hiet hy ay syn gelyc
sijn gelege it ey dat vater dat daer doer gact
vostertt ey inderit mids ey vonden lant ende
vnlant besit hy hende dat onse foreest toe be
hoort Ende by die vinnen genye onsen
gesellinne beide te volderen ey mit te vengeren
hebbey gegene onsen lieue ende getrouwen
die Grauw Siderich voerft dat foreest mit
alle syn toebehoren alsoe aelt voer genouut id
vrylinc te gebreue hien ey synen narouelinge
vrylinc te besitten of te veruue of voss genye

Ende en dat wy vtilken dat dese giffe tot ebdige
 dage gelyonde vordre so hebben wy dese lettere
 beseyelt mit onsen koningeliken vey gonde Siegen
 unde talc ont herte gebocete kon. In hysen ophy
 dent wustey dars veyd puel. Dese Diderich
 vbad dw erste Graue va hollant ey vbad
 gebapent mit eney schar vey gonde dars in
 ghenahet vbad vey lreue vey vder verbbey dat
 nu kert hant Ende alsomey seit vbad hy gebo
 re vanden Conyncklyken gestarste der veyne
 va vranckryck dw de pale vey synne hter
 luyt tegey der veyne armbeytey verliche be
 sgerunde Dese Diderich hadde vey hoer g
 bocete vbyff dw Sibona genocent vbad dars
 hy hy vey in soue dw oerh Diderich kert
 ey dw in wert dogde dce vbad. Dese eerste
 Graue Diderich als hy ont vbad dide hy va
 groter deuotie tinnere tot Eymunde vey
 roeften vey honte dars hy in sette vome va
 vante veyndentub vrede dw hy xente gaff
 vey synne goede dars in volcomen vooloest
 af haddey. Ende vey dars seluen roeften vbad

etwre nonne van gode ingesproken dat sy den Graue
Siderich vermaende dat hy blonde opdoey sinte
Dobbertin graff sy dat heilige gebetene doey br
gey in dat nonne klooster Ende mittre also
den priester des heiligen baden graff op deden
so want nu dat riet daer dat heilige lighaem
vnde gederhet vbat gant loet sy onbetreft
Mide Robert daer gewondt sy guldene reyn op
sinty boesty dat inderim sy salig vbat tey tey
menygerhande sith sy vnder synen graue ont
sprankt een fonteyne daer noch sondey dagt velt
vbatent oft vlet. Fudcy taer ont loete son vnde
lyp vplu p. kalende van Iannarint ruste
den bisshop Conygerent in breden nau dat sy
mit d'efrino sy mit Ludgero dat bisshop van
Wrecht hadde bereyft pppin ier den veruith
der Gene vbrecht van synen stoel vbat ker
dreny vbatron mit niet gebetey sy van vbat
syn lighaem begraven is

Van Edilbalouit den p. bisshop
tot Wrecht

300

Ma del byschopt hingerend doot vort gerou du
yn byschoep tott Okerst die Oribaldus vbat
yrbrecht vry heilich ma nide gerestus ruder
goet beillig. In desey tyde alt nide taer vut
betre Com. In byschoep quame du Gemy mitte
Noermans in desey nide alt vbalyslant. Ende
del taer dact nar vermidde sy alt laut bay
Dudem. Mer taerle du heyser du de grote
gelyctey vbat qua nuttey Lombardie in nuttey
d'uitsege in vange tegey dese onredadige lude
mit Noermans der kerstey soude in moest huse
mit verdbann. Mer te lyste mahedene be-
stant om te soche vande paye dactum oner-
roers dat Godfridus der Noermans Comite
soude kerstey vberdey nuttey kordlaede datumy
huy geny soude del Comite fotharub dorster
te vbin du Gysela huyt in pay vruslant
in mede gantey in dat Gysende. Ende
dact nar in vbondey du vrusen dey boorsenden
Comite Godfrido mit onderdanne vberdey du
huy bedebantey in gaff huy vut smadeliche in
geny gap soe dat vch mensche moeste dragen

enre haff om haren hald d'artmuse rechtent nu
de loange moeste of sy tot enger tyt h'ey oer
setten tegen det Coninc moentze. Mer daer
nare in rofte t'are v'ert dese selue Coninc
Godepaet der midder v'rahen gods mit ontallen
kydenen in du Beten dootgeschey Ende dat
v'ert gebroch in minz kerstne moentze bloet
du sy in boortide gedoot hadde. Ende t'are
ont haren in xpte yont December voer Odil
baldin du bischop van dese v'ert in gaff
sine s'p'p'ere en v'erdeye sulc also. In xpm.
t'are bisdom kerst hadde. Van desen bischop
Odilbaldin s'ryff du abt van v'ert in
sine romische dat hi v'at v' h'yling ma du
t'utert et'elike beyraue in rust d'are
mitten heiligen baden.

Van Gyilbaldin den xij.
Bischop.

Wader doot det heilige bischop Odilbaldin
v'ert gerore du xij. bischop tot v'ert du
Gyilbaldin hant dat bisdom kerst en rofte

tut. In desen tijden als op dw' ander trouw
 in S' volde ruste Siderick in grde dw' de
 eerste Grauw van hollant was in was verch
 loene vint groet doelt van Sestorustant in
 was vry vmerbeert prinn' dw' sup lant ende
 syn pald' manluta' besyende tegy der d' eny
 aenberste. Ende S' tua dw' S' erfum
 sterff op dw' derde d' ont van famiarut ende
 is begraven by harey manne tot S' ymonde
 inden roester dat sy vint getminnet hadde
 van holl' daer sy wonne in setten dw' gode
 miniglyden d' inden /

Van den anderen Grauw van hollat

Ende also Siderick' g' sturme' was dw' de
 alre eerste grauw van hollant was vbert S'
 derick' syn enige souw' dw' ander grauw' van hollat
 ey verch' end' in syn' badert' stede' als de v' g' t'
 erfnam' / Desse man' is v' byst' dw' h' d' y' g' ont
 h' wt' Ende also nu' gelooft' soe was sy det Coning
 Lodewyck' dorster van Brantem' daer sy by
 was v' enige souw' dw' Drunk' h' wt' d' eny

sonne die Sybertus hout in vlab ruff biszop
van Exire in vru dorster die dcluidit hout
die vobtrouwe sigen vlab / Dese Exire vider
vnt na syn vader doot begonde in mitte vrclo
f vbidrangte vberde daer sy tegey oerlogide vnde
strect soe dat gusse vber vban in hien vnderdanning
mahede / Ende vny dit oerlog vander vrclo
soe bracht dese selue Exire vider vnt dat vboester
dat syn vader va honte hadde gemaect tot Gy
monde in dedit vberde maethe van stem vnde
na die vromme van daer in sette daer in vromme
va vnt vber vnt vnt verde die dagelare godd
druft daer vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt
vberde dat sy die vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt
day die vnt vnt / Dese selue Exire vider
vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt
te besitten in gaf vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt
vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt
lsten die vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt
daer die vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt
vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt
vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt
vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt vnt

dw' altmael gont ib dars m'wingerhande d'w' //
 bouer gestecnte ay staot. Ende alsom'ey seyn //
 soe Robert vander seluer tafelen gestolien vey stou //
 dw' ant alre' om'yste' vander tafelen stont dw' //
 det moegh mit synne' syne' al dat goet te ver //
 luytely plang. In desey tynde Robert sinte //
 Sicon biden biszop van Utrecht v' biden Exame //
 Sidant mit m'w'artely tot Egmunde yde //
 voert dw' in voortiden te Noerling priester wab //
 ey vande Henry dars voert gelone' ontgoeff //
 wab. Egidolub dw' biszop van Utrecht //
 bereygt dat bisony luyt .x. maene' rinde' stes //
 optw' by' kalende' van October v' ruste' in //
 vusy' boer dw' mede' ygram' ib ruder seluer //
 kerchey

Van Egidolub den pny' Biszop
 tot Utrecht

Ma dat Egidolub dw' biszop begramy wab //
 overm'it wille' d'w' m'fub det Conynge van //
 Aranchrych soe Robert biszop yrbuyt al wab //
 luyt mede' dw' pny' biszop tot Utrecht vey

hant Radbodus sijn heylige ma soet gelet oet //
meedre sijn soetly gebore soant dw' Conunth
Radbodus dw' der Prins Conunth soat sijnre me //
der onse ondebader Ende Sijnt armb dw' vint //
sijn bischop van Colen soat sijn sey / Dese name //
Radbodus bedint soe volw in onsey dunt sijn als se //
bode van groten rade soant dese bischop soat se //
bode van groten rade soant sijn soat oerh raedt //
in det Conunth Catth pallat van Wramhynch //
sijn vry Wgalsoc dw' Manus hant soat dese //
Radbodus inder vij. drij. runde volkonnen //
gelet. Ende dese selw bischop besje eff //
menige dogedey van Sinte Willibrod van sijn //
bomfact Ende inder soe dinst sijn vry soe //
a uiborst datme noer sijn dages sijn op //
sint Mertyn dars translatio. Dese bischop //
als sijn arm name dat heylige abyt det bisdom //
van Wrecht doe leude sijn altoch in vaftey //
in bedinge sijn in actioessey te geny sonder //
afletey tottey vande van sijn lemy. Ende //
als sijn tafels genotey vbyndrombe onse //
hore maectyt sijn vbaendey dat dw' heylige ma //

1222
Dw de heylige bisscop vaderlich vermaerde dat
sy aenwende sonde den kerste geloue sy oftaten
hoere pynting dw kersten te doden / Mer hoe
dw heylige ma dw pyntel mer pynde te bo
keten. hoe sy in quacten meste berent vorden
ey dreynghen den bisscop sy sonde doen steruen
en bittere doot. Ende alsoe kon sag dat
kon dw verloren kinder mit beheren in moeste
doe verbanne konse in vermalde dese / Ende
kerste voort qua een blygen vande loemel in
verbernde dw den sy dat sy in merliden
doot hoer kenye inden / Dw kersten dw dit
mirahel sage vnde te vbane in / soege alle
dw denye doot dw dat vbane in iageden
mit sege vber stad bay vterst. Des
heylige bisscop bloeyde mitten sermoey der pro
pheten vban kon vber toerontder dungen syn
hemelken vanden dese verstaen. Ende
vban vadernd dw een goet seden vngeluck
vban tot vrene tyt vberste vber reren va
syn vader lande vber dese bisscop in badt hem

dat hysse pruyster obyn vrende. Mer dese
 ghylyge vader vberf lachende mit blyden aensichte
 sy sprack Lieve souw int derde jaar da mi sel
 in doot vbesey sy du selste vbesey vry lende. Vay
 deser brenny sy so selstu dese richte mit dyn
 selfe loant pruyster vby. Ende day saltu vber
 der mahy desey fact sy dese stad da vberst
 alsoe als sy te voren vbat. Dars nar vber
 dese bishop Radbodus sy Drente lant dat sy
 sonderlinge suth bleef layge. Dars openbade
 hemy du maget Marw vnde moeder gods mit
 groter rlaty sy vade sy boex geselschap
 dy ghy sy Drenay die reyne magide sy sprack
 de versamde bishop alont toe. Lieve souw vnt
 sy dy mit my te suth vber vberdyng die
 du vnt hebste gegroet sy mit sy sagst sy
 vber deb scher dattu vay deser suth vber ont
 gae selt. mer du sy selt mit lange hux nar
 hemy. Mit desey vrende so vberghy du over
 grote rlaty sy dars qua so sonderlinge gode
 luyt als mensgelike hert begheve moest

Dw heylige bischop ¹⁸ Gerard van der Sijck
ey sonne vbat syn heemliche geselle sende synt
in heemlicheiden hoe grove sijnheit by gelyc
hadde ander maget Maria coninginne des heem
Dw daer na inde faer ont heere 17. xij. quam
vber Drente ey in honnigen dult kon te bedde. Son
der ober Ende lab dese Antiffen xii. liti laide
ey optin derde kalende van der runder soe voer hyn
saligheit van deser verelt. Dese heylige bischop
vbat in dese soere plage der Deny xij. iate inde
kerste dw kerke verlichte dwy dw rles mitten
volke verlichte groene inder kerke te deminter
daer god vele gratie doet den ghene dw behoe
welke syn on bedde velle des heylige confessor

Van Baderub den 18. bischop
Entrer

Deseint ont bescreuen inder Lombardey
historie heemte dw Roomsche Coninc vbert
te rade van groter deuote dat kon na bischop Lad
vdeub des heylige confessor doot Brimondy syn

soey woude veruere mit religien Ende danne
 den seluen Bruw setten opten stoel des voersynden
 confesseer. Mer als die Commun verhoerde
 dat die woude Deny die stad bay Utrecht ge
 wonne hadde en destrueret en inde al dat volck
 des bisdom verseyen en verriaget Daer sette
 die edel Commun den seluen soey totter vbetdriger
 ridderschap op dat hyn der Deny vbrechtz marstey
 lichte vbederstoude Ende dat hyn dat selue bisdom
 mit synen ridderschap vbaerue besstrunde vnde
 vbeder mahede Ende toeruy nae des heyligen
 hadboon propheete so it gerore Baldern die
 bisop tot Utrecht Ende almeey seyt so vbaer
 hyn Ryfridus soey des Greue bay Cleue die ee
 del priure vbaer. In dese tynen ontspant
 ene blodige fonteyne te Gewen inder stad
 Ende inden seluen dage worde alle die Deny
 verseyen in vbat lande dat sy vbaer. Watron Bal
 drun die Bisop nae dat die Deny verriaget
 vbaer en verseye so stogte hyn vbeder synen
 stad en bedreue alomme mit toerue en vbesse
 daer hyn vele toerue op sette en vbylhoue

Dw verberende kercken dede kon vberder tinnuerey
dw salu' v' ander verualley tinnuere dede kon ter
kercken vberder mahe. Dese bisscop inde tinnuere
out kercken v' v' h' bi poer kon ouer kerck ende
qua' ny italie te kercken dey Conuict' tinnuere v'
alrehande verbat der kercken bay v' tinnuere v'
al' kon sijn boofschapp' geday hadde na kon
verloft andey Conuict' v' voerde mit kon dw
dw l' g' amey der heiliger martelaer pontiani k' e'
nijn v' d' g' uerey v' brogtese' inde selu' kercke
tot v' tinnuere daer konse sette mit groter deuotiey
ende tinnuere. Ende tinnuere toe se' pant dese selu'
bisscop veruud' tinnuere tinnuere v' g' d' e'
dw l' g' amey dese heilige v' tinnuere / tinnuere
v' tinnuere v' tinnuere v' tinnuere v' tinnuere
mitte v' tinnuere heilige patron' kon dw kercke na
v' tinnuere tinnuere tinnuere. Ende tinnuere v'
kercken v' v' h' bi v' tinnuere der saligen g' d' e'
kennse' bisscop dw v' v' out may v' tinnuere v' tinnuere
g' d' e' op dw v' tinnuere v' tinnuere na dat kon
lij. tinnuere mit groter l' g' amey dw kercke v' tinnuere dw
stad' bay v' tinnuere hadde v' tinnuere tinnuere.

Dw tinnuere

Dw totter meere kerke geboort wert mit een
 lichte bebaert daer begraven mitten heyligen
 vaders.

Wey Wolmarus den bishof / bishop
 tot Utrecht

Dese Baldernus van desen leuen gescreuen dat
 so wert Wolmarus den bishof bishop tot Utrecht
 geboort wert / en na mit harden youden wille en
 een goet heylig getoung man / In desen dage
 als mede tate out heren w. en hooft in opte
 ander nonat in Meije doe ruste in gode Diderich
 den ander graue van hollat wbat en wert be-
 graue by synen vader mede rustte daer Symonde
 Dese Diderich en syn vader bereste den graef
 sigap verlich C. en xviij tate en werdene den
 vaders Dene ransselich velt horey lande.
 Ende won hildegout ruste in gode opte in
 yont in d'villen en is begraven in dat selue velt
 ster by horey manne.

Van Drinckstuck den derde van
van hollant

Na Grams Sidene doot Albert Drinckstuck
sijn soen den derde van hollant sijn
vader was sijn zuster sijn vader was
des moogende koning van Sardinien den
niet was genoot sijn vader was suster der
van Rome den Geophana koning daer by was
Sidene den na hem Grams doot sijn suster
tot suster der koning Des Drinckstuck was
gram meer v. jaar sijn vader was
den bestfater sijn den sijn al in den
vnt sijn v. sijn v. sijn v. sijn v. sijn v.
sterft Volkmars den bisscop sijn v. sijn v.
nider Donkeren tot Utrecht.

Van Baldebrunt den sijn bisscop

Inde also volkmars den bisscop sijn
vader was sijn vader was sijn vader was
den den sijn bisscop was sijn glorieus
groter dogden sijn sijn geboren sijn daer

ge als inde tair ont losey in. sy vrin opter bay
 lende da Erlober vber sy stryt gesprich op
 vne skeyten vade te vbesen dat vbmichelre made
 kont by vrin dorpe in vbestvbrustant Dava
 swelich in stontelichy quann vbbigeron kempen
 vber graffschap bay hollant in also vnde lude
 seggen so vbarcy die hollander sere vbermoeyt
 bay grofey dorste vban in ghew vwater in vunde
 te drincken loyt in vbat al souit. Drincksub
 dw inde Erain vnl in syn ghede in by godli
 be vmploeyt vbynde by vne stede daer nu groef
 vny pit daer vrsch vwater ghenog vof vloeyde
 in konten binn rouw dw vrsch vgerbarent
 in stryde op dat sy mit groter vurst dat hol
 landse heer vbercoeyt in te storen moeyen
 Ende daer tigen die gram Drincksub mit lu
 dende basinen mit blinkende banniere vnde
 mit gevapende vgesterb qua sy te vmoete
 die vrsch daer sy vne bitterey stryt tigen
 bang. Ende mit vnde also der vromer vromer
 der hollander vdel doot geslyt vbarcy so is die
 stryt vber vbat tigen die vromer Erain die

aldaer her stede becnudt der ghebruggensse gods
on d'w gemeyne verbaer id doot gebled' ende
marck gemact. Ende id bay d'w geboert int
roofter tot Symonde dat' syn dootfaert vort
gidary mit groten xonnde sy begraue mit sijn
eudet. Sy onsen liden id gesicht vey groot
teyhe bay d'w heylige Graue dat vey in deser
ruymthe stille beseyne v'p dattet d'w her stey ge
lomye liden byer nae moye docten v'bant opten
v'biten douredans geboentacht id dat v'be volch tot
ter berich' Ceguonde pleye te rouw nader onder
geboente on sy v'v'ryge d'w gratie der gemeyne
absolutie v'ande Abte bay Symonde. Dow s'ge
de d'w s'ch' dat' dese boetsijde Graue onder
begraue lang luyte v'ad langer ontzet. Sy d'w
v'v' g'inh vey rocht v'p'v'v' luyte v'be v'v'v'v'v'
to v'v' bay soctey luyt off mure v'v' v'v'v'v'v'
de geboest. Luyt g'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'
xyste v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'v'
v'
v'
roofter.

Van Diderich den myn Eraven van
 Hollandt /

Alsdien misballe Druncksub des pindes prino
 id diderich den derde gram aldus genoeint ghe-
 worden die pindes gram van bollant / Ende
 na te vbyen des mozeriden her toets der ghe-
 van gassen die vullendub vbat genoeint daer
 by toe souen by vban vndou Diderich ende
 nae hery Eraven vbert va bollant in vmy
 florent den Eraven in Eestdrustant vbat
 Optw kalender van Meije in desey tyden
 stont vry pilsen in Doulis daer du fegastem
 gegroent vbat Optw kalender van Meije inder
 somm vggant sel vch vrbben vry gulde voint
 Ery sarsen die daer ymange vbat groeff vndert
 hoest Ende vanden sgade of vanden sgerm al
 sort vanden pilsen vbt yrecht vbat / optw selue
 darg in vrc in vaint aldax ongetallike sgar den
 hony gaf in vortloste hony sgerm / In desey tyde
 als inde tave ont loere vnt vnt vnt vnt vnt
 gode Baldermub die bisshop ende hende vbat vnt

Jaer der Berthe van Utrecht.

Van Duffendub den opijn bisscop.

Ende also Baldinuinus die bisscop gestinc
was se is Duffendub die virsten vaterliche
Graue was Oberst aller in ontfenck rime. En
is mi vander gemene rike van Utrecht geboren
te vreesen die opijn bisscop. Dese Duffendub
alst hem god in gaf so gaf hy vele erf ende
goet van syn vaterliche rime tot behoef der hem
lyer Berthe van Utrecht dat hy te vone hadde
beseten in die greffschap van rystebant ende die
greffschap plars by Cule te vreesen. Die daer na
ende Jaer ont horey M. ende d. gelyk vryen sone
dinnu rastyt in die god lief guesst verhoet dat
lust van beide oye. Dese Duffendub stuyt
die vreesen van sinte Beundentub vrede opten
huylige berge in die vreesen **M**aryn die moeder god
in die vreesen na hy selue die dat huylige abist
in vreesen daer in huylingelike leuende totten ende
van synen luyen in ruste in gods in die vreesen
horey M. in vreesen. opten d. Monab in Meije nae

plm

dat hy byfften tanc dat bydom va Wtcregt ~~advisat~~
hadde beregt. Dat graff och herlyc vaders vater
nemat die mit iningade begreude te vbeten nemat
vande Canonick der Doemherche of vanden mo-
nastij va Sinte ponsel hy font heren lyste vby-
sen in laten vbeten

Van Adelboud den xij^{en} bisscop tot
Wtcregt

Ma duffendub des herlyc bisscops doot vbet
geron Adelboud den xij^{en} bisscop tot Wtcregt
in vbyd ma vban hy vbat des kensert loye xact
Des Adelboud inden tanc vut heren M. in
xpo. dede hy inder brechen dat onde vbeten dat bal-
driub getimert hadde in lende nijn fondament
in verfinnede den Doemherche van in vbet
Ende inder den kerche tot Twe den hy beyde in
rothe tanc in volbrongte herde verliching. Inder
tanc vut heren M. in xpo. openbaerde vne ster-
re dunn Cometa hant lange tye alle anone
in groot gelyche vne balde. Ende inder selven
tanc gemel groot ourlogge tussegode Bisscop
van Wtcregt in den Grauw va Gollat dat in desor

lahen toe qua Dey Graue vrad dat vnde
hout Diderck hant die Ddelbold die bischop
voerss geyott hadde vntrent bodigramm die
ey ruste aly te poytuy in dageluy te moeyen
dey Graue Diderck van hollant Die gram
van hollant voerss versauende in groot lott
in stract tegey deuy Graue Diderck hant
dun hy verbley in nam lott al syn goet vnde
vberpen mit vragten vof al syn besittingen
Ddelbold die bischop die dat soaerliche nam
vragaderde in groot lott in vnde syn man
vbidex bruyte op syn goet in setten in syn herlijcke
of tegey de Graue van hollant datte in stract
vnde lott in vnde lott on lott in M. vnde
vrom. vptw. d. lott van lott qua dese voerss
lende bischop mit ongetbonden bannieren vnde
mit slumende bannieren vdelike lott lott
datte in stract lende Datt tege qua Graue
Diderck van hollant mit blanchende bannieren
mit vberverliche gelude vber lott lott
stontelike op dat groen velt in sonder mact
vragaderde die stract lende mitten hollanderb in

vordien manlike vanden sege daer gesigende een
 bloedige strijt aen beyde syden Mer sey lefste vout
 des bischopt heer so namh veruindt vte groot
 moedige priure die wai syne volthudoof gublen
 vbane in die stryde des vlygerut der kerken
 ad norant vlykingen sy Edeze Examen Laso
 d'lygerut sy vlyasserut xidderut sy anderut vte vger
 xidderut sy vlypentiunt da grote priure D'elbol
 d'nd die bischopt die hem seer beuoctur alst gheen
 vbonder sy vbat ony dit grote vterut vrygaderde
 da misset vey vterse heer wai stourey vlypenti
 tuint ony ander vterut te strydey tigen dat bol
 lautse volth Ende daer tigen versamende
 Examen vlykerut vrygewent mit Bntow sy
 in vbonder vey vnderuoct heer daer hy ander
 vterut inde strydey vbonde tigen dese voorsende
 bischopt deso dat opte vrye dars daer na vlygen
 dat vbat opte vrye kalende wai d'ingustub inde
 selmy tair doe vtergaderdey dese voorsende priure
 te stryde ander vterut daer grote misal gesigende
 die wai vte vlyt dat daer doof bleoff ay beyde
 syden vlyant daer vlyen doof wai des bischopt

Noelthelout partij vrom man die daer bleevender
hant geslagen vordy also vordardend die prester
vdat Bartolud die Graheij Johanna die God
frid die Craue/ hudo. hualmarub (Doalrellimub.
• hundert die hudothelout Ridder Gimaert die hemo
na vordere mit stouter speltend die vordere
fint die daer vordere den Byschop die Egge ande
vderff. Die Craue Gidernhobert stont
die grootvordere vordere d'vordere Gidere die die
hador daer die vordere grote vordere die vordere
vda vordere man die vordere te vordere dat die die vordere
fater vordere vordere die die die vordere die die vordere
slate die die vordere die vordere vordere die die die
keijser vordere die die vordere Gidere vordere vordere
Moselle te vordere toe vordere vordere vordere vordere
Gidere also die die vordere mit die vordere vordere
vordere op vordere vordere vordere die die vordere vordere
vordere vordere die die die vordere so qua daer vordere
vordere vordere vordere mit vordere vordere vordere
vordere vordere vordere Gidere also vordere vordere vordere
vordere dat die vordere vordere vordere vordere vordere
vordere die die vordere Gidere vordere vordere vordere

In des vrent die meeste hoop al doot geslegen
 In die hertoge Edoenart voer genoot bleef
 dat gebang na synen vriende die gebonden.
 Dese manstert in dit verlies gescheiden den helen
 lander vermindt der voersintert godt op dat die
 Grauw Siderich Kenney sende in haren seluy dat
 al een godt is die menschen vermindert in werck
 Dese selue Grauw Siderich qua dat na in synen
 moet dat hij voer over muren tot Jerusalem vnde
 voersintert die heilige stad / Ende naer vnt haren
 M. In xxij so vrent volmaect die Doemherche
 tot Utrecht van groter werche bij desen b. is op
 Dodelbold Ende toter obijngre deser kerche qua
 die koning haren mit pij bischopp tot Utrecht
 die dese selue kerche opten vij kalende van Julij
 manit vnderstelche obijngre in haren lande mit
 haren beueninge in die vrent godt. Dese bischop
 Dodelbold vnde vnt bischopp vnde dert sticht van
 Utrecht hogen manne vbarre die vnt gode in
 vnde vrent vbarre op dattet blyue sende tot
 vnde vrent vbarre in dert. Die is die haren
 hogen van Brabant vnde die vnt vande sticht
 die haren die stad van Tule die dat dert toebereit

Ende alle Prinsentant tot Turuoch beorden toe
by dat daer toe behoort by sijn amborgt vbat dat
hij hant' des bisschop Drossat. Die Greue
va Vlaenderen vbat die ander by hant vanden
stingte die inj. amborgt. Die Greue van Gel-
re vbat die derde die hant vanden stingte te her-
me die Greuffgap van Zutphen al gheuele ende
half Suerich by dat meere der van Twel-
deert by van Boemler deert by it gheuet by des
bisschop fager. Die Greue van Holland it
die vande by hant vanden stingte Zrelant by
der van Hollandt by vlatelandt by hant hant
des stingt maer. Galch. Die Greue van
Cleue it die vyfte by hant vanden stingte te her-
wondergen by dat daer toe behoort ende mede
vbat inder Batiny dat by deyn Rynv lare by hant
vbat gheuet des bisschop Camerlinck. Die
Greue van Bentze vbat die sefte by hant van
stingte te her die Borghgaffgap van Utrecht
by ander gheuele mede by hant des bisschop
Sembardet. Die hant van Einich vbat
die seunde by hant vanden stingte vbat gheuele
die in niet

du mit mit bescreuen in vant hooft in ynnocent da
 rey in hooft is gelycty des Byschop sekerder
 Du hooft sey Si over vobab du' argre in hooft
 vanden sticht te leue meest alle syn goet in
 hooft is gelycty des Byschop poortvanger. Du
 hooft sey hooft is du' myende in hooft vande
 sticht te leue du' d' mynde in dat dact toe be
 hooft in is gelycty des Byschop hooftvanger.
 In die hooft out hooft M. in hooft v. optwo. kal
 de vey hooftvanger vooft du' Byschop tot Gode na
 dat hooft Byschop vey vooft v. in. Inre getroude
 hooft hooft hooft du' begram rust inder Doen
 hooft tot vooft du' betroude hooft getroude
 hooft in du' vooft godt in suite Martynus des
 dact Confessio.

Vey hooftvanger des vooft Byschop

In die dact hooft du' Byschop begram vobab so
 vobab in' groft vooftvanger om vooft Byschop te
 hooft vobab du' Comunt Comand inder
 qua tot vooft als du' vooftvanger te sate
 in vooft mit hooft hooft syn vooft vooft vooft
 hooft vooft Ende vobab du' Coninginnu

in drey dagen soveer. vbat in vassu byden byt vbat
ey sint te vdrum in hore so lusse dw' Coninc
blyuen in de dorpe sint oesterbeet in det pruystat
huyt dw' Beruulfus vbat geneent in dw' Coninc
vert gawstelicu soort tot vdrigt on vdrarst
in vdrde te mahen inden vaxittie Ende also dese
vdrarst inmer mende in nirt in munde so
bleef dat Capittel try tresten an den Coninc dat
hy hy setten in besgiden vdrsen man dret
vdrding soveer dat bidoon va vdrigt te beregde
Ende in desen vbat dw' Edelv' Coninginn' in
huyt day sonderlinge soeure soerue in vdrboet
den Coninc inder blyssigap byde pruyster Ber
mulfus Ende dw' Coninc dw' huyt vdrblyde
on dese begerde boetsigap alst gder vdrnder
in vbat gaf desen selue pruyster dat bidoon vna
in te Coningelij in det bisgopst staff Ende
also Beruulfus dw' xx. bisgop vdrdruet vbat
mahide hy vrede mitten pruyre day hollandt
in desen tyde alt inden taer ont heren M. in
xxxix opten kalende va Iannariu stoff
dw' groetmoedige Graue vdrerth dw' vdrgruy

van Jerusaleem was ende begraue tot Symond
 inden clooster by synen onuer vader die alle syn
 dage oetogede in bereste hollant rarisclen
 xxij jaar. Steldent hi by synen Graue
 na loerd man doof id vider gebarty te Sasse
 die sterff opten dach Palende van Julij die al
 daer vterliche begraue

Van Graue Diderich die vijfte
 Graue.

Na Graue Diderich doof die pelgrum te Je
 rusalem was id Diderich syn onsterfelyc ghehuet
 in gemacht die vijfte Graue van hollant die
 vey vortte syn die graffschap gebruinte. In die
 selue tace sterff die Keyser Coenrad tot Akerst
 die dat ingebant syn in garub id gebleue aldaer
 in die Doonker die in berustet die selue
 Keyser sodayer id Keyser geboren in vortte oet inde
 Conuentic stoc dese Keyser hem in vande
 in sin vdytende de Slauy bestende die mit
 groter beuacht sloes in syn tenten mit oest
 vande Conuentic. Die Keyser hadde in synen
 geselschap sine suster die wouwe was daer vey ^{ran} tanch

grote minne an lende dw hē mit subtilē smithende
vberdey daer toe brogste dat sijn hēy verlonde daer
te romē nider domher nargt. Sy al sijn trew al
hoeywilticheit te sijnw schiepe soe oec daer een sonder
linge grote suer. Dat moegensijn beyonde dw dom
kings der nargt te verdrinne. vbaete dw Canonick
in grote soege vbat hē sijn tot sijn pāvbelioene
romē sonde op datne biden doetspoex sijn mis
dact mit sy der name. Daer oec vey roet vaet
genonne sy dw doerside monne nader Canonick
op hēre sijnsonder sy droets hēy tot sijn pāv
belioene sy yunt al Engyelmick affer vbaet op
datne mit ofgacy sy int vbercheren nūr vreb
mē sijn doetspoex sy moegte behrinnē. Op dw
selue vne vbat Durantē hēy sijn alreem droets op
gestacy onerindē soege dw sijn in sijn hēre had
de hēre hēy dat beyonne overtoes vberfelicke vnde
moegte sy sars doer vey doenster vāy sijnē taber
nahel vāy vberē dit vberende gestogte sy lang dw
goudertwilticheit in hēy seluey. Daer nāw al die
sonne op vbat gegacy had dese rymē vber
desey doersyden Canonick dat hēy vberhēy vberē

218

in der misse in dy enangel lase. Die Canonick
die sijn consentie vbroeyde in meende dat hi
in yere vbroeyde docty vrende. Dat die Keyser hadt of
sinnede of dreyde. hi in mecht niet beseyden
Ende also die Keyser sarg det Canonick ontfen
de consentie doe luit hi aff mit godder gaten
die byganne hedingde. Doe gesunde datter
vrsijene key Dscheijn in wy d'bojn in behoode
beyde den Keyser te genen. Doe dede dese Keyser
voor hem come. Die Canonick in de nome sijn
suster in sprack aldus. Sijne broeder dese
Dscheijn die ont vrsijene it genen vby di in
vbet voort mitte wy vrsijene ma in begere way di
dattu di niet mitte in onderbndet nome te nide
Doe sprack hi tot sijnre suster vbet voortacy
in reyn vbyff in dese d'bojn die daer vrsijene
it in die sorgre vanden daer in godd genen vby di
Ende gebude di dat di di niet mitte in laet
vby way sijn Canonick. Ende alt hi di ge
sprack hadde onfagen in vbr andere in sijnende
hem. Mit deser luyter vrsijene sijn in geluwt
dat si die vbrleden misdact betende mit ewiger

reünighe. In desen tyden als inde late ont
toeren M. In plonj verboot Grauw Siderick
vay hollant synre vriende dat sy deer doer wist
mit trecken ey meste daer hy wert doof geslagen
opten yont in Meyr vay synre vriende. Desse
Grauw Siderick ey hadde vbyff woz kint vnde
vbad Grauw te hollant w. iare syn luyden wert
geboort tot Symonde In mit vden vder vbfatet
daer begraven.

May florent deen by Grauw vay
hollant

Desse Grauw Siderick doof geslagen wert vverfa-
mende barrode se riddersen In Praxo vande lande
In namme florent de vorse vde Grauw Siderick
broeder dw te vorse vbad Grauw in Oefvreslat
Desse florent na vey vbyff dw Siderick mit hiet
ey vbad hertoge Henric van dorster va Sassen
daer hy by vray Siderick vnde florent vnde
vur sponne maget dw Margtelt hiet dw do
vommick vay Oxant vylt nae herteb vaderb doof
te vbym na. In desen tyde so stegte Beruick

Sint die bisschop tot synre ewiger gedenckenisse
 sint coninc tot Utrecht toe kerche van Canonicen
 die ene in die ene sinte petrus de apostel in
 die ander in die ene sinte Johans baptistey En
 die d'alm' Canonicen van sinte Saluatoer sette
 by te Gruenter daer by stugte ene kerche
 in die ene sinte Lebbinud de heylige roffoer
 Die d'bow' die de trefsam' Dussend die bisschop
 gestugt hadde ten heylige berge die sette by tot
 Utrecht daer by stugte rooster kerche in die ene
 sinte Pontus de apostel Die trefsam'
 bisschop starf ende voer tot gode in die tate ont lot
 M. in lij. opt' xiiij. kalende van Augusto na
 dat by dat bisdom in breden hadde bereygt p'p'n.
 tate die tot Utrecht geroent is in daer begraven
 inder kerche de prime der apostole.

Van William deij p'p' bisschop

Naw Berulphus die bisschop doot obert geroccy
 William die p'p' bisschop een grootmoedig may
 ende ee stont berger In desey tye al in die
 tate ont hore M. in liij. florent die Exans
 van hollant in een onbederct trefsam' v'y d'xatw

te doen van sijn broeder bergaderde by de jongende
heer by toet tegh den Grauwe die sijn broeder ge-
doet hadde die by alle mit sijn verbay ende
vinderde dat die velen liden doet bleue / het ge-
sunde dat dese Grauwe die boey altoesom verlut
op sijn broeders becomt vab y gdenck vint
middag ligge slapen vnder dey sijn vab vint
villig boey in hant / by daer quam vberhoet
die vande die ontbloed vbar vanden duide selue
Grauwe onlange te vore in stonde te vore vber-
ney hadde by sloeg dey Grauwe doet by velen sijn
vberenture mede die mit hem sijn opte pijn.
halende van vint. Dese floent vab Grauwe
in oest vrentant pijn iare by by vab Grauwe vab
hollant na sijn broeder doet pijn iare by vber-
geuert tot Symonde int cloester by mit groey
vbeney daer begraven /

Van Scherckende der Grauwen by
Roberto hoey lateren van by van
Godebaert den hertoge mithey hoey.

Verfrint die gramme van hollant na graine
 florent hoert man doot bereste in hollant in
 tate in dact na nam in tuch may die Robbert
 hant in vab in ionger sey Graue Baderbynd
 van Vlaender Ende dese Robbert bereste holl
 bay bay fonthere Durb vdege hant stuf soent
 William die busep bay vtrerst versant dat holl
 lant sonder besgermer vab in troost in dat die
 hertog op in hant gerome vab of in handey
 end vredey prure vortet in hertog die
 Roemsey Coninc dat hant hant verlude die
 Grauff van bay hollant in die d' d' van die
 monde Ende meride dat hant mit hulpe vde
 vart die hertog hertog die ionge hant vlt
 hollant mit vragte vbel vdringy sondey Ende
 hant in in die tate end hant M. in hant quary
 die hertog vde vart vortet in die busep
 William mit vde hant in in trompe end basune
 in hollant in dact hant qua Graue Robbert
 die hant stufvader mit blinhtendey tenty mit
 blasende hant in mit vde gebapender lide
 Ende als in versamende velt dact in groot stuyt

In 't ende gheue Robbrecht vnsin in id velt d'ny
strende geraget in der hollander id dat meyste deel
dare doot gheblaney. Robbrecht id mit synen vnsin
In mit synen stoffendere tot Ederit g'romd in
kerst persont al dat Ridderschap van Vlaenderen
tot synen hulpe in meende dat hy vbonde (strende)
tege den Graue Der nouit om in vaderliche erue
det hony d'v'voorsende Der nouit onderboonden had
de Ende Graue Der nouit versannde dat
tege vey groot loer vermit hulpe Philips
des Coning van Brantempe op dat hy mit ranspe
morgte bedrouen synen vbderepartie Ende daer
streden in by Casselen berge daer d'v' Coning
Philippus veraget vbert in Graue Der nouit
doot geslege in Robbert d'v' vrupe vbert mit ranspe
te Graue van Vlaenderen Ende hinnen desen
soe voer hertege Edeuaert strende op d'v' oest
vanspe d'v' hony veroban in onderdede dat gesgide
mdey faer ont herte M. in hony. Bisscop
William d'v' altoud synen vberde holt tegeyn Com

heer Siderus van hollant die tinnende in
 steert rustert tot yselmonde. Ende die hertoge
 Edeuaert mitten hooft hollant die late hadde
 beregt qua ruy van ionghen Siderus kint die
 die hertoghe hert in overbarste die hertoge
 Edeuaert voerff alt ten ter hennelicheit rancu
 #hinch in stark henn end dootbbonde. Doe vberf
 die voorside hertoge tot Utrecht gepoert ende
 starff aldair int jaer end hoerey M. ij. hooft. op
 die v. kalende in Martio. Ende in seluy jaer
 op die v. kalende in Meij starff Biszop Willa
 voorsyt in ruste in gode na dat ten dat Bisdom
 van Utrecht hadde beregt een jaer in v. ge
 brogt tot Utrecht in begramen in die Doanherche
 biden andere versamle biszoppi

Van Coenraet die een biszop
 in van iongher Dicht die ion
 Exame.

Ende na biszop Willaend doot vberf gerond
 die die Coenraet hert die een biszop die beffer
 konnute des biden also gheheet sijn bolende

En inder togher pleas te vbesen. Dese Coenraet
verreth banden dedey keyser hennich dw' heer
luyck van Sesthorstlant dw' de Margraue den
prince van hollant mit gebelt genome hadden
Dese bisscop Coenraet voltmerde dat Casteel tot
ysselmonde mit artillerey en mit vafte vobynlonse
en besette mit synen manen. Ende tont ont
heren III. en hoopi. velt te Rade vontherr Dink
van hollant dat hij mit hulpe Robbrecht synen
stiefvader en inde synen vbrunde en magen den
bisscop Coenraet besetten vbonde opte rasteel tot
ysselmonde en synen vaderliche vren mit vragten
vbeder vryen. Coenradus dw' bisscop dw' dit velt
vernam vermaende al heymelike synen vidders
en synen vorters en badt hem dat sy en synen hul
pe quam op vreny benoemde dars. Ende vinder
meren so vdeet bisscop gebodt veygaderet alt vhat
een groot heer mit hammen en mit basinen.
Ende daer tye dw' hollander mitte frutte
van Vlaender quam stontelike mit heren
blinckende tye en mit heren trompe voverstent

noder moeste op gincy dat rastvol is al hollant
en desy reuoluce Dierch vrylyche velder quijt
sijde Ende als dit gedaye veld dede vromste
Diderich den Byschop grote vree is luten mit
syn liden vrylyche varen in der stad. Ten tijde
Diderich die nu is die vry. Examen da hollat
is mit gincy is mit boue velder gheset mit
graaffs op da hollant is na vry vlyff die vry
telle die vry die mogete hertoge dorster da
zassen daer by die vry sone hert foor die
na hien grane veld is vry dorster hert mag
teet die sone vromste. Ty desy tiden als
niden faer ont hien M. is pri gaf dese Examen
Diderich de sapper sijn sijn na dat by hollat
hadde berijt op iare. Ende by sterft opp;
faer na sijn vader doot da vry vrede sijn moeder
toe iare. Ende vobberijt sijn sterf vader vry.
faer is hertoge Godenacht mitten boen
nij. iare is byschoep William is iare dat malet
te sijn op iare is sijn hertog veld by grane
tot Eymonde niden vorder opte v kalende
vay Dierember niden faer vromste.

Van florentin den coninc van
hollandt

Ala dat Graue Videmich gisformen vobad deert
florentin sijn son Graue gemahet van hollat
en nam vry vobuff die petronilla hert in vobad
die keijser Loharint suster Daer en by vobay
in souen vrien Videmich vrien florent ende
samen in vnderster die haderburg hert. Des
florent vobad gheheten die vritte in vobad sijnre va
lyne vordesaten van herten in die sijnre aelmoes
te allen tiden verbaerlich in in vmanant sijnre elck
in hadde in die degeden in vryheden day vrien van
sijnre vordesaten. In desen tiden dede bischop
Coemant tot sijnre vborger in vmanant sijnre
in vkerke van Canonicen an die vborstijde van
die stad van Alrecht in die vrie onse vborstijde
Daer en die vrient also sijnre vant dat en
die fondamete vande vborstijde mit vastmahet
en moeste Des vobad in die mit vborstijde geselschap
en vborstijde in die vborstijde die vborstijde vborstijde
op sijnre vborstijde die herten vobad te fondere daer en
off in die vborstijde vborstijde vborstijde vborstijde
gaf des vborstijde vborstijde vborstijde vborstijde

senten in midde gans, alsof dat hij vande sou-
bernam dese heymelike meesterij in voltmende
die begonne kerke in die xiiij onser droubben
van sionny grety oberne. Waerom dese briefte
grety myn mit tye ty desey voorsende bisshop in
verfide toe hijn ter doot bringe moeste.
Ende dave Ende late ont grety M. in xix.
also bisshop Coemant nae dat die misse gedaen
had in hij sijn heymelike grety gedaen hadde
ey heu allene had in sijn heimb gary tye ty stape
qua dese voorsende vrese in versare dat heu stede
in stonde dave toe hadde ey ver mit det vjant
rade toez heu sijn misse in stach doet die stes
me bisshop. Dese bisshop bereste dat bisdom
xxv. iare in op die arge kalende van Mey vbat
heu ianuelike gidoet in begrave inder selue
kerke die heu stogte in die xiiij onser droubben
Ende die vrese qua vster stadt ongetet ende
sonder sgrade

Wij Burgardus deij xxij^{de} bisshop

Ma dat bisshop Coemant die famelike vore
moet had die xxij^{de} bisshop lout Burgardus
ey heu vylig ma

60
ey heylig ma milde ende vredenheit. In desen
tyden sijn die w. parus velt sine beddenaet die volder
brandt boucten die qua in Gallien op dat hi daer
vint verdryuen sijn die ontroghheit der synonie
Ende also dese Cardinael voer mit virste tye
enty bisshop die daer af beruyt vab in dese bisshop
die vortoude die vortoude vortoude vortoude vortoude
mit yelde. Doo sijn dese Cardinael die vortoude
vab. Den vortoude lathen xristen der vortoude vortoude
in lathen vortoude dat godlathen vortoude vortoude
ib in vab dat vortoude bisshop gratia ib sine gain
die vortoude vortoude vortoude vortoude vortoude
in vortoude mit synonia magis vortoude vortoude
die vortoude vortoude Gloria patri et filio et
spiritui sancto. Dese bisshop die daer ay vortoude
vab vortoude synonia vortoude vortoude vortoude
vortoude Gloria patri et filio. Mer hi in vortoude
mit vortoude et spiritui sancto. Mer die hi
vortoude vortoude vortoude vortoude vortoude
dat vortoude al vortoude Gloria patri et filio et spi
ritui sancto. In desen fact vortoude M. C.
die vortoude vortoude vortoude vortoude vortoude

den bisschop xijste in onser kerke nadat hem dertien
jaer dat bisschop van Utrecht hadde bereest sy wist
beyxam inder Doemherkerke byde bisschopp den
voor hem geboest hadde. Ende selute fark wist
doof geseyt van synen brande Roedolfus den Doem
groest van Utrecht

Van Godobaldus den xijm bisschop

Ende alsoe Burchardus den bisschop oflijning wist
wist geront den xijm bisschop in hant Godobaldus
den goeder wist ma wist sy den geytelijck minde
Want inden jaer ont haren M. C. vij. xi. soe (tijde
dese voorsijde bisschop vey rloester in vinty groot
lande dact vrentlich wist van monihy sy van
monihy tot Oestbroek in den vire Maerke der
exigse maet sy sinte Lombardus des hoghe mar
telact sy en dat nu in dat rloester den regel
der staden so vaste plang te honden so hant mit
wist den vreden kerker. Dact plang grote
versamminge te wlesy wist dact bloeynde alre
strengste den Regel van sinte Burchardus vinty
Dese bisschop so ederef Canoniker vinty elck den
in middelhert plang te vromen vinty vinty

Hoer omreisachy leuwy ende sette datte abder in nu
 mber vander vrede van paximo uftrent du sy na
 dat d'utrechtse abt sinte margriet reofter sy
 dusen tyde vast yemetue consilie in der stad van
 Lutun datum ondrroeg da velle verbaer der heij
 ligher kercken sy op den tyt vab Eudoelant du
 bischop zyn se dat heij den paerib outboot by syn
 narsten bischop int britens dat sy van vrede
 mit Comu ry moegte Ende hadt oerh inderker
 der paerib dat sy om du vrede der kerlygher ker
 ken hem sy syn naromlinge abder yem vbonde
 du bischop infule du sy in lange tyde mit ygad
 y hadde. D'opander du da paerib vab du
 vrede also yreent outfunt syn leuwy bischop
 Eudoelant brufft vrendeliche Ende om vrede
 seep du heij onderlinge hadde so doe sy syn vrede
 vrendeliche ry gaff heij ry syn naromlingey
 bischoppe t'utrecht du infule Du vrede vab
 du bischoppe sonder infule vbarry it genoech gesont
 in sinte Bonifac leuwy. Ende tate ont heij
 vonsreue starff Eranu florent vab hoellant
 du de velle hant ry vrendeliche der kercken vab
 vrecht vab starff optu vij nonab van Martini

indat hy xxx. Jaer die Graeffghe van Holland
hadde in groter vrede beregt by Robert begraven
by syne onckel tot Gynoude in die cloester daer
hy verlicke rust onder een minnerstey.
Petronella die Graavinne syn wyf dyff die
over aelmoestig gaff over goet man sikel ende
stingte in cloester daeromme daer sinte Brigid
ende in die ere onser vrouwe by sinte Lombard
die ylorosey martelare by hoer raste dat
reynborgh hant die daer na op die xij. kalende
van tinnis saliglarke ruste in gode sy is in die
seue cloester begraven mit restelike volfaert

Van Diderich die xij Graave
van Holland.

Na Graave florent die oof Robert Diderich syn
son die xij Graave van Holland in nam in
dyff hant Gogin sy was otte dochter van
neghe det Palayb daer hy by was sine florent
die na hem Graave Robert van Holland by otte
die Graave van Brutzin Robert Baderbun die
bysop in Diderich die Bysop Volgerin
die borghraue Gogin die dyff hadreby

die nouwe vy Petronilla vy syhove ronseon.
 In d'vy tyde als inden jaar ont heren M. C. vy
 1080. huyser heren die in. Albert Entrecht
 sijn vy betaelde daer der natuure syhout volub
 ingebant gesonnet is in die middebaerde des goet
 vander Doornherde in vy hooge stede daer in
 boortende des keysers Contract ingebant gelt
 vbat Ende Lotharint die vdel hertoge die Gra
 w Diering vey vbat van hollant Albert huyser
 groete vande pruce in hoerghede versien
 in geset inder ronnichede stede Des huyser
 Lotharint nam der kerke van Westerst die graef
 sgar va Oesterge in van Westerge in Oest
 Pruslant in gaff der Graeffs gar van hollant
 In desey tyde vbat in Vranrych soe groeten droogte
 van groeten hotten inden souer dat alle fonteyne
 putte riken rinnen inder videroget vbarry soe
 dat die vrede vloede in in d'vy vromy qua die
 dat berinde in iacr lant datmen mit l'f'ry in
 moegte. In d'vy jaar ont heren M. C. ende
 1080. Albert die bisschop Edoelboldus beschaert
 mit sijn in nam avy die vrede in abyt tot
 Oestbroech na dat hy dat bisdom va Westerst heren

Yo iact loaddw (brideliche beert) du daer nou
staxff optu ander yonb ny nouwber ry niden
stewy roeffer harde vrelche bygranty

Van Dudrab den opp' bissop

Inde alse E doboldub du bissop oftling vab
Robert gerorey Dudrab den opp' bissop vnde vab
gehorey bay Cunn' den vbysmay xethelich mit
by vrede sary. In desy tyden Grauw Dide
vnde du garem' vbrahu doey soude vny syub onst
vndenader dobt du tot hamst geslay Robert
by vorderst Ende tot ally stiden daer hy moest
so lunde hy vrantliche layey vny hereman' bay
Cunn' te stary ry alse vnesteliche dattet mernat
soewy vny vrede ry moest. Dors int list
dat du bissop Dudrab doersent du mernigey
arhent ry reys' dars' dode dat hy den byff band
vnde nide vnde loant vreis ry maete vny
vaste soew' ry vrentfap alsoe dat vny ma
soude doey tinnire vny roeffer door Grauw
Diderup sulv bay vrellant ry daer tot' vny
bay syny goede daer du mernigey off leny moest

obemuz v' mude al tot h' arken toe / Exan
Sidernt versamude vey groot heer vey deel
obapentur vey ouerbol den ghemey den mitten
Oruss' angeball' obaren teyten loeyn dat gyna
syn' obilla' schere' ghemely affnam. Zoltant
on' beysen die hore' beider vey vobab' verna' dwe
maxe' va' dese' vobidragt' vey sende' vey synre'
proure' vey hollant dat gyna dese' vobab' broeder
vobesotemy' sone' Ende' also' dese' vobidragt'
gelyt' vobab' begoude' dese' selue' florent' vey
m' vobab' byff' d' ar' gyna vortelichey' d' ar' na' vey
doot' geslagen' vobert. Vant' S' d' d' naert' vobay
D' rnsberg' vey h' verna' va' Cynph' beide' vobab'
vobemaede' Examy' d' vey gebroedere' vobab'
vay' vey hont' vobab' vey vobab' vobab'
hore' suster' d' vobab' vey d' rnell' vobay' vobab'
vobab' mant' Dese' vobab' vobab' vobab'
h' verna' vobay' vobab' vey syn' vobab' na' dat' vobab'
vobab' vey vobab' vobab' vobab' vobab' vobab'
vobab' vey vobab' vobab' vobab' vobab' vobab'
vobab' vey vobab' vobab' vobab' vobab' vobab'
vobab' vey vobab' vobab' vobab' vobab' vobab'
vobab' vey vobab' vobab' vobab' vobab' vobab'

te wim' Mer du Gram' Germa' van Kint
 nutter boulye Gram' S' d'naertt' v' byschof
 Diderich v' v'ouder det h'ub mit y'binge v'
 v'bidertont desey florent mit al synre marst
 Du' way v'v'ragt l'ngte v' anp'te v'ande k'nyser
 of l'ufte v'ay Gram' Diderich so g'any s' d'ey
 florent v' boer stad te rom' v' v'bidet v'bt alst
 h'uy g'adelich v'bat v' v'ouder h'uy v'ch' m'ide' boulye
 te v'v'el t'nyen also dat dese seliv' florent mit
 marste brande' m'ide' st'ngre Lex' moude v' ande
 dorpe v' v'ersm'adent det byschof D'ndrich
 v' Gram' du' Gram' v' d' C'nt' v' v'v'it also
 dat g'of'nt it p'v'nde h'uy v'ouder lagry v'ny l'egge
 al h'uy m'ul'ichey v' v'ay desey florent du' s'yn
 mit v'p'v'v'at v'v'ant' f'g'ap mit v' m'orgre v'bidet
 st'ady v' l'andey lagry b'uten der m'urey h'uy der
 stad v'v'ragt v' h'ude d'ay s'yn v'v'apent m'it
 d'ayt h'uy m'ul'ich v'bat m'ider d'ou'her marst du'
 d'ay v'v'agte also florent v'bt rom' soude te
 ragt mit s'yn v'ouge g'efel' f'g'ap al' s'yn v'v'v'om'
 v'bat Ende also du' d'ay v'p' g'um' v' du' som'v'
 v'v'rl'ngre du' v'v'ide v' du' r'yppe du' v'p'try v'v'ede
 lang qua' florent h'uy v'v'rl'ngre v'v'v'it stad mit

p. Tongeluy die balcken aert bleey Ende qua
omversoed in synre brande lage als d'ut mit
ey wiste Ende alt by dat sars sloes by syn
priet mit sporey in rinde by de brendel
ey kerde by ter stad vort mit by storte
mder nittes priede in synre brande soerwelygde
ey sloege doot mit grooten pijn. **Lofham**
du byser oute herde lide vbat in synre wien
doot in may herman van Cuijk mit n'ge
in mit oedele synre prude die vberd'ing synre
namme die te boony oute alle lande Gram
gelietey vbat. Gram Diderich van Gollat
in vbrahe way synre broeder voer by mit racht
in laut way kinnch in vberp die racht mder
in verbrande die forpe in verwinde alle die
toverliden oft in vberstynre vber in herma
vberdeef by vunt synre lande in tey l'etie nader
kynse **Lofham** doot vber herma des Gram
Diderich may in vber herman by die in qua vber
op syn goot in die bischop and' vber vberd'ing in
syn b'edon geset. In die selue t'are in
ridder die fultolt byt in alsomde synre die mder
s'g'nding vbat in floerub doot ontqua vber lagre

du grave Sidemnt on hery gelent hadde inde
 soban onter dey stroy vander masen mit synre priede
 du hery sere sochtlyde on dat hy der doot outgany
 vobab sy maecte dat na va synre rasterle dat
 Bern hert ony vloester berche dat hy inde der
 sonde in mude try low godb dat hy der doot also
 outgany vobab in dat vbordey myebrocht heylige
 man monihy der vredey van premonstrant du ge
 mon vborde vobey vloester van Sinte Marry
 vborde In duy seluy taver sette du bisschop
 Sidemnt xij. priuistrey vander heylig tot Staure
 on hoer onterfaem leuwy Ende berygte dat vbe
 der van Guffbroerh beyde monihy in monny ew
 rommte vergaderinge Dese bisschop voerff berygte
 dat bishopy xi. iare in starf inde taver ont hery
 M. C. xxxvij. optw. ix. kalende van Julij inde
 vbert begraw mitten andere versamey bisschoppen
 tot vtroys

Van Herobertus duy pppij. bisschop
 Dese bisschop andernt geboreny vobab vbert gerocy
 ey du herobertus hirt du pppij. bisschop in
 guffadere ma in sonderlinge merssting du vcapstgop
 in godes rymmet te honden in hy vobab geboreny va

Berey Desse bischop soer te Bonn om sachten dw
moet rusten vobaren in all zy vider qua want hy
y xelc d' s' ordw in to bid xacht in Excuten landt
vobant dw' borger van Groeninge vnderlinge vobant
in stormden in vobten sinte vballburgs kerche mit
groten loogten vobynlose off in rasten yerberst
hadden in stormden daer off in daer ay mit storme
mit stormen in mit slingeren. Ende om dese on
ruste soe voer dese bischop sonder mukten tot Groe
ninge in voban dw' misdadige liden vander kerche
dw' hy daer toe broghe dat sy hyen vobere van
godhuse niet mukte te maken in vobte huyt off
ey vobere h' huyt nog dat sy dw' stad niet om
mukten in sonden. Mer dese bischop dw' syn
toer vobere vobere vobere te groten schade
in laste det vobere gaf den ene te lene va lene
te lene dw' borgeracht van Groeninge in
den anderen dw' Castelen van vobere.
Want daer te vobere plagen dw' bischopp of lene
of lene vobere dw' lene te vobere
dat lene niet mant te vobere nog vobere
daer in dede. In desen tyden Otto de pallat
Graue vobere lene rastelen tot Bentzen Gra

n^o Diderich van Hollant zyne suster may metten
 on' tude te verhoosten in heten ry moeste p^omat
 vberstacy van det bishopp dinge. D^o bishopp
 vergaderde daer tege ten rly det d^obat t^omet te
 wende die honge botter die alresterste dinstige
 hony vermat te beleide. En quam tege dese
 palanb Crauw by hermsden mit grote gelude
 in stretch op ten vder tege dese palanb Crauw
 daer vele liden doot bleue in vele graget vberde
 die m^ode boshay ontzole. Daer bleef doot Otto
 van Broek die Crauw in daer w^oert gevangten
 Otto die Crauw vande palanb in w^oert tot
 trest gesent daer hon in h^o vester hangent gebon//
 den w^oert Ende Crauw Diderich verhoerde
 dat syn luwe sbager gevangt laeg in syn volke
 vande bishopp verlegte in verbonne w^oab doe
 versamde hon alle syn magt in verfonde. D^o//
 verhap in besadt die stad van Utrecht mit
 h^oer magt al om mit tenten in mit p^oatobclue//
 my inde verste syn magt. Ende all alle
 syn instrumet op trest stonde die herde
 veru^orlit in angelut vband daer hon die stat
 m^ode storme in die m^ode m^ode brechte vberde

Ey d'w' bouunge mude' derwilt' ey mit alle die stad
verberuyt. Dese bisshop die mit ey hadde alse
dele ludey daxe by dat grote heer mude' verdring
moeste mude' daxe by te noot rime' sijn' stad
mude' honden moeste bedarft' heyn alt' ey goet
heerde' dat by woude' sijn' lyff' ey sijn' sie stont d'ich
settey voer sijn' s'pape' ey sijn' stad' verlosser
v'and' herde' storm. Waer' by te same' dede
rom' sijn' rlesi' ey sijn' volit' ey daxe dede' dese
heilige' bisshop' ey sermoey' ey daxe' tinden' gebet
bynde' liden' lude' by de' bannu' ey by hore' liden'
dat sijn' op d'uy daxe' p'eter' stad' mit ey' ginge
mit dat sijn' opter mude' bleuey' ey hore' stad'
bes'ger' mude'. Dese bisshop' mit alle' sijn' rlesi'
dede' alt' hant' sijn' geestelike' v'p'ey' ay' ey
g'm'ch' te' poertey' v'ot' mit r'ime' ey' mit' p'auy'
ey' gaf' h'ey' selu'ey' ey' d'w' mit' h'ey' v'axey' v'el'
l'ug'her' totte' inst'and'ox' martel'. Ende' adub'
g'h'ur'ch' d'w' gen'v'ow' rlesi' v'orey' in' v'itt'ey' v'nt'
v'or'he' r'el'ic' na' sijn' stad' ey' d'w' bisshop' g'm'ch'
alre' aff'ert' g'el'iet' mit' sijn' ornamte' ende'
d'roey' ey' sijn' h'ant' d'w' blissey' d'ch' v'nt' dat
v'bab' dat' v'or'he' daxe' by' d'ey' Ex'ame' bay' h'ollant'

En syne hulper ende soermalende vonden. En
 alme buten mit hoer de yerbare stert doe wert
 dat sy groot xinnoc inden tenten vbaunt du' hollander
 all sy sagen du' banu' en du' bittu' lude vbauden sy
 dat du' bisscop mit syne borger gebayent qnauw
 en mit hem te stryden. Der ychoet Grauw
 Diderich sonder merrey du' basunen te blasen en du'
 mustale hoerne te suerthey en du' banieren te rone
 en teghen de bisscop te hore te stryden. Ende also du'
 hollander vbauden stryden en de bisscop vast te bij
 rone sagen sy du' ruse bloetd goest en mer' vrede
 bey verde dan stryden. De sy hem alteser verdbonden
 doe sy sage de bisscop volstandige herte horden
 sy al stille en en maheden gdeer bloetstortinge.
 Ende also dit du' Grauw Diderich sach dorgh en
 hem selten en sgaende hem en wert berocert mit
 goeder velle en versurste hem en dede of syne helen
 mitten tynheg syne schilt mittin leue en syne
 gulden rone keel en ongeschoent knude' kon voor
 de bisscop en badt hem genade en badt hem dat
 hem der blissen der mal' d' op hem met en doo.
 Ende du' Bisscop nam op de vorseude grauw dat
 kelu' en dat hem en konde vba' syne misant

ey gaf hem een ruyten doet briden ey vergaff hem
dese midant. Daer na bleuen dese boecksaep' xiiii
en alstet hem godt ingaf getrouwe' denude' ey
al boer dage bleuen sy te samen geboude' mitten ba
de der minnen' sbant om die heste' van Gram' Ey
derich gaf dese bursop den palayb Gram' Otto
quint ey Otto gaf Sinte' Mertyn syn' rasteel
tot Bentzen ey' outfeut weder' boude' bursop te
ken' Ende' onlang' tust hier nae' dese' selu' St
to die' een' blouderliche' spon' ma' wab' vleit' ianoe'
lithen' dootgeslage' van Gram' Heerma' van Sta
lith'. Ende' Otto van Hollant synre' suster' son
ne' al syn' erfnaam' vleit' gram' van Bentzen ey
vleit' mid' rasteel' gemaect'. Tuden' taer' ont
keren' M. C. xxxviii. Gram' Ederich van Hollat
boer' pilgryn' tot' iherusalim'. Ende' det' ander' en
taer' qua' sy' weder' door' Italyen' ey' verforst' den
Parid' daer' hy' gaf' sinte' petrus' onder' een' fatich'
tjind' lende' boert' rloester' tot' Symonde' ey' voor
rloester' tot' ruyshorn' in'. Is' engelsh' vleit' h
rloester' synre' vader' haddey' gestu'g' vanden
fundament' opbaert' ey' verliche' glocrent' hadde'
mit' heren' godden'. De' Parid' Innocentius
die' ander' also

du ander also gheueut loeft deso tober en same
 roestere outfary totter heyliger kerchey da Conde
 mit hore besittinge du sy nu hebbey of nunaect
 hebbey moey in eygendom sy hoest dat gesterket
 mit sonderlinge vryss sy privilegie dat sy onder
 dey parit sy sonder middel. Gerardbertus du
 bishop du deser gratien vry verfolger vbat quam
 tot Symonde sy dede daer lisen under selme kerche
 du privilegie du dey parit dey roester yegensy
 hadde also vde alst hery in vbat soe starrheds
 huy mit syne opy breuyn. Ende ey tuer
 ont kerchey M. C. sy xxxviii. vber du stad da
 Otrergt ont stercken mit groten brande durny
 niet gheschey sy runde sy brande vbel na alte
 male Ende daer verbrende in dery selme ongenualle
 sinte Martyns kerche, sinte Petrus kerche sinte
 Willelms sy sinte Volstant kerche sinte Salu
 natoerb kerche bleef onverbrant dat groot vbonder
 vbat sy sinte steneb outaer bleeff unde vnges
 queth. Du vveste rapelle du vaste by sinte
 Saluatoerb kerche staet sy by Clarente tye du
 Willebroedus hant gestryt vber in du vvee deb
 heyligen reime du verbrunde unde sy al dat

daer in vbat sonder sinte Baluatoerb beelde dat
bleef onbetrandt, noch stand dattet rrinijf daer taē
genagelt vbat alternael verbrande tū dū magelen
mide. Dat beelde vberit brinijf in dūy brande
vbatē datment noch, heet dat brinijf rrinijf.
Doe quam dū rles mitte gemone lide vnde
namē dat heylige beelde mit groter deuoteliker
eeren in droegent vberdclike al singende ginnijf
en saluen in sinte Baluatoerb kerche daer noch
staet. In dūy iare ont heren M. C. vnde
vijffij optu dode dū in Monimbor hōer bischop
hardbertus te gode na dat hē dat bishop vā vberit
hadde xij. iare beerejt in vberit beyrande inden
Dromherche tott Wtrecjt. dū daer te voren dū
graaffschap vā Gūstere in vāy vberit vāy
des Coninc Conrardus hānden vberit ont fante

Van heremannus den xxxij^{en} bischop

Na dat hardbertus dū bischop gesturue vbat
vberit grote tobdrangst in dūy rapittel vban
dū hoghste manne der kerche vāy Wtrecjt
dū Gidernh Graue vā hollant heremann Graue

in' da' S' d'w' Diderich grauw' van O'ru' baden
 datme' h'w'by' w'onde' h'ere'mann' va' h'oc'ey' de' p'arst
 van' Emte' S' d'w'out' tot' Colly' b'is'hop' te' w'ese'ey'
 tot' V'ingst'. In' B'orget' va' V'ingst' in' va' D'ene'
 ter' mitten' l'ant'recht' b'ade' datme' v'ederw'it' van'
 h'onne' b'is'hop' mahide' M'ler' die' mo'gende' partij' der'
 b'orget' in' S' r'auw' D'iderich' va' h'ollant' b'ro'gste'
 dese' h'ere'mann' mit' besit' b'ande' b'is'hop' in' mahide'
 h'ey' v'onderd'ann'g' alle' d'w' h'ey' t'ey' w'are'. D'ar'
 nau' tober' i'air' sende' d'w' p'at'ent' v'ru' C'ard'mace'
 d'w' d'ayde' b'ende' dese' g'et'one' tot' L'udw'ic' in' d'ar'
 w'ere'ent' dese' h'ere'ma' b'ijde' sel'mey' C'ard'mace' in'
 d'ey' C'omm'it' C'oc'ur'ant' dat' h'ij' dat' B'is'hop' beg'ruet'
 en' ut' d'w' p'ap'ij' b'is'hop' va' V'ingst' D'ese' h'ere'
 v'erna' w'ad' sa'ff' van' sinne' in' v'oderw'it' soe' dat'
 in' s'ynne' t'ey' v'onderd'ann'g' d'ool' slage' g'ef' g'ide'. w'at'
 h'onne' mo'g'te' d'ey' b'orget' h'oe'r' w'eg'te' va' b'unn'
 mit' v'erb'inde' w'as' in' r'onde' s'ynne' v'onder'f'ats' b'ut'ey'
 mit' b'eb'ing'e' dat' in' h'ey' v'onderd'ann'g' w'ese' w'onde'
 S' d'w' dese' b'is'hop' h'ere'ma' beg'ende' d'w' t'ey'f'te'
 partij' b'unn' der' stad' va' V'ingst' alsoe' ut' na'c'ht'
 g'eb'unde' ray'. In' d'ey' t'air' ont' h'ey' M. C.
 opt'w' op' h'alt'ide' va' D'ey' d'w' d'w' w'ad'
 d'w' man' al' r'ont' ont'rent' d'ey' m'idd'ern'ac'ht' op'ent'

baende een groote ruinh en ghemint vanden
man al en en bleue hude off een regerboye had
de gebbest Ende vanden seluer man sigen
vint ruyt ruyt dbyse en stacht vanden ma
n al totte ruinh en du steru du inde ruyt
stoude en liste de min niet Groote verberinge
geschiede doe en dende vdel pte lant lant vdel
of dese in stoude gdeest hemaat vdeide. Crispit
Samasth Dutzorga en Catgama dact alt
vdel me sige in doot vdeny bay manny vdel vde
en va hincen vdel op. In dese selue lant
voersreue de stoude du luyt vnder du
stadt va Milane en vberp du mine vnder en
verbrande du stad Ende doe na dact vdel
du velt sige luyt sige bay Coly der luyt sige du
Coninge luyt sige en vdeide tot Coly Ende
lant ont luyt M. en l. doe luyt du vdel vdel
du mine vdel vdel luyt en verbrande du vdel
dorpe va luyt en vdeide dat luyt sige va luyt
vdel sige en vdeide groten vdel bay Dan
du luyt bay luyt du stoude vdel
luyt vdel mitte vdel va luyt qu
me manlyt luyt en luyt vdel doot en
luyt mit vdel vdel luyt vdel vdel.

Landen tace ont herte M. C. ty die ruste du
 bisshop herman in gode nadat hij di raer bis-
 shop hadde geroest tot Utrecht in starf optwe
 dy kalende van d'zulle in oort begraue inder
 Doomburch tot Utrecht.

Van Godfridus den popen
 bisshop

Naw bisshop herman doof qua herten vnderont
 tot Utrecht in vette vlyschter du tobeduange
 de rapittel als da riny bisshop te herten alsoe
 dat Godfridus van herten du somproest vbat
 vort geroest du popen bisshop riny hertent ma
 van grote moede. In desen tyde als inden
 Lande ont herte M. C. ty hert op der Monab van
 d'ynstus bleef Exam' videront in vnde doof
 du de graffzap van hollant vlyschter hertte
 vort hert in vort begraue tot Symone
 inde vtoester d'ny hert onlange dat he vort vnde
 vort vortte hadde vrylyge in vort
 dat in vort sijn dat v sonder middel vnde
 du vort he sijn. Sophra du vort
 Exam' bleef nav hert man doof altoch in

bedinge my vasten sy my armoesse te gheue sonder
aflaten sy heb sonder twyfel beueninge want god
doet hoer mirabel dede by hem leuene. Want
desse heilige vrouwe surberney bedienende aen nauy
te opten dach tot Sint Iacob in Galissen in qua by
ongruallt onder moedenaect disse pynde doot te staen
te hoer veymoet te wene. Mer dese moedenaect
ouermitt sinte Iacob bedruffte dede god al stille
staen dat gae sy hem niet te verroey in moeste sy
in sy gheueme vey moeste sy hoer aen gheue in
sage dat sy besermt heb mit godliker reue
en doxten hoer niet genade. Mer dese boersende
romer als sy dit mirabel sage besermt sy hoer
te baden haer genade. Sae had die salige vrouwe
die almarstige ontfermige godt doer die moedert
dat hant hem beuene. Desse vrouwe die godt
lief hadde te verroey geue tot Iherusalem aldaer
salighe ruffte in yode op die by Calende van
October Ende wert beuene tot Iherusalem onder
duyffter hospitaal.

Van Graue stont die
Graue.

Inde na Graue Sidering doot wert stont

sijn soch die op Erann da bollant dese nam
 ey wyff die da genent abbat der iugende ro//
 mine heyming dorster bay Erzollant. Dax
 by by abay Didertha die na hien Erann abent
 bay bollant in Willaume die Erann abent bay
 Oostbrabant in florent die Conyest Oubrecht
 abbat in Robert die die Dorster in Kincmerlat abbat
 in Tomfrunbe Beatrix in Elizabeth Delyou
 in Meyrthe die Erann da Clem abent
 In desy tyden als inden jaer ont heere M. C.
 ty by beynde die Drent heere te berfetten tyde
 die bischop om die Burgerfchap da Groeninge.
 En wegen in hoer hulpe borger da Wtregt ende
 Somige man die leen huldien pander kerke bay
 Wtregt Want die bischop vermat hien dat die
 borgerfchap totty bin angtrouw. Abare, Abant
 Luffrid die borgerman doot abare in gletie som
 gelatye in hadde Met dese Luffrid man die
 da sijnre dorster geboren abare onderbondens die
 dese borgerfchap in sijn manne geborden die
 Erann heyming da Erzelle op dat sijn mit sijnre
 hulpe te bet vberstary moegty die bischopd maest
 bay Wtregt vermindt den hulpe in der borger

ey det biszop letmannu dese voorsende tougeluyn
dey biszop bekryde mit synu ridders daer sinu sonder
twyffel gebange hadde. Mer by wyse xado Grauw
Sidering kay Oltu so ontqua hy bay danu. Mer
du Grauw ba Sclre nuttey borger ey mittey
dunstmanu dedey de vasteluy velu moeynisse
mit uwinge storme mit aruborste mit slingey
dat fyse dayclinge aruborste so lange dat sy hem
affraude beyde wynter huyt ey somer huyt ende
verstey en magneet daer sy dey toey mude inder
oberspe woudey. Du biszop du lant en seer
bidt mit wab ey wab na wab alle synu hulper be-
geney wab hadt dey Grauw florent wab hollant
oet moedclinte ey wruudclinte sonder aflate ende
vermaride dat hy huy te hulpe quam in deser
noet. Ende sonder meere wetsamende quam
florent wab geblytender lude miten day hy te doey
hadde ey wab dey biszop en groot hulper ende
quam boer du stad Ende beyde du biszop ey
du Grauw stormde du stad sonder aflatey.
Daer binne wabey du Grauw ba Sclre ey Dint
day Battubore mit wgerorey ridders du dey storm
ey dat aruborste manlute woudey. Dit verlog stont

al wet na vry tair. Doe seyde d'w' kensser frederick.
 Reynold' den vrentsch' bisschop van Colen d'w' dat d'admy-
 de so dat d'w' bisschop van Utrecht nam' C.C. meent
 sy verlude' Lufriant meent synre dorster kinderren
 d'w' berggraeffschap van Groeninge mit jubbey pri-
 uilijzen / In den tair ont' h'ere M. C. lxx. is
 een groot klyff opgestaen tusschen Godfridum den
 bisschop van Utrecht sy den Grauw' florent van hool-
 lant. Want sonige kensser sy Coninge' also' kensser
 sy' Lotzari'us yam' West'ruslant totter landent
 toe' den prince van hollant sy' sonige ander' kenssen
 sy' Coninge' also' kenssen sy' Eoenaect Gaen
 dat selw' lant den bisschop van Utrecht. Waerom'
 Grauw' florent dat doersyde lant al gelyc' best,
 hy' vbrude' sy' den bisschop Eoenaect daer omst
 altenaect verdrin' / d'w' kon' in vortey tye' van syn'
 vrande' so' transtelucht verlost hadde. D'w' bisschop
 d'w' mi' van alle synen hulperen begouen is bidt mi'
 den kensser Frederick dat kon' hem te hulpe rouw
 sy' verlossen vande' moegenden grauw' florent van hollant
 D'w' kensser laet aen den bisschop Eoenaect voot
 sy' anp' sy' qua' selw' te' hant vnder ende' v'er soen'
 v'edese' v'vdracht van desen prince mit v'vndeliche'

zoene in maerte die vnde bruis gap vider leuende.
In den tave ont boeke M. C. lxxij. quam die vbest bruis
mit velle steyndt onse vey vrad hart vthv beede in
voort tot d' linnac daer doot bleuy vntreit lxxx;
ma die vobis leuy hebben d' geroght om vey amhlik
leuy/vbant ist dogede te veyten voor det vaderb landt
so ist verh salus te steruy voor det vaderb lant. Die
bruisen alb sy desey zeye veyrege hadde verberuden
in dat stedchen alte malv sonder die veythv licten in
stad in lictense ontvbraut mit gemey vonsent.
Also dat die in vruise die de Riddet va hant
hart te vore doot sloge in genoy gebrohen sy.
In die tave ont boeke M. C. lxxij. vnde vnter also
alv vruisland mit yse bebrone vbat in vmen onse al
morgte reysen Die vram' stont veygaderde
ey groot marstus heer in qua in vey vore dat
vradt' hart in veynt hety daer hoe hyn die vngote
samm' vruise bestynde morgte. In den meer v' van
desey veyrade saten op vey deel riddet die stont in vmedey
vbare morgte dat hety die vram' vider vnt in
Ride in vruisland in vntstahen mit brande vey vore
dat vraye hart in name dat velle rooff mit hety
Die vruise die te vntelude vrolty in vore lagten
vrgten det veynw' dat in vrad hant vruise brande vnde

loer goet konde op dat sy loer brande inder trecken
 moeste sy loer vbederhtey. hem moeste beynider
 Ende alse dese voorscye ridders sere beromert vband
 mit loer conu sy loer brande die toe ontlicke
 hude sy daer te vconlyge sy aldut hem sygepen
 so quam die vruwe tot loer lare daer sy gesold
 vbaer sy riddtbofge sy in ander lgeynuliche steds
 sy vnderlicke den voorscye ridders loer vbederhtey
 ey vorstey mit loer conu vband sicut sy te lere
 so moede der vruwe partie also sere dat sy moede
 ridders doer die brande brahe sy quam totten
 s rane mit grofey anse die ander ridders sy
 vberiden hant doof geslege also sy moede bay dnt
 vberpe sy altse sy conu lungeleue William bay
 Noortholt vnderbyn ba harenen s lere dapiste
 florent vuest d lere bay sy moede vruwe bay
 castange s lere ba vruwe sy sicut bay
 Noortus sy loer lere vberde geboert tot sy moede
 sy mit grofey vberpe daer beynide sicut daer daer
 nar vberide op sicut vpolitub daer daer sy vberstyt
 aff loerde vbergade die vruwe sy groot vberstyt
 op dat sy vberstyt sicut vberstyt sicut daer sy
 quam sicut die ridders mitte vruwe bay

Keurmeesterlant beyde te Water en te Lande die in die eerste
Verzadering van 1600. die alre sterfste Vrees dootfloog
Ende alsoe die oerthbare vuthep al dat ander gediet
overs te vrieslant wint sonder meere schade vout
die hollander so luttel petrede hadde dat sy hie mit
volge en moeste Ende die sijnthe van Vlaenderen
die deij Exame dieude in Zondien quam oerh laet
genog teij stinde. In texten fare daer na quam
Exame florent mit vartstijer bettevaert in Vrieslat
en verterende Wintet die Myrdorp die voer voort in
Tessely die in voringe die hiey beyde vinderdams vobord
daer hiey aff na my. marc siluic dat hiey mit vude
hiet En daer na voer hiey tot Hiey die versogte
daer Sinter Gopny sijne moeder graf.
Inde laet ont hiey M. C. die lopp. dilluiniy inde
kerffst qua die alre groote storm van vbynde so dattet
Zeebater qua vloeyende mit groten haest ay die
stadt miere van Utrecht die mit dunt Zeebuis mit
Zeyen die vint holt hiey vnder grasse hiey miere
Inde laet daer na volgety op die hiey hiey
naest vborde gesey vele blisse dat alle lude vordde
deide die deure gelotet die hiey lude lude.
Dit naestey laet daer na volgety vloeyde die boue

bidden sonde vaster ey hoer aelmoessey genty dat
godt synre torey vbonde latey smit ey vuy du' versinne
missen du' daer geschut vbad ay dey luyde vut hoer
syn ey of der stad sonde ey vortet tyt mors metter
plage luyde / Ende du' propheet ey vbad met sonder
vbatte vbat den seluy dages ontrent bespilt vbat
ey grote braut so dat butcherde vbraude vud
daer toe dat merste deel vander stad vbatron Go
vafried du' bischop du' hoer vutfar, godt torey
ey vntdroeg, mit synre vlesi ey geboet alle goede
gelouge lude ey alle synre sturte te vaster oeb
vboeydage na puytere ey ghewilt seluy mit
vlesi beuoet vud ey vbersogte du' hoerlyge stode ey
mit deuotie vud vbat gode dat syn synre torey
vbonde latey valle ey vuy du' smit ay dat sy
voor vut bidden vbeide / Dese voersende
bischop tot vure gedenkenisse synre vbeide lude
so vinnende syn vure vaster de goede smit Mar
tyn Dese du' hoer tegey du' graeffs ap bay
Sche vollenge tegey du' hoerlyge bay
vruvslant Montfoerde tegey du' graeffs ap bay
hollant ey vbeide tegey du' ongere vorsaen ey

sijn self stad op dat hij ba dese rastele sijn
 sticht paley om al besijnerich moeste en die
 rouwt horey intant in sticht verbiude moeste
 Ende also dese bischop dat sticht ba Utrecht
 xxxij. jaar vberdelich hadde bevestig ruste en in
 brede en gaff sijn sijn sijn sijn sijn
 Ende taer ont horey M. C. lxxxij opte vi.
 kalende may tinnit en is begram by sijn
 vader hadde betamelich in die Doemherde
 tot Utrecht vbanthij altoch te loue en te dante
 is om sijn doedelich vberthe

Van Baldeuinus den xxxij. bischop

Ende also Godfridus die bischop begram vbat
 vbertheron Baldeuinus die ander bischop also
 genoeut en is die xxxij. bischop tot Utrecht en
 goedertieren ma en also sijn ba leue datumy.
 mende dat hij maget stest Ende sijn broeder
 vbarth gram forend may hollant Suederck die
 Somproest vbat Utrecht en Otte Gram off
 Castellan may Bruch en by hulpe may desy so
 verriagede hij alle rouwt vber sijn lande en be
 verstu dat lant soumy taer hadde vberdelich.

Desse die borgert ontstinge hoer Stadt niet da' hery
in Det gelycke ontstinge alle synne manne hoer
leey sonder allew' die Hertoge van Brabant ver-
sinnedat dat hy de Welcke te tyde niet in verlichte
die die Graue van Selre bocht te leue houet
van desey Hertoge boorstyt. Waer de die bisschop
nide Welcke boer mit hertoghe in vordereff
daer oft die Graue Graue die vbaerliche nam
dat verlicht van so groter heertoghe ver samende
ey groot heer volge. da' vbaerliche inde belare
Sewiter in. dage laue. Mer die heiser vrede
nide qua' aldaer in benam die stuyt in setet in
vndey lange tyt in geboet te honden an beyde syde
in binn' die tyt dat die vrede d'vrede starst die
grau' Seryt van Selre in in luyt g'vde v'vndey
after Ende die bisschop qua' ander vberst in die
Welcke mit geteapende vberst in v'vande v'vde
d'vde in die Graeffschap van Zutphen in v'vde
v'vde v'vde van dan'. Graue v'vde van Cleue
die die bisschop suster te v'vde hadde v'vde
ey groot heer v'vde van v'vde v'vde in
v'vde v'vde in v'vde v'vde van Selre
Ende grau' flo

prince dact affrey verdel gany nar wiste off mit
geboffe. Indey facte ont heeren M. C. in loopping.
by goetdunnen des paent d' alexander in by g'ebode
des kuyser glorios kuyser soe hebben die kuyser te
ontallike volke dat xiiii genome te Moise' paent
Cardmael heeren ont die die paent daer geseynt
hadde' als om dat heilige lant te verruyge in die
stadt bay helen die de sonday na Babilone ge
bonne hadde' also by verade' des Craun kuyse' pal
Cripoli in mude om dat heilige rym te verfaun
indat die d' garen hadden hadde' gebodt in die
Communitie na Barbarie na belitien vuyt allin
heerbaert die heoff prince obare vnder die die
Roemse kuyser. Philippus die Commite bay
Wairlich Lirand die Commite na Engolant
fridrich hertoge' na Spelant Cuxraet hertoge' na
Suffterden florent Craun na hollant Philippus
Craun bay Alexander in audent vol' groter heere
in prince. Die kuyser soeste raet ary ruy helen
in heeren mit love in dat kuyser kere kere in
bestund sonde. Die Cuisaer antwoerde hem pro
phetisende' Dat die selue kuyser mit water bedroef
sonde' die in bay omte men' vider in sijn lant quam.
Inde' heeren soe in voer die kuyser mit ont

die middels er meer in toets om doer Bolgerin ende
 voer ouer sinte. Foris arm by affor voert machide in
 spie roberz mit desz voerschepe prunre totter huyly
 yer stad ray Haly in vlay mit raryste steden bor
 ge by raryste vestey en poente al tot Sur tw
 ey parste vele stryde tege die ongelomye heyden
 daer hy s yge hadde mit garter rary
 Ende daer oud loete M. C. by pr. dco selur huyser
 inde souer tyt alst heet vab in hy vermoeyt vab
 indey vbege in ene ruytstroom spie roberz aff to
 vbeay by heuy ruy luttel to verruets in veruert ge
 daer op dat hy subinnu ondu in qua inde stroom
 daer vud die stroom so groot dat hy dey kuyser
 vberp tege ruy venty dat ouder vater lars daer
 hy veruente also die hertuyt door sijn hadde
 by vbert begraney tot Dutorgny in sinte ydext
 kerke mit groten vbeny in mit droefzede
 Ende selusy rary daer nar stant Sraw florent
 day hollant tot Dutorgny optw Calende in die
 yuste by vbert begraney inder selus kerke by det
 kuyser tombe. Willam die det voertfeydey
 Sraw florent iongere soue vab die versollide
 by en mit hertoge vnderint day godany inde
 vab by to ay na sijn vader doot d. rary indey heuy
 luyr lande. Die in vele stryde die hy tege die

rnsaluy den Grauw Diderick verstontfunt brie
 delude mit behoeftlicher overredingde. Mer onlang
 daer naer beschiedt vinnend loyeyast machdey ende
 saryde grofey mist en tonc fust sy dese broederen
 so dat Willam van hollant vinnende en voer in
 vrnslant onder den Dierghet en mitte brusey
 baryt en dayelyc ande vberstve dorpe van hollat
 den vrnslant naest geloge vbarcy. Ende under
 seude tijt qua den Grauw Baldewyn van Vlaen
 den mit vrbaptiden hant in Exrlant en vbonde
 vabrey vbinne dat syn lande naest geloge vbat
 vbarvinnu Grauw Diderick van beyde syde in so
 ge vbat en vberfammyt en groot loere van vele volke
 so tegy den vrnse en tegy den vblaninge en deyl
 de dat loere in vbercy partye by rade der vrnse
 van syn lande en en na mit hant dat en deol
 en voer tegy den vblaninge. Dat ander deel liet
 hen d' delyde der Grauwinnu syn vbinne tot hant
 vinnende den vrnse vnde te vberberst. Ende als
 dit vdaer vbat gynth dese Grauw Diderick mit
 syn vrnse vrnse te Exrlant vbarcy en baryt daer
 tegy den Grauw Baldewyn een grofey steyt
 ende vberayede mit vrnse vbercy partye van Exrlant
 d' delyde den grauwinnu also en onvberst vrnse

qua mit hron bannieren in trompe mit gonty bolt
ke way Symonde tot Dbrugers op dat sy na groot
here gebode du ongethoer same dursse mit dergty
vbeeder stonde. Maer Willa dw stont Riddor brog
te daer tigen ten stont here in vey groot hyn
way Wruften dw hony mit vey ontfaeg te stonde te
ge dat hollantsse polste. Ende als myn versamwa
de ten stonde so vloget dw Wruften way binnhite in
way Midexp on vey sonne ba yfælde dw sy daer
of zonnun hadde vande Graue in herten loan
Willam mitten andere Wruften in grofey anpve hron
doot dw daer ridere worden vande bewinaxe in
ey godde of in ten vbeed in haddeuse vbel na al
on in dunn beset daer in stonde in vorse mit hron
Willam soe stentelike dat sy daer vbt quame vbe
xender loan in herde nantbelike der doot ontqua
men. Mer dat ongetlich in qua hige dw vruften
over hron Willam mit mer hoer selft versam
nisse in daer na so bleivy sy altoed trombelike
by herten Willam in sy betrombedey hony vbel. In
also Graue Diderich dw blannyn velt Gerat
vderne hadde qua sy vider in hollant
Baldobinnit dw bysop va Wtstet Diderich dw

Doemroeft sy die dw' Castelen van Bentzen
 dw' Obrecht Erven Diderich van hollat in hant
 Willaem syn broeder sijn dese quamen in Bentzen
 lant of sijn enige maner van Urde moeste linden
 daer sijn dw' federarstige broeder bruide mids
 manne moeste Daer alout ondrage obert
 sijn goetmanne van deser boer sinder hant dat Di
 derich sijnde blyven Erven van hollant in ruste
 lant besitte alant sijn dw' ontfte obert Ende hant
 Willaem sijnde van Erven Diderich ontfange te
 lant dw' graesschap van Westervlant Ende daer
 toe sijnde hobbij dw' selve hant Willaem obt der
 tolle van Westervlant in. pont siere in sijnde
 voortach sijn broeder ongemoeget lant Ende also
 dw' payt vernahet it tusschen dese broeder boer hant
 Willaem in Westervlant daer sijn bruide lant
 Erven it ontfach in tinnende daer sijn boer
 by dw' oester zee in hant d' wibel verlogt tegen
 dw' van Erven daer sijn op vint sijn doot floers
 meer dan 10. ma in obant alle dat lant in sijn
 boerting Ende daer ont hant M. C.
 ordi also dw' bissop van Utrecht dw' Drento mit
 ten volente rangelichte bereyde in hant in mat
 ty ondrant enige moeyet daer in te doen so

hadde dese bisschop vey rastelen te Coengende in
florent hant in planz onwedelike te sattu den
obagien in den barren den daer doer liden in den de
Sranw' S' the bay Bentsay toe behoort dat den
de bisschop synen broeder in den ragede alsoe dat den
bisschop vey besten dese bastelen te bannu' dede.
Mer dese florent verbrande in den bannu' alsoe den daer
mit of en hant. De qua' den bisschop mit hant
markt in beland den beste bay Coengende daer in son
der aftaten so loere in storme dat den dese florent
mit folhere synen stufven begerde hem op te gien
en dat rastel mit synen toebegone den bisschop den
ouer te lenen. Den bisschop na dat rastel ende
beballot te verbranden in den Riden pbt hollant den
hant S' hant posten den alle den loerling
vander Drent' obusselike bererit. Mer den bis
schop ten quaden aventure sette dese den Riden
off in maer S' rann' of den bay Bentsay synen
broeder rastelen da' Coengende in daer toe. Bererit
vander Drent' volke Ende den entfernt in
synen markt dat Casteel da' Coengende dat den lage
begeert hadde in voer daer op bboorn mit alle
synen gossin. Hant in bannu' so lant folhere bay

beuorde was geuange op die hoort in nany te dnu
 ey hoort ythoren mayet Ende by hoort vruuden
 hulpe abent ythedingt mitte bisscop dat die selue
 rougeluut vey dact ka synt vader besatmye sonde
 vder ontfaen y by v sonde hery nummerus
 tye dey bisscop versette. Mer die noel vboende
 ghinge y vdey mitte noel vboende plant also va
 rmye also folker vdey sloe vbat versamende hi
 al heymelike maye y vruide y brogte alle
 die Drente dat sy Exam Olyt ongeensam
 vboende y tegey hery vbarcy. Ende die va Exam
 mye sloegey virst hery vrgter doot vnde vnde
 die by oer stad al om tegey dey vdt die sy in
 vooxtude dey bisscop gesporey vadede Ende die
 Drente nann alle det bisscop vante die by had
 de in die vobente y beruicy dat doep tel beuorde
 mitte voboborgte altomale. Die bisscop die
 die vde vnder vdelike na dat die Drente hie
 die versette versamende y vragt us hery y
 qua in Drentey by boengde y vrenter vrgter
 vbracht vay die vngvrsamige ludey Ende die
 Exam va Bente vander ander syde qua by stre
 vbyth in die Drente y vbracht hery dat vnder sym

vande Mier Graue Ethe van Ghele d'wint mit
de dat hy die Prent al heymelike stede
mit syne Raede qua in det bischof hulpe in deding
de h'ere kysse dat in orde maecte in bruidelike
sprake h'elt soe dat die va Groenige soude g'ue
in. gysse in die van Prenten in. die soude in
tot Dementen in van dan mit s'gryde ter de bischof
gebetert v'bare alfulke inpart alt heym inpart
v'bare in alle quade s'achy die in dit v'lede ge
s'gryt v'bare v'vromelike gesont v'bare. Ende
alsoe dit g'edat v'bat qua die Graue van Ghele
mit desey gysse binn Dementen in began te
v'adunge t'gry die bischof v'bare die bischof deso
ghysse x'gryt v'ort dede in v'angemisse sette te
toer in die Graue Ende h'ere in v'bat dese
v'v'ersende Graue toer in in v'v'ort v'ad dan mit
v'v'orter v'v'erde. Ende h'ere in binn v'v'ort fol
v'v'ort van v'v'ort dat Graue Ethe van Ghele
in det bischof s'achy v'v'ort v'v'ort h'ere in h'ere
dat v'v'ort te v'v'ort mit h'ere v'v'ort besot in h'ere
de v'v'ort in v'v'ort v'v'ort in v'v'ort dat
v'v'ort mit h'ere in v'v'ort die Graue
mit al h'ere in v'v'ort. Die bischof die h'ere
h'ere in v'v'ort v'v'ort dese Graue

In gaf weder dese Voorfeyde gheschiedt in verlamende
 een nuttende heer daer hi dat meeste deel vanden
 Drenten inde bebrande rinde stormde Dagelinge an
 traftet tot boevorde Ende alse dit gheschiedt quam Philippus
 den vierden bisschop van Colen in Coenraet den
 oerfien bisschop van Meuse in dinst dat den Gra
 nu van Schelue anspanne sonde mit volker van
 boevorde in quame tot Drenten Ende vordente
 de aldout an beyde syde in vruftigap den onlange
 duerde also dat boelof den vey vbaet rastelen vbaet
 van boevorde outfary sonde vande bisschop boevorde
 mitten dreute in alle maniere also den vnde prini
 legte daer aff beyde syde in vpoorde sgrade den
 daer ydare vbaet sonde hi geny de bisschop an viden
 ydelo dinst manne. Mer den Gra van Bentze
 alse den voverfeyde bisschoppe van danc gheschiedt vban
 ey vbonde det seggen mit vbonde in verlamende
 vey manne heer van syn vbreder vbaet daer hi
 det andere daget tegy den van boevorde inde stude
 vbonde Ende al hi syn tente gheschiet vbaet te
 volder vndet tegy vey avont ymch beyde den vde
 vbase te sgrade mitte in te sgrade tegy den Dnt
 Den also sette gheschiet in vrbout vborde vanden
 Drenten dat hi mit vreyre vde vborde sgrade
 in lude so sette dat al det bisschop vbaet vbaet

Robert in luten hoer paubelwoen daer staer in vlogd
smellinck van daer. Mer du biszop alt in vberbetet
ma xij vber dat blinde hert mit manliker stem
in versamunde vber vne vlyue loep in bestont
daer inde tyege du Drente vne anstelich stont
Mer du Drente du hoer hulpe inmet mitter
so dat du biszop int vnde moste vlyue by vnde
in vntqua paubelich mitter andere. In desey stant
de vlyue lyege xxx. ma geslyge in E. Viddert mit
vber vberentint in vlyue gevangt. Daer na
qua du biszop op du vlyue in versamunde vne in
vber hoer van vlyue vlyue in vlyue du vlyue
de vlyue mitter vlyue vber vlyue opte vlyue van
vlyue alt op hoer vlyue vlyue in vlyue du
vlyue in du naeste dorpe du daer by vlyue vlyue
in vlyue al dat vlyue daer vlyue. Daer tyege du
vlyue van vlyue mitter Drente vlyue vlyue
vlyue vlyue in vlyue vlyue vlyue vlyue vlyue
in vlyue du vlyue vlyue vlyue vlyue vlyue
mit vlyue in vlyue mitter vlyue Mer
du vlyue vlyue vlyue du de alre vlyue vlyue
vlyue van vlyue vlyue vlyue vlyue vlyue
vlyue vlyue vlyue vlyue vlyue vlyue vlyue
vlyue vlyue vlyue vlyue vlyue vlyue vlyue

mit sey deet riddert en arbeyde daer tussche so dat
 hy vuyt vrede maide da beyde zyde vuyt vrede
 tust. Et dwer tust dat beyde beywunt quam' int
 mderlant dwer de stryt sychende tussche de bisschop
 sy den Graue vander loerfappin vander vclay
 mit syne guldene zegel. Ende alle den tusschen
 da dawe gesyende vbat so bracht den Drent de
 vrede dwer dawe gemaket vbat vbat alle die tust
 dwer de bisschop in Drent hadde yam' sy den
 Graue va Schelre. Waerom dwer bisschop by rade
 synre prelate voer opbaert tot Mense vuyt vrede
 dwer dawe den beyser dit muidde geveld. Ende alle
 dwer beyser vats vrede dese muidant vbat hy hadde
 sere berest. Hy gaf desey Bisschop Baldewin' als
 synre muid' grote hulpe vuyt gevapende lude dwer
 vuyt muid' te vrede. Ende dit vyffte dagt
 dwer na dat vbat opte vuyt vrede va Mense voer
 dese bisschop tye vrede lude als hy vuyt tave
 dat stryde vuyt vrede mit sobare vrede
 hadde berest. Dwer vuyt dawe tot vrede genoot
 vbat sy beyvane mider Drent vuyt vrede
 lude vuyt vrede alle hoem toe vrede.

Vuyt Drent dwer vuyt Bisschop sy
 vuyt vrede dwer vuyt Bisschop.

Also Bischof Baldewin begraven dat quam
Graue Diderich van Holland in Graue Ette
van Selve mit wapen ruyt in die stad da Vrecht
in selve vroete mit in d'vroet ouer de ghenen
die de bischof kusen soude in mahide die ranoniche
in die man vander kerke t'vridarstrij zultu van
Capittelact kon Diderich van Holland de Doem
proest die de bischof Baldewin broeder had die
daer zotornen in in blif getroubeliche by Graue
Diderich van Holland in dat gemene laut van
Vrecht Mer ander Canoniche kon D'vreda
van ysenborch die vroest van Denter in daer by
bleuen die Graue Ette van Selve in al flat
van omte ysel. Ende also kusen boymen dese
t'vridarst Doem soude by Diderich synen man
gerly in staff in setten mit bisdom maer dat
vaterliche xerst bonal by Graue Diderich van
Holland te verbarde ten tyt te dattet inde hove
gerint vane werke hove dat bisdom bezonde son
de. Ende also Graue Diderich in gemacht
te bespremer in syn nuonder de bisdom van
Vrecht so voer by vboon op dat rasteel ten
houst mit allen synen gesinde in versamen de

byschoff vrenten lande vberseclen also hien in heyser
 gebode hadde. Mer vbermide des Grauy rart da
 S'gelue du' hien frige vbat so is outfent hien
 mit vande lande vde ontuyfel. Wardo Grauw
 Siderm boers vber samende velt hollant is velt zee
 laut du' broenst' du' hien dact vant is toers mit
 onbboude. Bannit' is du' velt is vber vande al
 dat hien dact vant is vrende vber hie grote rooff
 da meringerlands goede Ende sonder mitre vber
 gaderde gram' Effe' van S'cler is groot deel
 vberpente mit bannit' is mit basmuy is vber velt
 yde de Grauw Siderm vde hollant so hien alre
 sintliffe moeste al tot hainvberge toe is mering
 de hien sey rooff te vber mit raxst' is mit
 hien te steyde on' du' smart' du' hien gedact vbat
 Ende als hie te gader gram' begonste dact is
 vber velt steyt vbat dact groot gelust vber vde
 armbest' van vber vde vde speer' van stany vde
 vber vde vde dat angte hie vbat te hien Ende
 te hien als hie ay hien hien grote vde vde
 vde vde is Grauw Effe' velt hien allen hie ont
 hie vde vde hie hie vde mit spore is vde vde
 vde vde du' vde is du' gram' van hollant du'
 vde vde vde dat vde vde is vde vde

verlinge velle Edder Schappe en ghemerent volste
Ende' alt dit geschiet is E' ranc' Willa' da' West
brustant alt hy dit verma' verblide' hy hien' dat
E' ranc' Edder' mit syn' broeder' die' sege' hadde' ge'
vonne' en' qua' ten' kerst' om' syn' broeder' te' sijn'
Ende' alt hinc' sars' gebect' hy' hinc' mit' die' ranc'
dat' hinc' venge' en' setten' mit' kerst' d' sege' en'
stok' doer' vasse' en' also' geschide'. En' lang' tyt
daer' naer' so' bracht' E' ranc' Willam' velle' stote' ende'
qua' al' hinc' mit' hinc' en' velle' dat' d' ranc' vange' mit'.
Ende' optu' hinc' d' kerst' d' sege' miss' qua' tot' E' ranc'
in' E' ranc' velle' d' kerst' d' ranc' by' hinc' hinc' en' ranc'
tyt' en' gesels' Schappe' velle' groter' velle' Schappe' d' kerst'
E' ranc' E' ranc' d' kerst' d' sege' E' ranc' Willa' mit' hinc' velle'
lant' dat' hy' daer' velle' en' velle' mit' en' velle' —
vlatron' dat' hy' hinc' gaff' syn' dochter' d' d' kerst'
hinc' te' velle' daer' hy' by' velle' en' velle' d' ranc'
namant' E' ranc' da' velle' velle' en' E' ranc'
en' hinc' velle' velle' en' Willa' d' ranc' en' velle' velle'
en' d' da' d' d' kerst' tot' velle' velle' velle' ende' E'
vande' en' velle' velle' velle' velle'. Ende' also' d' kerst'
vulle' hinc' velle' tot' velle' velle' velle' velle' velle'
velle' d' kerst' E' ranc' Willa' velle' velle' velle' velle' velle'
vulle' velle' velle'

vruylant Induy selue taer vonden verfoent vey alle
 tobyste dw sy vudclange hadden dw Gram Dide-
 rick sy vey hollat sy dw Gram Otto va Selue
 sy deser mamont also dat hemmick Gram Otto
 soey vey Selue zonde hebben te veyne Ddethyde
 Gram Diderick dorster vey hollat mer sy stur-
 uey beyde in roeter tyt daer na sy vobonden beyde bo-
 yram mit grofey rouwe tot Leynsborre int cloester
 Ende taer ont hene M. C. vrdij. Diderick sy
 D xruont dw yghorey bisshoppe va Utrecht vcruint
 dey bestty vordel des paven Innocentius hadden syt
 sy vey horey plenty sy D xruont beywelt dat bis-
 dony sy it zetsyet dey xxxij bisshop va Utrecht
 dw onlange daer nae opte vij. daub va April
 starf inder stad va Rome sy leyt daer begraue
 Daer nae dese selue paven Innocentius ronserende
 dese selue Diderick va hollant sy machde dey
 xxxij bisshop tot Utrecht sy hontey varty vey dae-
 me fofte volue dat hem beuolty vlab Ende also
 Dese Diderick optey vberg id tot Utrecht vber-
 sterff sy te papuy inder stad sy id daer begra-
 uey mit suliker vblfacit als hem betarende.

Van Diderich van der Preeft
te Marstrecht den xxijⁿ bisschop

Ma desey toudery bisschoppe doet vbert getone Diderich
van der Preeft tot Marstrecht vry boor
gebore ma vbijs ty Gerardus. Dese vbert ontboden
Sintus dat hy vbat indet keyseri boetschappe ty
quia tot Utrecht als hy vrest moeste ty vstant
dat bisdom sobaer lichte beland mit groter front
vlande ty hy rade synre prelate vrest boer ty vst
vrestant op dat hy dact mit bide ty off mit vrest
vander vrest vber samint moeste ty deel gelt.
Mits Willam van hollant dw dact op dw tyt vram
vbat ty vbonde mit lide dat syn volch vinge vattm
ge gane vrent dery bisschop mit gebayender vrant
vnde vloester te vstante als dw missen ydare
vband ty vbonde vorey vrest vort tot vrest
op syn vrest sonne monie ty vrest dw god
vntfage dinsten dat hy vber vnde det gram vntfage
vresten vatte int vrdel der vrest maledicje ty
vram de bisschop mit gebelt vst det vram v
vrent. Ende also dit geschiet is vram Diderich
van der Preeft ty vram vst v v
vresten vram te samint vrest de bisschop on dat

dese selue bisschop teghen den Graue Willard den Gra^{ue}
 nu^{er} Diderich broeder vbat in Graue Otto selue
 yder vbat in^{der} vianthuy kuyff hadde berotet. Otto
 den Graue da selue verret in onder synen hede
 schappin alt lant onder ysel in verdroef daer vde
 det bisschop amborgende in besette. Derwenten mit
 synen liden Ende Graue Diderich da hollant
 verboeste alt lant ander syde der ysel in sloers syn
 in^{der} pampelweyn voer Utrecht in besette die stad
 al om in omw. Mer byder verhengnisse gods
 vbert Graue Otto van selue ter selue in^{der} loef
 liden gepante pancy hertoge da Brabant onder
 getende det hertog Otto in^{der} doelub det konproest
 da selue vbatronne Graue Diderich da hollant
 in^{der} vortosse vbande den Graue Otto da selue
 vde det hertoge vangenisse da Brabant brach op
 vande besitte van Utrecht in qua mit groter macht
 in besat det hertoge besitz daer hy in qua det xij^{de}
 dages in September mit vbatentragt. Ende vde
 daer binne Willam det hertoge broeder in^{der} hertog
 vanden besitz mit vele ridderschap in mit groter
 vande^{de} mitende hy te vande vbande in hollant. In
 hertog in binne vde samende den hertoge da Brabant
 vltgeron prume in synen hulpe. Also de een in^{der}

bischof van Colen den bischof van Lunden den Hertog
van Lymborch. In den Graue van Vlaenderen vnde
mit deser hulpe vndersteun hem Graue Diderich
van Hollant sijn vbederhere. Ende also Graue
Diderich dat sars dede hem van sijnre groter moe-
digh sijnre banieren ontbinden sijnre basunen blasen
in vnde dorpe tot hoefden sette hem hem ter vber-
tege dese vbersteun prince Met int eynde vberde
den hollander vbersteun in graue Diderich vber-
alder vbersteun. Ende also den bischof Diderich
dit sars dat hem van Hollant in vbersteun son-
der vbersteun in sonder troost vbersteun mit
bede in mit giffen in vbersteun vbersteun dat
hem van stele vnde in Hollant toeg in vbersteun
vbersteun groter rooff den hem vnder anout stont
vbersteun der stad vbersteun vbersteun. Den hollant vbersteun
vbersteun mit vbersteun den hem vbersteun
na vbersteun in vbersteun vbersteun vbersteun
sonne vbersteun vbersteun vbersteun in vbersteun
vbersteun vbersteun in vbersteun vbersteun
Den andere dage also den sonne in allet vbersteun
vbersteun vbersteun vbersteun vbersteun vbersteun
vbersteun vbersteun vbersteun vbersteun vbersteun
vbersteun vbersteun vbersteun vbersteun vbersteun

Sint Jan al ony sy vabant inder sy toerspa dany
 hunc deventer daer hy vele sabb rrety van de
 ygheney dw del Examy van Selur partys vland
 inde selure taer it Exam Diderich va hollt
 vory sy lob geschonden van det hertoge van gunt
 va Brabant vabant dese selur Exam gaf den her
 toge vorende sader dity hy hery gedact hadde
 ye march. Indey selur inde syy verch wer
 lyt blyscop Diderich va Utrecht sy Exam
 Diderich van hollant sy syy vredeclike oner vey
 yckroest dw daer nar alle hoer dayer getroude
 vruude syy yekleney. Indey taer ont here
 M. CC. sy m. vlab Exam Diderich tot Dor
 drecht sy vlab daer suth totter doot toe sy begonde
 hery sere te berlaye dat Exam William van
 Oostvriestlant syy broeder so vore van hem vlab
 ey dat hy vore syy doot mit hem niet gesproke
 sy hadde vander Exarffschap te bebbare sy inde
 dat hy hery syy enige dorster dw dda hant vme
 sigen mayet sy te hant tythlich vlab te hylische
 sy syyne besgermenisse niet benole sy hadde
 doctgred dw Examinu pende in horey sime
 dat sy dese dorster vbonde yem te vme & Exame

Loedebijch van Looy sy also mit end bereinde parr
dw Graeff van Holland na hore goetduncken
beroght. Grauw Dierick van Holland ruste
hiet sy henn in bereide sy gaf dey sapper sijn
swel opte ander nonat in November na dat hy
Holland hadde beroght xij. taer lant mit volw
oerloget /

Van Grauw Loedebijch van Looy
en van Grauw William van Gost
bruslant de xij Grauw

Ende also Grauw Loedebijch vernad dat Grauw
Dierick doot was voer sy va holtina haer selviche
en qua tot Dordrecht Ende also alst dw Grauw
me te bereide goetduncken hadde gaf sy Grauw Loed
ebijch van Looy dany hore dochter dw va Comuch
hiet geclarye geboren was mit groter blysschap
kenne vernad En dat was alre kamelijch te sijn
dat dw rouwe sy dat ontsij det moeyden Grauw
also rest beroght was dat doctend dw Grauw
ne after vort sette det dooty vltant in dorste
honden feestelike bruloff sy blysschap. Mer
was mit det Grauw dode hiegeen vort geboren

tot Gyronde in hinde Graue du' dore hem ghew
 vbeest hadde in sinte Steghart rapelle' det eerste
 martolact' verlich' begran'. In desy vernam
 Graue William van Oostbruslant dat hi broeder
 soot vbat in qua' in ten hant' dat de zyne hant
 garde' verbbing' in ten morste ghe' gelinde' ruyten
 dat hi sonder angst tot syn' broeder Graue romay
 morste Ende' also' du' vtsaert' ydary' vbat hinde' hi
 vbeider sonder berant' in dore in Bruslant' det verlo
 yede' lud' mit hem dynde' in syn' mit hie' sterde'
 lichte' verbonde' also' florent' hi broeder du' dom'
 proest' Graue Otto' van Bentze' syn' sijn' farob
 du' rastelen' van hende' philippus van Wassenat
 Gyron' van haxten' William van Conluyt'. Tojan
 van Lysbryt' Wouter van Symont' in Delbaert
 Barard' vbeider' dese' ontbede' Graue William van
 Oostbruslant' dat hi sonder angst' quame' tot hie'
 hinde' vbat' du' vorste' van hollant' vbarth' det vnt
 drayt' sin' vbonde' van dury' vdele' vbin' mit berest'
 vbeest' in hi v' vbonde' oerh' vande' vbreunde' prun'
 mit verhoert' vbeest'. Graue William du'
 aldus' h' vmech' ontbede' in qua' verunde' gelinde'
 philippus van Wassenat' al verholde' in du' hant'.

Van Zutendord daer hy rechtvoert ontfaey vbert
vande Zuyshen volck in id Graue verheuy.
Wenter van Symond in Delbert barad mitten
Kerमारु quame hiur harken in marcke alsut
ken storm tege Graue Lodewyck van loon ende
tegey Detside du vledende van hollant se dat
hy mit Sijbert van Dinstel inder donker nacht
vlt harken vlogt ende pynde hem te rouw ter
stadt vbert van Utrecht om daer tontvond
Daer du jonge maget du hore inder troest ont
keren moete mit Luyck van Mureghem in Ethy
van Bure Ludder in alle du sghutte in sghut
Kerst du graue Lodewyck toebelvoorde vloey
mit groten angst totter beste van Lende in
mernde hem daer te verberen hie hore vrande
Mer dat ongetemde volck va Kerमारु mit
vonten va Symonde hore kerdsman volghden hem
svellert na in dat volck va Sijlant quamen
mit sghlippin van Wassenaer hore kerdsman
daer by in stornde dat vastel mit slinger mit
sghutte in mit andere instrumente ander tinnen
in andey toery soe dat dese voorsepe Ludder moete
van nede op genty vbant in mit in bradde toey in

Gamen dat raftfel inder Beuemaer markt. Grauw
 Willam den vrel haerftolue verneid hoo' den dinge
 gefaget baray quay in hollat in sende den synen
 in ghe mit hony Kamerieren te behoede in Cappel
 Ende hyn dobanne alle hollant tot hem Ende der
 gheoene goot den toge hem goddeft hadde daer
 dede hyn inder dat hyn vbonde. Grauw Ede' vbyth
 van Looy den ymmer inder hyn hore af te
 vbreke verfanen in syn hulpe den Bifhop van
 Enden den hontge van Symborgh in den Grauw
 van Platenderen om gonde hony te hulpe inder
 hore in hony hadde hyn sonderlinge betrouwey op
 dat bifhop Ederick hulpe pa' vtrage den hyn
 tot synen hulpe hadde verreyt om in alle ende
 beloefde hony inder dat hyn hollant da' in hant
 ontfaty sonde te hem in op dese vortbarde te vol
 doen' sette hyn den bifhop synen broeder te ghefelle
 In alle Grauw Willam den verneid inder hyn
 vbonde van Symonde in Delbert baradit hooftma
 vande Beuemaer vghelyt van Vasserare in Wil
 lam van Feylinge inder hyn hooftmannen vande in
 Synlandert in hyn vore felue in g'elaf daer hyn
 alle dat ingebore volke in synen hulpe ontboot.

Philippus van Willam dese voersijde Ridders ma-
kiden sonder misken ij. besten mit stercken vly-
huse. Die stont een indy bosch dat beval in
florent den Dompvroest trouwbeliche te verba-
ren dat ander stont in zwaeren beday dat beval
in Graue Otto van Bentze te besorgen.

Wouter van Delfort dese voersijde Ridders qua-
men mitten keruwaert mit vele schepen in groene
den dyck al doer in dede alle Donsertant bebloen
mitte vateren in verbrande inde al dat in daer
vonden in vromen daer groter roof die in mit hem
doerden in konemertal. In bisschop Dido
ruft die dit vberhe vbonde optw xxij. daer in
Linnid toerz den seluer in indergt in hollant
daer den den Graue van Bentze verayde vande
strijde in verbrande vele dorp. Ende alsoe dit
al vbet verjay id doe sadt dese bisschop op een suet
peert in geboet dat hore hem te volge te doer
in nau ghysel van elken dorp bysonder tot
dat in quamen toer doer die die Dompvroest
floerly bebbende die den storm vbonde mit synen
vromen vbaetwer. Daer roerz die bisschop dese

vestre luytelheit sonder groter becluse blant die
 Ridders die daer op lagen die witten stierste warden bega-
 my den proest die ruynde die vestre die seiden
 sy die woude tegen den bisscop niet doen. Ende aldus
 die hadde die Comproest floerit ghem' hulpe
 daer den die vestre mider honden moeste tegen den
 bisscop die woude daer y trange die op die hooft
 y boert die daer geset die zwerter boede. Sed ander
 re dages also die sonne op dat yegar toets dese
 selue bisscop mit synen Ridderschapp tot Leyden
 daer qua tot hem Graue Lodewyck die hadde
 zint Holland die hem ydering die daer selue der meester
 die der onest die ba Holland Graue Lodewyck die
 delichte te gemoete quam die maecte mit hem vor-
 ward die y ringe altoch synen becluse te blyue.
 Dese toke die pax die toke die y schant die haerle
 der wout die heimliche die Luyden die woude die
 Rind Ridders Ende by deser hore zwerter gelyde
 so qua Graue Lodewyck die die bisscop binn die
 haerle sonder remant y becluse die y maecte
 hem onderdaen alle die dorpe die verbliden hem
 van deser verspoeder alst sel redeliche warden. Mit

lycse feye quamme dw koninc dw spa allen dinge
vbet versuy vbare dw fcten vctoge besoght vbarde
vny tw streyde fcten dese vctende prunne op ruy
stuyt vbar. Mer dese voer gencende liddet vcten
ye dw vctende vctende vctende vctende vctende
vcten streyde vctende vctende vctende vctende
vcten vctende vctende also dat dw koninc vctende
vctende dw sy ny vctende in d vctende vctende
gedae hadde sonde betale vctende de vctende in den
Grauw Lodewyck v. l. vctende vctende vctende
vctende vctende vctende. Ende also dit gedae vctende
dw vctende in Grauw Lodewyck dw nu vctende
vctende vctende vctende vctende vctende vctende
d vctende vctende vctende vctende vctende vctende
also syne vctende. En vctende in vctende
vctende vctende vctende vctende vctende vctende
vctende vctende vctende vctende vctende vctende
vctende vctende vctende vctende vctende vctende
vctende vctende vctende vctende vctende vctende
vctende vctende vctende vctende vctende vctende
vctende vctende vctende vctende vctende vctende
dw Grauw van Maun van de Grauw vctende vctende

1000

Wlatender ry begouste Walgore te overdrage, hynge
Wey Wooryn overgysse alle die andere eylande in Zetland
en desse Graue Lodewyck onderdaanig wesen. En
verragde den Graue Willaolt Zetland. Graue Willa-
lam die nu uuyent yhouw schis stede en heeft id ge-
rouwe in tene vuyent syge en daren mit nettes beder-
en alsoe olt synne brande hende mit sbouderclithe
anontuon al sigulende outgae. Mer alsoe hynge wa-
Wooryn Wey Graue Lodewyck wige Drossare id Wey
alle Zetland so yd uytelken mit hontde ouer die
mate Wey synne margt sbare die Zetlandit mate
den tene vuyent ry sette hynge aff sigandclithe
en dede Graue Willaolt soethe ouer al en mate o-
hynge vander Graue. Ende alsoe Graue Willaolt
die verna so dede hynge alle desse goshenid in hynge
hynge hynge te wite. Wouter van Symonde die
best berandte Willaolt Wey vuyent in ygeypt Wey
Wassonater en had hynge vuyentclithe alsoe vey-
alt hynge moeste dat sy op een beroude dary te hynge
die rouwe sboudey mit alsoe vey- geshapender lude
alt hynge moeste Ende dat sy yd vuyent stant ry begon-
ste tege den Graue Lodewyck hynge vey- dater
hynge Graue Lodewyck die verna dat die Zetlan-
dery hynge vey- sette tege hynge ry dat die verna

vlythw dy verdryne ver vdt syne vaderlyke erue
 Erave Lodevick d'w dese mare verua sende on
 dey hertoge William van Limbourg on te profuten
 oft by en tinge soen of brude daer tuss god adinge
 moeste. Mer dese soen hertoge d'w hery obel ver
 loges verfont qua obder sonder brude by sonder
 soen Ende sijn dat by gesyn hadde by dat by
 geant behoort vbat by geboet syne tute op te brot by
 by by oboude det hertob pnt verbynde mit sonder
 mitreyn erunde by hollant. Ende Erave Lo
 derbycht liet daer stad tute by pambelhouw by
 pynde by by Entrege te romm sou by alre hawst
 by ste moeste by gaffey by gop d'w gebange riddert
 vore sijn soen by sultha van Lodevick Liddert
 d'w van Groter hawst van lope vnter mid gyl
 binten by by verdrinten daer by son ander ver
 d vbarde nide vnbey by sijn vermoget by van gro
 ter moetsent doot geblony by sultha van by
 vblinde by by vdt hoer platen hoer pambur by
 vborpe van by by hoer holland hoer holland ende
 sijn al vblonde doot geslagen of gebange. Erave
 William d'w by vblinde merstelich gebolet it
 by eff vde riddert by gebange by geblonne hoer
 vambelhouw hoer pambur by minge vde ande
 vby noet. Ende alre v Erave Lodevick van

Loyt velt bollant verdrenn minnert vider to her
rd.

Ende also dit ydacty vbat doerwert William vter
get mit groter vrede in syn vaders ruy sy is ge
maket du' gye' Graue van bollant. Sulange hyst
dare nae verfanoude Graue Willel' Ridderschap
sy besat folpact sy florent van d' hore hore rastele
sy loer bestu' du' syn' vider partye' vbar' vider
vregte' dare blyde' vone' sy d' vter vider' beyde' rastele
sy bestu' Ende dare qua' Graue' Eghert vander
du' du' bishop' vider' broeder vbat val vter
mit du' vone' vter' sy vter' vider' vter' vter' vter'
p' vter'. Ende' tye' lyste' du' bishop' vider' val
vter' sy' graue' William' va' bollant' sy' vter'
vter' vter' vter' vter' vter' vter' vter' vter' vter'
dadynge' vter' maniere' dat' Graue' William
sonde' gye' vter' vter' du' tye' hore' ydacty' had'
du' M. lb. Ende' sonde' hore' vter' vter' sy' goet
vol' sy' al' vter' vter' Ende' vter' alle' du' vter'
man' du' de' bishop' vter' vter' in' hollat' sonde'
det' Graue' vter' man' vter' vter' Ende' du' vter'
alle' du' vter' man' du' de' Graue' va' bollant'
vter' vter' vter' vter' vter' vter' det' bishop' vter'
man' vter' Ende' dare' to' qua' Graue' William
mit' v. rd.

mit den ridders vollen in beruwet voer die Socuherthe
 Cntreest in hadt die bischop dat hant hien Bergan
 vuy dat hant die bischop in voertide te stauwe miden
 roofter denck in mit gebelt angestast hadde.
 Die bischop in denck die in dese oerloghe vele gett
 gebonne hadde lossede sijn xijn dat hant verset hadde
 in spijede sijn stete betaede sijn sijn die in miden
 hant te Rome sijn dings wat in berreste dat na
 sijn bisdom in groter xire. Graue Willa na die
 sijnre in die doot ontfermt hant die graffchap bay
 hollant vanden keyser in denck te leue die hant daer
 nae lange int in goede vrede vbel berreste.
 In dese tiden starf Wolgellim die Coninc va
 sijnlant die Graue Willa die oer wat va hollant
 Ende dat richte ontfermt die vbl sijnlant te leue
 bay die Coninc hant va sijnlant vbarvome gra
 ue Willa die die xire in sijnre vbat vades richte
 bay sijnlant in die xire vbandt mit vdebythe
 vut die sijn die Coninc va vranche die in vey
 sijnre vde sijnre die voer in sijnlant daer sijn
 stede in land vbant die sijnre vart. Ende
 als Graue Lodoblu va loon die verna vrsamen
 die hant bay in vde die in die in vde al
 hant in die in hollant te Rome die vde dat

Grave Willam daer butry was Ende hi was en ghewilt
Grave Willam weder te s'ghepe en it mit groter
lowe en mit ghe' bliden gerome en synt vaderb lat
ep dat hy die graffschap die synt vaderb was
die hy seker en vry geboorn hadde en te onseker
was syne moeder mit en verlore en dat hy syne
viande mit rancie' bliden palen va' hollant werde
Inde facte ont haren Dusent en optw' Monat va'
September ruste' bischop Diderich en gode' binnē
semiter na dat hy vinn' facte dat bisdom hadde be-
reigt En va' ontuytel it geboort tot West-
en en die' Doornheide' hiden vee'bischoffe' begrave'
erlichey.

Van Ette' van Scler' die' xxxij.
bischof.

Ende also die' versey' bischof Diderich gestorven it
qua' tot Westerst' haren Dulfub van Colen' Scler'
va' minister Gerard va' Scler' en geboort
en bischoffe' Adilla va' hollant en Ette' va' g'clen'
Graven' Ende' biden' de' Capittel en vrey' p'ntende'
hede' Ende' en' hore' bide' Adille' v'ert' gerome' Ette'
die' proest van Lant' die' xxxij' bischof en' ionk'
ma' facte' va' verstaen' s'hou' van' arusey' en' vey'

idel broeder det seluen Graue da' Gese. Dese
 Otto ey wlat mit sijn tate out ey wlat by te
 romh wlat so wende by te Rom wate on verloff
 wande wate te wige. Tudey tate out beerey
 M. C. P. die onlange dater nau te Noet husey
 sterff andey Sage optu by kalende in d'prille
 na dat by dat bison hadde beert in garten vrede
 ins. tate ey wlat by gram in die D'conkerthe mit
 betamolnre ere. Dese jongelinge wlat da' gater
 vnder sijn in verstelike sate ey wate vret ey
 wate sijn in alle sate det ymerne vret.

Day Otto wander Lipp dey oppin
 bischop.

Na dat bischop Otto die wate tange tate wlat be
 gram id dater higenboerde wate in sijn wlat
 dese wate wende Graue wate hollant ey wate Gese
 ey wate ande Capittel mit hore wate dat
 Otto ey wate broeder wander Lipp die wate Rom
 wate wlat geroey die oppin. bischop wate mit
 wate sijn vret bischop wate wate die bischop be
 wate tot framwende ey wate wate sijn
 wate dat wate wate wate wate wate
 Dese Otto wate alle sijn bison wate

147
In verbaertliche in may dat xiiii mitte Keyser in
voet onse mitre in dat stuyt (kay) Wtreyt beual
kon hertmannu syn broeder dw dat trouweliche
keren

Leij mirabel kay onser voroude ridde
vander guldin ruy tot Leijnsborch

In dese tijde varen vooet vermaerde ridder du
rue hart vrenter in du ander valse by vol helle
het gesynde dat dese voochou' geselle sondey
ryde tot rine tornoy. Ende det moogent vooe ghe
ge in xiiii kerche daer sy mit innigede misse
hoeren vbonde in sy indey tornoy ride. Daer ghe
sunde dat nu daer hoereliche misse sante kay
hoenlyge gheeste in also du vobtebat hoy vndomen
daer sonde mitre in' misse da onser voroude
Ende vobant vrenter onse voroude sonde in ge' rinde
so hoerde kon hore misse al totte rynde. Mer
valse by du der vobteliche vrey gure vobte vrent
inde tornoy al du eerste misse gedary vbat daer
kon groter ardent in dede om dwe riddertiche loff
te vorenge. Ende also vrenter du beu'dry gesw
vader vander ander misse dede sy herteliche
syn vobte in sy ride mit syn gesunde sedeliche

totten tornon Ende alse broe alse wouter ter ba-
 ne qua sy dair sy ruidt vbat vich ridder moede
 sy vbrude ter herbergu. Ad alvdyen qua hren teye
 sy na wouter vruidelike sy syn armu sy sprach
 hren aldus for d' her vdelste. Ridder godt moet di
 gebenedy du honden ay dese dage dat ycr uyt
 vande loue te beste gebouwe sy soelic ridder best
 of gebouwe sy vortredy. Wouter mengede sy hooft
 sy lachte virst vbant hyn vbel vbyste dat hyn riden
 tornon mit gebest sy haddo. Mit dese wouter
 dey lof synt name dey d' vande hende veyde sonder
 aflaten verbboude hyn hren dub sere sy sprach tot
 vadyen. Icr v geselle vbet dat vch da dese da
 ge riden tornon mit sy qua vbant doe du vber ghu-
 get horendich dair nau misse vay vnter vronbby
 frey rido' for sy du horeft my dese lof gehoude also
 dw minen name vberge vbil. Vd'rony alre
 twiffte geselle vby afkate vbillen ey dw minen vay
 hoer alle vberliche vte sy acmmeu vey grustelike
 loue det vnter vengant sy it. Ende sonder mit
 vey ginge dese vover ridder in vey closter hant
 hren vntrede sy name aey dw vnde sy dat abyt
 sy leu'dey dair saligheit vnder hre dex hrenlyge-
 lude Ende wouter dw hende dair synt sonter

21

Dag florent den xij. Craue.

Inde also Willem die dach prume it doot y blene
so vberit in die yracffchap da tollant der prume.
florent sijn soey die xij. Craue da tollant sy
na te vberit die hertogey hruentit dorster dag
Brabant die vierste alsoe yruentit in loore name
Abat Monstelt daer by was Gilliam de Room
sijn Coninc sy florent de Drossate. Daelen
dag den gonten sy intstelt dag heymberge
Craume. In desey tude qua bischop Otto
dag Utrecht dag Hierusalij vider in want alle sijn
lant vberit te vberit die loom sijn in groty ontvande
huer nau' benant. Want Craue Otto da Geln
in die tye dale man' hadde in Gallant die seer
sy vberitliche gesat vberit vander bischop die
borgh liden alsoe dat sijn arm vberit da vberit yoe
de sy was tndeliker hand. Wacome die Craue
die bischop tude besette dide bider tolle te lobede
ey manide een vinge mitten liden die in Gallant
vberit tege dey bischop. Die bischop Otto
da Utrecht vberit hulpe Bischop Oideren
dag Monstere sy looreman sijn broder vberit.

ey groot heer ey muerde hy woude beruy in dw
S rauffkap van Gholro dw dorpe dw lony naest
gelygely obare ey dw lude dw in Zallant huy onsoer
sawy obare daer obt mit marste vderijne. Ende
daer teyey wexpaderde dat volch obt Zallant mit
hulpe det Graue van Gholro by Berthel vnde
muerde sy vrende allen sint dey bisshop vderes fary
Mer dw bisshop mit gelude van basuney ey mit
yortant van hoermy qua mialche teye sin
vrande dw hy ey derl dert sloey ey vrent dw
vete muer ey vortagde alle dw ander ey sonder
muerre vlay dese selue bisshop tobre sterche rastel
dw Vorst yonvent obare dw hy altomale dert
erde ey dat derde rastel dat burgst hnt
oecbrande hy te male sonder dey muerre toey
obant dw berisfatey van dw rastel deley toest
vrest brader gemant ey brader dat yonvent
volch va Zallant vrest getrest tot dese onsoer
sawny. Dw Graue van Gholro dw huy gote
vrombetde om det bisshop zey vortagde in zey
hulpe dey hortege Walaun va Lumborg Gra
me hoinerke va zeyu mit 11 ridders Ende had
mude dey vony Graue floent syme suster son

dat hy hem mede hyspe vbrude. in dese stont
 qua die forhu op mit alterder schep in verberude
 des bischopt hynst in dat dorp tey Elyqure hande
 vrantende. Ende darr tege die bischopt Otte vbruy
 seyt mit hulpe Eherand des vrt bischopt van
 Bremen syn broder in Sideren des bischopt van
 Minster syn vint in boermeit vander Lype
 syn broder vreesaender M. Liddet in vbrude
 stryde tege dese vreesende prime al ouerderet
 Mer die bischopt Coenraet van portuene die des parit
 Leyart vbat qua al ouerhoet tot darr stede darr die
 stant vbruy sonde in vbrout dese begonne stant
 in seide darr insyde ten gesyent vne goey by
 boer vbruy vbrille in dese maniere dese dat die
 Crauw van Elycar sonde quyt ghede alle syn toe
 syde dat hy hadde in Gallant in ghewide vrede
 sinte Martyn Ende die bischopt sonde dat hof te
 Cluften in tot sinte Ddelys berge vbruy die
 die vreesende in die dienstman die Crauw van
 Elycar vbruy vbruy te hene van hene te hene
 Ende die Crauw van Gallant sonde vbruy vbruy
 syn dienstman die hy darr vbrude hadde vbruy
 vbruy sonde vbruy in quyt ghede der hene van vbruy

Jude late ont boere M. CC. xxx. die geschede
binne der Stadt van Groeninge in groot stant
tusschen Sybert den burgemeester van Groeninge in
Loeloff den Castelen van Coenorde bebaerd die bisschop
van Utrecht mit marghe toeghe Groeninge in
mahede daer brede in geboet die te goede hende
parten op boer luff. Mer als die bisschop van daer
wat Johan Loeloff van Coenorde Sybert vastel
dat by hemme stont in dysterende dat in qua
mit marghe binne Groeninge in brach dese lude
in veragde Syberte dat hij rijnude in vruelat
Jude hore tege versamen Sybert in groot lode
van vruel in besat daer in die stad van Groe-
ninge al omme daer hij menige ston an die
so dat hij in deel vander stad verbrande in ver-
ragde Loeloff daer olt dat hij nantoe der doel ont-
qua in vloeg tot Coenorde. Loeloff die vinner
mende in alle manere dese smarten te vruel
versamende haestelike drome vbrant in die
stomde die stad van Groeninge sonder aflaten.
Mer die bisschop die de woel sijnre stad leide vbrant
luden verna versamen oltgerode vbrant daer

In Roeloff mider vorderen vbonde van besette van
 Croeninge of dat raster da kconode mit vanger
 mider velle ry du Exau Scherit da Sicre qua
 mider bischof hulpe mit velle lide gebraxent En
 Exau florent van hollant sende hem grote maag
 te van flidders sapper. Exau diderit da Clew
 ry Exau Balderby van Benthe yane hem orde
 hulpe. Dier Bischof da Colen ry van minster
 sende hem also velle gebraxent all hij beyerde
Ende van desen it begadert ry sghon hett by anen
 daer du Bischof Otto van Utrecht sijn tente
 sette ry vbat daer dwe darg mitte boetschep pam
 ry in groter blyssap. Ende daer hij ordelt inde
 conmissie sijnre pxmre dese Roeloff verdbysde
 velt alle sijn goede dat hant mit alle rechte ver
 beint hadde ry alle die ygenen du in Roeloff hulpe
 vbaro dwe vrganen hant veltromliche. Roeloff be
 dorste du grote mogentz dat bischof brach sijn
 bost van Croeninge ry sette sijn tente by den doep
 te kconode ry bodorste te vore dat daer ry bract
 onbant av Eynde tussche lare daer nu mit lichte
 vnt ry moeste rone. Och andere dageb also du
 Dageract opydrum ry du somer beyenste te sijn

die heer daer die heer van Emt' Merthyn
hamme droet, dede die hamme blasen in die bougen
slach in toet poer mit obgrote wapentunne rinde
al dat heer volgede hem na dat meningsub ghar/
wapentubat Ende die belijpder boue obare dauidet
bischoppe heer obaende treche oner die sude rinde
also sy verlast obaren mit obape oer sonder sy in die
modder inge stede die enlant in beordenen daer
die niet allen vander Drenten manen met oer
mide vande beine ramer liden befinnet in gedoot
oborde. Ende sulke andere sy befinnet daer groet
forst in also doot gebrent in sonne die set
gebeut obare sy boue vande mit swere bluzt
vande ontloep/ Eoclof mit syne viden bevol/
gide dat vliende volde alle die vange in bevol
al boue vande boue trete in boue vande
Ende in mit groet boue in mit bevol gebangen
vande vande tot vande Daer die onst' vande
Exam' E' vande daer vande E' vande vande
ste vande die vande vande vande vande
ter Mer die vande vande vande in vande
vande die sy vande vande mit vande
vande vande vande dat vande vande vande

Hey syne rynn al bloeding of mit hore subetiden sy
 tey lesten na vele verfnadensse dw sy hery andede
 so vborpe syne sy dw alre outtyuste stede dw sy
 wistey sy vertride daer is. Dit gesgude optre
 kende way Augustus maect. Ende stonde blens
 deet metter daer v. ridders metter bisscop sy daer toe
 mensing idel ma gedapent. Dy daer midde vob
 hery besent spa hoxstmaer vey idel ma sy dw alre
 vermaerste flidder way Duintzslant dw outgret
 hery vey vbyle stary op syne sigelt sy te lef tey
 versant hery mider metter hery hadde te vore grote
 sigde gidasyn mider viandey. Dw bisscop Elfr
 vbert na al heymeliche velt dw midder ytegey
 sy mit grotey vbeney sy sigreney beyde vad liden
 sy way vlesity begramt. Tuerget sy dw Doemhichte
 na dat hery dat bispen om tace sy grote vrey had
 de vberget sy dat stuyt tyeen rouert sy viande
 ten doof toe hadde begermet. Jy dury seluey
 tace vberbey dw Nonne way sinte Bernart hore
 vberde rouelie verbandelt sy vberbey graen habyt
 angenome tyeen vbylle sy vberage hore paximus
 dw vberendt genocent vob. /

Wey Willebrandt der xxxij^{er} Bischof

Dese Otte verslyde wab also versent ib qua Era-
re florent bay hollat mit andern der entresten der
kenning d'rustmann tot Utrecht. In hadt voer synen
niden heren Willebrandt der Bischof te verborne
des Erandsonen bay Sinterberg datme heren bischof
tot Utrecht wesen wonden. Ende al dat g'neym
Capittel w'g'adert wab sy heren h'ur op blende of
sy wonden des gramden w'ndelinde h'ide late ges'ny
Ende al w'g'ert voert der Erandsonen bay Sinter-
berg der h'ur bay d' emstertant der h'ur doot g'ebent
w'nd h'adde sinen roertey tyt d'ong w'bt h'ur w'nd
g'ensse w'nd g'edrage op h'ur w'nd h'ur g'ende mit
Capittel der al w'nd w'nd b'ide der r'lysi datme w'nd
w'nd dat sy bay h'ur w'nd g'ensse g'equyt w'nd.
Ende alsmy dese s'ag d'nt famer l'nd g'ebent w'nd
der all' der goede l'nd w'nd r'lysi s'g'at'ende bit
ter l'nd sy all' der l'nd w'nd w'nd w'nd w'nd
doot w'nd d'nt w'nd w'nd al g'ur w'nd w'nd
w'nd. W'ndron dese h'ur Willebrandt der bischof
wad verborne w'nd al t'ny w'nd w'nd te w'nd
w'nd g'ur d'nt der xxxij^{er} bischof tot Utrecht t'ny

stadus ma stouit in dyt vlyt vlyt goets geboren
 Myr vbaunt dese Wilbrandt in die tude vbaat in Itally
 in altot vubde hadde in die beryer sathe datrom
 so sendene bisgiden vlyse man vna bery mit
 groter haest op dat sy dese bisgop broghe nitu
 vbe mare pauey intubben bishoy in sy die beryer te
 der rase bay vtrergt in de Roomeze goff vtrero
 tude Ende dat vbert also godaer vbaunt die
 pater Gregorint die 10. also genouent by rade
 synre Cardinalen so vberfite sy synre hand vnde
 behende Wilbrandt da vberber tot vtrergt sy
 gaf hem sine beuudige vnde sende vtrliche in
 syn vaderlant. Dese nieuwe bisgop ydumch
 silt sy te vtrergt binn vtrergt daer synre hoo
 manne mit vtrergt sy vtrdel vtrero dat die gra
 me bay vtrere mitte andere genaue vtrere vnde
 lob vtrere sonde vander vangerisse die rasteleryn
 bay vtrere vbaunt die silt rasteleryn als een
 vtrere vtrere vtrere in vtrere ma synre vtrere
 te hery vtrere vtrere vtrere hadde syn lyft genome
 Die vtrere dese bisgop beryer bay silt self
 marre in vtrere vtrere vtrere vtrere die pater
 aflant in vtrere vtrere hery dat by hery
 die bay vtrere in vtrere die vtrere vtrere in

schet betaelgheyn nide te stryde Ende daer tege sette
dw' doersche Drent' oerh sch partur' ontrent
daer sy dey Byschop nide oboude obiderstad daer
sy hoer palcy so waster nide besettig datum in
hoer lant mit rouwe sy morgte sonder groch schade
Maer Des' byschop alle re ommebaert ma' quan
tege sun' brande way alle syde in sloet der beke
dool vande gheuey dw' h' en obiderstoude tude' be-
brande beke dorpe in verholghe dat brande volk
toller D' ontter nart toe Des' morgte daer
nare also dw' pogelhim' mit hoer sauge dey daer
kinding' mahnide dor' quanu' dw' way beuorde mit
tey drent' dw' seer outfage det byschop' mozent
ey gancy h' en seluey in dit byschop' genade vnde
settey daer ghyse boer dw' de byschop' goeder
h' en outfunt in outbant so vander malidie op
dise vortbaerde dw' h' en nare rouit also dat loelof
de byschop' vry ont' h' en sondo' dat raster fo
hoer vnde in h' lare in alle kint in t' vnde
vander Drent' sondo' h' en sinte Martijn vry eyge
obidexgheyn in m' march betaely voor alrehande
schade dw' sy gedary h' adde in C. ma' geuapent
sunde in luffant in vry nouwe rooster st' te
way S' into beuortub ocide in dat goede tot op d

promy/ In al

prou Ende also dit gedary vbat soeder dw bischop
 dat rastrel te Lare brechtu tey gronde toe ey dat
 rastrel te hencorde besette hē ey dedet verdrare mit
 getromder hode ey syne hulperit gaf hē oerloff ey
 danthode tey brundeliche ey beualte gode ey needt
 bay danw tot vterst tot sunne Mextynit feeste mit
 groter reet. Mer Koclof dw hēy bitterliche bo
 droefde bay dat hē den bischop dat rastrel hadde
 onbegryuen ey dat hē dū af geset vbat bay Amborgh
 vander Drente verminde mit gelden vnder
 dw opte voersijde rastrel vbaey dat hē hēy dat
 rastrel verraden soude tot reure bequamer hē ey
 onlange dats nar ydinge dw iureste hoop der
 lude mitten verrader vande rastrel int dorp ey
 Koclof dw dats lare ey scoel hēy rastrel ver
 reet dw brugge ey ymch bunn de vterstey poos
 tey ey vbat dat rastrel mit beside ey sloet doof
 dw ghem dw hē dats op vant ey besette al vafte
 mit syne ludey. Dw bischop vbat hande gram
 ey soude vbonder alb hē dat rastrel verlony
 hadde ey ychoot dat rastrel bay hārcuborgh
 dats tey te besette ey dede grundeu hē vafte
 ybndey tey hē vdraden ey tege Drente Ende
 hūron nider lare ont hēre M. ij. xxxij. alb

alle brechtlande hande beverende Waren by me onse
al reysen moeste toech die bischop mit vuer margharyt
hoer in die Drento by mende dat hy det ander ey
dayet toermy by tinnende vande rasteel tot loerorden
mit alrehande instrumete breche sonde by alle syn
vande dat op te same vange mit dese hope
ghenich alle mitte vbant ter selue nact qua groot
vbinde by vete reysen vbatte by dat op by sine te
mitte ghenich by al dat hoer moeste vange vnde after
vberf treche toffen ysel by licten hoer instrumete
vare blyue. Ende die bischop vrede vte vange vubbet
det vante vstact by sende in vurslant on hulpe
Ende also die somer qua soe vberreys dese vde
lof vde daye bestant by beloude dat hy hoer ey
sonde vure vde sege va vstovrslant vange
alre vnde die tot dese daye toe tusse die bis
schop by hoer gesicht vbat Ende vure dese
bestant ghenich dese vde lof toffen rasteel va hoer
vberreys by beyonde mitte bischop te spreken
vande vange vange dese soer Die bischop die
vete vete vde vde vde vde vde vde vde vde
hoer aldus vde vde hoer also vde vde vde dat
hy mit vure vure alle vde vde vde vde vde

alle sijn meyste vrinde. Daer namd' du' vad
 lo' and'ubor' tegey' de' bis'hop' v'bill' d'isey' boer' sijn'
 de' lo'lof' alse' v'nt' v'nd'itt'ye' ma' dy' l'ende' mit
 v'ang'te' v'lt'ey' slo'v' duy' sijn' mit' l'et'ende' v'ay
 Graue' dorp' op' xad' v'ij' st'alu' set'tey' Daer
 na' beg'onde' dat' volk' inde' lande' va' v't'ey' te
 v'et'be'edey' du' v'm' tegey' de' and'ere' also' dat' s'g'ey'
 v'ay' dage' te' dage' te' v'ert'ey' of' te' be'm'ey' v'bat'rom
 dese' v'oor'sende' bis'hop' tot' v't'ey' qua' v'ij' dede'
 sijn' v'ut'g'ont' va' lo'lof' doot' open'baer' l'ing' v'oor'
 alle' l'ide' Ende' v'er'mid' hulpe' Graue' flo'ent' v'
 va' lo'ollant' soe' ma'rt' v'ij' v'm' v'ede' v'ide'
 v'or'n' s'g'ay' tuss'ch' sijn' v'ob'v'ang't' v'ge' manne'
 t'idey' daer' v'ut' l'erey' M. ij. v'ij' p'p'ij. dat' v'ey'
 v'v'atey' v'olch' v'ay' v'rent'ey' v'et'samende' v'el' v'ba'
 p'ent'mid' v'ij' besatey' du' stad' va' v'ro'ening'ey'
 v'ij' v'yl'ert' du' bor'g'v'raue' v'and'ere' stad' dede' du'
 v'oe'rt' op' v'ij' slo'et' doot' sijn' v'vrinde' v'ij' v'roo'f'
 v'ert' v'ij' h'ult' va' sijn' v'part'ij' v'v'ay' v'ij' v'ronade'
 v'ij' v'bol' v'ij' v'v'ende' Ende' de' and'ere' dage' v'ort'
 v'ij' v'olt' v'ij' v'v'v'ande' v'v'el' v'or'pe' inde' v'rent'ey'
 v'ur' bis'hop' du' l'erey' h'ut' v'ij' v'at' v'v'v'lyde' v'ort'
 v'ij' v'v'v'lant' v'ij' v'v'v'v' v'v'v'v' v'v'v'v' v'v'v'v'

by da Sane d'erdetierf en groot by eer daer by
rangereliche inde in Drento ymit by verbrant
dat dorp tot boenorde in dat voerbortig bande castel
te altremale in syne vopantunt roefen daer vele
peerden vobapen rader inde pronande in yrepe vew
en byndere dw in vbreideliche dode Ende also
dw daer ten anonde qua toere det byschoep heer
ouer dat broecklant om dat by daer het besyemt
vobab in id vbeder ycheest tot d'ny daer by in gro
ter troy mit behoudeu' rouw troy setre verblide
Det andere daye also dw sonne op yghint toere
det byschoep heer mit ontvonde bannere inde
mit basijne ouer dat broecklant in hoerfey troy
dat raster tot boenorde te besitte Mer der d'ach
en ongetallich volke vobaren det marste te voren
al hoymeliche binn' der beste det raster yse
rouw in ande ander syde stonde dw vrese vble
yestusse da monster in groter hoimende inder
Drento hulpe Dw vrese vbley stuyte da
vlyngt vobaren id det byschoep hulpe in hadden
det daye te vore grote syde yronne in vbare
sere verbonne in daer vbare Drento vobere

te stouder en syn mit hantwacht tot Potomde
 gereine en vbonde sonder introy stryde tye deb
 bischop hater. Mer du bischop sars syn pccuande
 gemunt en toer vbees after waert in harten
 berre en gaf syn soudenarb ontlof dambred syn
 hulper en besette syn slore en verbedese mit
 al dat hery behoestlich wab. Ty dese tyden
 wab en tyde in hyspanen en om syn vbyngaat
 te bereyde so murede hy vne reyne berre daer
 hy mit hrole way vne stey wab en boer dat
 hadde honty blade daer in gescreuen wab mit
 dwerchande sprackhe also. *Obert Groy en*
faty way vcher tonge bysonder in deser manie
re. Goytub die godt soen selgebor vberde van
der maget Maria en du sal gepassyt vberdey
en deb mure salighe. Ende also die tode dat
gelysey horet it hyn beheret ty besten geloue
en tode hery dore mit alle syn famili.
 Ende taer ont hery M. n. pccin opte dy
 kaledo na Augusto eynde bischop Willobrandt
 syn lene en storfte vberolle na dat hyn dy.
 taer dat bisony na waert harte manlich hede

de berogt vry Robert van dan. geboert tot Vlaergh
vry verclint begraue inde rooster tot Sint Ber
nach Robant bij vande fundamete dier kerche de
virstey stey lende. . Dese Willibrandus doe
hy noch te perborow byzog wat de waerheit
vberuyn geparey int heylige lant inde kerst
boetschap dat hy verna de seftem vbonder. Dat
vander stadt van Garsen vberdarspart al vafte
hy Ghila lars vry groot berg dinc dat in dvy
lande voutude de berg van Dventuyn. Want so
vber dat vast sech vberthv vry day syner burste
vlarclint dede vry ont kerre lvsacm ontferge vry
also vmytve vromme opte voersende berg du
sonde sonde vryffel goede geluching avonture vnde
Dese voersende biszop Willbraut seude vry vban
vbonde dat hy vrye ridder gesun hadde tot dutio
vry dw op desey voersende berg yebbest hadde
om geluchingv grativ te vnde. Ende dese vridder
vant op talre voersende vande berge de tafellakey
al vol van menigerhande spysse dat hy vry syner
gesunde dagelng spysse genog leunde by te leney.

Van bisschop Otto van Holland
den xxxij bisschop.

Ma den bisschop Willibrandts doct was die heerde
van Utrecht sinder heerde Blarcom dat Capittel
gincenlyklyc ic te samen geroepen om te kusen een
nieuwe bisschop Otte van Holland die derde alsoe
genoemt by aenroepen den heyligen geest vberken
drangtelicheit geroepen die xxxij. bisschop tot Utrecht
die vdel man geboren van Coninc geslachte. Dese
Otte na syns vaders doot was hy geboegen tot
Ridderschap in ontfoude van syns broeders hant
die heerschappin in die Graffschap van Ghist
brenslant. Dese Otte begaf die Ridderschap in
na arn dit bison dat hy altoe arn want vnde
in altoe groter spout verlate vermindt de verlore
vande onhoorsame Dreute dat altoe arnfont
die mude dat die Dyrthe Durbill brake in dat
lant bebloede. Mer byder godde genade so verroste
dese bisschop die goede die hem syn vader geest
hadde in Holland in betachte den sticht front
die lossede syns rasterlyc die bereyde al dat bison
als die vberlyk heertoge lange tijt. Die om sijnre

bede vville so machde Graue florenus da' hollant
syn broeder etius sterck dyck da' d'incoungy
nider tot schoonhony die velle goett roste vy ten
loue synre abbiger gedemkenisse dede by de' b'yschop
vobe' oerbert. **Hese** Graue florenus Ende faer
xub here M. ij. xxxij. mitte hertoge heinrich
da' Brabant sy' vintty Graue Ederick da' Clein
by gelofte de' Paerle Sreyerick die ix. also
genocent voere in stadige lant inde gestuyt da'
Breue sy' vordreiny vete lande voersint man' sy'
vobur' sy' kynder dat sy' daer inuimat in ey luten
beynd' daer dat dat voersinde vobeth die papen sy'
die vberth' braddey vordreiny sy' vobare vobeder ge'
hoert totter offenunge der afgode. Ende selue
faer die Graue vray hollant vey ouerbetet
prince die velle tornoy in menige lande plang
te hant vey daer by grotte lof in verryct.
Die Grauinn' vray Clackmont voersvordo
die make vander grotte vroming' de' voersinde
prince vey vray synre doget vey begunste te derly
vey te veyure hore sy' de' Graue moeste rom
te sijn daer sy' so menige viderlycke doget altat

of ghehoort hadde Ende want tey lesten desey Grij
 mlichke ract dat sy hoorey ma vruindeliche hadt
 tot volke tijde dat sy vey hof dede beroupe ny alme
 ge dat id ny dmytsglant. Daer Grij selue mit ny
 ey veydt want sy ont wat sy sy veyste dat du Gra
 uen va hollant sonder twyffel daer rouwe sonde
 nuttey hore way dmytsglant vey de Ridderschey
 lof te verruyge. En want vey id du Graue floer
 way hollant vey du Graue way Eleue darbaest
 geredey mit groter rustelicheyde vey syub namy
 lof te hredey Ende veyt ny dmyt spele ghehoort
 meester Ridders te veyse vande Alemaney. En
 daer tegry du hore way mygelle veyt gemahet
 prime vande veyse ridderschapp vey sonder
 nuttey ordnutte de du draude du veygerone rid
 der aey beyde partye daer veyne du basimney
 ey du tambure daer veytende du hamitrey ey
 du veyde du daer veysamende du horey du
 daer sere arbeydey vey de ydeley loff. Mer du Gra
 uen way hollant du det spele gethom wat arbeyde
 vey bet day yemat andert vey dey zeyde der ydeley
 ey te verruyge want sy vey veyse Ridders
 vey veyse vey doerbaest vey veyde sy veyde partye

En vbaer du d'uytste verladen vbaer in besbaert
qua' h'ij loey tontsette. Die Graunne vay
Clairmont du optey loey lary in vay beere nu
der sary du grote veruinyg' de Graunne florent
va' hollant in loeyde ont' al roep' syne loff
va' groter begeren in vay luyt' so had' sy onth'
vbiu' loeyt' man' dat h'ij loey beuyns' vbiude
vbiude du Graunne vay hollant vbaer onder dat
Edderschap dat du Graunne vay Clairmont ten
lyt'ey in onbaerde na' in ant'vbiude syne vbiude
mit verheerde aensuy' aldub. In vbert vbel dat
vay volgeyt der h'arten du mont spreket dat du
Graunne va' hollant d'nyre minny gebuyt' En
sw' d'ny minne' de' vbiude' vbiude' du de gul
d'ne' bannier draget mitte rodey l'vbiude' du
mit beruender minne' d'vbiude' beuyns' beuyns'
te sw' leuende' mit l'vbiude' god' du sulst' noy
tanonde' s'uy' al doot. Die minliche Graunne
du' behende' loeyt' man' felle' sy' vbiude' loey sy'
de' Graunne vay hollant by' ten' h'ijm' l'vbiude'
bede' moyste' vbiude' Maer' du' Graunne vay
Clairmont' loey' ont' h'ij vay l'vbiude' vbiude' syne
vbiude' ay in vbiude' du' vbiude' Edders' by'

Com in mitte herte van nigelle berede in den
Grauw florent in alle in den in sloege op loem
mit grote in de Grauw florent die van desy
sachte mit in volste verbeerde hem tege die
derlyf der vbalc also lange als in moeste vnde
verto syne vande die hem atubegte dreef in
bay hem mit machter vrommlyf in ten lusten
qua die Grauw van Clarmont mitte syne soe
svachtlyf op hem den Grauw florent dat him
doot sloeg te Corby optie vint. Kalende van
d'nyfte Ende alle die Grauw van Clarmont
dat sars rinnede in daer toe mitte d'nyfte sy
en in vbrahe bay syne vint sloeg in xyste boest
doot den Grauw van Clarmont in vortagede
de herte van nigelle vltre Cornon Ende aldus
it dat boestelike vortage verbandelt in vint
in yge strijt. Die Grauw van Clarmont
bedorste dat die Grauw florent onsolichly for
doot vbat ytrom in dat in die eerste sachte daer
aff vbat van grote hiltelike rontde verloef in
toere sime in vbonde bou vande foren inder
geballe vobben in vnt daer naer in vint spolyte
d'vint mit gensey in moeste vnde in vint

amorceet sy leude onlange daer naer sy voer na deser
vberolt. D w. Ludeck da Declinacynge woerde des
idels. Siraw florent hysaen tot Reynsborg int
vloester dat aldare mit groter vromde begraven vbat
Deser Siraw florent vbat in synre bloey ende tyt
sy twifende bequaem onder alle de pryncen van
Declinacynge die in. iare in groter vrey bereygt
die graeffchap van hollant. Ende na synre doot
na bisshop Cotte van Utrecht de tontdoor
Abillam van hollant in synre bestermunisse
in bereygt in die die graeffchap van hollant sy
vermilt deser maegst so verby die bisshop die
Drente sy bevalent die van Corneide in alle
hij vbonde reid hij in hoot lant dat hie in inmat
vbeder in stont. D w. hette van Nigella vermilt
vriendeliker bode persone namact mitte bisshop
mit subter vberbaede dat hij in vloester
Bertha stinger op dat selue pelt daer sijn broeder
doet gesleyt vbat. In die tag end hette M. n.
te. op die elfe kalende van tannarius voer
Mergstet van deser vberolt sy vbert begraven
mit vloester tot Lanfenn daer graen pouty

in bloude dat sy in voortyde hadde ystert in affact
 van herten sonde dat sy grote goeden toe gaf sy
 elcklyche voltynde.

Van Graue Willaem die naer pberst
 Coninc van Vlaenderen die was
 die vijfde graue.

Ma Graue florent dieel des delyc prynces pberst
 Willaem syn soen die ander also genocint als ttey ryst
 tene pberstet in synen kaden stede die vijfde Graue
 van Vlaenderen die naer te wyne die syne ma
 get die Elisabeth die hert die hertog die ryst van
 Brims wynt dat sy by was florent die naer die
 Graue pberst die syne bay beginne synne roys et
 inter minende die hert die ryst dan da bloude
 die goint. In desey tyden kensse vreden die
 die dat te vorty pander pater honorn die verban
 die was die by Amortitum die vreden die synne
 kensse vreden die geset was die die Coer
 dorste die kensse vreden die lant graue van
 Doringe gerode tot een roomsche Coninc
 Mex die lant graue kende luttel rade dat
 naer so dat dat Roomsche ryst die vreden
 Coninc was vreden die pater by genocint rade

Sijne broeder Petrus Caputini by gulden Stile
tot Sint Gregorius Priester Cardinale sende
in Germania by Romanide die Keiserliche
dat sy daer nyet niet enly Coninc. Die Keiser
verfamly in die stad te Wormze by roney etu
drangstliche Turchen. Wille in die Roomsche
Coninc by tugde dat hy die marstingste paum
vare inde bythe van Germania. Ende hoe
dese Keiser metre optubare wort hoe metre blysschapp
vab vnder de Ridderschapp vab dese villa vab
inde Conincste laer synder vnder doe hy geron
wort by vab sonder baert syne van verkey wort
van hude soert van hare syne van hyn ende
van alle syne lide syne te prussen. Mer vab
dese Conincste Caputini vab by gder Ridders
daer so berijden haesteliche alle diene daer
toe helceflide vab op dat vader kerstew ma
nure die Keiser Ridders vab die hy tot die
die vronde die Ryn ontsege. Ende vab
vde Ridders nu vnder tyt die roste ontsey so la
by sy off die freste by ontsey die vbetong
die Ridderschapp mit vny halstags. Ende dat
en sy vde die die Ridderschapp vde

artien ma. toe die ridder werde wil dat hy sy loere
vay maye gebore vnde vay ganey vlyghendey in
zidney / yroch moeding tye dat hy in vderstatt in
vont in vnderer promysse. Mer vnde die beloffe
vay durre professie doest so selen hove mit vber
berade die last in die Regel vay ridderlicher vreden
Die die Regel die ridderlicher vrede inde vster
mit inunge ydeniche vnd hene passie dagelich in
se te horey in dat lufft stont cluiche in auctuete
setten voor dat berste yelone die heryge berche
bergerme mit horey durre voer alle quaet
die vberubben in vberse in hore noot helpe in
bergerme / vntste stonde sponde quade giste
persuade in om die vmoete berloff vnt
vnt vberse ydenie horey hantere vay alle
om die ridderliche vberme. Die vromse
vnt of sijn marst galk in vberliche sat
by sake vnderant vber in dat genewe goet
vbermet in sijn marst late in die berse
bergoet vande vnt mit vberende in voer
gode in voer die menschen vbersepet beren in
die vberre. Ende ist datt in dese statuten deser
ridderlicher Regel vberclike in vber berbaert
nadurre marst

na dynre marst dy dynre sbete puerfftelike vol
 brengel so selstu verduren verduren tydelike vreo
 ny deser puerfftelike dy na dese tenen vberige aust inde
 heunt. Ende als dat ydad vbat na du vardi
 nale des vngelunge hande du by te same lende
 dy stoctse inden missace op dat euagelij dat daer
 yclusey vbat dy sprack aldub. Wiltu du vider
 liche vrede mit goeder begreife vntfacy ny dey na
 me vub lere dy du Ryule du dy lere vover
 yspracke in na dynre marst voderce. Du vba
 penitentie antwoorde in vbel. Du Cardmael
 gaf dese vba penitentie der dese beloffe bespreken
 du de selue vba penitentie vover hem selue lab in
 hondre aldub. In Wille va vollaent yprum
 der viderfchap dy vey vey na des veylige vey
 veyrige belue mit myne vde vider veyvboedinge
 myn veyrige hand veyrige veyrige veyrige veyrige
 Cardmael dy legact des stoctse va vollaent te vey
 de du viderliche Ryule by dese veylige vey
 yclie dat in vaste mitte hand. Du vardi
 sprack tot hem dese veylige beloffe sy vey
 veyrige veyrige veyrige veyrige. Ende als dit ydad
 in der gaf du veyrige veyrige veyrige veyrige

• Ende stont in syn hals tusschen alre Colte ende
de almarstige godd' edemete in dy ridder ende ont-
fange dy daerhertiche in ensey geselschappe. Ende
denkt dat dw beslossen alre werelt dor Anna
de bisschop door dy want in syn hals geslagen
in bespot door Pilatus den Koning mit gesels
geslagen in mit doorn' getroot. in broeds romich
herdede gertent mit vten mantel in dar belaget
in door alle den volke nacht yddent aut hime
gehange id vob' rime in dy rade ay te nemen
in syn' doot perman' in dy te vberiche.
Ende als dese sacche fresteliche ydare vberich
dese minne ridder als in misse gehoort hadde
dat hy blase trompe in slaw' tambour' ende
belley richte in stark mit sperey den vberich
teyey de Coning soey bay Betty Ende daer
naw sloey in tornoy mit blanche vberide in
helt den dage lauch in grote versam' roste
in yaf alle den prince in den meeste mude gal-
nity in deelde huy mude syn' versam'ing. Mer
den Card' maer sreeff den paub in vnr' bruff
alldinge alsoot daer gespant vbat in sende huy
dny by tny swelley hore Ende dw' paub dw' huy

Da hare redelich da onderduide bequaer da siede in
van luyden alley liden behagelich waerom wy ho
re in gode in in die markt sijnre goedertierenhe
dat dese coninc sal onder docten treden allide gheue
die die kerst in verduwt aen die in die quaden
hoer hooft brecht in dat rotselubij tiersten
geloue die siede der kerst ruste der gemeten
verelt in die staet der yelouger in sijn sel by
desen ma nutter hulpe gods grooteliche verhoget
verden want alle die inerste vande lande hebben
desen yeroren hoer hooft onder gedaer Dit spreke
in ontboet de getrouwe die die verelt dat in he
on dese mare sullen verblide Sij en sijn.
In desen ald dese minde zoren Coninc in blij
sijne in sijn te Wormze in die dage had
de hof geloude die vrede daget daer nae ald
die dars op ghemt in dat grab nutter rype
beprone want blusnen die trompe in geboet
die pambelwene op die kerst in die stad da
die al om te besetten Daer sij en die borger
van die haesten haren ter vart hore poorte
te sluyten in die dore te gauden in sonder

mitter hant dese nienwe gerone romme mit
 vnderboone Eiderschappe sijn tinte al omme
 die stad gerest sy sprack sy heymelich rade
 mit sijn pruce boene emgelaude oberh
 moeste vutren dat nu die heylselich stad sonder
 vele vrade te doey moeste inde vonne sey lesen
 by subtyl oberhude rade vntrooeyne dat dat
 gemerue volke sonde te sanu drage em hegen
 dynt die stad al om besloet Ende vbant gelyc
 id sy vny dale tussche berge sy daer vele soba
 nelyc vwater sijn sy vele rare fonteyne die
 der stad om vloedung vwater geue daer dat
 vwater altoch mude sy mittich dynt bestoppet
 vbat dattet mit vber sy moeste vber te vant
 alsoe groot dat die borger vlt hore huse niet
 vbe sy moeste romme sonder sijn. Die borger
 die day desey vwater seer verlast vbar beloude
 desey gerone romme die stad poete op te
 doey sonder vberderste sy desey romme doer
 hore xersten heer heorgelich te outfary op
 dat hy den dynt die daer om die stad gemaect
 vbat dede breche sy dat grote vwater lute gae
 datut gebou vbar. Sy als dit gebroey vbat

qua du' Coninc in die stad opte lesten dach der
maent van October daer hij da' allen de bergent
brundelucke ontfaenge is. Deb anderen dach was
alre' heylige hoerstaet dor' versamende alle
prelaten in prync in lende desy geronen Co-
munc tot onser vrouwe kerke der vbyger ma-
get op dat hij daer du' bewdijg' loorschick' ont-
fenge nader maniere vander onder gerboonten
du' du' bischop van Münster in du' bischop van
Munde vordimide in die sacrestij. Du' bischop
van Lindt in in du' bischop van Utrecht videren
mit ornamte gelycke vnder Diaken in videren
also vorende Conincliche stoel. Dor' ontferme
du' vortfize bischop van Colen Camellur van
Italij in selty in die stoel der moentz in
sprack aldus. Dit vortliche opte stoel deb ruyt
dor' recht in oerdel vnder vberelt. Du' vortfize
bischop van Wisc Camellur van Germania
salude syn' kerster hant mit heyliger vly bint
in sprack aldus. Du' almarstige godt vberden
gudye heylige in vne' Coninc' Coninc
du' David dede saluen by deb propheete samuelt

want te vbesey Coninc ont dat hebreu'sche
 volck. **D**w' zittsche bisscop van Cene' rancel
 lue van Salley lende synne hande op hem sy
 seide aldus. In dy moet nider omme dw' geest
 der vbesey der verstandnisse der vbeseytgeit
 der goeder tuerenisse der staertheit sy raedt ende
 vbeseyt vof det geestes dattu gode' outse. **D**w'
 margraue van Brandenburg det Coninc rancel
 mer aer gaff hem sy vngelacy sy sprach aldus.
Mer sy tynche dattu allew' dw' oneste heere
 biste nider vbeseyt sy dattu dat Roemische ryche
 in dynne margt behoort sy doortu verste der
 barbare mit vnder vbeseyt margt beseyt.
Dw' hertoge van Sasse dw' det Coninc verster
 id gaf hem te vbeseyt sy seide aldus. **M**er hertoge
 te Conincliche tynche dattu dw' onse vbeseyt
 mit vbeseyt vbeseyt vbeseyt nide' rastynst
 sy den goet vbeseyt in vrede nide' beseyt
Dw' hertoge van Beiere dw' Pallant graue
 of syn' spijderager gaf hem sy vbeseyt vbeseyt
 sy sprach aldus. **M**er desen vbeseyt vbeseyt vbeseyt
 vbeseyt alle de lude nider vbeseyt dat sy vbeseyt
 mer sy den Roemische ryche op dattu nide'

hieten een megrude primum dat rijkhe megrude.
Ende hiet na den Coninc van Beem det koninc
fregentur. by consente det rechtse bisschop van
Colin sette hem een gulden rone op syn hooft
en seide aldus. Infauch dese bleuende rone
me rijkheit in den ghelike rone also bleuende
in der rone dattu verdund den rone der rone
salighe in den hemele. Ende hiet na den primum
den daer by vbarde megrude acubide det Coninc
me rijkheit. In rone hem salighe lof en rone
Ende alle den versten ghinge rone by sonder
voerde Coninc en beloofden hem recht ma rone
vbarde. Dit gesegude megrude font ont heren M. CC.
p. d. m. Ende also dese rone inut groter rone
tut gedact vbarde so hiet den Coninc heren hooft
en vollen rone lant en mahe rone alle rone
primum den rone rone rone rone rone. Daer
na dat rone rone rone rone rone rone rone
vande rone rone rone rone rone rone rone
det Coninc vbarde rone rone rone dat dese megrude
primum rone rone rone rone rone rone rone
broeder rone rone rone rone rone rone rone

weder breder des mēvōcy Coninc rart in syn
 hulper vōsēy sondey in dēy rouge hōvōsmōdige in
 syn way stunde belette sondey Ende hāt subbert
 die Regent dēt way Eymōndē vey stadig, may
 in vōret it geset te vōsēy dēt Coninc vōrtaree,
 lūr Ende alsē dat gedatē vōab gaff hēde prunt
 vōrtōff in beualsē gode in vōrdē mit vōlter vōde
 besōrtē alle dē vōrtaree dēt Coninc Eymōndē.
 Dē dē vōrtaree vōbāre hēy gēhōvōsāre in
 vōndēdē Sōnder alleē dē vōrtaree vā hēy vōrt
 vōvōrdē. vōbāre dēse Coninc dat vōrtaree vōvōrt
 beset mit vōvōrtvōndē vōbārentūnt in stōrnde
 dat vōrtaree mit vōvōrtvōndē in stōrnde
 vōbānt in vōvōrt vōvōrtvōndē mit stōrde in stōrde in
 vōvōrt in stōrde in vōvōrt vōvōrtvōndē mit hē vōvōrt
 vōvōrt vōvōrtvōndē vōvōrtvōndē in vōvōrt dē vōvōrt
 Ende dāt tēge dē vōrtaree dē vōvōrt vōvōrt
 vōvōrt mit vōvōrtvōndē in mit vōvōrt dē dāt vōvōrt
 mit gōvōrt vōvōrt vōvōrtvōndē vōvōrt dāt vōvōrtvōndē
 dēt Coninc vōvōrt vōvōrt in langer Ende dāt in
 vōvōrt vōvōrt hēy vōvōrtvōndē vōvōrt dē vōvōrtvōndē
 gōvōrt vōvōrtvōndē dē dēse Coninc vōvōrtvōndē in
 vōvōrt gōvōrtvōndē dē hēy dāt vōvōrtvōndē hēy vōvōrtvōndē

op dat hi daer nau huy trouwe varen sy te ghend
ende te ghy huy ry dede Daer naer alst gemaect
der hoerghint drom huy int landt dertwint
huy taers dese Coninc tot Coly dat hi daer
den heylige drey Coninc drey hoerghint offeren
de brenghe moeste. In drey tye vobab tot Coly
huy drey musten die Delbertus van Raonsbergh
ho wt bisshop vander prediker ende groot in nigro
matie mure in hoerghint sy alre musten hoerghint
logie Het hadt de Coninc octmoedelicheit dat hi
mit huy drey vobab vptre heye drey Die Coninc
vobab in hoerghint mit vobab drey tye drey drey huy te sijn
ende sy vobab de vobab vader sijnre ghesader bed
mit vobab Ende also die mussen vptre hoerghint
godach vobab ghynt dese bisshop vobab sijnre studeramen
ey outfent dese Coninc mit alle sijnre gesinde
hoerde d'antwicheit in ledem vobab sal in vobab hof
daer boue stonde daer vobab d'antwicheit vobab vobab
liche sijnre die tot d'ur bliden vobab sijnre berende
al dat daer behoefacht vobab. Ende tye vobab tye
sonderlinge hoerde vobab in alle die vobab vobab
bederhet mit groter sijnre vobab dat g'omew

volk d'w' mitten Coninc daer v'ward opt' bisscop
 sprack heynulick dat hy syn' v'v'erschap lude
 ny groter runde souden v'v'ere dede' r'ey ny v'v'ere boom
 g'act Mer d'w' bisscop d'w' dese' v'v'ere d'ingey
 v'v'el v'v'ere' alb' hy v'v'ere' g'efetey mitten Coninc ter
 tafelen ny alle' syn' g'efelschap v'v'ere' na syn' v'v'ere
 v'v'ere' g'efet ny v'v'ere' der spysse te h'ant g'ef' v'v'ere
 v'v'ere' dat hy d'w' grote' s'ure' ny d'w' qua' r'ey so
 mit' h'etten ny d'w' s'onne' l'ut' h'oe' r'ey v'v'ere' v'v'ere'
 s'ouderlinge' v'v'ere' ny v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' groe' v'v'ere'
 ny v'v'ere' v'v'ere' ny v'v'ere' v'v'ere' s'ouderlinge' v'v'ere' v'v'ere'
 boom' v'v'ere' v'v'ere' ny groe' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere'
 d'w' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' r'ey v'v'ere' d'w' v'v'ere' v'v'ere'
 v'v'ere' ny g'aw' v'v'ere' l'ut' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere'
 groter v'v'ere' d'w' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere'
 s'oude' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' s'oude' v'v'ere'
 d'w' d'w' s'at' ny d'w' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere'
 v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere'
 so' groe' dat' s'oude' d'w' d'w' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere'
 v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere'
 v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere'
 v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere' v'v'ere'
 d'w' s'oude' der boom' h'oe' v'v'ere' d'w' v'v'ere' v'v'ere'
 d'w' d'w' v'v'ere' v'v'ere' d'w' ter tafelen v'v'ere' v'v'ere'

is by geborde burger tot Utrecht by der roffe
 by een breeden stuyten ramp binne der stad dat
 ter minnat tyent by synde diey sonde broeden by act
 moess gaff vey roester op te tinnere by dwer
 toe een grote somme gents. Ende optw selue tyt
 gaf dese selue Coninc der stad van Utrecht by
 der kerche vryss by privilegie bescreue rinde be
 segelt aldus spreckerlyc. Willem byder genaden
 gods Roemsh Coninc altoch merrende Dley her
 stey lude. oec byenlyc ruyt op die dese tegenscom
 bye privilegie by alle goet. Hoe dinc also die
 looress der Coninclicher moeyent by loer hande
 bestreket onder synre getroude die onder loer
 syn by loyse mit giffey loent nader beduente go
 re werck also dinc so vestigt byse by stadngede
 der puer troude by by wermt die sterckeliche
 loer by ander liden wille tot synre dienst
 loere ist dat by merckeliche merckende puer
 liche troude by sonderlinge minne die onse lue
 in getroude berzert van Utrecht tyent onse
 loerlyc loer toe gesat hebben by more be
 lent syn mit merckende sinne te hebben by te

Willym dat sy va sonderlinge bordely ty va krylinter
genade verblift sy ry verkeny hem alle ende
relyc/ vrellyche mit dese tegensbedinghe brinne
dat gheve p rime marchgraue hertoge of edel
ma gheselich of vberlich persoen ryge va horey
hogere ofte die inder stad vromy buten der stad
mure te rechte aensprekly moeste of voer gemaet
te rechte setten panduy alle dathy vberlych rechte
toe behoude ten vbaer ry kensse of ry Coninty
also paxe also sy voerde bisshop va Wtrecht hore
toere of voerde kerker die van horey in die tyt
gheve vbaer binn Wtrecht berent sy rechte te doen
Ende verbinde inder sterckeliche mit dese brinne
dat sy inuuant tyge dese verkeninge ry dorey
liffen ofte moeyen / Ende vber horey deb vnder vber
de te doen die sel vbeten dat ten ballet ry vbaer
lyche belgdenisse ryse horey ry der poney gene
sel van syne misdaet horent merck gont. En
sy getyge trefsam hore. Die bisshop van sambert
toer de nouit hore va vbermaet horent van
vberne. Clard van sy Duch vander Ende ppe
lyp van vbasnaer Wille van Brederde ty hore

Day Cralinge Beynde tot Utrecht opten gemy.
 Kalende Day Inlund nider tuender midwint mit facte
 out hore (M. n. li). Ende al dat ydaen vbat
 tot dese Coninc in die Graeffschap vathollat
 dat hy hore blidelicly ontfange vbert Ende
 dede inde hore tinnere vey rouwelike palain
 dat hy day hore sahe det ruyt te rechte plare
 Die stadtlide in die borrsaten gemy goeddbilling
 lide dey Coninc tint in borstey in det Keyser
 Camer. so dat syne Camer onvredene ruyt in
 vntdelike day sachte vbert. Doe versamende
 raet lide in rechte vbel va hore stede tot Meuse
 in te spreke va gemene vrede in sude dese
 Coninc vne brief in hore hore insonde
 adit. William dey Roemse Coning hore
 gherose hore raet lide in Keyser in die day
 day hore stede day vntdunt slant vntdant
 in onsen vobige inder hore Doe vnt te vber
 in dese tegenvordige breue dat vey in te Meuse
 opte ppe. dat der maet day Coninc tot vne
 gemene sprake vntdant vnt adit maet Doe
 vnt day vbalde die vey rechte in Keyser

Wallant vast vrede by seker geltide id datz geset
by alley overloze by todiracht. waer den oetmoet
delinck byden weder rouwteliker moegenz/ vnde
vnde alsoe verre alst oetlof id dat ghy de land
vrede die salig herte begunne id vilt rouwteliker
by gesterich mitten brunnin vnder moegenz/ waer
houde id dattet inbrengt vnder overbaer mit sijn
saligz by vre by vort dat den mit groter begeer
ten vordijde die swerijt vnder saliger forreust
tot onser lande Sijner tot Mensche opte lasten
daz der maent van Timiut. Die Coninc die
desen sendbrief waerdelinck ontfaen geboet des
begonnen land vrede vnder maerste te hondey op
sijn lyft Ende dese vordijde boden maerde sijn
reijde mit Coninclicher ghesey by sende vter
liden vnder in hoort vaderb land. In desen
tyde stegede die bischop by die oetse van Utrecht
de gloriosen Coninc dat die Sion van Sijner
de selue bischop verouertte beide an sijn lande
by an sijn lide waer dese Coninc de seluen
Sion dede vort by hude. Mit die Sion die
mit rouw by vunde ter antwoerde vort midt der
maerz/ det Borstert mit harden by maer sijn
reijde vnder waer

ronse anderb vlaer. Die Conuictie die dit verma-
 dede synne vbaerly an voer sinte Martyns altair-
 det heylighe confessoer wadt sinder mueren
 en vberin die syn voerfyndey graue en veringide sy
 volch. En qua mit tomluche sege vber tot vbering-
 ey dey y euangely. Sicut gaf hy dey bischop en
 ma dey Gram die vbaerding syn natub mit
 grote richte. Tuiden taer ons heylig M n.
 en vber. Die versame vader bischop vber da
 vbering richte in onsen here vber n. Monab in
 vberille en is begrave in die vberinche mit
 betamulicheit vber. Desse vber vber dat
 bisdom vber vbering vber iare in grote vber
 dat hy in grote vber vber vber daer in
 qua en luttet in grote richte syn naromelinge

Day vber vber dey vber
 bischop.

Ma dat bischop vber vber doot die versame vader
 vber vber vber vber die vber vber vber vber
 vbering die vber vber bischop vber vber vber
 vber vber vber vber vber vber vber vber vber
 luttet in grote richte syn naromelinge
 may die mit vber vber vber vber vber vber

Salich pbaet on dat hertele bisdom ny resten fudy
seer te breche pbaet dat enlange dact te dorens
by bisshop Otho archiebisch porgeny abab. Die
verfuerit dat bisdom dw den verbaet trouwbelike
meende vande geyngste vee samen een gemee ra-
pittel op dat sy gemee sprake hadde van ge-
meene verbaet des bisdom. Ende tot dese rapit-
tel quam Willam dw del Coninc van Conynck
Watend dw Cardmael van Caputic dy Coenraet
dw vortste bisshop van Colky. In dese hertele
gelycbeding stont veschep dw gemee bisshop
dy gaf aldere onse een last des vortsteden bis-
dom ny vande del Coninc dy del Cardmael
Die Cardmael on beide velle des vortse bisshops
van Colky so geboet by datme hertiche van Vi-
genty versegde in des bisshops stael. Ende dw
Coninc gaf hem dat pbaetliche vort by des her-
den stam dy den Conynckly. Dese Coninc vab
des vortse bisshops meene een horeg geborene ma-
gustadus dy grootmodus dy Doemprest tot
Colky dact dat gemee velle des bisdom dw
verblide dy londen ende dambredy gode van
hertelike.

Van heren deen p[ro]p[ri]et[ar] b[is]h[op].

Ende also dese heren groet met ic den
 p[ro]p[ri]et[ar] b[is]h[op] wat zij altoes sores vonders hoe in
 der heyliger kerke sake verhoeg moest sy ver-
 biten sy mude dat abelicheit recht p[ro]p[ri]et[ar] had
 mit groter doget te bereyten Mer die mit sy
 die onbede der heren van demstel sy van vonden
 onstant yuwendelike tyent den selue b[is]h[op] daer
 dat b[is]h[op] Godesb[er]g h[er]e man ab[is] of geset
 vanden b[is]dom by abille des ymmeent Capittela die
 mitte C[on]raim van C[on]stanc v[er]droege sy toten
 verbonde sy dat h[er]e b[is]dom mit darsing aenstor-
 me b[er]oefte Dey abelicheit b[is]h[op] h[er]e ymmeent h[er]e
 manlike tyent sette mit sy dese synne die stua-
 ne Ende te leste nae vele aenberstent ic over-
 drage dat beide partye soude rouwe op vey groey
 stet velt te stonde Ende aldaer op vey benoe-
 den dars verstey vonden seye / Die heren van
 demstel sy van vonden versamende vint al
 daer in moeste vele v[er]p[ro]p[ri]et[ar] sy quamen
 mit groter h[er]e vonden te stede darsin stonde
 soude Ende daer tege dese v[er]stende b[is]h[op]
 mit synne L[et]mannus sy borge die v[er]vonden

Overmaerde dat hi deser tider heryc hremet
trerstelike miltide nide te temme Ende also
du darg qua dat mi stonde sonde in dese bisshop
mit synre beebadit treche sonde ter stude die
stryt. Der vterste bisshop bay Cole vbat in der
dage tot Wterst in gaf den bisshop heryment
ad rostellike vuytelike in sprack dese boerde
voor alre ongetallike volke du darg vintrent
stond. Sinne sonre vbat schier dattu veruind
bidet die heylige confessor sinte Merken in
byder trerst die vuytelike so seltu hende bidde
ge alle die onzoorsamige dymre vbeder sake vnde
du sult vbeder beynge tot in sye sonde teinne
bay alle dymre vande Ende in sel der stad
mitte vbin vnde mitte Canonike troudbelike
bejode in sal bidde die almarstige gode vorse
dine arbeyt. Der bisshop heryment du dit
heerde vbat getroost in onsey bere mit gelude
der basime in mit sye vberste in in vber
stad getoge in qua totte vbeder darme stonde
sonde in vdmende in volke hende vbysselike
te vberste Ende binne dese alsme dit du tot
Wterst veruad dat William du Locustige romme

by vancen surliche boede dwt hery sende dat dese bischop
 by dese vorstende herte besamende vele hert
 danc sy elck tegent andere opte groene veldde
 fellende woude inder stonde. Waer dit Coninc
 surliche besamende vanden yde liddert sy vlyge
 rouwe poctgangent by toet hert soliche ter stad
 vberet op dat hy dese stont vcrdange moogte
 by vreden sy vruenschap ay beyde syden vberet ma
 key Ende also det Coninc, hert vberet nauwelike
 ter noet poorte vberet binne geroime soe vberet det
 bischop hert altebant ter vberet poort by vberet
 toet. Der vberet bischop van Colen nutter
 vberet by nutter Caucumbe dwt de stad vberet
 de glemge on by besagen alle dwt hert vberet vberet
 stad Ende syde den portuiche dat sy dwt poort by
 stot by gremdele dwt vberet dwt by hert dwt
 stotel gawe sonder nutter by by vberet niet dat
 dwt Coninc mit syne volche vberet vberet binne
 der stad vberet vberet dat by binne nutter al
 vberet beslot by vberet. Der Coninc vberet hert
 liche vberet den bischop by syne vberet by
 by moogte nutter vberet der stad by also dwt
 Coninc dwt by luttel nutter by nutter dwt

de poteste sueltur vpen deder bay groter ghincen
tuyt sijn sijn so beynder tyn die sloke vande poteste
tuyt tyn die vseren grunde of te brecken tyn die
poteste op te houwen op dat tyn sonder pntere det
bischop tette na volge moeste tyn dat tyn de beghe
ney stryct belette moeste. Die tertsche bischop
vay Colen als tyn dit veruā vba^{ij} sonderling
seer verbaert tyn vbaende dat die Coninc die
staet bevoende vboende tyn dat die poteste vbaert
mit vbersumenisse tyn deder Coninc vā sijn
volke ingelate vbaere die tertsche bischop mit tyn
vconten tyn mit tyn Canoniken die der staet
nure beklade ginc tyn tyn tyn tyn tyn Coninc
tyn deder dat volke stille vber tyn tyn tyn tyn
alut for Myn huer Coninc vber moeste
vbillen huer nure vboende tyn tyn tyn tyn
Coninc tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn
vreday te goude tyn tyn tyn tyn tyn tyn
dery. Mit mi tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn
tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn
tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn
tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn
die poteste op te houwen op dat tyn die bergent
buten tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn tyn

En die selue stadt mit liden die w ghy daer my laten
 vblit my weder margt bezoude. En yf dat ghy dit
 doey vblit tigen verst det die hope dat ghy niet
 vy meent soe doedi miñ grote schade die d ravel
 lere by. En ghy veruicet die grootsz uder vry
 hande. Obawon wie d goedertur en g oit uceden
 by verman dat ghy miñ dese stadt vider geoff
 dy die borgat yd em vragt noch meey nisse en
 doet. De die dw bischop dese vboerde gesproke heeft
 antwoerde by my die Coninc aldut daer t alle
 die liden vboerde die daer vne stonde. En sijn
 hende by bischop also dny vlyff vblit biterit soe
 behoort de Coninc toe die stode ouer al te ghy
 dore en te vdermen en onredadige vragteliden
 en vbridelike te vasten. Datron behenn dat
 het vnb vlane stonde en larsse dat en stont
 vay veltie schade daer vuse moeyentz also na
 by vlane Ende hure so vrblye vby by vnb gne
 me. Edder en vlapenturte en sijn mit margt
 in dese stadt gerome also on de bischop te vber
 so tne en vberlyche mit sijn d wustmann. En
 doe vby verman dat die bischop mit sijn vber
 re bnt vlab alb opten veld te stonde doe mitende
 vby lorn en sijn vberbaert snellike na te

volge En als wy wy luttel verbejden so wy qua daer
niemal dw' ont wy die rust dw' poertey op deer wy
ont moegstu sijn dat onse goede wille vnde menig
tel mi toe te niete in ghyen vbaer wy geboden
mit hamere mit bylen g'vunden wy don op te goin
vbe' wy haestelike det biszop hiet na te volge
op dat wy die gesproke stant vnder bange moegte
mit onser coninceliker vberdunge wy vliche partu
sonder stande wy mit vrede totten sijn vberder kint
En wy selt oerh' niet vbaer dat wy tegey dw'
biszop te eynde wy eniger maniere felley moet
drage dw' wy onlange vay godder gunste wy om
dijne beyvorte haden wy dat nu'um' biszop hiet
Ende wy namme dese stad godder turlike in
onse beszermynste doe wy hiet te vone hie
troude loefden wy sijn burger g'berst vberde Ende
op dattu' behenne moegst dat wy die dit niet wy spre
ken in vbermoegste wy wy g'berst tony wy hebbe
optey biszop wy op dw' stad so' g'berst wy die
godder turlike vberde dese stad dw' wy vber
h'vett g'berst hebbe dw' wy vber besette moegst
wy dw' bergert daer buten sluten Ende gebuden
dat niet mit lude stenne doe roep dat alle

mijnne Liddent tot hoer herbergo trecken in hien
 ontbapen in desen dars doost mit bliffzappen
 leyde. Ende binne deser tijt hadde bisshop hien
 rick van Utrecht vne boerdey stuyt hie syne
 brande dnr hie pelu doot sloet in velle berayde
 in Comite dnr hie van d' crustel in de hie had
 worden. Dnr hie xerste voer hie mit rexy
 hiedey ende deide lope in syne peede hie vnde
 leyde alse tot Utrecht binne. Ende xerste als
 nu dnr besperre hie lndv qua dnr bisshop mit
 zoge binne syne stad in id beyde vande Comite
 in vande ritt hie bisshop blidclike ontfaey
 Ende in hoer dnr vclike hie so hieff dnr bis
 shop dese voorgevunde vange ontfaey in genade
 in deide hie p'ofotie dery in de hie daer
 na grote genade. Dit andere daget also dnr
 somn op vlab gegacy dnr Comite beval dnr
 bisshop gode. Ende in alrehande salve dnr rick
 dnr hie te vordere hadde riddt hie vclike in hollat
 Ende vband dnr Erave van E hie in vortid
 mit dese voer hie hie van d' crustel in vad
 vclike in vclike in vclike vclike hadde ge
 macht hie de bisshop hie in al in vclike dat
 bisshop van Utrecht hadde atinge storme d' d'

der samtyd dese bischop vey groet volcht van miltit
ey van Edderfchap vey qua mit raryte in die Welw
verbrande' beelde dorpe vey der samtyde groeten roef.
Die Edderb vey die ingeben lude va E'holw der
samtyde luy in vey daer tyege vey miltitde luy den
roef mit raryte te miltit vey miltit bischop d'lyche
hoerdaert vianthart te stoyde Mer die bischop alt
vey ontbreert may mit tinnende basuney vnde mit
blewende kammere vey hyn geyde tyege sijn vande
lende stontelike vey vragde sijn vande vnde
mit vele yuange vey mit rouw vey hyn veltichey
mit sijn vder gromy / Ende van desen vortoge
van yuangen vey van Louw vey dese bischop alsoe
ryth yvborde dat hyn dede tinnende dat ras tere
tot Vredelant mit groeten roef tyege den avtloop
deb h'ney va Demstel vey daer hyn miltit bedvath
die gemene lude die daer ontrent vboonde van
hore gebooculike ongoersaemlyk. Tudey tade
ont h'ere M. tyege hondert luy. Tibbont va E'gw
sijn vey Wolfaert van bronio Gram mit E'gry
ey Johanne van Dampour Margrath sony der
Grammey van Vlaenderen der samtyde vey ongetallike
toete velt Vlaenderen velt framhyn velt pradyne

Vobert Puntam dars in vbalgrye mude bedwinge vbon/
 dy Dn' Coninc Willam stude dars tegenb florent
 synne broeder mit stercke herte daer in gelant
 op dat hy magrute der Graunne hore smadelike
 konnide matige soude. Dn' hertoge va Brabat
 du' det Coninc vey vbat du' hore om arbeide desey
 vrede in ruste te brengen in mahede des vey
 dars darsum sprake moeste va vnder arstus in
 dat dat herte in beyde syde sonder veyden vrede
 vrede totte hore. Ende dars veyde datum aldub
 vru' darsen sprake gelt tot d' vberpe so' outboet
 Magrute du' Graunne al heryne hery dy hore
 maub vey hore herte daer in merende s' al hery
 dat sy sonder veyde vey soude in vbalgrye. Dy
 sy darsen haestelike der Graunne gebot in veyde
 in vbalgrye mit hondert in vyfftyg d' veyde veyde
 veyde hure du' hery hure luttel veyde veyde
 te veyde tegenb florent / Ende dars tegenb qua
 florent stontelike mit trompe in mit h' veyde
 veyde in veyde te veyde veyde tegenb synne
 veyde dars h' veyde veyde veyde veyde veyde
 luttel tegenb veyde veyde dars in d' veyde veyde
 veyde veyde in d' veyde veyde veyde veyde veyde
 in so veyde veyde veyde dat dat h' veyde veyde in

en Zeylantse en volck steyde doot also verli Vla
minge en fransoyse dat sy tey nictal toe stonde
en doer lideny bloede en vorstey Dit geschuydey op
sinte Westynb translative inde laer door fransy
Ende in dese so xbert die Coninc dit latey vbet
by eny suetle boe, en ten avusare Margriet en
der Examinu losse verradenib begaf dit vlope
en is mit suetle daert te sdyge geroeyt in
Walsche. Doo quame vrede Coninc die fra
soyse en die Vlaminge die ontlope vbaen dede en
hoer vbaen aff en badey oet modelike en grade
Die Coninc vbet bereert da vns fransyde
en namse alle in gradey. Ende selue steyde
vboe doot geslyge vande Vlaminge en vande
fransoyse vyffsig dusent en verdoent vyffsig
dusent en vopange vyffsig dusent. Die Coninc
sende die Exceur van Eburgen en die Exceur
van brabant Margriet der Examinu toe somy
gevangt in hollant Ende dat gemene volck
dede sy naert ontredt inde sende onse in Vla
deren en Olt Vlaming na groen vobete en
vbluyten die te same maerte daer af broeckten
en hoer lidenen en sy al naert in Vlaenderen

broeder geronnd Ende du roumth byreffteur en
 vermoede sye getrege bay synne viande mit groten
 loue. Merxente du Graimmo du dat misval
 bay boerey ende bitterliche bespreyde voer tot
 katec den Graim bay August du Coninck Lo
 debbende deb heylige confessoer broeder vlab ende
 lang hovey ary mit vruind eliker bede sy mit mil
 du gaud dat hy mit groten heere macht in hove
 mygoude quam sy dat hy den Coninck vlab
 outbode dat hy synn verbejnde tot vlye opten
 stegre veldre alle troyen hem dave te steyde. Ende
 op dat du Graim katec dit dede so gaf hem dese
 Graimmo al dat lant va hemygoude sy out
 vlye hovey bay va D'vruind boerey outstey
 soue D'ave dese Graim verjreboert in qua sy
 outfent du stey sy vove sy stede Ende ver
 mat h'ey oov' moeste hy den vwater roumth te
 lande vryge hy sonde so mit hem steyde ende
 synne vryde also vbrche datme dave vbeliche
 oft spache sonde. h'ave to h'ay va D'vruind
 du dese graimmo outste som vlab h'adde in voer
 tyde te vbyne geronnd D'vryde deb selue roumte
 sustre doe du Coninck tot d'hey gerroent vbel
 in h'ay vlab geyendit voersyde lant bay h'ey

dat hem sijn moeder nu weder nauw bay toern op dat
du' bay hollant mit ghecrint en moeste weder
in haren lande volare haren bay d'wint vooft
d'linge sijn veyff sende aride Coninc door broder
on hulpe en troest vlam h'it omerst tyden
moeste on h'om v'ille Ende also du' Coninc
dit verma' outfort h'it de Grauw baere dat h'it h'it
h'it rom' sende tot asse op dat pleyn. D'w
dese Coninc qua' sonder m'eren mit v'otv'oren
v'apent'it h'it verbeide dat de Grauw baere
d'w' dage langer dan du' term' gesproke v'ala
en dat na' d'ide h'it sijn' tenten op breche v'ide
toerz mit sijn' h'erebaert in h'ere goude en
m'ende de Grauw baere h'ine v'alen sijn te
besitten. Mer Grauw baere accusare de Coninc
groetmoed'g' r'inde du' stad en toerz in v'armp
D'w' deden du' poert'eb der stede poert'ey op v'ide
h'it'ey de Coninc dat in rom' du' h'it d'w' in
genade nau. Dat na' h'it v'ind'el'it h'it bode
heeft Marg'rite du' Grauw' v'ol v'laender
de Coninc v'oreus'ap v'erege en alle st'it
en h'it it alt'emale v'erefoent in dese maniere
D'w' dat h'ere bay d'wint Mergrite
outste' s'ow' de Coninc suster ma' sende v'el'it

besitten die Graeffschap van totmynne uwe dat
 lant van Delft. Ende die hore tonger son-
 sonde behoude die graeffschap van Vlaenderen.
 Ende laet ons hore M. n. lij. die ycarub
 die hore Exce verblif ondet Coninc vreespoo.
 dngz sende vne Cardinael in hollant die Desoy
 Coninc broghe vny brief daer aldut in yfme
 mey stont. Tuoretiub bischop Lutg der kinsht
 godd onsey vuerstey sonne William de Romische
 Coninc salus. Die apostole beuendit. Mar
 dat die godlike racht syne kerke vberide in die
 die setten soe toest lijn dnyre hoortz getoont op
 bare teyde der doget inden vrye daer die mit ge
 lute in gaest die reguette plant na dat Coni
 raet die vberley niet det bruyse vrede. Some
 vbat van desey liue genoue vbert nu menat ge
 bleue die die dnyre hoortzange det die godt gena
 dngz die marz vber resten vbatron by dnyre grootz
 bidde die vber man mit vber vber vber maninge
 die vber dat die alle ande spore onkde affer late
 Ende by vber ont lieue sonne ydter van sinte
 v vorst die guldre spere vber vber vber vber
 Leyant det stoelt van Rome die vber die vber
 in Halwe in Coninc vber manne die vber die

te verfochten in godt gelende de kerke der heyliger
D' apostelen dattu aldaer hoorschick moegest ontfaen de
wone deb ruytub van mynre hande op d'uy dars dat
vuse here gebore nu naestromen S'hygred' 27
Ende hi was na' du' Coninc mit hem vj' obapen
tuint' vj' reedt ont' beez' als een pelgrin' vj' ver
na' hande' obuy' l' d'w' stant va' Itali' inde' h'
loste qua' hy al heijmelich' boerde' p'atub' inder
stadt van' Senen' Daer du' p'atub' dey selue' Co
ninc mit' hoer' obaerd' g'ode' outfrin' vj' lo' v' l' v'
by' h'ey' een' sturk' tijt' in' feestel' v' g'esc' h'ap
Ende' vj' deb' Coninc' b'ide' gaf' d'ese' p'atub' d'ey
D'bt' p'ay' Eymond' alle' ornamente' te' drag' en' du'
v'ne' b'is'hop' toe' behoere' vj' inder' vele' andre' gratiose'
p'riuil'ez' Daer' na' d'ese' doorsende' Coninc
na' v'eloff' v'nde' p'atub' vj' benatto' gode' vj' reedt
al' heijmelich' v'bt' Itali' dat' du' Lombard' v'nde'
mit' vj' v'ist' vj' qua' in' hoer' d' v'na' d' d'ar'
hy' mit' g'roter' v'et' outfange' v'bert' vj' v'bat' v'nd'
h'ey' d'ar' v'lt' p'riuil' d'ede' dat' openbaert' d'ese' vj'
b'rief' reu' l' h' v' . William' b'ider' gode' g'esc'
na' d' Coninc' Coninc' vj' altoch' inder' d'ey
D'bt' va' Eymond'

D'hr. van D'ymoudt onse Conraunliche onse graw
 hi en alle goet op dattu berstaen moegest. die
 maniere van onser staten daer dyn sijn blide en sijn
 en ontfaenge ene matere mit vele vroude so
 vber doe vby nalye quam in enre d'huarige doe
 vroude vby alle der liden begheerte also vmbvange
 en onser heerlyng dat sijn alle also blide vbanen van
 onser tyegeboudingz also ene ruider die te oen
 tinge sijn goetorny is en vber vander doot vbanen
 verberhet en sonderlinge vnderdanning te vbesen onse
 vblide en onser gebodey Ende op dat dyn blifstap
 te mitre sijn so vber dat vby hebbien en onser marst
 dat rastel van D'riespelt en die Keyserliche vber
 tyehten van tubbele also die rone mit vele heerly
 liden en ontsprechelike sijn en ruide spide
 en rone hebbien vby en onser marst en besittrise
 vberelike Scheggen tot Spine.

Ende also D'ose Comint in enre d'huarige die
 salen det ryeht vberelike en vber besette en yedary
 hadde en vber vber en Italien ende sonde om die
 Keyserliche bewidyn also die pagit en hem begheert
 hadde so begunst die vber te vber vber vber
 te vber na hore vber gebode en ontsprechelike

Abant die Coninc verre vbat in togen al in een gro-
ten roen vbt hollant Die Coninc die niet
in vbonde vinge vberinge off stryft sijn vbande
affer vinge laten in vntiden dat hy die ongoos-
vinge vrisse verft bedringde vbonde in dier nae
vortelinge in Itality vnde om die heylighe bew-
dijne Ende qua haestelike mit starcker macht
tot vtrerst in vbersamende die prelaten vanden
kerke in sinte Marie kooft op dat hy daer vorste
vne bequame stede daer hy stryft in morgte in
vapelte in die vire deb heyligen Martine sinte
Scrijft Ende also die Coninc nitten prelaten
dub sat in blide geselschap in loaddo daer begeten
lith sprake vanden hont salike daer qua vey
bedroent deb vreden in vey vintube stryft mahn
in vberp van verre al heymelike vney stey in
deb Coninc kooft dattet vbel na gebroche vbat
dattet prelaten daer onne laten vey vrole vante
vbat in vberboudende hem loe remant so dol morg-
te vbesch die dat doxte vdey Die Coninc
nam den stey in sijn vbande in vberhede die
vbarst deb stey in sprake dese vboerde vber

alle' du' daer by stonde. Der sammu' vader' mi' int'
 het' wat' gelych' out' dese' day' (Wt' eerst' a'nd' d'ey' du'
 out' beg'eren' doof' te' v'bre'ng' mit' all'ub' g'roef' e'nt' h'is'ol'
 st'ey' sonder' quadey' s'c'rd'ien' du' v'by' tot' mi' toe
 en' fr'ont'be' borger' hebbe'y' geb'eeft' ey' hebbe' h'ow'
 v'rande' v'a' butey' op' out' se'ft' ro'ft' mit' arbe'yo
 h'ey' v'nder' d'ey'. Mer' he'eft' godt' ey' s'yn' (Max' fr'
 s'unt' E' r'oye' soe' ey' soe' dese' i'ns'act' mit' on'ge'
 v'bre'ng' bly'w' d'eb' v'by' ges'ond' l'yst' mo'ge' l'ey' ey'
 t'air' Ende' sonder' m'ir'ey' sat' du' Con'inc' op' ey'
 s'wel' p'unt' ey' g'eb'oeft' dat' mi' du' stad' out' sende' ey'
 bere'nde' h'ow' al' dat' h'ij' mo'g'ht' du' stad' te' v'erde'
 m'. Du' stad' l'ide' v'a' Wt'erst' du' on' dit' on'ge'
 n'al' h'ande' s'ic' bed' o'eff' v'bare'y' sende'y' h'oe'r' borger'
 m'ess'ent' ey' h'ollant' ey' bes'or'g'tey' of' s'y' v'inge' v'and'
 s'z'ap' d'eb' v'rede' mo'g'htey' v'bede'r' ma'c'htey' mit' dese'
 toer'inge' h'out'. Mer' v'baer' toe' sey' v'h' m'ir' Du'
 Con'inc' gaf' d'aw' e'ne' s'entent' du' h'ij' niet' ey'
 v'bende' v'er'and'ere' dat' du' stad' h'ey' k'ende' d'ey'
 g'he'ue' out' g'ed'ary' h'adde' of' h'ij' v'bende' du' stad'
 v'er'wilt' te' v'ide'y' toe'. Du' v'a' Wt'erst' v'er'wilt'
 g'ey' v'rede' e'ne' route' l'yst' ey' k'ende' v'bede'r' ey' h'eer'
 stad' v'er'sam'nde' h'ore'y' xart' ey' v'er'surde' al' s'y' h'ij' //

inlustig moeghe om desey quaet dader te vind ey
op dat sy det Conuyns torey in vuyter manieren
anoghtey sasset ey dat dw onse godige boeyert
vay dwe groter misfact in drey ey moeghe blyue
Ende facte ons heren M. ij. to. torey dw Conuynh.
mit heren rorst in Dorslant ey verba dw
Wrisey dw heren allech onsoorsacem vban ey tinnit
dw rey rasteel by Dornac dat toreybong lout
fol heren verbugen torey. Dac nar in drey vban
ter optw vyffe Caloude day februarus alt alle
vbatre heroren vban datmuy onse al reysen moeghe
toey dw Conuynh mit betaeling vay vrapentruet
mit groter heren rorst in Dorslant ey heren
heren seye om drey seye te verreyge alt yn to vortey
yelsadt hadde. Mer dw loste sahr ey yestende
mit alt dw eerste Want Willam ba heren
Kunder dw rey hooffman yemaect vbat vander
reure betaeling vortey toey dw drey seye dw yn
mit seye verba dw Conuynh fact op syn vortey
ey verreyge selue dw ander bataelge ey seye
etue seiche vortey fol heren vortey onse dat
vortey te vortey. Ende als dw Conuynh allow
vortey door dat vortey heren yered vbat om drey

vbergh te besochten daer hy tot synre viande sude
 romme moeste daer bracht dat paxt doerf yd
 ey sterte inder mitte Coninc daer hy vdel na
 verdront vdel daer quame die bruse vdel hore
 laye ey wesen op vdel rictbosse ey stocryde
 Coninc doer vdel hore syn vdel te helpe moeste
 romme ey om die sjoenighe synre vdelre vde
 sude om die aupte bay hore viande brogste
 sune mit naeste dorp tot hore ontvonder so
 sy alre hore sterte moeste. In die tyd ey vdel
 die in vdelant in vdel dorp lude die vdel hore
 geymunt vdelant die daer te vore om hore vdelant
 vdel vdelant vdelant ey vdelant vdelant
 vdelant vdel Coninc vdelant die vdelant vdelant
 vdelant daer ey aupte vdelant vdelant in ye
 maket vdelant vdelant al vdelant vdelant
 dat sy hore vdelant hore die Coninc in die
 vdelant vdelant vdelant vdelant vdelant
 sy vdelant die alre vdelant vdelant vdelant
 sy die hore vdelant vdelant om dat vdelant dat sy
 vdelant vdelant vdelant vdelant vdelant
 vdelant Coninc vdelant al vdelant vdelant
 sy hore op dat hy vdelant vdelant vdelant
 vdelant vdelant vdelant vdelant vdelant .

Desen Willam du' adelic romische Coninc vbat
geslegē nadat hy hollant xpi jaar hadde be-
reijst en dat Romische rijck bij. jaar xxiij
linc bescreut Ende der vber veruult du' par-
prie du' sibilla lange te voren mit vband vber
hadde gesent dat desen Willam du' Romische ro-
mink sende vande bruse doot geslegē vber
tindig selue jaar roufrou Margriet du' deb door-
sende Coninc suster vbat sticht en vromy closter
in aert hoerb broderb selue in hoerb vader vber
toff vander vrede va vromstrent dat Coninc
velt genocent id en mede tot hoerb selst salige ge-
denckenisse dat sy goede en vrbuiche volbringe
Dob taet als wy spreck M. n. lodi. staft
Elisabets du' versam vronde du' rofse rom-
ginnē en is begrave te middelborc inde closter

May Graue florent den xpo.
Graue van hollant

Neb du' gloriose Coninc Willam versleg en
vbat florent syn kint dat doo sint halst iact
sint vbat du' vyfte also genocent vber na hy
du' xpo Graue va hollant Dwy florent
du' Dorstate syn vader broder na in syn

ey marstus hant daer hy sijn verffers bisscop
nuttel hant mude te hulpe qua / ry also beyde ph
te veldre laye vlich teyry andere op dat sy deb ande
re daget stonde sonden dede bisscop te rijnrich
sijn tenten op bracht teyent der mars ry gebete
de of hy vlich vbonde ry mit sijn heerre kraefte
luchte sluyt vblate treche. Alles also varinge alb
dw' dars op yd' nuch ry dat morgen hy dw' dom
kegg der mars vbedreof vbat dese bisscop stont
luchte ytegey mit Graeffsax bay Gulich der
brande Gorpe ry vharder groten roeff vnde
vrent also velle vange alb hy vbonde dw' vbat
vnt dw' de mars vblate vharder vande Gulich
loere mit groten geruyte vkerbeiden sy al te
ry ritte dat al hoer lant vter brande. Ende
sonder merre verloet vlich ma sijn stonten maet
ry vbare ry anp'te on haer hant ry luten
after hoer vambelouw ry kraefte hem to
rom tot hoer lant. Sijn dese bisscop hant
sintlich te gemete qua mit banniere ry mit
basinry daer hy velle vunt ry doot sloet ry
gerblay dat Gulich te velle mit sijn. Ende
aldu vbiest dw' verffers bisscop da Colen verlost

vanden mistaende stryde overvundt bisschop hertin,
 d'wre beghindighe. In d'ey t'act ont h'erey
 M. n. lxxxij. opt' ander nouab wa' t'innit ruste
 bisschop hertin in onsen h'erey nadat hij xpd. t'act
 dat bisdom mit sege hadde berigt. Dese versam-
 vader sette eerst ene versamlinge wa' xij. rane-
 nith in strembyth ende leude dey verstry stey
 vanden Domburgh. Dit recht dorrenise pay in-
 velt v'rtinnende d'w' totter selus hertin geboet
 v'ert in daer versamlinge by raney mit ander
 bisschoppe.

Day Day Day D' s'ouwey dey xxxij
 bisschop /

Nadat bisschop hertin g'etinne v'bat in by rane-
 v'ent g'etonne Day Day D' s'ouwey d'w' xxxij bis-
 schop tot d'eregt v'ert nae' v'ey v'ert l'ich ma' ende
 s'impel. Dese bisschop v'ant alle' det bisdom t'aste-
 ley xool g'etoppet v'ay alloy d'inge' d'onne' daer
 op be'dornde' d'w' s'ny' v'oc'sake' mit g'roter v'oor-
 s'innighe' sege' s'ny' bybbomide' v'rande' v'ny'selike
 hadde' bebbact in d'ey t'idey it g'esuy' inder l'ing-
 v'ey v'onder l'ich t'ynth'ey daer op v'ubacde' v'eg'et

vy merste vobidestary ber^uft l'ey sraheliche
 sy bygeder dey vande sy vobota l'ey fronde sy
 versamnde mit h'ey sijn vobapentnimb aty dit onge-
 sourey dit duy sy verstedet mahide h'om hooft
 ma/ Ende als sy h'oeffmay it pay also kelt vobey
 pentoe h'ij dat l'ey alle sijn vande vobey stuzer
 vbonde v'edrijny/ sy l'ey v'edrijny vbonde l'ey dat
 rastel te v'edclant mit h'arste vnder v'edey/ sy
 Mer also dese E' l'ey v'edrijny s'az dat l'ey andey ras-
 kel te v'edrijny mit sy v'edrijny sy dat ongeten-
 de v'edrijny l'ey l'ey sy sijn h'arste l'ey mit gebel-
 t'oe pronande n'ame v'edrijny l'ey dese v'edrijny
 maer sy l'ey v'edrijny rade dat v'edrijny v'edrijny
 n'ast du' fente v'edrijny sy s'urll'ey tege totter
 stad v'edrijny v'edrijny sy du' al h'ey v'edrijny sonder
 h'ede v'edrijny/ Ende sonder m'edrijny sy
 E' l'ey v'edrijny rade sy s'ur al h'ey v'edrijny totter
 stad gerome v'edrijny somme v'edrijny du' sy al om
 besat sy mit ongetell'ey v'edrijny v'edrijny v'edrijny
 du' v'edrijny sy v'edrijny l'ey du' n'ast v'edrijny
 h'edey v'edrijny l'ey du' g'roter v'edrijny d'el
 v'edrijny dat dat also v'edrijny qu' v'edrijny h'arst
 l'ey du' v'edrijny v'edrijny v'edrijny v'edrijny

vrouwe ridder wab qua by nacht al te vijmlich vter
 Stadt en xretz vry derl vbagty vande kinnemant
 du sy yclader hadde en xredt voort in kinnemant
 en vter vande vortw d'orpe vey toer vure sty vande
 Du kinnemant du after ruyge saged toer vone
 kinnemant op vande besitte en kinnemant tottey go
 xv dy licty toer vure d'ave stary mit al dat
 d'ave kinnemant Ende sonder vure veldy
 kinnemant du vey kinnemant mit grofey hoep Ende
 stoyge toer vure vande en vure en vure
 vortw roeft en kinnemant vortw vortw mit vure
 en mit vone te kinnemant kinnemant. Du kinnemant op
 va vortw en du kinnemant va kinnemant du kinnemant
 vortw vortw vortw kinnemant vortw vortw vortw
 vortw vortw kinnemant en besitte du Stadt va vortw
 al on optey vortw d'ave vortw vortw vortw
 D'eb vortw d'ave vortw du vortw vortw vortw
 dat du du Stadt mit vortw en vortw sonder vortw
 te vortw en mit grofey vortw en vortw d'ave
 vortw en vortw vortw vortw du vortw vortw
 vortw vortw vortw vortw op vortw besitte en
 stoyge vortw vortw vortw vortw vortw vortw en
 vortw vortw dat on dat du vortw vortw vortw on
 lange te vortw vortw vortw vortw mit te vortw
 vortw. Ende sy gan vortw op en vortw vortw

poortey mit bilen op Dy sat te Ruyt in d'w
 Stadt in vorderst daer volder Stadt vint. p. 10. 11
 in alle der Stadt ruyt sette hij mit marste nar
 sijn wille in goetdunghen. Tudey tate ont he
 ny M. 11. 1001. Tander florent bay hollant ge
 boet te vcrsamme in marstus heer teyen d'w best
 ruyt op dat hij sijn vader gebernt mit marste
 h'ale marste velt vcrstant in brengent in hollat
 Daar tege quame d'w vcrste mit h'ere marst
 in sloeger der hollander doot v. vcrp'ent'urb. in
 d'w st'nd'v bleemy doot d'w v'nder vbel beproeft
 bay groten lew in stont v'nder v' l'nd' also v'bernt
 v'nt v'ber h'ag' in d' v'bert sijn s'v' v' d'crnt bay
 h'ag' v'rst in v'bernt sijn v'ber. tarob va v'basso
 naar v'crnt v'ber h'ag' v'bernt va h'acrlin in
 v'crnt d' v'crnt v'ber v'ber va v'crnt v'ber. Ende
 als d'w hollander also v'ber v'ber v'ber v'ber
 l'nd' h'addey v'ber in s'ffer v'ber in name d'w v'ber
 al tot h'nylo optey sterste arber daer in and'crber
 st'nde mit nyber v'ber v'ber v'ber v'ber daer
 doot v'ber in v'ber da v'ber v'ber also dat op d'w
 d'w d'w v'ber v'ber v'ber v'ber v'ber sijn
 Tudey tate ont h'ere. M. 11. 1001. op s'nto
 v'ber d'w v'ber v'ber v'ber in groot v'ber

dwinnelicut vghinckent brant. Dese verbrande Sint
Peter Sinte Iohann Sinterich Bropenaccherhe
Sint Katheryne kerke in dat moeste deel vander
stadt. Indey Jaer ont heren M. ij. lxxxij.
Dor tinnende Sranw florent vry raftel tot
Widewit vry qua tot hooft ontblende syge du dorus
stontelike daer doot bleue in die strijd vj. bures
dat hy vry ontvermoede syge vban. In die seluen strij
de vbert vry ont ma te hyn geboude dw det Coning
graf midde Ende Sranw florent groef op syn
vaders gebante vnder voer daer midde tot vterst
daerme vider det Coning veltfaert Ende al dat yr
dary vbat voer hy va danu in vbaligere brande
rostelike vry broste det Coning gebente in
vloster te middelborre daer vrlithe te begraven
Indey Jaer ont heren M. ij. lxxxij. opte xij
dary der maent van December van groten storm
van vbynde qua vry groet vbatte daer in vordrent
vrlie vryste vry beftre vry vbat vry alte van vrlie
missal. Dese qua Siderich van Broderode in goet
dunthe det Sranw florent vorsaumende vrlie vry
vry vryde in vrystant vry vryghyde al tlant
vblant niemant de andere te helpe vry vry
ontvryde de vbatte in vban also dat alinge lant

onder strijde. Ende alsoe die beater beider in die
 zee gebloeyt ware. Ende Graue florent tinnere
 in. sterue vasten in Vristant. Deo Middelblich
 Coningeborg. Middelborg en Middelborge dars
 hndet ongetoende volge, mychoorn ensoersaen
 mude temme moeste. Int laer oue herte
 M. y. lxxxviij op suite Bonfant dars wat een stoyt
 tot Vorungrey tusschen den hertoge van Brabant
 en den bischop van Liden. Ende alsoe Graue flo
 rent in Vristant marstelich besetey heeft Graue
 Sijn van Vlaenderen voer omte vry walsrey en
 hery te dwinge. Dars tege herte hery Graue
 florent mit volgetoue Abapentimre den Graue
 Sijn mit marste gemetey en tege hery te hery
 te strijde. Mer hertoge van Brabant die dat
 verna qua sullichey in zecant en verhuelt de strij
 ey makende vaste vruwsgap aen beyde sijden mit
 grote arbeide in deser maniere alsoe dat Graue
 florent sonde te vinnre vinnre Beatrix Graue
 Sijn dochter en hant mude sonde elche partie
 beider tey sijnre hery. En van deser beater vray
 Graue florent Sidenre, florent, Willam ende
 tohayan die na hery Graue vbert Beatrix, Mer
 telt en Mergrate die Coninginne van Englant

Grave florent begonste groot clincen te verheffen
voet over in Englant totten Coninc Edwars
om te besochten of hij in tinger maniere moeghe
romen int besitte vande Conincryche van Ergottat
datte Grave florent toebehoerde alreerst
effnativ dat hy niet ryngen en vonden ontvonden
soninge Ergottin die hery tegen vlandende dat
vonderstonden Ende by die Coninc vande verroffte
hij dat Conincryche van Ergottant om vry soue
van goede Daer hy en hoerdelicht machde alsoe dat
Elfde die selfe Coninc Edwars die vster
sonde hebben te hant die Grave florent soue
tot vne man op dat die Coninc in die Grave
florent te meer geeststige sonde bliue in getrouwe
vde vruyschap. Grave Elze van Vlaenderen
die beude die vruyschap die daer vde tusschen
die Coninc en die Grave versamende vde
stige te passant die vde ander vde vde
mit vde in Walgeren Ende alsoe Grave
florent dat vde qua die vde vde vde Eng
lant die sette mit sijn stige te vde vde
daer vde die sijn vde al in vde vde
Ende alsoe die Grave Elze van Vlaenderen alsoe

lange merorde dat hij niet omer en qua voer haer
 tray bay Linsse ouer en verbrande dw' stad ter
 Stinb Ende haer Diderckh' ba' Bederode ver
 brande kassant. Ende dars naer boer en dw' bbest
 boer en v'nt. dw' Exan' florent onlange' h'ur te
 boer bedoung' hadde' en branden in Vlaender
 en haer en grooten rooff. Die Vlaminge dit
 haer toer en vbat haer en h'ur v'nt mit h'ur
 s'p' mit in. ma' gebapent en merorde dw' Ex
 lander te verstan' en h'ur s'p' in dw' Ex' te
 versinck' Mer haer te bay bay s'p' en v'nt
 v'nt Linder altoch qua' mit in. Exlandert stou
 teluck' h'ur in. Vlaminge' en s'p' der Vlaminge
 v'nt doot en is mit vele genange' v'nt te
 Exan' florent gehetert. Dit gesinde als in
 s'p' ont h'ur tate p' en v'nt. In desey
 tude openbaerde en Mirclant en ma' geleert
 inder v'nter Linsse en s'p' dat h'ur vbat dw' k'iser
 v'nter v'nter gebest dw' v'nt' man' dw' v'nt
 k'iser v'nter v'nter gebest hadde' vele h'ur
 l'nter d'inge' openbaerde' dars h'ur vele p'inn' v'nt
 v'nt v'nter en v'nter mit menigert' ander lit
 t'ur. Die v'nter quann' v'nt desey v'nter
 k'iser en v'nter de' groot gebest en v'nter dat

hery Graue florent dede Ende daer ghemint dese
bidrigger suttin te Berste in Keyserliche gebade
ey geboet den bisschop van Utrecht dat hy de Graue
van Hollant voer hery sonde dage den hy by synen
legate xijue daerghewesende alout ingonden f
frederick byder genade ey godd gebuden der Conynge
ey altoch metende. Ende versame manne de bisschop
van Utrecht synen gratie ey alle goet. Want het
der Keyserliche megentz toebehoort stede te sate
ey gebelt te vasten so vermanne bydijne trouweit
mit dese tegenbondige scrifte dattu de Graue van
Hollant volstandelike vermanne dat hy dat
Ursche volck ongemoeft late of by velle tige
te ey vare mit oerde ey mit rechte. Ende ist
dat dese Graue van Hollant hery vermet vring
recht te hebben in priuilege der Keyserch of
der Conynge ay desen vrye Ursche so gebuden
by dij dattu den seluen Graue gebuden te come
in Minne tot onsen Keyserliche recht huse vly da
ge ey touw end daer synen priuilegen. Gogge.
Dw Graue van Hollant scribef weder dese
mynster nider vberter kinste dese vberhey. Ey
vbersten niet dat hery vredewich in vberiden
versmoet bleef by synen hysogesindon di ey

Cxxx.

byste mit der grootmoeten Keyser Wicardrich du
v bist mit vey eunz hert der Oberst mit du
byste vey onterste vader van Mirey / Dese mirey
naer vbert int beste gebange paudey vnde by
byschop van Colen dar by openbaer lict by hude
alle der looffy vntou bedrungenisse van synre
scharter rinst vnt vbert verbrant ay vey stah
aest recht vbat vnde dorp dat Abtiffloer hert
dant velt hude sage / Saer na vbert dese Enay
an florent gevepe vey Capittel tutenst vnde
qua mit ander vdeley hude vntou stad / vbat
tohan van d' ssonde der yeron bischop vnt
yeron frunert vnt vbat d' vntou vande bischop setten
sonde. Want dese selue tohan den hert van
Dunstel dat rustel te vrede lant vntou hert
van vboerde dat Gastel te Montfoerde h' adde
vntou vnderpande geset vntou vey sonne van geldo' det
hert dat hert bischop verlagde alst vntou vbat.
Vnde hert vntou tair vntou hert (M. ij. lxxxij.
na dat dese gehore tohan als vey lere ma' dat
bischop verbaert h' adde xxx. tair vntou vntou vntou
groter s'ont tair vntou vntou vntou vntou
gonwein vntou s'ont vntou vntou vntou vntou
det vntou van vntou vntou vntou vntou

om vey die Johay. hwt geboren van Zurich. by
darey tynit oncrinthe det paent mo gentsz it
Johay van Assonben guset vanden bisdom. En
Johay van Zurich. it goudmeest die pl. bisshop
tot Utrecht.

Van Bisshop Johay van Zurich.
die pl. bisshop

Inde also Johay die ander also gnuent it
gemacht bisshop tot Utrecht. En Schreger had
Demstee die dat raesteel te Wredelant hadde
tot ene onderpande beynde dat volck van Utrecht
te bespore mit vny nienbe telne vbaere die
Bisshop by rade der stad vnter ghemere rasi
hoet desey En Schreger van Demstee sijn gelt
ey bogetide vberer sijn raesteel. Men En Schreger
die dars tege sende mit alrethane vorkbaerdey
die hyn hyn vermat by ry vbonde die gelte nuy
Watron dese bisshop versamende gexinge vba
pentint by intende hyn vbonde Demstee
mit raesteel verberue by dat raesteel mit dreij
ge by mit vorkberey En Schreger of deruhy.
Inde Dars tege versamde En Schreger van Dem

roete sint daer naer vbrude du Graue dat beset
veruudey en vntdoet myde vrapentunr vbt Erolant
en meende dat rasteel nerg vaster te besitten En
alfe Ehysebrecht na Demstel dat verua verfaun
de hy soudenacht en vrapentunr al heymelichey
en qua teyend die Zelandert daer sy ghyruv boede
voer en droege by Locen mit groter marz En
daer teye qua Costny bad Linnse die der Zelandert
homan vbat dede hy hoeruv blasy en die kammie
bleuichey hende stontelichey die dey lofhande zuge
daer verreye mit vberender hande. Ty diey stende
bleuichey doof die hote bay Bronie en bronie ridder
mit vele vblgerone vrapentunr En Ehysebrecht
bay Demstel bleef daer gedange mit vele synre id
dere. Dervout die Ehysebrecht breeder vbat
ontdruyge hene oeb gramen mogentz en gaf he
op dat rasteel tot Wredelant dat die Graue doe
besette mit synre sgunte hende troudelechey
Ende vblant herna bay Wreda in Ehysebrecht
hulpe vbat en openbaerlichey teye dey bischop ge
stede hadde in doertide op Eoese rugv Daxom
so vbonde dese gramen datten bischop die smactgeit
die hene daer bay herna godary vbat verbetert

vberde Ende versamen va mybbet vey margt
 boer dat hy herman lant inde verberne Aboude
 en syn lude inde te verrijny. herman du
 ghew margt vey volch en hadde te vberstam
 det gram grote moeytygh besette dat rastel te
 montfoerd mit wapentimrb en toeg vber vdt
 syn lude vey det Gram aen syde als en
 voorblingty may. Mer du Gram du niet
 of en liet va syn insette byghinn besad en
 bestellde dat voersende rastel ontrent een rate
 lant en stormet dagelinc mit alre ande
 instrumten en dave mitte toe vber dat hy
 te en meringe toermt inde dede en te besten beef
 Gram florent dave voor also lange dat hyt
 vergtender landt en mit vragte vey Ende
 dede ontvoofoen alle en opte rastel vber
 sonder tober Ende doe besette dese Gram dat
 rastel voersyt mit syn wapentimrb dwt vber
 vberden margt en dagot tegend herman aen
 veyte. Ende also dit en tnt vberden vbat
 soe vber en vberolude soen gemacht tusschen
 dese vberff ymure en geordmett en deser manne

dat Eghenbert van Drenstede en heer van
Doerde beloude trouwdelich te honden daer sy onder
setten al hoer goet dat sy tegen de bisschop van Utrecht
mer, tegen de Graue van Hollant minnermer hem
versetten en sonde, mit rade noch mit dade Ende
sy sonde den Graue voer synen rof en arbeyt
soeken hande en trouwe Ende den bisschop sonde
synen rastele weder hebben en synen mars Ende
dit seggen soert vast gemaect mit instrumente
en mit ope brenne en allen syden en aldus id ghes
ynt den vrantliche byst insidien desen voer syden
prunt. Den Graue stont liet vryheit
vbi synen herten van puerre vdelheit allen mist en
toey vrant hem na dese Eghenbert en heer van
en maectuse synen onerste en synen heymeluffe rade
Mer heer van Doerde den synen mist niet vergeten
en rone brogste Eghenbert van Drenstede daer toe
vrant hem en onsalich may vbat en simpel dat sy
mit hem verbaute tegen den Graue. en by synen
rade voer Eghenbert van Drenstede tot Camerick ende
verreke daer in hoer hulpe den bisschop van Drenstede
van roming vbege van Engolant den heer van Kunt
van sterke vbege van brabant en hoer toe den

raedt vbarry des Granen vray vlaruden daer in
 onvroegh mit gheintene rade dat nu dey granen
 florent leuende vange sonde vlyscudey de Coninck
 vray Engelant diew in vbbiger vangevnt hondey sonde
 In tolsay Granen florent soey die des Coninck dor
 ter te vbnre haddes sonde dwer vray hollant vbesey
 Desse vdelen Granen die vray deser verradent mit
 ey vbyste die onlange daer te vore vortelike vbeo
 minge vly palase matre in haerleure hont dat
 der veydele samh hont vly inde vraye daer hy mit
 ionthet vnde mit ionfrouwe vnder vylronisse
 des bofste stadelyc te vraye plang of vnder vbarrey
 viddelike manire vffeninge hantvnde. Ende
 hwer vray vnde vraye onb hweren M. n. p. v. doe
 reid Granen florent tot vtrage on dat hy ver
 soenly vbonde vne vbbidrag die vbat tusschen de
 Ridders vray sully vly dese voergerouende hweren
 vray Demstel vly vray vboerde die Granen raedt
 vbarrey vly gheint in die vtrage vly na mit hweren
 vray deel Ridders Ende daer qua vray vbinchey al
 soot hwer godt liet vbetey vly gaf dey Granen flo
 rent al h vrywelike vne vraye vraye hwer vne vraye
 vraye vraye vraye daer in gescreuen vbat aldus
 Coninck Sint idel prinn vgedenke in dyme sinne

dat die salme maerke propheetende ²⁰⁰ ruyssende aldub
Die may myn brede daer int in hoopte die myn
spyse at herff groot becredunge op myn gemact.
Mer Grauw floerub die grootmoding beab arge
deb verusche harde ruyne ry huilt hooze fure
mit prelaten ry mit borigen ter maectint Ende
naden rde ontrent die middens bre ginh by lig
gen slape Ende nade slape mende by den dars
in blyden geselschap boert te ruyde Ende alb by te
rote wylke geslape hadde qua Ghysoberigt stad
Demistel ry verberde wten slape dat by sonder
mitte op stonde ry mitte balthenaerb wter stad
rede wauter bele wbilder bygeley inde velle satry
Die Grauw die genoege hadde inden vider spe
le ony bogte te wange haeste hony ry na ry
sonderlinge sonny spe wter op syn hant ry riedt
mit luttel syub gesind wter stad ry wtert aldub
mit loeywliche verrade yelent ontrent ruy haly
ne myn vander stad Daar lary, hertonia van
werde mit outallike waptenturb ry brant op
vbt syne loeywliche lage ry hette den Grauw
al onnu ry Ghyend va welsy die daer mit trach
ry wab taste den Grauw alre ruyte ay Ende daer

tegeent die Eranc als een ommekeert ma. Over de
 spekeren of sy teer sy soect sy murende hem te
 verberen sy so adde lieue te steru day lan hem
 die veradent yengene yam. mer dat sy halp hem
 niet vele. want dese veradent die hem
 niet sy schandte die deb verseyden Eranc vider
 an hadden sy deb selfe dage binn. Met sy
 spise gegeten hadden buge de hoope. pruce mit
 aldus groter veradent die sy in al te vinnelike vora
 den vider selue naest opt rastel te munden Ende
 binn dese qua dat Ammer bay deser hatelike
 mare die vinnig misse. herte verberde ende
 bedroefte Ende dat gemene volck va kinnelike
 bay vrustant sy bay vlatelant quame mit ho
 rey ssepe haestelike ont gevreyt tot munden
 on de Eranc te verlosse Ende alsoe dat dese mo
 denaert vernauw vloeyen sy haestelike mittien
 genange Eranc ont sloot sy ont belt sy ont
 onblye. sy darr tegeen quame die bay Met den
 gelopen mit groten hope on den Eranc te ver
 losse. Waren dese vlyngte in groten angst
 vore want die die kinnelike volged mit grote
 volck sy die verplude ontrent vonden mittien
 va Munden hem sterckelike te gmoet quame

222
Dat perdt daer inden Grauw op gebende hadde
Abab reynen sy sy moeste die slottet mit oversp
ge sy wul mitte Grauw int water diey Ghent
va welsch mit wotgetreke sy moeste berinde aught
vande grote volke dat hery volgede waerom dese
Ghent die sy fel herte hadde stark die seluy
Grauw mit synre soerde ppi vbonde daer sy ad
stark Ende rinde mit vuy snelle perde after
vlaert opt rasteel te wouwenberg / herna van
vboerde redet buten synre lande ende sochte ontent
hert sy daer sy wotet wot synre herteluyg vrede
muy sy bleef sy vdyger ellende sonder troest Mer
Ghysbrecht va Demstel die sy vnd snipet ma
vbat sy van herna van vboerde tot dese sahe
verlynt vbat die wotet ontvonde van synre vrende
van buten toten rinde synre leuende die hery gantey
synre bevoeffe alsoe hery betacende sy binne des
quand die kouwmaert sy vonden die Grauw
nog haeff leuende sy synen dem frechey sy
alsomuy sent dat hery vuy luttel sprack sy sy be
gry vuy deel der moerdenaert vengte die sy mit
arsuwy det steruende yrauw dode mit menigere
hante pnyuy. Mer die Grauw rechte syn oge
op inde herna

op inden hennel optw' b' kalender van Julius ruste
 hy in onsen haren sy vby hope dat hy geroent
 it inde hennel on der bittere martelw'. Dese
 Grauw florent berichte hollant vbel na vlytate
 to ande verluken sy vlab ruy gtorwse prum' syom'
 van hinc starrho van rrange bequaer van aemron
 vbel gusprahu grootweding va herten idel vanden
 den milden van gaw' ruy goet sanger sy ruy go'
 tyth' ruygter sy dodo luyden vbel g'boet tot
 ruyshone int. Cloester sy adact by Bratru
 syne vbin mit vbeuender vblfart hanc' ruyndel
 begrawd' Ende als dit behoort luyden g'daen vlab
 dw' Grauw va henc' dw' Grauw florent ninc'
 vlab vberfandende ruy margang' hanc' vbl' hollat
 sy besat dat ruytel tot Cronenburch al omme
 mit ruy' henc' vbarcy besette dat hy dagelinc
 ruy stornde mit m' ruynt' sonder ruste ruy
 tyt teo dat h' h' ruyt va velsy mit syne v'boet
 on ruynt' g'brech va spysen sy ander behooffe h' d'
 gerang' gaff sy h' sende dor' alle dw' verrademisse
 va h' ruynt' te ruyde also alst' voerf' ruynt' it vpon'
 hanc' luynt' voer alle dw' luyde sy' m' ruy dide den selud
 g' h' ruynt' soch' soch' ruynt' ay sy ruy luynt' ruynt'
 op ruy rat Dat g' h' ruynt' vbl' h' van hollant

ende want al dat bisdom verleden is beboonden mit
 mungende ende overige daren by sijn sijn arden
 in goden state weder te machien. Want dese solue
 bisdom besat dat rasteel tot Miden mit volgeren
 vopentunt dat hy also quiffede mit alrehande my
 stermute in augure dat Diderich da haerleyn
 dw daren Castreyn vab begreide hery op te gheny
 in ny vangenisse te gach in beboonden sijn lufft dat
 rasteel vry vut te leure. Van desen geluete is
 bisdom William groofmeding geborde in voot in
 vobestorvslant in vordente aldere tyge dat hollatse
 volch des bisdops aflact. Dw vrisen na hore
 vunder gebboonte vbarcy haeste ghenoget totter
 vbiden berstinge vbanter. Bisdom William hery rist
 bisatry ristevout dat rasteel te vbidensse al om
 nu in stormide vbridclunty sonder aflaten also dat
 vunderbyn da Mardorich dw rasteel hery lufft
 van vnde op gaf dey vrisen dat rasteel in deser
 vordbaride dat hery gesont lufft mit sijn gode
 dat hery daren op hadde mit vaste vrede varty soude
 in hollat in sonder murey vstrinnde dw vrisen
 dat rasteel te vbidens in brahry dat rasteel tot
 vningvborre. In bisatry dat rasteel tot Midenblech
 al omnu in vbrando dat stidely te plemre

florant bay Symonde wy du' ander berfats vorste
dine harte manlike teyde die brusey wy vbaro
also vbaro lichte beseten dat sy alle hore pronande
vartret ladden wy atey tey lastey piden vlyste
bay grofey wot honger. Eraw Johay bay har
myoude alb sy dit vortvonde qua sy mit groter
hertvart roeyey in vruslant wy outfette vudubler
dare blemy doot outret oppb. vrusen sy sy spysse
dy dat rastee mit velt pronande. Dy hert va
d xhe wy du' hert va putte vortvande durguse
wy vobenu' dare grofey roff wy doct bay dandy mit
horey strep ongesatt vortv in hore hantey!

Vay Tomhete Johay dy Eraw
florant sone vbar dery vby. Eraw

Inde also dit gesgwt vbar hare florant dy ngael
abt bay Symonde. Diderich hert va Bredende
ly turch Castelay va teyde wy Adilla bay sy mit
Ridder vortv outv dy wy in Engolat wy badey de
Commr dat mit syne ginsto Tomhete Johay
va hollant moste mit hertvande outv dare vbar
dat lant bay hollant synd mit outberry sy moeste
Dy Commr vortv outfente dese gode harte
vortvdelte wy dery vortv tey strep mit alle groter

rns. ¹⁵ daer by soude ver tary in sijn dorstet inde
 ouer sijn in hollant. Mer vbant hien du vbrunt
 mit wdel inde in vbat qua by in zolant ant laut.
 Sack na hore Wolferst vander Vire desen vmb
 tay va hollant in sijnre hede in sette alle du
 hollanderb va hien. Ende taer out hore M.
 7. p. d. doe vbonde du vombact to hay beddinge
 dese vntvorseme vbestensey in qua mit groter
 heer vragt binne d'ermact. Dater toge quame
 du vrissey to ande manliche in hader te samen ge
 toge alle du marst va vrislant om tne sode
 strijt te derste. Ende also hende partuy te samen
 quame mit vlenkende banniere in mit rennende
 trompe vbat daer alte groet in gerlab vande
 vbaty in gheringst pa liden vdeant du hollan
 der in du zolanderb vderstey du vrissey an in
 toderb batactyey g'frant vbarcy in vbegety der
 vrisse vof ontrent in. Ende dat ander volk
 vagedy in so vore daer in hory ontzoly in hien
 mulche stide. Vande hollantsey heer vlenke
 daer deef du hore va d'itel in vromme vider
 in Johay van doctoye in mit hory toer ander
 vbatut mit du va hore maliche dyet vbelche

te prussey sijn Desey bloedige stryt gescreuen opten
vijfde kalende van Aprille inde jaer voerstaende te
vrou opter sterftre gorste. Ende alsoe die bisscop
Willelmus pater dat die voestprussey den stryt beidde
hadde voer hem vuer in vesterustant in puden
daer die paus afflaet tigen dat hollantse volck
Die prussey becomden den bisscop te helpe mitter
haent in quame haestelike mit veel sney
gheroent tot Monihedam. Die voerstaende van
haertem in die kerker in die vaterlandent
quame dat tige mit groter mit goren barmhertich
ey bestriden stontelike dat borwse volck. Mer
die int laet kerden hem die borwse hande stryde
ey ghinge haestelike in haer sney in ynde
sintelike vanden te roegen. Die vaterlandent
voer volgeden in sloege der vele doot in hebben die
ge mit groter lof in mit macht voerreye.
Ende alsoe die bisscop Willelmus desey stryt vortoren
hadde liet hem sijn grote sney dat bliue in ghent
in vuer vlijue boot in roege daer in die mit laet
daer vortoren so hem haestelike moeste. Ten
toe van die hollant beidde dat die bisscop Willelmus
toe vater stryde tigen hem groter hadde in mit

1577
Hiet nae geschiede dat Comdett van de Hollant
vint dat honden soude tegen Hertoge Johan van Bray
bant. Dats haer Johan van Pynesse die vooerde vnde
ant vooerde van ons broghe. Waerom Comdett Johan
me vbert aengebrocht quam hy tot drey dage in soude
dats bange sy dattet haer Johan van Pynesse verrade
hadde. Waerom Comdett Johan by herten Wolfert
rade besat herten Toland raster te moerwoude vberp
dat vnder sy vorderst herten Johanne van Pynesse
vanden synen. Ende alse haer Wolfert vanden
vete aldus allowd die vnerste by Comdett Johan van
Hollant doe beswaerde hy al flant van Hollat mit
eenre minuter minde sy mit minnen verste vbaer
hy binne Delft vbert drof geslagen sy na synen
doot vbert groot rouwe vnder den volken in Hollat
vbant die van Dordrecht toge velt sy besaten raeyn
steyn sy dat raster te stouert sy vooerde aloud
herten barnd die sy dats af vbenne mitte andere die
dats op vbaer tot dordrecht sy stouert doot sy synen
vder vbedere sy herten syonte sy dats toe vber
synen knape. Ende haer ons hert. M. n.
sy vrip. Sterff Comdett Johan van Hollat tot herten
sy vnter sy vnsen hert op die iij. kalende van Nouw

her na dat hy hollant hadde bevestiget den tate ry
 vey halff. Dese vintger tohany allen' onder alle
 den pryncen van hollant staft sonder hant ry sonder
 Riddersnamme. Ende wat vintger beghint tot Luyck
 boez mit roeften by synen vader. Tom frou Elizabeth
 na hoert mand doot soer in vieder in Engelat die
 de Gram' da' vreesde' daer na te veyne na.
 Na dat Tom frou tohany doot qua' Elizabeth
 da' d'rustel den beste' die stede' da' d'rustel dan
 al den mit hantey bringe' mit getoerde veyne
 Miedne poester van hantey mitte gincere volke
 van vaterlandt veragde' dese Elizabeth veyne
 veyne d'rustel d'rustel veyne d'rustel te puluere.

(Van tohany da' hantey veyne d'rustel
 Gram'.

Dese Tom frou tohany gincere veyne veyne tohany
 van hantey veyne d'rustel sone' die d'rustel veyne
 land' suster veyne d'rustel Gram' van hollant d'rustel
 hant' daer nae' gaff Elizabeth synen broeder d'rustel
 s'gappie van d'rustel ry van veyne d'rustel. Ende hy
 hadde te veyne d'rustel Gram' d'rustel van Luyckboez
 in hant' s'gappie daer hy by veyne tohany synen veyne
 sone' d'rustel d'rustel nae' hant' Gram' veyne tohany van

vorstey in prync det ruyt van Delmaeyen Paer
 tigen qua Grauw Johan mit heer rangt gebapet
 tot Bousbaert daer hy sine tuitte xijste opten
 oerter vander Waley in dede besochte dat Kinnex
 te Colv' studey vbaer hy mit sine volcke best doer
 den staem tot nu moeste vry det rouwe heerbaert
 te bestende. Mer den Coninc die bouy vanden
 toerw van verra sars die verthoer bannere vider
 die rangt die vobapenture vande hollantse volcke
 vbaerde dat die Zelanden hem bedroge hadde toez
 affer vbaert tot Gramsborg op dat hy det anderdy
 dagot vblider toge thuy vbaert in vofteuyth.

Die viffste bisshop van Colv' om det Coninc vre
 te behoudey dadingde daer tussse vney vrede in sen
 de daer die vblider sige in duse maniere dat die
 Grauw sinder den Coninc doer vme maert vut v
 trou te vlesy in die Coninc verlyde hem die
 Graeffsop Ende alb dat ydaen vbat vrede die
 vorstey vbaer thuy tottey hoeren. Die Zelanden
 die late quam vider Coninc hulpe luten hem
 sige stady by by hoefdy in vlogte te doer in
 vlanderey in beroofen dagelinge die naeste doer
 van Zeland Mer Grauw Johan verdelgide sars

voorblijstige so kon sullingte moeste in want
dus s'gope dus in begreue hadden en verdoet haer
tolsay van Einosse sijn laut en sijn goot deude sijn
ouder de ghewone dus hien geloope hadde.
Tuden selue taer overfrenue Robert dus biszop billal
vaut hien tege waerij zbeder va Montfoorde. hie
hont van Diane en tolsay va tuiszoty fudert geba
ye va hien tarob van lirstenberij de boezemuyster
van Wtrest en hie sijn selst stad ontrent en
taer inder kangerijse geloude. Ende daer na
als kon vlie selue gelaten wat voer dese selue biszop
tottey paent op dat bisdom van Wtrest drey patit
vbidergaue op dat sijn vbidersacthe sijn vengaten
en kon voort meer in vrede blijue. Mer dus patit
dus dat bisdom mit ontfaen en vbonde gebot den
biszop van Munstre dat hie de biszop Willam
va Wtrest sijn inderbroeder mitte laut to
telpe quanne tege dus vntredige en dus onsoeksa
mige dus dat overfende bisdom aindert vbonde
Duse biszop Willam als kon vbidet tot sijn lande
vbidet opte 28de dars inder maent va Augusto
sars hie en vbonde lute tynthe daer hie wat in

du woe die toefte mitr lude in synre hulpe hadde
ordinnede in freede tofey stende in qua stontelike
mit hamme in mit trouwe tegoy synre vranden so
dat hy inden virsten aengange in der synre vbeder
sahy voftey huer veragede in vbederstent die hollandse
mit groter vragt. Ende binn dize qua vbeder da
Montfoorde mit ontmoeyde vbaentinnit in brogh
den hollanderse grote hulpe in daer begynne da nijpelt
te vbert stont. Adant die vbersteb stogge elck andwe
ter neder in streden vianthiche vnde sege nide te
veringe. Die bishop sat op vey suet vbert vnde
reidt daer doer dat hollantse huer vberstent
anderberf in alle die lude ontfage huer te stane gelijch
hore geesteliche vader in huer. Mer dese bishop
die nore deiderber in synre vrande doerude vdeude
vbert van synre vrede vnde gepellot in vbert aldaer
doet geslege van synre vngersame vndere vnde later
ont hore M. in. in vey. optw. inij. monad in iulie dat
it op sinte Martyns daz translatie. Daer bleue doet
da beide partien vber vrome vbaentinnit ^{men} dat mitre
doet da die doey bishop vber in synre die bishop vber
gebroyt vande hospitalit in sinte Catharine vber
ter tyt toe dat mit mit beloverliche vberfaent brogh
nide. D onthent in daer begroef. Dese bishop

Willam beroghte dat bisdom ontrent v. Iner die alle
 sijn bruidage ocht persentiv in sbaer dordant dogen
 die alle voorsent id /

Van Bisshop Elijen den plij. bisshop

Ma dat bisshop Willamb doot qua Grauw Johan
 Sweltho ocht herlant in had der rlesi van Utrecht
 voer Elijen sijn broeder die transferre tot Lindum
 obit sijnige vande Canoniche forty Elijen den selue
 transferre in sijnige foren doctof da Waddors den dom
 proest da Utrecht Ende also daringe alle Elijen
 arnau dat bisdom te beroghte soe voer dese doctof mit
 tant da ontrentelic. Deset Elijen natuerliche broe
 derd varen Botfacit bisshop da Mens. Johan bisshop
 da Camerun. Johan Grauw da hollat florent prin
 da van Morianen in mit deser kerken marstiger hulpe
 doest Elijen voersent sijn vande die hoen teg da
 ne onderdanig gemaket in id verberne die plij. bisshop
 tot Utrecht in beroghte al dat bisdom in goede vrede
 in mit grote rusten. In deser tijden gesijnde
 in hollant in sondersinge sijnich dunt dat in voer
 tenre obit der terre mender droefsent. Daer op enbilde
 te ma op eny vrede die vermatide alle tyden

volck dat sy by vlyt vlyt soude ry lope harsfeliche
opten ouer vander Eer ry vlytende die vlytende.

Ende hantren luy al volck totter Eer ry die vlytende
te vlytende vlytende ry sagen dat vlytende vlytende mit on-
tallike vlytende. Mer die vlytende vlytende vlytende ry
vlytende vlytende ry die vlytende vlytende vlytende vlytende

harsfeliche te vlytende of vlytende vlytende vlytende
vlytende vlytende vlytende M. iii. ii. opte vlytende vlytende

vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende
vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende

vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende
vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende

vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende
vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende

vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende
vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende

vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende
vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende

vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende
vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende

vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende
vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende

vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende
vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende vlytende

(vlytende vlytende)

der ballinge dw sy veraget hadde sy mit vele roeft
quame sy weder tot zoren sgrape Dw liden dw
w d' uerlant so boonde dede hen te' vbape sy verbaide
dey vriesen sy behende tockbeye haestelike na sy
quame w dat slapende hant dw sy onsaftolike ver
vberhude mit gerucht sy mit grefey slage Dw
hollander sy dw bisonment dw dut vreselike doot
hoore slage grefoert vberde grepe toer vbape sy
haeste hant dw vrande te' vberstach sy van horey
frentey lage Mer dat sy vorderde mit vband dw
donthur sgraw der vormalid yder narst vber so on
subulke dat dw ene vrent de andere niet behemey
sy moeste so dat dw ene maere dey andere doot sloch
sy vbande doer vrande te' slach. sy dwy stande
bleef doot William van horey D' vmproest D' vntrecht
Claes parsy D' d' vrent va' horey D' d' vrent van
zinte zolider va' vrent vberde stont' liden mit
vete berger sy lant lide behalve vete andere liden
dw w dw sgraw vberde vrent. Dw b' sgraw sgraw
vber dat gebange mit vete liden sy yremeyte
sy it mit vaster doede van dan w vrent vber gesent
Lont d' vrent William va' hollant qua w vrent sgraw
sy qua tot zoren sy it nantobelike mitte liden
vnt gaw Dit gesgrunde vrent mit vaster vnt ey late

voerff Den d'ynsdaghe na pacffo' d'oudaer naest
 qua' vernam' die' day' W'xorst dat die' Bischof
 Schyn' in Zelant gevangen' was. W'xorst was ge-
 slachte' b'innen der Stadt in' ontdroeghe' in' soe oerdy dat
 sy' h'over Stadt h'onder' v'bonde' in' rechte' in' in' vrey' ter h'yt
 toe dat die' bischof v'boeden' quame' v'belike' beloeffe' h'onde
 schyn' gebroehen' wert' v'ander' v're part' die' aldus
 genocent' v'bare' / h'eer Lambert die' bruse' / h'ier h'ier
 ma' tentelair' Lubbert' sijn' soen' Grote' Schyn'
 M'ch'el' sijn' broeder' William' va' Ameltraet' h'inge
 sijn' broeder' Schermt' v'andey' bew' William' rochaert
 Fay' bellaert' Schermt' v'ander' m're' h'eyne' Loeff
 ropp'w' nietgey' / h'erma' tentelair' / h'esch'ad' roel' in
 h'er h'erma' v'ande' v'elde' dese' voers'ruw' mit' h'orey
 h'ulper' s'cey' h'erey' Schermt' v'tenche' doot
 voer' sijn' self' h'ing' in' doe' v'eyge' in' h'erey' Farob
 va' L'ngst'uberry' in' l'ende' day' sijn' h'ynse' in' v'me'
 s'uberry' in' doe' v'eyge' in' h'erey' William' va' Lo-
 d'eb'orck' die' h'erey' Farob' broeder' v'ab' in' sijn' son'
 in' h'arey' v'ernaer' in' brog'tense' by' h'erey' Farob
 in' v're'uberry' die' l'endon' in' v're' naest' affer
 v'et' op' s'inte' Cath'rijn' v'elt' in' s'cey' aldaer' doot

keren Farob in kerer (Wen nare / En kerer af id der
stadt bay Wttrigt menige plage gerome Want
daer nare vorder dese alle lant bedreue sulche op
rade gelent. Erant Schyn va Wlaenderen
du kerer sere werbliden on der zelander sere
voer mit ontallinly sere oner du maso ende
by rade kerer Tolhaub kay Einusse Robert kerer op
gegenty alle noerthollant steden in dorpe al tot
to arken toe Du kereroge kay va brabant voer
recht in sere marst suite Scherde bergv ende
alle zuythollant behaluen Dordrecht allene
Ende also Erant Schyny saerth adub voer sere
du kerer in kerer verna dat binne der stadt bay
Wttrigt adub grote vorderst vbat qua kerer daer
binne in sette daer sere sere kerer du bay sere
vbeten daer te kerer te sat Ende badt der kerer in
stelkenly dat medey bischop Schyny du gebangen
vbat dat bischop namme in mede William va Sulinde
kerer in ene bischop dat kerer kerer vbel sere kerer
ge hebben in kerer kerer kerer kerer kerer kerer
du Erant kerer kerer kerer kerer kerer kerer
Er oner du kerer kerer kerer kerer kerer kerer

foende. Mer na dat dese stontē Lieder mit luttel
 vbaentinnē binnē der stede van harte genomen
 wab doe quāne xerste boert dū kuenmaerb mitte
 dūrsen in synē hulpe sy mit desey toerz hater
 wente te sijnē sy te petre sy haelde alle dū
 ghesel wbeder dū Exanw Sijnē genōmē hadde
 van stede sy van dorpe sy sloege dū blaunpyn
 doet wbaer sijnē wonden. Mer Murlaib dā putten
 dū vū xerger in walgere wab doers vlt mit
 dū van doerxer sy veragode dē hertoge van
 Brabant vlt sijnē hollant sy verbrande alle dū
 dorpe tot hertoge bossige toe in quāne wbeder
 tot sinte Sijede berge mit groter Reue.
 Ende also Exanw Sijnē van wlaender dū
 velt vordē sijnē hū confynd van wterst wcrsa
 mende vū groot hēre sy belare dū stede van sijnē
 xerzē vordē dē dē dē dē mit alle vobare besitte
 dat hū mit maguelē mit berey mit rathē mit
 vū hēre sy mit andere angūne darslūg wbede
 hūw stonide sonder rusten. William dā hollat
 dū dū beprocut iongelinck wab toerz vlt hollat
 er sijnē hēre van wbaentinnē vpdat hū dū
 stad dāre nūde wcrloffen moegte dā dū dūre

lithr storme sy bay die herdey aenberste die 17de /
lypt die Coninc bay Braunschuyt van Caly^{an} oute /
sonde in sy hulpe in 1571. groter schep ende /
ouff Galende die deb Coninc Amiracl mit barm /
re van goude gebbragt sy mit mynster trompe /
naert te strude brerste. Ende aldus inde faer /
end heren M. 1571. 1572. voersiet op tey p^{er} dars /
inder matut bay Augusto alst sinte Louterend /
dars vlad versamende dat schepere beyde deb Co /
ninc van Braunschuyt sy deb Straen van hollant /
op dat sy die vlaminge vande besitte bay greepe /
verderme vbonde sy hore schep in die dorp gree /
doey versmitte. Die vlaminge bereyde daer /
tege sy schep dat vbonde erliche groot vlad dat /
sy outstahy mit stroe mit werche mit vlad mit /
spitche mit salpeter mit perche mit g vbanche sy /
mit tere op dat sy dat bereyde schep dat in /
mit lossen sy moeste studey mitte vbonde /
die sy te batey haddey op dat hollantse herte /
sy die naeste schep daer inde verberney mo /
tey sy hore brande daer inde verderme. Ma /
sint dat schep vol vlad alst tottey hollander

du biszop maect dat leyge lant of. datr alle du
hoerren du binn duu sturte yseten vbane geboden
vbanen ey boegende lant of ey eadde van sinte.
Datr emd roege sy gemerulicheit ey haer Ghynse
kerst lant vander Ghyn vbynde dat vrdel dat
nemat loege gherst ey hadde inde ghesturte boer
stren day du preeft day Sinte Joha hinc moer
tet bebyssen mit px inlyge ey mit hinc.
Inde lant alle inde lant ont hore M. m. v. waer
toer lant va luytenberis du lant lant soey
vbat du stad van vterst vberden vbane lant
mey du selue lant op sinte Martyn ament inde
vbanen mit synne maye van vran ey mit ander
synne vbanen du boegert va vterst du vander
stad vbyge vdt geseunt vbane vey prouande te haer
duer sponde
ey du vberlyde lant tot opt rint velt ey beffret
du boegert aldat duu sturte vberden haer lant
ey du boegert teye mit sege v lant stad. Daer
na inde lant ont hore M. m. vj. vbanen ey groot
deul boegert geseunt vnder vey prouande ey
ander Comansap te gheleide. Doe qua haer
lant va luytenberis vberst mit synne vbanen
va vran op sinte vbanen ament ey beffret

die borgert tot tussent blyver bruggen in verdoet de
 stryct in die borgert doere mit blysschap in hoer
 stad. Ende fact ont hoerey M. in die dom.
 oborde die templeitb ont al doot geslyge.

Wey Willam die xbm. Graue
 d'nuwe deyn goedy Graue hiet.

Willam doert na syn vaders doot die xbm. Graue
 Wey Bollant in doert te hant also groot vermaent
 onder alle deyn prync der lande dat hy ont al ghehe
 te cobad myster der Ridderschap in die doerste der
 prync in die nau te vlym Johanna van Valinse
 doet Coning suster van Vrauchtyn die dact hy by die
 Johanne, Margrute die Coningyn Coninginne
 Johanna Graume van Sulich y Philippa die Co
 ninginne van Engelat Willam die na die Graue
 doert in Fodebrych die tombe sint in toufou
 Elisabeth. Dese Willam int begin van synre
 te entlyge dede hy beroep tot hantlyc om hoge
 rosteliche hof diey p. Graue houndert hantwet
 te die M. Ridders mit ontalliche ruytens
 foersteliche feersteliche hantlyc die volle doche
 lant Dese dole Graue cobad voer mid die hof
 norste gemaent Waring doet hantlyc in die
 in synre tyden hantde groot vermaent hy die mit

reachtste hede alte vasten Castelen inde gestrekte van
Colby also Brinje in Voluustreij Dese dede prius
vbonde veruulde de dienst gods streyten in Middel
kerck vne inuente hede daer by Canoniken prius
promide mit inuente gane in xente in maetse
rythe totte loue gods in tot synre vrbuget gedente
nisse inuente taer ont kerck M. in. v. xi.
Tude selue taer vbonde de Bisshop Gij tinnerte
in vasten in stellingbare in streyten daer mit vbyse
vbonde vne vasten grond op dat by daer of de
vboersaninge vorse inuente bestende. Mer vbaet
dese selue bisshop vbert geroep tot tinnerte
rade vbaet vbaet optu tyn so kerck in te vbonde
vbaet in de tinnerte det vasten optu tyn
vbaet inde moste afferlaten. De vbaet vbaet
de vbaet also genoemt ontfermt dese bisshop Gij
in groter vbaet in vbaet de vbaet vbaet vbaet
vbaet vbaet vbonde by dese bisshop gegan vbaet
Card maetse inuente vbaet vbaet. Mer dese
bisshop sende den vbaet daer groter gratis in vbaet
dant in in vbonde mit vbaet de vbaet vbaet so gro
ter vbaet de vbaet daer gebode vbaet in vbaet
vbaet bisshop te vbaet tot vbaet tyn vbaet vbaet
syn vbaet. De vbaet vbaet de vbaet

aldy dw oetmoedigh den versamen vaderen in gaderen
 bischop van faerb v. th. parisijs vanden stat des
 synre rancie op dat sij namacel mit ediger voren
 seap an haren verbonden ware. Ende also dw
 rant voorgelien ydare vab waer dese bischop Egi
 mit den Coninc te Spontesorgh daer dw Coninc
 pincende te besoenen den Eran van Vlaenderen in
 den Eran van brabant als vanden verleg dat si
 onderlinge gesacht hadde in dwet velyc datme hier
 onse doende vab in vranckrijck qua dw maer in
 vranclant dat dw Bischop Egi doot vabre vab voren
 dw vranse van stelling vab versamende in margh
 teer in besat dat rasteel te vollenge dat si
 aen stonde mit inuigende aenloop darenomme
 dat Bischop Egi in voertide haren onderbonden
 hadde in haren lande in rasteel te tinnere daren
 in dw vranse van haren geboeliche ongoersaening
 mogte inde gedwonge hebben. Mer dw horestat
 dw nobel bebaert vabre van alle saerhij dw si be
 hoefliche vabre vberstonde der vranse aenform
 haren stonteliche dw si seghen mit bege ende
 vberpe mit stem dat si so vande maliche vber
 vber vberborste verdrenen. vabre dese vranse
 tinnere in althore in vberth dw tactse hore.

al dat sy vbel besette mit starcke wapent uind
op dat sy vander onsterke lade se de gte moegten mit
besestend vande midderste mit sgherpe sghutle dy
vande midderste mit sterke bly. O dat grothe
vberth gemaect vbat doe radet die tinnema al om
dy beny mit ossen k' inder op dattet vder d'age moegte
d'et vnat beny sy by tinnidat al om mit de orde
tuyend det vamb arm toey. Die vante d'atuey vande
malike dit vberselelike vberth an dat rastree op dyff
voete nau sy arbeide mit al hore rangt die hoort
stey toey inder te xelluy sy die sghutle vander
minre te vderijne op dat sy d'anne sonder sghade
moegten romt inder rastree vberth inise. Nu
E' l'atyt die yroest da' d'vinter verna l'at
mand synt breidert grothe moel sy voer mit grothe
l'atyt in vramhuyt sy sende de Bisshop sghy
dy vberselelike amte vay syne vberstare die op
vellinge vanden vberselelike besetey vber
E'nde die bisshop sonder minre na verlos aride
vominh vay vramhuyt qua in hollant gebot
t'vberdat vberselelike sghope sy vber om te vber
lant vberat. Die vberstare s'agen vande goort
ste vanden toey vber sghy vay vber romt

verstandey dat die bisschop vry gaet hiet vlt holt
 laut brogten dat raster mede tontschy in hem
 te helpe. Datronne die roene vbaert uure
 barstelich volde vry tontschy mit vberich mit
 spich mit salpeter mit perle in mit vbaner
 die sy al vasser bonde mit yser band in ontsta
 kent mit vner so dat met met lyster in morgan
 in vberpent stentelichy op dat vberich dat vasser
 by hem stont in an dat tontschy vbar rany
 yserich haerich daert mede ramede an die hude
 in an dat hant in die hant vbyndt vbaende in
 verberich dat die in hantet oner al die onerste
 stande van vberich vure verberich baltich
 postey plantich in goeden in vberich vberich
 dat met mit gelichy in rone. Die ander
 vberich die die hantet die bermedey vure mit
 hant in morgan vure barstelich vander ber
 mede vberich vnder in vberich haer bey in vry
 in sy nambrent die bitter doet ontogt.
 Die ma die Castelen die mit traer in vber
 dide vberich die raster dery op dide syne
 goorne blasen in traer vlt mit moedige kmerge
 in verberich die vberich vberich vberich

ey) stoergh vbel d' brusey doot sy vrende vbeder mit
grofey louw ey) syge op dat vastert. Ende als dit
alub gesaget vbat qua dat hollantse herte ant
landt daer an versamende de bischopt volck haer
floreub dw' Doemprouest va Utrecht sy haer vosa
lyer kay D' hert dw' rade vbare det voorsende bischopt
Diderich van Briderode sy) Mrlas van putten dw'
ract vbare det Exraue van hollant als dw' pautbet
icoue gereset vbare hertens sy) veynuelike ract
ey) spraken soe sy) vrend scheyn stuit mogetey
beghinnend tegey dw' brusey sy) tey lester vbert
vurdrage dat nu vreyerde rick mid hery te vba
penn sy) vruslant te trecken sy) dw' naeste dorp
te berney. Mer dw' hope van deser reyse ghyunt al
te mitte want nider d' vnder nage vbert ey) groot
stern van vbynde sy) daer bel so gret reyse vbat
sy) dat vbeder stormde so gret vbelike dat dw' pautbet
vouw vgoede vnde vrah sy) mi hert mi daer see
dat dw' moedige vemp on dat ongetemp vrede vbeder
set ver moeyt vbede. Det andere dagt als dw'
sonne op vbat gegat te halve midage versagen
dw' voorsende ponne dat nu dey vber mit reysen
sy) moeste on dat grote veynubater sy) nu sy)
vruslant mit gaty sy) moeste on dat het see
vbynterick vbat

Obniter terte vbat vbaro sy gebodey du tenty op te
 breuker sy te s'gepe te yare sy vbaro t'g myt te vane
 Ende about dat s'gubdore lichte hore aucterrey
 vaudy venter der s'ro sy vbaro vane dan vblant vbel
 na de yruenew' vras begreede vbaro sy beloude
 beterringe te dor sy quame daer mit s'ynselv' daer
 voer te setten. Mer vbat mit' du' s'ynselv' lictme
 quyt du' loey vberlyde vblant sy det yting niet
 sy vbermode' Du' vbaro sy s'yn selv' hore ghesta
 ry' horely' dary vane b'ndere hoorsy. Du' b'is op
 s'yn du' s'ete vberlyde vbat vane groey roft voer
 y' vramh'gh op dat s'yn daer t'ey deel' t'arey
 s'yn roft spaende ter tyt te' dat s'yn s'yn v'explo
 ge s'yn v'vromelichey betarde. Ende na aupte
 det b'isgapt al vbaro s'yn vane hant soe sy vbat y' h'ere
 vome soe roene du' mit b'isdey dorste' rom' of
 dey g'heue du' inde y'f'ingte vbaro' s'yn s'yn
 vbell' dorste' dey. Indey t'are' ont' h'ere
 M. m. y. qua' du' C'ennich' Ledeburk mit
 groter h'ere v'angt y' Vlaenden by Doornike
 sy' de' s'yn' t'enty x'ry te' h'ere x'ruer der l'ikey
 D'ey C'ran' William vane h'ollant y' s'yn h'ere
 p' qua' mit v'el' v'apent'unt te' s'gepe sy' geboet
 s'yn' p'and'el'houe te' setten b'ndere x'ruer der s'g'el'ty

Abate dese ramerliche plage day Germinat det
 ppropheety Abtey mit sy sghelde day dat allen
 dat dw obine. Soerla siffte kinder mit sy roerley
 sy soer bleyse day hz enger mit sy atey muer
 und want endbile dw leuende kinder legge dw
 sohny soer deder moeder borst sy haddes hrd dw
 spene of ghrkuanig. Mer dw meeste plage det
 hz enger abab nide fact out boerey M. iii. x b.

Ende mit fact dat nar outfermuet enge hore
 det muerge ramerliche sy gaf mider gane van
 syne gorder furengday sy gaf so grote bruyt
 oute al vstryche datme en muid regge roste
 on de byff ende for nouwe grote datme det fact
 hz bore roste en hestag ende for nouwe grote.

Ende fact out boerey M. iii. x bii. quam
 bisgop Schyn deider det framrijch sy sette dat
 bisdom altemale in goeder brede sy rorngorde alle
 dw quadadere mit hander vdraly. Sy dwe hude
 abab E. lo vberigt Abtey Soine eny ronge lunde
 sy Tohday va Culmborre sy Mirlach va ract so
 vbaren hem te mombach geset Ende vadese
 tbbuty begreder dw bisgop Kertheminig. vander
 sinte goede dat in out fange haddes of dat sy dw
 mombach stgop op ganey Tohday en Mirlach dw hande

luffel arsten det verfaun bischop gebort sy vbondey
gto nuw ~~verfaun~~ der day boeren opboeren noer
sy sy vbondey sy gto nuw manere dw monberfchap
vandeey veersende fongelint op gto nuw Ende hiet
verfaun dw bischop beyde vdt bollat sy va synb
selft marzt vty hadde syoey hiet vort v besat dat
rasttel tye Eonj al omme op dat hy mit magneet
v mit storm dw toerw quetside sy dw berresat
berboenge dat sy voldaede. Dw berresaten sagen
aeg det bischop grootmoedngz sy verboede hien
vandeey besitte det grofey vort sy gant op dat rasttel
besonderliche vort lyft sy vort goet v syon
dint vryliche quyt sy beloude dat toe te beten
sy te voldaey dey bischop vander smartg dw sy
hien gedaty hadde. Dw bischop Elyw benal
dat rasttel dat hy dat hant berreyt hadde
Dende day yselstey sy William dw Eryw slop
bastat som vbat day bollat dat syt besitry soude
sy troudeleche vort bare. Mer Elyw dw vde
bischop vider selue marzt dw vbat dw iij. kalende
der marzt vad tinnit vart vrant day harsliche
sympho Ende dat syw durt by stoude yast
hy syw geest Ende sonder niterey quame dw
berresaten dw vnlange dact af vderre vbat sy.

inder dourter nacht by kundige vlyge wy setten vade
 re atide mince verdonut dat doorende rastele wy
 drenty alle deb bischop vberent in d' daer aff mit
 drey gunden bloede wy sy alle slapende vonden op
 hore bidden. Deb vrsanw bischop linsam vbert
 yrbout tot vberigt wy in dw Doemherre mit
 vberinder vberfaet wy groter vry te vrede ybringt
 Dese vberrey vader berygte dat bischop hard e
 vberdelude p by, daxe lant, wy fimmide sinte
 Martine d'ru Castely alle Sullenborg S'gou
 wy Stoutenborg totte houw synre vberige gederre
 nisse. Ende betactde inder vromste houw p'ij. 16.
 dw bischop William syn vbersate daxe s'gudre vberre
 vbat. Ende liet dat houe bischop syn narouclinge
 vider s'gout dat hy in synre lere hige alle dw
 bybbouy proude vberreclure wy in vrede vberrede
 Dese bischop vbat s'gou vber vberre vberre vber
 linsam g'vpracthe wy vberde vberre vberre vber
 standel da s'nu wy in minre dogde vberre vberre
 vram William vber vberre na dat dw bischop syn
 oey oflyure vbat na hy in synre vberre dw vberre
 vberre da d'vustel wy vberre vberre wy vberre
 ay h'ey wy sette daxe in synre vberre vberre
 wy s'nyd dat dw h'ere s'gappu vberre vberre vberre

bischof vbaro gytunx door syn bader trin ty wy
dat du' verthelverde soem ny doertuden ytbrohen vbat
vbaro du' hetszappu' vortst ande graffzop
vay hellant gironu.

Wan bischof vndernti vay zwanke
du' plij.

De bischof Gijne begramy vbat vbert bischof
yteroy vndernti du' ande also gnoent gebony v
zwr. Proest vay sinte Peter tntrege du' plij.
bischof. De bischof vndernti vbert yteronsant
nde looff te konu' v' vbat sere belast vay syn seft
sijent ty want dat bischof harde xijth' als voertent
v' Ende dacton vbert hy an ny vortet tyt vbat
hy luttel gvaert vbat beyde vay zppu' liden ty vay
syn omsatly want du' borgsatey vay Lunde vob
stijgt liden al ny vey besitzatte v' moeyde biden
vay groot dert va Dullenburg dat rastert ende
quann by vbyle gebare ont de Lijy voringe vbagu'
v' vortent du' de bischof pnaude v' syn bels voffe
vortte. Ende on' dese moeynisse so had du' bischof
vndernti voertent dey Gram' Reynolt va Soler
dat hy hery te hulpe quann ty vermaende hy

by sulcher treunde als hy hem seggende wane dat
 hy hem dit onrecht helpe bereyde. Mer die doel
 Crauw Reynolt wiert onlang daer naer gedaen
 van syn seft sone warden die bischop synre be-
 greylicher hulpe ontbrece moete. Ende hoer en
 boer dese selue bischop en hollant vermaende die
 Crauw Willam by treunde en by maerzschappes
 dat hy hem te helpe quam als hy seggende
 wane te doen. Ende sonder merre dore die Crauw
 Willam versamen vey swelle herbarst daer
 hy Johann die hertog daer d'artel hooftma off
 maerzsch. Ende dese voersende Johann toezicht
 mitte hollander en verbernde Ende Castre
 Boenue en die dorpe die daer by warden te pulme
 en bedebant alle die brande so vromelike dat
 sy niet allowdesen voersende bischop daer alre mis-
 dart niet dat sy niet dat raster te Gullouberg
 dat sy gebrochly hadde weder op fimmende op
 hoerb selft kost alsof te wone wate. Ende
 daer ont hertog M. m. xx. op der sante darts
 Johann en spant te midsoner wiert die eerste
 stey geleit van sinte mertyn toey. Ende
 daer naer inden daer ont hoerly loopen inden
 vaster wiert dat ruyt mitte verberden daer op

geset in opten foeren dergent. Ende tace ont
bercy M. iij. xij opten xij kalende da tuint brach
des xijnd dinsten day optatre in verduf so groot dat
inden gesticht da Utrecht in nider Barluischap da
Lijlant vanden groten vater al dat Lande boory
in dat grab inde veyde verduf in ver
lobaten die Graue d'Villay day hollat verstant
die dese veyde stad inde in vidderschap mit
bestren verbaeden dat sy des xijnd dinsten also vast
maken soude dat die liden in hollant ghemade
vander bloet in liden in ghemene maniere. Ende
selue tace opten xij. kalende da Augusto vort
bischop vredenich rante vander artijde in staet
ten hofst na dat hij v. tace tot Utrecht bischop
hade gebreest Ende sy liden vort tot Utrecht
gobroest in begraue in die Doemherde mit be
taneliche vortfaet.

Day Jarob day onstboerue dey xliij.
bischop

Na dat bischop vredenich gestermye vab qua
Graue d'Villay tot Utrecht in hadt voer bischop
Jarob day Ende dat nien bischop kresen vbonde

tot Utrecht vbaeren dat rapittel in sabbey partyen
 geduyt is dat mynster deert loeb farob van Suidhooch
 den Doendeche Utrecht en dat mynster deert heb
 bischop farob van Suiden en van deser kbidaryt
 vbaert en rimmoe kunn der staet en veruind den
 onder sune yaderloop deb gemene volck so vbaert Gra
 uen William en luttel gebreest vbaeren dese selu
 Graue grunde van groten toeren en hore dede
 ten beren den Somproest florent sigeur vbonig
 te doeren en al syn goet dat ten daer kaeder al
 te malv veruilen Den bischop van Suiden verna
 dat vbaer na alle den prolaten ten fege vbaeren en
 hater en ten fege farob van Suidhooch den
 gerore vbaer mit gdenich xriste mit vordere en
 moeste lutt aff synre bide vbaer synre begreter
 mit gdenich en moeste. Ende farob van Suidhooch
 nu byder confirmatie kunnung deb vattse bis
 chop van Colen is ghemahet den plin. bischop
 tot Utrecht Ende also dit gedach vbaer den bischop
 van Suiden also alle sonige liden sende begerden
 more sonder aflaten te vbaeren bischop van Utrecht en
 sars deser confirmerde bischop rante vbaerde van
 sulte dunn mit gemey en runde vbaere sune

bisdom van Utrecht. In waerheit Johay die zoon ge-
 noemt also gaf desey Johaym da Drost dat open
 bisdom dat noestay mit omerst vande selue paenb
 verdoende soeb alsomuy seyt. Ende aldus heb Johay
 van Drost versarret mit die hoeff harsche toey tot
 synre lande versamende altessonne. Edder s'cap qua
 s'clutet in die Stadt. In die hoeff geset alsomuy
 vlyet in geboorte in. Ende Johay da broingest-
 de gemindt ma in vande bisdom geset dat hy nu
 int beseten soader. Ende laer vut loere M.
 m. 1331. vab vey toer in h'vuygoude die beyede
 kerstey doepel te ontfaen dury Erave Willam ge-
 lyck vuy verroent soue tey h'vuyge voutey man
 Desey beherende vensede toey geloung g'dinck allew
 in die rooster dat rauntromk h'vuyt in h'vuygoude
 dars hy allew inder herchey vab vant hy die berde
 dat wonderlike smertlike gemaect vab na Maria
 der maget roinginnu det h'vuyt dat deso quaet
 dadige vde stark in die v'vange mitte s'v'v'p' bay
 synre g'vuyt toey in g'dinck h'vuytlichey bay dan
 in h'vuyt h'vuyt tot andere s'vuyt die h'vuyt gebove
 vab te doene in altesant luyt velt durs in v'v'v'
 v'v'v'v' vey stromy bay v'v'v'v' dars v'v'v' besumte

Ende by gemeynen sye dw' da' mungers h' ande smertly
bespakt bleey Ende' als dit vanden vals' son
kerstey აღნბ ყფედარყ ვბაბ dw' reynw maget gebey
indut bouy alle' vrombe' op tubatnde' reyn' smede'
dw' end' sy' vranth vbat' smertly ny' ene' vromwe' end'
vermacende' h' vry' m' st' l' h' dat' sy' d' esey' ongelouge'
kerstey' aen' sprake' teny' ramp' on' dese' voersende'
smertly' Ende' also' geseyde' v'bant' dese' smert' na
ary' dese' ramp' on' onser' vrombe' v'bill' m' d' en'
dix' ontferming' sy' dede' dese' onsalige' lode' open'
baerl' h' vry' dese' m' d' a' d' or' n' a' n' y' dw' v' b' a' r' l' m'
sy' h' e' n' t' h' y' a' e' y' v' g' a' l' l' y' g' e' . Ende' l' a' i' r' v' n' b' h' e'
ny' M. m. p. p. p. h' e' r' t' o' g' e' E' d' e' b' u' r' g' v' a' b' e' n' e' d'
b' e' r' e' n' d' e' h' e' r' y' v' n' e' r' b' e' r' g' t' e' t' r' e' h' e' on' dw' b' e' n' e' f' e' r' t'
h' e' r' o' n' n' e' t' e' v' e' r' r' i' g' e' h' y' g' e' n' d' e' h' u' l' p' e' v' a' E' r' a' n'
W' i' l' l' a' m' v' a' y' h' o' l' l' a' n' t' s' i' n' y' E' p' i' s' t' o' l' e' s' y' s' e' n' d' e' h' e' r' y'
v' n' e' b' r' u' f' m' y' e' n' d' e' n' d' e' a' d' u' b' . E' d' e' b' u' r' g' b' y'
g' e' d' b' g' e' n' a' d' e' R' o' m' i' s' c' h' e' C' o' m' m' i' t' t' e' s' y' a' l' t' o' c' h' m' e' r' e' n' d' e'
e' n' e' v' e' l' e' m' a' n' n' E' r' a' n' W' i' l' l' a' m' v' a' y' h' o' l' l' a' n' t' s' i' n' y'
l' i' e' n' e' s' e' b' e' r' s' i' n' y' g' r' a' t' i' o' s' y' a' l' l' e' g' o' u' t' s' v' a' n' t' v' e' r' m' i' d'
g' a' n' y' d' e' r' v' i' n' d' e' n' s' y' g' e' d' b' e' l' e' s' t' e' d' e' s' y' r' a' s' t' e' l' l' e' v' e' r' e'
s' y' n' a' v' n' b' h' o' n' d' e' s' y' t' r' o' n' d' e' h' o' b' b' e' n' g' e' s' e' b' o' r' e' n' d' w'
v' i' s' t' e' y' v' o' e' r' s' a' t' t' e' k' e' y' s' e' r' h' o' y' m' i' s' t' e' d' e' r' g' o' d' l' i' c' h' e' y' e' d' e' n' t' h' e'

misse in voertijde vinderdams ylaere d' godat in
 onser kensichticheit room te ontfaen ont inuual
 hunder noes subatij doey ey marz. Alacroy vbi
 vermaind d'ne subagerfchap in troude du du ont
 ty den kensichticheit freulons bist daer vbi on ty e
 nise te liet aff kenne dattu sonder meerre mit marz
 te day Ridderschappe roempst in Lombardyn mit
 ont te ontfaen de palme de kensichticheit sye
 du ont moeylnicheit vbi te ontfaen buten dij. Ge
 genty etc. In alse Eram d'villid dese brief blide
 lichen ontfaen beest nam ton in swy geselschape du
 Eram day E d'elre day Cleu day Sulih
 ey vander berze mit sonj. ridders ey laeste hof
 daer inder onse berze te rinde ey de Coninc Lo
 debbicheit tegy der gheclonige aenberstey mit vba
 pe rragt by te stam Ende alsmen dese saetly
 aldub ber inde vbaet hery grade dat ton rirst inder
 roomfey hof toge om de Coninc Ledebbicheit
 te vreesoemen mitton pacub ter ton mitte loerter
 by ridderschappe in Italiy rido. Du pacub du
 by snulle bodey dese man verua gheboet rirste boet
 du bringe onse du Roey te breiche op dat du
 selue yraue du qualiter daer onse romen moeste
 in gheboet hery bodey hame de ridders malidya

dat hy volder hadde in syn rycklant in dat hy in
Itality mit sy rade inder Coninc Federlyc hulpe
en herte in die Graue William volder gheue
vay synn begonne vdyge in blif te parijt sonnyge
dary inder Coninc hede. Daer hy inder Coninc
trouwebelich verbonde in tege den Vlanninge den va
nijde hie tege den Coninc versetten. Ende
sax ont herte M. in. xxxij. den Coninc ghe
lippub qua mit groter ruyt inder in die graef
sax vay Vladinge in in syn hulpe qua des boer
sijde gram va te ollant den synn teute geboet te
setten by rasselberge in op dat hy daer nae synne
geboente tusschen den partijen an beyden syde vrede
of soene daer nye mogte. Den Vlanninge herte
te in syre vande vorsende berge inder te romen in
in die den vorsende Coninc onderhoet in synne
teute doot te slach. Ende al den Graue William
dat verna geboet hy synn trouwe reuue in den
hannere op te reuue in dat verborde volch mit
stria te gemoete in sonder nuere also den teber
partijen veyndede in te elke groten arbent dede
on die lof beyden tege te veynige tey lofte vborde
den Vlanninge also syre vermoeyt dat in die stant
vortore in der Vlanninge vleny doot in den stende

mits day bi⁴. Desey bloedige stont geschiede
 opten xxij^{en} dach in Augusto. Inden selue
 taren. Hen Cran^{en} Willa^{em} om synen heerschap
 in Bay Oosterslant vider te ruyge in daer te
 ge te oerlogen in sithen vider rouste mit sijnen opten
 zyn den dubbelen dorp te Marde herofen in
 den driesen den onbyschelyken doeren diche in den zyn
 vider reute. Ten listen by versamen abten in by bezert
 da Stamenen dur tusschen spraken vart den stont op
 geset in den vider in dach gemact binn heracten
 te rouen in daer te spreken vande payse datmen
 te rouen vorenclenken vordand vider makde an bey
 den syden in deser maniere. Dat alle vorse den
 bebbestey der landerent sondey binn heren taren ro
 men in outfaren hoer luyget als denustmannen
 vanden voorsynen Cranen hant in synen regter of
 sjonten totfaren sondey vider syge in synen bebbest
 hore vider ten fin gony. Ende alsu dese soene aldus
 gemact vade so toride den vorse daer in vint den
 guster daer syden Cranen Willam vider bebbest
 mit herdange herofen den vorse da herlat in
 Oosterslant sjondey syn te rouen in daer bay
 hore saken regt in ordel te doey. Inden selue

Twee den sonndaght na sinte Margriet dars hadden die
vay Ludwih vrom stuyt tye hore bischop te hooft
dus die va Ludwih doctore dars doot bleue vol is
ma. Ende tudey als nide tair ont horey
M. iii. xxxviii. qua vry ma turt tay vob mit hore
vijffte in h vryroep ont die hore vry steyen dars vrom
may doot turt E husebrecht seade vay Cristum
ey sy vordy dars alle vry gebange. Ende zader
va vianry vlad der doot bischop tair maer sal hore
vlab hore huring broeder vay vian dars hore
die gebange vlt h vryroep vry vordese tot v vry
mittre dodey dars sy vordese bischop vore vry vordy
vay hore hure. Ende doe vort dat gidding dat v
dus dodey vordese vry sy behore hore hure. Ende
tair ont horey M. iii. xxxix. Die Coninc Lodovick
vry vort vort vrom der stad va Rome
mittre keiserliche vrom vry qua mit groter margt
in die stad sonder vry vordese vort vort die vry
vrom sende hore moder in hollat vry vry vry
maniere. Margrete by godde vrom keiserin va
Rome die altoch vrom vrom vrom vrom hore
vlt vrom moder gratie vry alle goet vrom god
die vry vry vry vry vry vry vry vry vry
vrom vry tot vry

Borgert sy lant lude sy voer oute du lichte rinde
verbernde al synre brande oboninge sy hadde vbra
ke genore vay synre vbererfachtu Ende qua vberer
ny sy lant gesont sy belvonden synre ridderschap sy
synre lude. Indey tace out lude M. m. sy
xxxxij. vry Borgert vay hare vbillant vberre vay
Dunneboerde du vbererfachtu lant vbererfacht doot
geschey op du vbererfacht danc groot rimmer indy
bison aff qua geschey. Want dese vbererfacht vbillant
vberre synre smactse vbererfacht sy voer brande dat dorp
tey vbererfacht sy danc tere du genante d er stad
vay vbererfacht vbererfacht du vbererfacht. Danc na
voersamly dese vbererfacht vry groot lere vay lude va
vbererfacht va vbererfacht sy vay vbererfacht sy qua du
luche op vbererfacht tot vbererfacht toe mit groter margt
danc tere synre vbererfacht vbererfacht sy voer vbererfacht
op vbererfacht sy vbererfacht vry vande dorp tere
vbererfacht. vbererfacht vay vbererfacht vbererfacht vbererfacht
vbererfacht du vbererfacht vbererfacht mit vbererfacht vande
vbererfacht vbererfacht vbererfacht vbererfacht vbererfacht
danc tere vbererfacht vbererfacht vbererfacht du vbererfacht
angewene vbererfacht vbererfacht sy hadde dat vbererfacht
vbererfacht vbererfacht vbererfacht vbererfacht vbererfacht

Danc horyn die Seelandert in Norwysch verstaende mit en
 groten heere van Abapentunne die Danc quam die
 Brabantert in die Vlaminge te samen in Danc tyeend
 die Byscop tohoy mit vele ridderschap in bygere
 toeg. Oeter Stadt mit wapenwage mit trompe ende
 mit banieren in haeste hery desey William tot syn
 lande te verdringh of tyeen hery vint bloedige strijt
 te stryde Ende also dit geschiede inde stryde van
 Utrecht qua Graue William haestelike tot h
 mynoudie te Dordrecht in gebort dese boerscheden
 herte William by synre lande te behoude dat hij
 sonder merre alle dat hery gesont weder broghe
 in dat hij hery in geene maniere hery stryden
 onderhoude tyeend die Byscop. Want die selue graue
 begonde te trachten tyeend den hertoge van Brabant
 in hertende hery mit en. pr. inre tey mende stryde
 Ende sonder merre also die graue geboden hadde
 dede myn vrygieroy rechte boort die tinte op te pnt
 in te stryde te jar in tegh mjd te wachen in also vlab
 gedary. Want alle William hulpe van dunnepoede
 ende synre medebeschick syn elck tofley loon of h
 heert. Die die van Utrecht mit loon Byscop to
 hoy syn weder zucht mit groten vrede in hory

Stadt Sonder Steden. Ende Jaer ont heren
M. iii. xxxiii. under maect da Monumber op sint
Clemens dars verstaet dat zwerwater so hoge dattet
ontre alle dyrtly ghinck so groot storm vlast day
vbynde day durre day blycken so dattet welc bytten
en minste werd xente / en welc dorpe der yghingey
byder zee in zrlant in Vladeren in hollant ende
in kruslant mude. Ende Jaer ont heren

M. iii. xxxvi. die graue van gelow outfende die
brusey en qua te hollens mit menige stont man
gebbapent daer die bergert van Alrecht alre verstop
lant tobarey en haddery hoore tenten gheregt eer die
ander na quam daer stoot die Graue van Selre
tegen die norwys tot Bakhus daer welc brusey
doof blemey en die Graue vban die zee en is weder
gehaert in sijn selfs lant mit groten loiw. Ende

Jaer ont heren M. iii. xxxvii. openbaende under luyt
eue stee die vnu Comita hant die sonderlinge
reale vbat en het selfs Jaer Graue William van
hollant die sere goremte vbat vande verliche staet
saliglyche optw bij die dunt under maect da Eminent
Dese William berogte die graeff Zap van hollat
xxxiii. Jaer hant verliche Dese prume vbat zee

gelich in stunde gepreust in tornoye (bronn in tafel
 runde) in sinderlange gesellert in gesellschapp dw
 to Valons in ruste in daer begraven mit botanich
 her vroy. Johanna in vrist begaf daer nar dat
 richte deser werelt in versmade alle sijnse deseb le-
 uen in it nouwe geboerde mitter deern godd in de
 roester tot fantawit bay sinte bernard de vrede in
 starff daer nar inde tace ont h vrede M. iii. xliij.
 in daer versamtelich begrauw.

Van Willam dw xij^e Graue.

Ma Willam doot des yerosen prunt daer nar
 huy Willam in sijn dw xij^e Graue da hollat
 Ende hadde te vryen Johanna des hertoge dochter
 bay Brabant Deser Willam dat altort ter vraye
 kerent in int byghen da sijnne hertoghe so brede
 huy sijnne name. Indey tace ont h vrede M. iii.
 xxxij. dw Coninc bay Engolant meride dat
 huy vrede vreloge optey Coninc da vramherke
 in sijnne den Bisshop bay Lrecht vint in delmae
 huy in der sijnne Lodowich dwinc koninc hant mit
 de h prunt dw huy onder arde in sijn hant
 Deser Lodowich vermaende alle studey in sijn

hulpe die hem sijnde alomstaenige bruer in sijn rike
Federburch by gods genade gebieder der Ro-
menne sy altoch nutrende broedry lude mynsteren
Breyne sy raden der poertey da hertey sijn gra-
tw sy alle goet. Den hebben verseyt sy vermaent
onser mogentz mit bruer mit begertend end vdeloy
Princ Graue Willam da hollant mit ons vbeder
te verseyt dat geyert del hijn seyng tege 40 salipp
die hrey selue hant voor Coninc da Brantyngh
dat hem loem eutelike bereyde mit sijn lichte nant
da gebapende lude vbaron den in vermaent ende
rade mit raderre begertey ende frontte die ygh ons
ende den keyserschte sijn dard sijn dat gijn v mit ge-
varenden liden also bebaron vbilt dat den v mitte
voersende Graue Willam in sijn horeer mogey sijn
Ende gijn sijn selue vbeten dat den v vorder sijn
voer ygh hebben vdeloy totten ende da onsen liden
Seyne te Brantyngh boerde. Ende selue liden
vbat te groot sijn mit sijn tussche den Coninc
da Brantyngh sy den Coninc da Engelst dat
die fransoyse vdeloy. Ende liden ons horeer
M. iij. xl. Graue Willam van hollant mit
anderey princ sijn verseynt byde Coninc van

Engeland in deden groter schade in Wramhert
 in bernde vbel pp. mijly deit int land da Wram-
 rnh, lxx lang xiv vnlw voer Camerick daer dese
 selue Wram vbreiden storm ay dede ende lang oerh
 voer Dornith die in sate moeyde. bebkande. xij
 groot deel van Dnient / destreende Abbatonith
 in vban dat rasteel. In desey tyde gesgude in
 onstede van Delft in vbonder dat vbel seggend
 vbert is / vbant daer vbat xiv redelike vromde
 die onb bereid passus mit so groter begeerten plang
 aen te sijn dat in die tynthe vande vbonde be-
 studeclike sate in hoore sijn in hoore hande ende
 hoore vortey gelijck als in acude beelde vban in
 die grincem kerstey lude londe in Damhuden
 dey gerrinste bereid om dat mirahel alst vbel
 riden vbat. Ende selue late idie bishop van
 van Dniff yegardey vberidch ghermeent vberidch
 in sijn luge vbert begraven in die Doemherth
 sel vberidch mit betamolnher pbbfart. Dese
 tolgay beridch dat bishop hard vramhelike
 vbin late vbant dat rasteel te vredelant mitto
 dorpe die daer in luge gaf lxxden gram van
 tollant teny ondepande in dat rasteel te Vol-

gherey offenall inden bisdom niet dor is moeste
 day heere salty day die biszop self. Ende hiere
 die parit onse vader Clement die viij. die daer na
 ey moeste parit yematit was gaf doe sine wiff
 dorle name heere tohanne da Duche voer noemt
 dat op ey bisdom hy wext aldare inden hof yersa
 wext by heere Simellny Cardmal by biszop
 da Dham die geszide midt late ont loerety
 M. iij. xliij. op sinte miltyn arstry darg

Day biszop Tohan da Duche
 den xliij. biszop

Ende alb dat yudaey was to arste hery biszop
 Tohan tot synre lande is qua bitanwicheit optey
 dny darg day Meydage int late day xliij. in die
 stad day wt wext daer hy nader onder yervoont
 toerliche in dny stool yset is. Dese Tohan was
 in synre romsche bloeynde yaget in want dat bisdo
 in menyge groter sount. Ende want al wext
 leant day onerijfel gelyce sonder rampen allow
 mede wane alle die stobly wext ay dese syde der
 yse in dny wistey late losse die biszop Tohan
 woxst dat gaste to stontborre dat haer
 wext day yselstey onder toade in gaf hiere

daer boec xij. ^{l.} ^{ff.} Ende seluy daer loffde zij
te mijs see boorst dat haer koningst ^{ghe} ^u ^l ^l
va Culemborg. vnder haeder boor ^{ix} ^{ff.}

Ende daer ont heren M. m. xlij. boer
me gesinder ene grofe grariv in durs fiedu bay
Dinstelredam die in mit sobige mit onstidery
ry marz die ald in gesinder Ery ma lare daer
sute so dat heren die pruxter gaf ont heren lusaem
ey beual of der suthre yet onergain dat me mit
pux gutty sonde. Enlange also die pruxter had
dane gegar vbat gaf die suthre ma oner dat her in
genome haeder ey myn gelet mit vure rostellin
daer nau ro mit der suthre mant soue mit heren
gherich suthre byde vure ey sarg dat sobide lusaem
ont heren heren heren lusse mit vure also gelaet
ey also vbat off mibet vande altare yrome vbar
ey dat mijs murese gemittet ey haeder ey sprack
tot syne vbin. Iste sude dat heren lusaem ont
heren heren heren heren lusse mit vure dat
vbyff na heren heren heren ey sende org haeder
heren Enne. Die may taffe mit vure mitter beotis
laant ey na dat heren lusaem ont heren mit
syne heren vmyere ey heren die vbin opt ey
dorch ey sy heren vort nutten dorch ey heren

sreyt dat sarrament behoult ety smit daer d'ou-
 ma mit synre vingere aengetast hadde d'ouwen daer
 noch hūden daget atus hōbbey marz / Dor' licten
 sy de prwster weten d'w dat sarrament daer gebrocht
 hadde / D'w prwster qua sy brocht al h'eynelicheit
 vnder hōten in d'w progre kerke in d'w zboru
 Dit andere daget g'wilt dat vnyff tot hōre kiste
 sy want dat heylige sarrament liggē al daer
 t'nu. Dit dede sy d'ey prwster te weten D'w
 prwster h'wre vbondecheit toe wab besarg syn
 zboru daer h'ont ingedary hadde sy sy wante daer
 mit Dor' g'wilt h'ey ander kerke sy h'aldet
 al h'eynelicheit sy brochtet in d'w progre kerke
 Dit d'w d'w d'w qua dat vnyff tot hōre kiste
 sy want dat heylige sarrament noch al daer t'nu
 sy d'edet d'w prwster te weten D'w prwster d'w
 droot wab p'ntoe dat godt dese gratie sy dese gena-
 de oprubate h'obbey vbonde dede dit te weten alle
 prwstere sy w'et h'w d'w inder stede vā d'w m'erde
 wab d'w alle g'w'etlich abyt and'ede sy g'winge
 mit rante sy mit d'w t'otter heyliger stede
 daer dat heylige sarrament gevonden wab vnde
 brochtent mit sange sy mit lōw mit groter
 vbitend'ede sy d'w progre kerke daer ist gebleu

vrede Ende also dese Graue alle sachten becomt
 hadde dw deser heeruaert behouflich ware vntsende
 hy dw stad van Wtrecht in onnutte ydel vrede
 dw hy vnderlinge getracht hadde hy besad dw stad
 al om hy omme mit tenen hy mit pausde wney
 broste hy mit hien een hertoge in hy hulpe xij.
 Graue. li. baturotfo xxvij. ridders in 15. duzent
 mid gewapent alsoment verstoet Ende mid vrede
 herte dw det bisshop manen ware hy inde stude
 van Wtrecht yfcten vntsende dw stad van Wtrecht inde
 vry graue William velle voersyt. Want hy sende
 dat hy des bisshop mit in twee mit dw stad van
 Wtrecht hadde hien misdaet. Dat waren dese Dw
 hien van deruel det bisshop broeder / hie z vrede van
 d'bronde in hy soen / hie d'ert van yselsteyn toha
 boersgraue van Montfoerde / hie vrede van
 hie Schybrecht van Starchenborch / hie van van
 Broersney hie Gert van vrede hie vrede vrede
 vrede hie vrede Dese voersende Graue William
 qua voer dw stad van Wtrecht mit dese voersende
 in mit dese groter hie vrede op sime. Doulft
 mont det hie hie vrede in hy op vrede daer
 voer xij. maguel daer hie daer hie vrede in dw
 stad vrede Ende dat for vrede in menigzade

Engynne daer hy die stad mude stornde inde moete
de sonder ruste. Die van hinnen maecten daer hien
meningende ande preseliche instrumete daer hy die
vrande van buten mude betreden van hoore poorten
en mure. Sy schoten mit yle bele vlapent in
die ontboet der stad te na quam. Ende also her
Lobbert van Driel verua dat die Graue Willa
van Holland die stad van Utrecht ontfont hadde
qua hy hinnen der stad in ontboet de bisshop tot van
syn broeder Ende hinnen des qua des Graue
Willam in reure donder nacht vbel na an dese stad
on hien melike te besochten die dierpuyt vander graff
ere hy hien onderbreide die stad te rinnen. Ende
opter stad mude stonde y bele sturte die dat vore
sage spenue hoer boeg in schoten alle gader tiffen
in gheclipte so dat die Graue Willam daer gestro
vbert mit ene yle doer syn poort. Die Graue
alb hy gebleve vbat id hy haer telike gheleent
van daer in syn tent. Ende hinnen deser tust
bisshop tot van die te Groenoude vbat veruan
dat syn hooftstadt beseten in in mude vbat haer
hy hien in qua hinnen syn stad tot Utrecht
in sprank mit hore volk anno van Benmont die
dit vore yde Graue Willam in vbat vnde

maecthe een' soen' in deser maniere Also dat v.
 bergent quame tot moedertiche' weter stad' en' doer
 det' Erancy' kente' eardere' boer' hem' inder' op' hore'
 kint' en' bade' hem' vergiffnisse' en' veert' tot' hore'
 t' d'ere' segge' en' maecthe' een' brude' d' inder' tot'
 sinte' Marten' dage' toe' dat' maect' rouwe' inder' b'ij'
 ter' en' kint' dese' brude' souden' sy' hoer' segge' ver-
 reare' van' deser' soen' Dat' moet' en' gesegide' o'uer' mid'
 dat' die' Eranc' William' opt' Erst'orusey' boer'
 rinde' aldaer' doot' bleeff' kint' deser' tyt' alt' den'
 hore' naer' w'el' hore' sult'. Dese' Eranc' Willa'
 boer' s'c'ene' x' inder' vander' stad' op' sinte' Marw'
 Magdalen' anout' v'acere' me' nore' h'nde' dage' et'
 all' faer' det' dage' na' Marwe' Magdalen' d'az'
 dat' h'ry' l'and' on' but' en' on' d'w' stad' draegst' mit'
 processie' mit' sol' int'ent' en' mit' sauge' gode' te'
 l'ow' dat' h'ry' d'w' stad' behoede' en' verlossede' vander'
 plage' en' veert' behoede' moete' voer' alle' plage'.

In' deson' tyde' alt' inder' faer' ont' h'erey' M.
 m' p'lock' boer' s'c'ene' Op' sinte' tarob' d'az' v'acere'
 faer' of' van' D'exten'et' doet' gesegide' kint' E'gent'
 na' dat' h'ry' v'acere' mogent' l'iff' h'ade' h'erey'
 en' de' gram' E'roer' b'it' van' v'acere' d'az' but' en'
 h'ade' g'heert' dat' h'ry' inder' lande' g'her' maect' en'

hadde. Ende also die Graue van Hollandt (ander
stadt van Utrecht) gemint vobd sy liet hy niet off
van synre begunne misette versamende van misbet
en verset ridderchap daer hy recht voert die oest
vriess midre bestende vobde. Mer leyder dat glo
riose hert die voersindt gram voer vnsedelike
ey onbeset enre die ay dat onbekende land
vobde dat ghemene volck vnderseut quade groot
ongeval. Daer van heere vobde quade mit voer
stapen ant laut ay die sijnende vobde sint Edulst
vloester op re vobde hert sijnende vobde sy sette daer
sijnre tenten hiden vobde vander zee. Ende vobde die
der hollander liepe opt laut sonder misere vobde
vobde die hert mit dat daer na qua vobde
ghinge tege die vobde stontelike dat sijnre affen
vobde vobde. Ende sijnre der hollander liepen
te stantre vobde stad vobde sijnre andre liepen
sintre Edulst vloester vobde sijnre liepe vobde die vloester
vobde mit gebapende vobde. Ende hert
vobde vobde dat die hollander ghemene vobde
stont vobde hadde vobde sijnre die vobde vobde vloester
vobde vobde. Ende het id te vobde dat vobde
vobde ghemene vobde mit vobde ghemene
dat sijnre vobde vobde vobde vobde vobde
sijnre die die vobde

De heer van Loeren / de heer van Loeren / Luy
de heer van Valken / de heer van Amoyde / de
heer van Doringe / de heer van Gaemstede / de
de heer vander mardede. Etz erant mitten beide
Willam van Maerdyck Synne van Dierck van
Luynghe. Egn van aspre Johan Boelof van Willa
van Montfoode Dierck van Zantborst Dierck
van Lerna van Fobety florent vander mardede
Egn vander sprunge. Etz erant vider Dierck vander
borst Claes van Willa van Douge Dierck van
Valken Etz erant van florent byl banning hontde
ridder by dair toe vele rontpart borger van obge
ronde vkapentint. Dit x^e dayen dair nae poer
vnt van Wroslant Muten de de Colindant van
havelin Ende vant onder duy dode lude det edole
Gram vbillant ligaten by kerulike trythme van
dair toe ayt van desy voerss haren van dese migt
vborde gepoert van Wroslant van vey vloeter dat
floer ramp loert van sinte Bernaerd orde.
Daer nae mid seluy taer alb sinte Marten dag
qua alb dat bestand van de vrede tusse de ge
stugte van Wroers van hollant vnde nam voer
bannde bisshop Johan van Arhel vlt synen bispon
alle de v gheue de mid gestugte geseten vband

Graeffschap van hollant de Locusten ruyt mit
 Kerke aengerouwe waer. want Grauw William
 sonder sint doot gebleuen waer Ende alt dat ydad
 wab doer gaf dese selue Keyser Margrute sijn
 vlijue dese Graeffschap van hollant want sy die
 seff Grauw William suster wab. Dor bereyde
 toer dese selue Keyserinne sy qua mit groter sijn
 nider in hollant dar sy broerskinne ontfaege woe
 ey s'boer verget. Ey vedel te doey alleu hoey onderstat
 ontfaen h'ulde sy vde van hare manny. Ende alle
 hoey lude orde sy gratis in gaf hem nider gant
 mitre drey sy beter priuilegien dan sy te boey
 haddey in maerke vrede mitte gestigte sy mitte
 byschoep van Utrecht van sinte Margrute dage nide
 taer (kan xlvj. d'noey y. taer lant tot sinte Margru
 tey dage tot in taer van xlvij. Ende dar nae kenial
 sijn te vtegeof William hoer sonne d' Graeffschap
 van hollant te bereydey sy toer vider in beyerey

In dese tyde alt indey taer ont h'ere M. in
 xlvj op sinte seruac anont begonste bischoep tovan
 van Utrecht d' stad van h'ere te uniey mit sijn
 gode in volbrachte alsuon noer s'zoudey maer
 Dar nae indey selue taer Synnotker et Synnot
 riam wab te s'ruyt te kryssi tussche de Conunke

hande synre borger en syn lant te Rugere dat
 vband dese her Eberder vter lo her Fay van
 Enlumburg her hennich van diam her Fay van
 Wendenberge her Eysenbrung van strethruben
 en her Farob van hirstruben Ende dw bischop
 vore buten lant v syn rost te spare en ten
 stad te wt wredumy en van daer recht ten tot
 Count en blif aldare tot sinte Laurentz dage toe
 te middesomer als int sreef M. iii. xliij. dar
 pende bischop Fay dat ten mit a bare tot synen
 lande. vband dw vrede tussche hollant en den
 geystige vst ginte ten naestey sinte Margreth
 dage Ende alda ten vrede tot synen lande qua
 vant ten dat dese voreste synre sisonit gemerret
 hadde en niet gemerret Ende hunde dese dat
 bischop Fay buten lant vband vban her Eberder vter
 tot den hure vander ruy hore kerche af op den
 te eylyge sacrament dars en tinnende dars off en
 boue. Ende tace ont hore M. iii. xliij.
 den arstey dage na sinte Margreth dars also
 dw vrede eynde genome hadde tussche hollant
 en den geystige toere bischop Fay vst nutter stad
 van Wterst op ne velt by Eurenisse dat Lapen
 hant Dars ten dw hollander stontelike hiet

quame mit sy verlorende strijt. Dacr bleef gebaget
Willelm van mynde sy vele goeder lude mit he dacr
du bisshop groten srat of hadde. Ende vele blien
dacr doot sy gruanghe bay Druwisse. So dat sy by
nide toere mienbor name moster of late dat sy
Eostzellant lante sy mien loun vnde name
obder sy bliur bisdomer alk sy te bore vbarcy.

Ende selu taere dacr nar tussthe onsen.
proude darg assumptio sy natimitak quia dertop
Willa bouy Beyer mit groter berruaga opte
mynbey da by yselst vny lare dacr diij. dage sy
verbrande tut fark. Ende du bisshop vcrsamel
du my.⁹⁹ gebapent toerg, vob verbrande flant bay
Werde sy D vinstelandt. Ende binn desor
tut dat lertoge Willelm opte mienbey da vob
ontsende dacr Gelychertit ba broungorst de bisshop
tan sy bende lorty of du berr, te goer. Doe dadly
de du hertoge bay Lumborg du Erann ba Clu
ne sy toack tan bay lertogende vnd vrede tuta
sye hertoge Willelm sy de Bisshop tan durt
tot lunte Martyn daga toe vnde vobquter dacr
maest romey. Ende alb du vrede gemact vob
toerg bisshop ta vnter ysel sy vbrach lorty op lere

Schietrecht na Bromhorst en verbrande syn
 dorp te bochtelw. Ende seluen laer overfent
 tot enser veruolde Dage Matintab ontfende hery
 tege Reynout na Grolle en overfent syn broeder
 de bisshop Jan verbonde hery mit hertog William
 van hollant en verorde synw hulper. Over benal
 bisshop Jan hene vrede mit vander rege sallant
 tabent en duppenen dat syn dat overtoe voeren sende
 en dat lant bebare tege den hertog van Grolle
 en tege den hertog van Bromhorst Ende de bisshop
 hulper vore den hertog van overfent ende den hertog
 van henn. Ende laer ons hene alsmyne schrift
 M. ij. p. 13. wort dat overtoe gebract en op geset
 Over qua den hertog van overfent en verheende dat
 hery te roft gedaen hadde mit de bisshop overtoe vande
 hery te koppel d. 2. onder sigel. en hery vrede mit
 vander rege verheende dat hery de bisshop hadde ver-
 lent en te sigel gebede in den overtoe tege den
 Scheltesse p. 13. 2. onder sigel. en hery 2. onder sigel. den
 bisshop den dat gelt mit veruolde en ronder vider
 den onredelike verheeninge hery hertog vrede mit
 vander rege in synen Ambogte en sloet over
 3 set blyue opten tyt. Ende seluen laer ont-

Oesterbygh mit vele goeder liden daer dw bischop
 Dorck goet off spratte Ende daer vlay dw bischop
 op synne vrande xpm. bannuad. Daer nae alt
 sinte Bertolmeus daer qua vbert vry vrede gemact
 tusschen hollant sy den gestryte durcende tot sinte
 Mercurij dage toe midde vbynter tot midde taer ont
 hetro (M. iii. vyfftye) sy dury tyde alt midde
 taer ont hurey (M. iii. xlix. geschude vry sonderlyc
 vbonder vobant daer qua vry volck dat menma vry
 rouste ter vbarry vbermeu vbu sy vbarre of vry vbat
 lande dat syb verst begonstey vry sonder verlof vob
 xant vry der heyligen berche Dese liden naechde
 rruud op hare rader vry name videract ay dw
 dunde xpm. daer dese ydunge mit rruuy vry
 vauw deurede lande vry songe den loff gods vry onser
 vrouwe vry eliche dageb ontrader sy hery tebederf
 sonder horey hoet rapoey vry broeck helgueden
 sy ary vry vande spraxen sy hery mit vry linnen
 rart vry hery dat vbat laute vanden nauel ter
 erde toe vry daer bouy vberuy sy al naest vrede
 stoye hery selud mit scharre gesels so dat sy
 vberre vloeyde vry songe Slact v sotte doer vry
 eere doer goet so laet dw sondey mitte Ende alt

In hem ghegeest hadde so ghinge In voort in
ey ander kerke hem gheluy in nuyent ey sliep
In den vint nacht daer In den andere geslap hadde
Ende welc lude du dat sage vborde berocet mit
grote roude van hore sonde in namme dw bide
vart mude ay lhr raxhe pape monihy ende
veth sonne bischoppe. mit dw prustre baren in
gerseldey hem niet openbaerliche / hwr of gesch
de velle dged. Want dese gerselbroderb maect
menige zoene van verlege van dootslag in van
menige zwaren vreden dw te vorey in vint der
sonne in roud. Dese gerselbroderb sloegen
dw foden doot vbar inso vrende dw mit kersten vde
in vrende in vrende gode luyne dienst doey daer
mude dat vortan in onser vbet vrbode is Ende
vbar daer velle vrorer in gersende so vrbode dw
vare by sine bann dat ment niet mit ey dede
Mit sent dat in propete van desen gerselbroderb
gusprohly hadde lange te vore aldus. Venit ges
sue rapito et flagellabit se pro peccatis suis.
Ende selue fact qua in sterft ba veltur
so groot dat in in vrende vort vbar dat in alle in vore

rime dw' herff vande monst' te lym' bleeff
 ey sonige steden stormy mit alles velt mit of
 dese plage yet vbat in asien of in d' schiedeb ey
 vbeet niet. Ende also dw' vrede tusschen
 holland ey den gesfugte va Utrecht gemaect vbat
 dw' iugst' in s'nt' Bertelmeit' dage inde laro-
 phiz. also voersinne id' Doe quam dese sessen
 her' Spieder vlt' lo/ her' t'ay va Culenburg/ her'
 hermh' va Vlaand' her' t'ay va Woudeburg ey
 her' Farob van l'gheuberg d' wt al haddey in hat
 dw' amborgte stede ey lant d'athey stugte toe be-
 hoorde ay dese s'nde der ysel ey s'nde sy ey moer te
 det b'ischoep s'gondt mit langer verhoorde. Ende
 mi ey hadde dw' b'ischoep in s'ny gebouit niet meer
 van alden gesfugte day Volkenso all'ew' vrede
 dat d'are toe behoort. Want h'are vrede mit van
 dw' ey hadde all' flant van onerysel te pando
 voer s'ny l'cht'inge dw' voers' id'. Dese sessen
 s'nde sy vbonde hebben t'stugte ay dese s'nde der
 ysel ey Volkenso d'are xxx iare lant ey d'are
 toe s'ny seget Ende so vbonde sy h'ey taerling
 g'ed'ing tot s'ny roff 11er 16/ Dit hadde dw'

bischof wael al gedaen op dat hy hadde behouden
willems mit synen toebelvoore syn segel mude
so en woude die mitre deel vander rijk mit
gheenghen. Ende dese sessen dat vername dat goet
opset mit en moeste geschuyt doe luten syn dor box
ge luten op dat gelt dat hy schuldich wad vander
kerckshappin te lage daer syn op verlusten ^{en} ^{te}
Ende dat woude syn te stade so dattet qua op pl.
poude. In deser groter schout en gedene sijn der
ysel en lay dese sijn der ysel verdracde bischof
lay so verre dat hy gheuen beger en wylte hoe en
daer wlt reue moeste en veruude so seer dat
hy noch leuen noch borger en moeste. Ende sijn
dat dese sessen daer sijn in voortijde sijn geloue op
hadde geset dumer verdracde woude en sijn hede
debet sijn bliguen woude out wadde hy dese sessen
hore magt en behalt kerken. Ende vander vanden
vety sijn segel maecte sijn wraut recht hy van
groter schacite mit sech pende wlt sijn lande
te groter Rome in die stad en liet al varen alst
varen moest. Ende in deser tijden alle die bischof
lay te Rome wad ginget bute vrede tusschen den

geyfinge van Wicrest in haer Decret dat yselsteyn
 Doo onweders die bisschop Marcellus mitten
 stad dat Wicrest dat si toez boer yselsteyn det may
 midagot na belohy parissien in lars daer boer dyff
 bbetruy in ruden hem so pber mit storm dat en
 dedingde in hem verpouhoede in sooter in alle die
 pa yselsteyn mit loey altoet voortan goede in getrouwe
 stuyt lude te bliuen in ne luttmter tegon de ylor
 stuyte mors tegon Wicrest te verloye dat si onlange
 luttley

Van boertoge William Keyser Loepdyge
 soey dey van Exan van hollat

Indey late ons heren M. iij. l. wesen lude phty
 in hollat daer de lande groot vngenal aff qua
 Die vey partu notiden hem rabeliant daer
 de onnestu af ware die hert van Duche die gete
 van Symond/ loer Exant van horemsharte in
 andert bele ridders in luttmter/ Die ander partu
 notide hem loertu daer die onnestu af warty
 die hert van Brederoge die hert vader Lertu
 die van Burgorst in andert bele ridders vnde
 luttmter Dese voersende partu stuyt in hollat
 rouff in brant bengde in stoye elch andere dat

daer te vord in hollant mijn ey geschude. Du
Cabeliaub partij ontbedey al te rijnwiche. Du hie
tege William die qua in hollant ey vord outfatey
ey gelyndat vande stede ey vande lande (dat hollat
da' kenswislant ey da' vordslant. Ende also die
hoort partij dat saye besettey sij te oer rastele
te vord tot Margreth der keysersinne vande hord
moet. Du Cabeliaub partij overdroge mitten
stede (dat hollant ey besatey der hoort partij
rastele ey vbonny die kinn vord tate pby. ey
vborpense alle vnder. Dese keysersinne die hoer
die setre setde outboet hertoge William hoer
sonne hord grammy moet om dat zij hord onder
vband hord beestliche. Du sonne outboet hoer
vbrder dat die hertelinge vord te ey sy hord hord
in boortide ontzegtely. Dese quant also vord
dat die moeder ey hoer kint kende vord andere
dare ey stonde te stende te hord opter mase
tussche die hord ey kenswislant vord die hord
te hord (dat hollant. Du keysersinne hord te
in hoer hord vord te vord hord (dat Englat
ey vord kenswislant ey dat moest te deel (dat hord
lant. Du hertoge William hord te in te hord
du hollant

die hollander beernaert en bruce en velt zvelat
 die bron van boerw mit hoer hulper en velt vrie
 die Fiddert en kuerste. Die stant velt groot en
 sbaer om den sege te verringe. Dors mit les te
 verloest die keiserinne den stant mit hoer pacht
 toge op hoer zeyde en voere om te Engelant
 Daer bleve berke goder lude doot en mist band
 Engelste). Die hoer van Baderon velt genag
 en berke goder lude mit hoer. Dese ramer lude
 stant tussche moeder en hoer sint gesgude
 op sinte Martynus daz translatie lude taer ont
 hoer. M. m. li. Daer na velt dat oerlog
 gesont so dat die keiserinne behuelt henny ontben
 tot hoer lude. en hertoge William bleef hoer
 van hollant van zvelant en van Nurelant. Daer
 na na en te vrie det hertoge daz ten die laster
 en Gram van Oubi die Johanna hert daer en
 gder lude by en van. Ende selue taer van
 li. voerff velt en stant tussche de Conunke van
 Waambanste en die prinse van Wallis velt Engelant
 te vrie det daer Conunke taer de stant verloob en
 velt gedange ende in Engelant geboert. Nu
 velt in vrie stant hie by sege van van Rom

qua Doe dese sesse voerss vernam dat der bischop
in lange mit vider rom ty vande vnderweyde sy
mutter rhesi datme bischop tay outboit dat sy binn
synre stad van Utrecht romen most. dat sy qua
op sinre syddint dars inde taer da. h. voerss
en sy dant hulpe nore troost andey hette van
derhal synre broeder nore an me mat binn synre
laude nore bint der hety synre sacche bebyndey
vlonde also vast braddent dese sesse beset nu most
hy raot an hety studey intme ty roris dat hiny
te vbetdenstey om hety vnde te begelpe tegen de
sesse. Dars nar inde vastey almeny hy. scrist
kende hety hater Otto van nseltey hiny te
beverbbende dars ydint hy op logge ty tasto
synre heerlygde ary hoers inde lage ty vrelgde
tege der sesse. en alb hy tinger sande sacche doen
vonde so most hy hety laden mit luden va bint
vban hy va synre vnderlate vy ydint hulpe ty hadde
Dars nar inde hest omtrent Lambertus in
taer voerss dadingde durgresi mutter stad van Utrecht
vbat dat ont in grote vnde stont ene zoen sy
ey ydoers alb dat der sesse sondey hebben hoer gelt
dat sy voerde bischop yeloft haddey vy dars ty sonde

mit meere schade op ganc sy in sonde loe rimey
 syne stoken sy syne amborgte sy dit gescreve
 Sonder haer weder weder loe sy vbonde dw etu
 bringge mit lossy. Ende selue tax va lij.
 doerff roffe haer Elyschierst van Abroude dat
 huyt te Wouderberre tege heren tannu va Woude
 berre dw haer huyberre Elychierst broeder vbad
 va Culouberre dw te hoefel bleeff. Gese her
 tan va Wouderberre hadde vne soey dw by rade
 sy hulpe syne muen heren tannu herre va Cul
 berre qua op tenre nage sy berlan dat huyt te
 vbondeberre dat sy vadeer der roff hadde vne
 vbonde berre. Dit gescreve ragede dw heer
 van Abroude sy haer tan va Wouderberre dw
 bisshop tan. Ende huyron toeg dw bisshop daer
 voer op sinte lura about sy lare daer voer xij.
 vberre dat zij stormde mit beere sy mit blyden
 so dat zij vban ten vesten saterdage mde vaf ten
 sy vome allw dw daer op vbarre sy vberpet mde
 sy dnr selue tijt doe bisshop tan lare voer Wou
 derberre toeg sy maerzabte mit vey dert vbane
 tinnit voer Ludvel om datter vberre of gedaen
 vbat in sturte sy vban mit stormde hant
 sy dw bisshop behullet in iare daer na roffet

Wouter van Mynde volder. In d'yn tijde als bisschop
lay voor Wouderberg lang quam inde stierse haer
lay van Oulenberg in hare Schynscheerst van
Vianen in Roefen in berude inde bisschops lande
en verlogren tegen de bisschop velt Oulenberg vult
vlt vranse vande Seijne in van Merckenborre
Inde faer ont hoere. M. iij. lij. op sinte
Bernact anont toere bisschop lay voor Montfoucaud
mit deelen vabapentimre in broeste mit deo in
groot vberth dat hij daer meende opte slaen om
dat die borre vranse mit here lay van Oulenberg
en here Schynscheerst van Vianen tegen hoen ghe
vberst hadde. Ende als haer volder die boude
gram dit sars d'ingde in mitte bisschop om en
sommie van ghelede in die bisschop rinde van dan.
Inde selue faer van lij. daer nae op die
heylighe sacrament daer vbast een sonderlinge
haer volder die reidt bisschop lay mitter stad
van Wierst in van D'uerffoerde in mit vele
vabapentimre voor merckenborre dat in stonde
mit blide in mit vengoge ix. vberth lamme etc
hijt vban/hij vberth alle die daer op vban inde
dedet inde velle. G'ue nae inde vberst

Zende dw bisscop syne Marcsalite mitten stad
 van Utrecht mit vele wapentuinte voer hooftstet
 Ende dw darr op ware gament de bisscop begon
 delike hoerb lyft sy hoerb goedt sy en dedet
 under verpē. Darr na lossede bisscop van
 Utrecht darr dat rasteel te bridelant van
 Margrante der Keyserinne dw Grauw Willamb
 dorster vab van hollat dat bisscop van de Dufft
 in vortijde verset hadde dy voorsijde Grauw
 Willa voor dij. ^{art.} Ende dat golt ontfom hae
 florent van Lorgorst van horey toege. Ende
 taer ont horey M. m. luy. inden giffte midt
 bisscop van mitten stad van Utrecht mit wapen
 tint voor trasteel te Soeze dat sy vab under
 verpēt under dat namact under soew voor
 nyschepelt gesent vab dat haer Gysbricht van
 Vran dat selw huyt vbeder op timmerde optw selw
 stede mit van Utrecht weder hulpe toe. Ende
 selw taer ont horey luy. ontfende bisscop van
 hore vbeder vberloc om dw Gensbringē doe
 West dat gedonigt byder stad van Utrecht end
 van Dmersfoorde dattet hore vbeder de bisscop
 over gaff mit sulw vordbarde datter altoeb

ey borger van Utrecht (Castelij) op vreesen sonde op
vatten inwitant gheen hinder op vryfude. Nogh
Indey selue laer doeroff onderroeg bischop van mit
here Waderick vander Egey en mitten here
van boerst vander onideliker Verkeninge daer
hij te vore aff gestreue id daer lant van ont
ysel voer te pande stont en hadde daer off en
redeliker efferinge slosside sijn lant en sijn stede
du' hij nochtan in voortijde geloffent hadde tijde
de herten van Ebelre voor 10^{en} gulde Kraol.

Inde laer vnde here M. ij. lo. ontrent
dixt vnder reid bischop van mit groter heerren
ont opte van ysel van on dat sijn den bischop on
hoorsam en van hem mit en hilde en vonden
mitten vreesen vreesen du' dide hij sekeren vnde
soberre dat sijn den bischop van Utrecht altoch sonde
vreesen ghech onsam en vnde daer. Inde selue
laer van. lo. hant hertma van mitterbelt du' ghech
vbat inde gestreue van minster qua' mit lant van
ont yssel en stugte daer rooff inde brant. Du'
bischop van du' dat gebelt inde ongebberhen son
de latey vreesen ij^{en} ma' gebaptent te pende o

In midty inde sturze bay Minster vut rent sinte
 Gallen dars boor dat to myt to Maxbeldo inde
 berbernde heren hermat stuse syno watern ley
 sy al dat hy dars buten kant sy dars nar zertet
 oerboerz gesent / Dars na inden selusy tate da
 . op sinte Maxent dars inde wutere ontseyde
 her toz Willam Graue da hollat oey biszop in
 syn kant sy mit heren ontseyde oey biszop boorsent
 dat myste deel vandet biszop manny dw mit
 sturze bay vterst geseten vbar sy pluzte mitte
 boorsende Graue tege heren reizen heer. Dat
 vbarz dese her derut bay yself teyne her Fay
 her bay Eulenberz / her ghyseberz da Wian
 . her Fay da Eulenberz dw vbondeberz synb vadert
 vbar / her Fay da herlact / her Fay da langeract
 her ghyseberz da Mirudo / her Fay da bloem
 stey. zonde vander Lyn / herlact da Bronvorden
 vbbode vander wisse / her gherit vander darte
 sode van Lyn herynne sey Ende bunn dese
 tyt also dw biszop ontseyt vbar quam oerinde
 heren bunn syno lande indet her toze Willam
 herlact dw oer det biszop vander vbar also dw
 her vander stey sy dw heren vander darte inde

En mit hem ontrent xl. gebbapent dese vanden
Linde tot Ende vater Ende vabatte an Montfoorde
du was dor det biszop getronde hulper vane
en also du van Montfort dat sage toge sy vlt
en bestredensu venge dy hore vander stede
en dy hore vander dntu mit alle hore yfely
Dor dit ges Ende vab du bergraw binner
Vtrerg Ende vade rof hux nar brogten
dese voerft stuzfmann dy hertoge William
mit heer vasa mid gefugte va Vtrerg
tot Kofen daxe ten lare vij. dage en bernde en
groot deel vande omv stuzve. Du biszop fan
du dit herde seer moende vade yfere vofte
de toge den hertoge William en syne hulper voer
stene. mit du hore va yfelyme du hore
van Eulenborg en du hore va vram vadevent
also beset mit hore vanden binner Vtrerg datse
du biszop migeut vlt gebrengt en rone en stuz
vnt velle vade du biszop syne velle moete velle
dat vortoge vade bet of velt veygan. Dor hore
den du van Emenisse vore vbeder en en vbede
hollandert Binner vny soluy arge dage dat
granv William to Kofen lare mit syne hulper

qua op sinte Paterne du hore da Gronde
 mitte hollander tot Binsgote du vromelike
 teye hery stredy. mit du kay Binsgote plon
 dey stant sy dars bloney lyp. manne doot vande
 bestey da Binsgotey. hure nar y restey
 tyde all du Gram Willam vider tot sine lande
 vab yetoge quam al heynelike y vrom narst
 vber staet da Alrege ontrent xxx. ma tude
 vromme dat vobors tot yselftey mit sy verloet
 vider ontrent dat sy ploudey sy rape vande
 sy brant arustahy vber by du da hure behende
 hore verli der vande vber. Tude Gaer
 ont hore M. in. lyp. na sinte pombel dary
 romeris toers bisop kay mit hore narst tot
 vber sy vnder beyde sy lare dars drw. daye sy
 vber narst vber hure vber dars vber vber sy
 vber sy vber beyde. Du hollander du
 dars lage vromme ont du gaste sy lare hore
 vande. sy deser solus tyt qua hore Gysel
 berge da yselftey vrom vber vande borg hure
 mit dery da yselftey vber vrom toers tey Gysel
 du also vab datme sonder mit aff stormey
 sy moeste dars sy lare vber hore vber lare

Soe brayde Smech vande Schey heren Enlyc
brengt of den toeren so lange yels ende hadde dat hynn
mit een op ghewen morgen. Her Scheybrengt senpe
far. daer gaf hen den toeren op en in voochp mider
mit me mende dat dat een vermaet diint abab
Tide selm taer daer naer mider kasten d'edynge
her Dernt da yselsten een vrentschap tusschen de
her toge vbillam va hollant en de borggraue va
Moutfoorde syn min die neg doe des bishop
Maarsgalt abab buten bishop taer rousent en
verloin en gaff omx die gebange vander stende
en vander Dinte mit hen pl. dat hen daer nige
gelt off en reers. Dit toeride de bishop abab
hen die gebange vobchvorde en die borggraue
sij Maarsgalt abab en van ghewen sachtien ker
keninge nog bebysinge gedary en hadde. Daer
na mider selm taer opten jinn' d'are en Maeste
qua abab Maerde her Scheybrengt va Mubben
rode mit verla vopentuint abab hollant Ridder
en kerste en verbrande zoost. Daer tog en
qua Estu van laer die opte tute des bishop
maarsgalt abab en Gemlant mitte borste
va Dinterfoorde die stontelike tege die stiden

In vbonde loeren E. loyfebrecht da' Myemude' ter
 doot so dat nuw' day dan' op stainty ty op puchy
 drage moete mit lister verloct Etto de stant
 ey blif daer doot mit goedi. borger da' d' mers
 soorde ry vorse du' busep beride soude vbarry
 ou' hollander ey vber doert dery dat hi' hie mit
 grolge ry moeste. Hinc nae inden seludy facte
 ont hree M. m. hie. opten xij. daer Myen quam
 hertoge Willaw Gram day hollat mit groter
 hertogste pnde' stogte da' vberst ey lood getide
 opte' loege vboet mit tenten ey mit paubelien
 ey sette ry deel synre lude voer Mirubell loeren
 stement lousot daer hie de herte day Gynoudt
 hroma af maecte daer hi' vij. vber voer layen ey
 stornde mit. m. hie ey mit tve groter vberthe
 dat du' mure' schoerde borste ey by groter stinte
 mider vellez. h' oer stenty ey du' mit h' ey daer op
 vbarre gam' torey ydange' dey hertoge' (Willa) du'
 hollander vberende' dat h' m'p' wortay butry det
 hertoge' oerlon' Ende' also' dat ydare' vbat vber
 dat oerloye' gesoent tusschen hollant ryde' gestighe
 vber ma' vber op h' goet' h' oer E. loyfebrecht
 day Gram' soude' vber tinnure' h' m'p' te' E. loy

Ende du wa Ommeffe soude bliue gode straf lide
en du hertoge William en sonde hem niet mit en
derbynde Ende alle gebange vborde gijnt gelate
En bij der Sinttelinge vborde inde ingesent
also hant hem in vande gijnt groest van Sint
togan yelgum sijn broeder, herma vande gijnt hant
tan van Lrubbubers, hant in broeder tan
koffen vborde. Elyschest gijnt vande hogey
lande. Ende selue tan vborde du ander
balling inde in also Elyschest de bibe durch de
boel sijn broeder tan de vort Kooft soey. Peter van
pemaerke en du ander gijntelinge en gijnt
dat gelt in vborde in. ^{as} ff. daer in gijnt de Soen
inde finimide. Daer naer bleef du bisjop tan
ij. tan in vborde sonde vborde. Ende tan de
bere M. ij. lviij. op sinte Wmoltun daer bygofte
bisjop tan dat stede van hantubers vborde
mit plantin dede den berre sterfte en bygante
en nu sent dat daer in vborde tan berre te stant
plang du al inde gijnt vborde. Abab.

Handen hertoge Albert den
vij. Graue van Hollant.

Ende tanc ons heren M. iij. lxxij. Enro zij doot
 Jon' hertog' Willam' Graue' van hollant' synen' sijn
 vromste' so dat minne' sette' in' zeshen' groede' daer
 hy' in' bleef' tot' synen' doot' toe' dat' vbat' ontroeft
 vix' tanc' toe'. Dn' Cabellant' partu' vbondey' du'
 vromde' hebbe' hertog' Willamb' vbyff' tot' vmy' Lu'
 blact' deb' lant'. Dn' hroep' partu' in' vbonde' du'
 vromde' mit' vbauf' sijn' gheer' vinder' in' haddu' byde'
 hertog' Willa' vass' daer' du' hertog' v' ba' hollant'
 op' rom' moeste'. Mer' sijn' onthoud' hertog' Del'
 bert' vbt' beurey' deb' vorteyde' hertog' Willamb' vrom'
 der' dat' hy' quam' in' hollant' in' heren' sijn' vrom'
 deb' vrom' lant'. Ende' also' hertog' Delbert'
 qua' vbert' ondrage' dat' sijn' sonde' v' vrom'
 van' hertog' vrom' van' hollant' van' vrom' vrom' van'
 vrom' lant' in' sijn' sonde' der' vrom' sijn' vrom'
 vrom' alle' tanc' vrom' in' betale' sijn' vrom'
 tot' hertog' luff' sijn'. Ende' du' partu' hertog' in'
 Cabellant' vrom' vrom' vrom' dat' sijn' onlang' hertog'
 du' vrom' du' hertog' Delbert' sijn' hertog' tad'
 van' vrom' vrom' vrom' vrom' van' vrom' lant'
 in' betale' sijn' vrom' deb' hertog' sijn' van' vrom'
 Dn' Cabellant' vrom' hertog' partu' vrom' vrom'
 in' vrom' vrom' partu' daer' in' hertog' sijn' lant' te

Castroren inder dinnig on de hert van Brudenode
ey synen soch doot te slach. In hert van Brudenode
vode der hert off met ey vbihe sende Reynout syn
soch mit vey deel lude dese voerseude lude halius sap
tentfau. ey alt sy quame te Castroren opt saut
brahe der Cabelliant op vbl hert lage ey rinnudey
tot Reynode der hert of ghere goede ey droers
Sude alt gysars dat sy hert inder rinnude sy
mitte syn te Castroren in der kerche. Mer der
Cabelliant berode der vande after sy der soch
stoye. In lude vande dorp quame te outfete
Reynode in der mit hert in der kerche vbare so
dat daer mit meer of ey qua op te tye. Doe
dat gesicht vlat vey deel Cabelliant in dit gedae
hadd vde op hert vouter hert van hert
kerche in vey deel vdey bunn. Doff. Dair na
vntrent suut. Mer tynd dage inder vouter
berode der hertoge. Deltent hert vouter hert
van hert kerche on dat hert dese vndadige lude op
syn hert ontgode hadd daer maethe hert hert
soa syn lude in daer blemey luyte hert. Dint
van poland in na hert van Doff. Robert der
daer vete lare. p. vberthe lant. Vouter der

mit bet en moeste ded myde mithy dertoge gaf sy
 hem op midet hertoge hande en voer en grefat
 te ghyfelo deb hertoge segge daer of te honden /
 Binne deser tyt alsmey voer hertogherden lare
 quamme binne Doelst daer Eghscherst va Myen
 vde har Johay va Bernona hertogh vanden
 Robert Egherst byssch soen en onderd vde gashy
 Deso toge vde Doelst mit en derl poortert vde doelst
 midet gramme hage en brach op det hertoge van
 genit en storke en namme du getange daer vde en
 toge vbeder binne Doelst. Ende also du hertoge
 Doelst dw opte tyt en grefant vde vernaen
 datme aldanige fobardie en synne houw bedroeff
 en me va hertog so rdeyne hertog en synne stede bay
 Doelst tegeut hertog sette en deso ondadige lidde out
 hertog binne hertog vde qua lare vde hage en
 vubdet alle hertog en knape dw onder hertog vde
 va beyde partien synne manne stede en lande dat
 sy by hertog quamme getapent en toer daer vde
 voer Doelst deb mandaget te middaghe alsmey
 hertog on hertog hertog M. in lare en lare daer
 voer mit hertog hertog v. vde hertog en hertog
 hertogh vanden vdeert en Egherst byssch soen vde
 mit hertog grefat meynge vde vde hertog hertog

ge mit haren binnē deser tūt. Dē hertoge dede
daer opslay (mit groter vbermē) dat sy in der stadt
mit storme vberide, binnē des quā haren waldra-
nē bay hōrnē maectē. vnd vnderlyt tusschen den
hertoge sy der stede vā. Des dat sy in der hertoge
haren stadt op ganc selbōnd elichē loerd lyft sy goet
mit sy sondey de hertoge genē voer loer misdact
te vnderlyt. Dē quā dē hertoge binnē des
des dypēdayet nac pūpēstey dāge. Ende fan vber-
stānd. Mer haren Elisabethē vā Myrardo
hēer tēy vā her vna. sy alle dē gaste hēer vā
deser vorvbatē. sy quā vber stadt so sy hēer
luffte vberlyt sy hēer alle loer lyft sondey
hēer vā vāder vber dē vber belope optē hēer
toerē datē lōy of mit stormē gethōmē vber sy
vntgōst. hēer Elisabethē vā Myrardo. sy
hēer tēy vā her vna mit hōrnē gesollē toge opt
hēer tēy hēer vā dāer sy op beleyē vber dē hēer
lauch. Des hertoge dē vberlyt hēer vā vberlyt
hēer (Margrētē sy vber dē hertoge dōr hēer
vā vberlyt geleyē hēer vā vberlyt lant dāer
hēer by vāy katgerinē dē hertoginē vā Elisabethē
Willa dēy Gran vā vberlyt. Johānny
dē Conyūgē

dw Conynghen van Breydenburgh hertogin in
 Breydenburgh. Tothann' bisschop tot Ludw. Margr. v.
 hertogin van Burgouye in Tothann' hertogin
 van Oostenrych. Ende laet ons herten
 M. iii. lxx. toers bisschop Fay mit hoer magt in
 Sallant tusschen Abegstapel en Batmaro daer dede
 hen opslae een boers van honte die hen namael
 van stem mahen dede in hant Archelsteyn die staet
 in een vberemisse om te verhoeden ontredact.
 Ende selue laet voersreent outscide gheschicht
 van Metelengorst die bisschop Fay in qua voor
 die boers tot Archelsteyn in kerck daer van
 die bisschop lude xxij ma mit niemant v bleef
 daer doot in daer naer verforde hen mitten bis
 schop. Ende selue laet voersreent tot en
 ser vrenken dage d' Assumptie dede bisschop Fay
 timme in v blotsijn v dat rasfeel te Baten
 sloe om die van Baten sloe te ddringe op dat su
 niemant ghesey overlast doer in sonde daer naer
 vbert gedemist datmensc beyde inder brack
 v blotsijn in lates sloe. Ende laet ons
 d' d' d' M. iii. lxx. die ander daget naer der

Tare ont hene M. iij. li. so dat Secretant desor
 p. Tare lauch ny grofey ontrode stont Desor her
 toge Reynout toez mit synre vroude voer Twe
 ey sette daer synre tenten vbaute sy mit Tomgear
 doebaret toge hene plerste. Ende also Tomgear
 doebaret dat veruam qua mit synre vroudey
 binnre Twe toez tot hene vlt ey stont toge de
 hertoge synre broeder in vbaute de stont daer bley
 ny doot hare vnderen van West her duf van
 synre hene borre van hemmen in andere
 velle goeder lude. daer vborde gebange die hertoge
 Reynout van Schelre die hene va Twe hene
 derut va Archel her Schelre vande synre hene
 vnderen vander Eze van vander Eze in andere
 velle goeder lude. Dusey stont ghesgude op sinte
 vbaute daer in die mite mite tare ont hene
 M. iij. li. voer sy. Tomgear doebaret sette
 de hertoge synre broeder in vangenisse daer sy
 p. Tare in sat. Ende doebaret kererstet laut
 va Schelre. p. Tare lauch in vbaute die qua
 dusey so handelichey dat thant va Schelre nie so
 vnyng in vbaute doer te ludey alst vbaute in Tomgear
 doebarte ludey. Ende selue tare ont hene

M. iij. ^{te} hōij tot onser vrouwe dage Mariūtat ont
sende bischop tōy de hōer vā voerst dōer onbeschoet
datmē vāndē hōuse te kēppele dedē, mēde stoghe vāy
Wtacht vānt sū veele vōllit bedreue int lant vā
ontuytē dāer dū vā Zebollē vōllig vāre dē bischop
te hōelpe mē dū vā. Gēuenter sū vā Campen
vūlley datē altē fracht inuē. mē dū bischop tōy
mostē hōem vānt dōstē sū priuēlīzē gēuē vā dōrom
sū sūy hōulperē vōbōde. Dāer nāc op sūntē Cai
tūtib dāer quānū vāndē Castrele te kēgēnd
dēt hōerēy vōrēndē vāy vōerst vōor dū stad
te Zebollē sū vāndē hōusey dū dāer būten stōndē
Dū bōngērb tōge tōgey hōem vōt sū vōrtōre dē stūit
Dāer blēuē vāy Zebollē gēkangē vōel tōge. bōngērb
vāndē bestēy. Ende tōax vōb hōcōdē M. iij.
hōij. mēder mēcēt vā Tāmarūb op sūntē Marcellūb
nāgē vōbāb vey sōnderlinge gēlōey vōint dū altē
gēlōey sēzādē dedē vānt hōij dedē vōel hōāsen mē
dē vāllēy kērchēy sū vōrē kōchtōerū sū vōelē
hūde vōdēxētōy dū hōder Ziv gēsetē vāre y
vāndē vōrēvōatē sū vōelē sēzādē vōdēxētōy

midde so dat in d'nat daer te vorrey te had hond
 seyge van ringe storm also groot. Daer nae
 miden selue daer van lxxij. voerff den donderdag
 nae sinte iacob daer qua biszop tay mit groter
 marst van Edderrey knape in boegeb in belae
 dat hant te voerff in stoes daer voer op die
 groter driynide oberthe die hant dede driynen aen
 die minne voerff vbat die alre Ensthe stersthe
 boeg die in allen deser lande stont vbat sulad
 de dubbel grasthe in d'up aen beyden zuden op gr
 minnet die King minn vander boeg vbaeren
 lxxx boete boeg in xij. boeten die in hadde
 daer toe vey voerboeg dat verrat vbat vnde
 alte starrh dat vban mey hant af stormender hat
 Die dede biszop tay sinne blide opt hant vba
 pen te sinne oberthe aen driynen die stiet daer min
 de den vresten torey dat hant aen starrh vol vnde
 die salte in die minnen vortad vonne die va vinn
 minne list die minne rousthe dant op op hant
 gebonde vbat dat sy maerthe armme had hant
 die tey vnde yseren vbaeren daer sijn den biszop
 sijnne midde opvade die dede die stersthe vbaeren

in die meeste behoudingde mit minnerhande
engijne die in versuete daermit in aff doorde
speetlyc. Dary int vnde dedene toey aen soe
grofey perse mit storme dat sint op jano begonde
hoer lyft opte 17 dary in November soe datter
die bischop boor lare, p. vbohy in dode inder
oberpe ter cridoy toe. In dery tate ont hende
M. in. hijn. opte in. kalende in februario dote
Ditfer van Lustenberg doet geslege in dat dodey
toeinhay de molenaer, hovinwilt ginter, proeyt,
herdebol peter herdebol in tarob hant daer der
stadt van Wterge toele onruste in berdrutt off
qua. Dats nae in dery tate ont horey
M. in. hijn. dode in dagede na d'gurtis starff
toer vbeder toer van voerst in erfde dat oer
loge Roderich synen ontsten soey. Dats nae
dote sonndage nae sinte Edulft dary qua
ind kunn d'gemy dote horey ontste kunden
van voerst in versoenig mitte bischop. In dery
tate ont horey M. in. hijn. opte 17 dary in
februario dode bischop van slacy in velt toet

maestbroer die daer hien vban gheen looene lant die
 Ende sijn van Utrecht luet in halffden tyeide
 en die ander halffde behoort de rapittel van Dintster

De derde sijn vban die haren jaer M. m. xlvj.
 ontfermt te hien van Dintster dat bisdom van Utrecht
 vander paenb Clement dat hien beestige mit groter
 vrede in swaer arbeyde mit grote verleyde en mit
 sijn tot datme sijn vban die haren jaer lxxxij. die
 hant bisdom slof; lant; inde aborghen vrede vander
 groter sijn die vreesme die daer bisdom van
 van Dint al door verseyt hadde. Ende sijn
 jaer die haren M. m. lxxxij vreesme opten
 xij. daer in april die paenb vban die
 vijff also genoemt versette die bisdom Engelbert
 vander marthe gebore van Lint tot Colijn. En
 bisdom van die Dint gebore van Dint tot
 Lint. Ende bisdom van die vreesme gebore
 van M. m. lxxxij tot Utrecht. Ende also van van
 Dint bisdom tot Lint die beset hien dat rasset
 te bracht in daer nae die vreesme boez te
 Lint vban die vreesme boez inder daer nae
 vban hien die boez te storken mit die hant sijn
 die besette mit sijn liden.

Van Tay van Wexemburg die yden
bisshop Cntrecht

Inde taer van haren M. m. lxxiiij opten vms
Dag van September qua bisshop today vey del
ma van Wexemburg geboren tot Wexemburg daer ghy
reclitsh ontfaenge vberet sy naer vnder manne
betamclitsh in synen stoel geset. Ende van alle syn
stede sy ambrosie open vey in konnincloch Desu
bisshop van vab vey vridsaem ma sy vey maerte
gloed vreloge daer hy dat stugte nyt inde belaste
Daer na inde taer van haren lxxv. liden
die gelyken varen inde stugte van Minstere die
desu bisshop ontfant hadden alsoe die van vore vna
die van bructhuse sy dade stude inde lande ontr
ysel vberet om die bisshop versamende vberet v. xii
dieb sy vnape sy veld in die mege maet inde
stugte van Minstere lare daer ij. dars sy vne maet
sy vberende vberet synne vande huse sy vore
hore boude alsoe dat hy mit die vey tey goede
qua. Die van dinterfode sy vberende haren niet
gelye synne tollu more synne gruit sy vore vberet
dat sy meer inde stugte diden so versamende die

Bisshop Jan Boerscut een marstus, hiet van Liddens
 Buissten in bergsch te sloers voor d' mitsseerde
 sijn teute miden taer ont herten M. iii. hooj op
 sinte Margritha dars, en laer dars d'ij. d'ij. doe
 waert gudedinght dat dw van d' mitsseerde zoudde
 den bisshop yenten tolley te grint gelt alsoe in
 andere bisshoppes in voortijde gegene hadde inde
 te ghewen plaete in dars miden toerz in van dan.

Inde selue taer ont herte M. iii. hooj waert
 gesticht dw causse te lende dars in gepromit
 sijn xxij. Canoniche dat meest beandende een
 groot geleert man hiet Mr. gschilp van Lijnde

Inden selue taer dede dw hertoge Delbat
 den herte van Dughem outboofen en seide hem
 ay dat hy missementen in liden op sijn hant
 hadde dars hy de hertoge sijn sloer miden
 schoude of tinnid dars vele onruste in hant
 gonde of qua. Want dw herte van Dughem
 liet nae hoo d'ij. broedere dert de hertoge alsoe
 na broeste dat hy dars seue voor dede. Dars
 na miden taer ont herte M. iii. hooj. stichte
 dw hertoge Delbat tot sijn ewiger memorie
 die causse miden hooj dars xij. Canoniche in

gepronunt sijn Ende nider om det herte doot van
Duytse warent nider soene gesont wab. Ende
dare naer Ende tate ont herte M. in. h. d. ij. op
sinte Symon sy Ende auct apostels wab bischop
tate wessent mit sijn gesme te Soer in de stede
dat sy niet wessent in hede, wos sy bebaede.
Want dare quam nider naer det bischop ontsepe
vande also thay va Babelub Engbert va Zal
Otte vander Kemnade hennich sime hinden
bere sijn van Babelub hema tobtul sy be
stom dat onbedode stede sijn sy wenge de bischop
mit toe sijn sy stede doot hennich wint
mit hennich dertul. Dare naer wab de bischop
wot droeft wab vangenist. wot wot. unde sijn
dare wot wotde wot. S. hennich hennich van
vann. hennich tarob sonderbalg det va wot
hennich wotde van vann hennich hennich
sy hennich hennich wotde sy wot de wot
sime wotde wotde de bischop de sijn wotde
alle sijn wotde sy wotde an de sijn de
ysel sy wotde mit sijn wotde dare to
ter tyt toe dat de wotde sime wotde
wot. Ende mit dese wotde quade dat hennich

gode Erano Wille hertoge Delbrecht ende vader
de bisschop Janne van Dinst daer op gelyent hadde
Daer des bisschops Raet van Utrecht op antwoerde dat
bisschop Jan van Dinst dat konyn te Vredelant in
voertide getoffet hadde tegen der keysersinne des voer-
scyts hertoge Delbrecht inder en hadde daer voer
betavt vy. ⁹ lb Ende want die hertoge Delbrecht
die prinypale bruwed nog hadde so woude hy hadde
dat konyn te Vredelant of die sone gelyt voersy
Ende van des saken voersy wert grote twyfel tusschen
hollant en die gestre. Ende also die hertoge
Delbrecht dit vernam hadde hy inde gesien mit
oertoge tusschen die hertoge Delbrecht synen vader
en die bisschop van Utrecht synen neuw quade kon hertog
tusschen en woude dese saken op sinte Witus daryn
in die tave end heren M. iij. hooij. Also dat die
bisschop van Utrecht soude gelyc die hertoge die
voersy sone gelyt die synen bruwed hertog tot
eure benevender tye en lisse synen bruwed. Ende
want datt en hertoge dese voersy sone gelyt
mit betavt en woude tot alsulche dage also die
hertoge van Sclaw gesent hadde so moest die
die hertoge Delbrecht p ande wote sturgen van

Alrecht mitten yere Ende hynne sonde & gescheide
 ginter mit verantwoorde want hyn syn ma met
 ey wab er hyn waderen vber. Dats nuu quam
 & huseberst ginter over dit segge in na die
 borger goet van Alrecht in Exclant in woerdet
 ter Sonde dact du borger vider roffey in ofron
 tinge vander sonne gelt doerff du de hertoge
 & elbert van Andelat hebbey sonde Ende also die
 raet van Alrecht dat gelt betale sonde inden dage
 vberdy in trofth ont paquint dact groot oerlog
 af qua als in hyn nuu vber hoozey sult.

Ende laer ons heren M. iij. loogre op sinte
 tobans ament baptiste ruste bisshop van Werreborg
 geboren in onsen heren hynne Alrecht in starff hae
 stelnhe so dat nuu van hynne surtrey mit dact ey vber
 ey vber hynne nuuende dat hyn vber ghemey vber ey
 vber elloude elnhe begraven in die Donherthou son
 der betavulnhe vberfaet. In des tynen als
 nuu laer ons heren loogre. de. i. xiiii. op sinte
 Amotgen in Symphorianus dact vber stant
 te Baselike tusschen die hertoge van Brabant
 ey die hertoge van Sultich dact vberff vber hertoge
 Edebaert van Colne in vber goeder lude Dact
 vberf genange die hertoge van Brabant die die stant

Wentrecht Dru' Grew' bay Sijmpel ey' verlu' goeder
tude' Ende' also' du' hertog' overbaert doot vbat
vnderreyg' du' partij' bay Schelrolant hertog
ey' hoochforst nam' den hertog' Piynont van Geln
vbt du' vangenisse' daer' h'ij .x. jaer' is had geset' ey'
maerke' vnder' h'ier' bay Schelre.

Van Drent' bay h'ier' den vlijg'
Bischof tot Utrecht

Ende' als' bischof' totday' van Utrecht begraue'
vbat vry' deel' der Capittelaert' kerck' tot vry' bischof'
kerck' vnder' vber' h'ier' den Domproest' van Utrecht
vbel' nae' de' vber' h'ier' ma' vbat h'ier' vry' vry'
singe' vry' k'ese' mit' du' maerke' deel' vander' Capitt'
telaert' ey' vber' h'ier' mit' h'ier' vry' dat' Capittel' van
Drent' te kerck' h'ier' alle'. Ende' also' du' vber' h'ier'
vber' h'ier' du' vry' also' vber' h'ier' vber' h'ier' dat' dat
bischof' van Utrecht' sonder' h'ier' vbat' gaf' h'ier' dat
vber' h'ier' bischof' vry' vber' h'ier' vber' h'ier' maer'
Drent' vry' bay h'ier' du' op' du' h'ier' is' h'ier' te'
Rom' vbat' Ende' als' h'ij' vber' h'ier' vbat' mit' de'
bischof' kerck' h'ij' vry' tot' sijn' lande' ey' vber' h'ier'
Utrecht' kerck' kerck' h'ier' vber' h'ier' vber' h'ier' sijn'
steel' geset' nader' vnder' vber' h'ier' op' sijn' vber' h'ier'

dary Indey Tave ont hende M. in. loep.
 Dese bischop d'ert wab vey Touch may ey goet
 riet by vopende byen yere me by vab goet gesce
 mit synw lude. Dese bischop daut dit bisd ony ny goet
 s'gout ey al verzet synw slofu by d'amborgte ay dese
 haw der ysel ey Volwinge daut toe. voer dw voersz
 vby. vndtfigilt bay bischop taut vangenisse. Doo
 vbert godes ingt dat bischop d'ert dese voersz
 sonw gelt verborzede synw slofu tossende ey synw
 amborgte by by goetmunt der rasi maerte
 by h'erey vbidder synw m'w h'ere bay Gausbeeth
 amborgt ma bay vredeant in d'ur manne dat by
 vredeant vandeey s'ngte mit v'ertende ey s'nde
 nore dey s'ngte g'ernw s'ade dact bay doo latey
 g'v'ngde daut by synw h'ere aff gaf dw by na
 maelt v'ert v'ezat. Indey selw Tave v'ab loep.
 voersz oye my dary va December stant h'ertoge
 Reynout bay Ghelre ey vey liet yder h'ut na loey
 Ende doe v'el Ghelreclant effe vey v'erey partye
 v'ant dw h'erticht ont fenge dw Gramme v'ab
 v'ere deb h'ertoge Reynout onder suste. D'ur
 kronzorst ey v'onde g'ere v'byst tot v'ere h'ere
 mer by ont fenge der h'ertoginne onder sonw bay
 S'nlit' de Willam h'ert ey syn moeder. wab vey

Longer suster det hertoge Reynoutt voer sint huer
of qua groot verloeg sy ongepal ny Secretat dat
duerde by. Laer lauch. Bisshop Decut dw goerne
dw geerigheghe stenthe vbonde mitende dat dw euder
suster mit vergho Wroncke van S. J. solant hooer
de te vbofch vbaerow bij hoer hulper vbert. Ende
maethe mitten hoer bay S. enny ey hyluk alb
dat dw Grauw Fay bay bloyt na te vbyu dese voer
syde vroncke bay Secretant. Doe versamende Grauw
ny Fay vy bisshop Decut dy margtys hoer va volke
Ende ny hoer hulpe quame dw hertoge vander
berge dw Grauw vander March ny dw Grauw
va Clew. Tomgeer Dure vander March ny andert
vete ridders ny knapen daer sy midde quame voer
S. roen vobede dat nu te op gaff vy toge voer
voer Decut dw ontfenge dw kren ny de grauw
va Bloyt sy vboeroy hoer hunde. Vay danu toge
sy voer S. herte daer sy vy groot vberche voer vstoc
ge sy lage daer vbi. vberche lauch norste huten
sint ongedbonne. Vay danu toge sy voer Margtynge
dat nu te op gaff toge voer vy vbonne dw
helle. D. ller vy kenne berge va danu toge sy voer
voer N. vberche dat sy mit vy vbonne Vay daer ny
toge sy voer voer

toge sy voort voor Lobbe danc sy vry tyt over lage
 sy xromit Ende binne dier tyt dat sy danc boec
 lage quamme dier bronngorst sy bebloude derme by
 marst. Die Graue fan pntide dat dit con loerz
 mit lichte sey vunde romme sy runde bebalde vortloerz
 der bronngorst dier bisshop derut sy dier hore va Egeup
 sy fater tot Bronngorst in sye Duster. Danc
 na inde selue fater verna bisshop derut dat du
 hertoge va Sultich binne derme ygerme vbat
 vbatrony ten versamende vnderen sy knape sy vry groot
 dert hertog van vterst toerz danc inde voor derme
 enstede dier hertoge vbat in stende sy lare danc boec
 etne nare sy reure danc sy vortende stentt Ende
 alle hertog in vna vortende hertog hant danc
 danc bide stonde sy toerz volder van danc. Ende
 selue fater end hertog hertog op sulte Odulle nare
 vbat in groot vrant vterst by dier Jacobpinty
 danc vortende vterst in. hant alsonne sene
 Danc na inde selue fater end hertog M. in. hertog.
 op vnter bronngorst danc Nativitat vbat du hertog
 va Sultich tot Minne danc hertog vbat dier vortende
 dat hertog quam tot Dert hertog danc stad vbat in
 ge sy alle hertog danc bronngorst vortende op danc nare

veruam dat die bisscop ny subter woot vbat senden
 toe dore bozen alle say trouwont in Braxen bay
 veldre ande ouerste vander stad bay vtrecht mit
 deser boetschap Ende also die ouerste dat der
 name mende in hore hore tontsette off lufft in
 goet dade aindutere stogge hore lorde vbatende
 hore Ende tope haestende velt tot Wyck sceppe
 vint die lorde in versamende hore aldaer mitter
 sonne ondergaent toge voort vebraude ene molen
 in dat dorp te Hamen veldre in toge so al berende
 voort toffer Lingre dore in vint vboeden in quame
 voort tuel ontrent tere hore vint die dore op ynt
 Ende als die sonne ene vlyke vbat op gegae ont
 hort die hertoge bay Sulst dat hore vbonde romen
 stende toge die va vtrecht Die bisscop die hore
 die lorde vbat als hore hore lorde lare qua vande Tolge
 se troeste in vobte in vtrechte te stende Die
 hertoge die bay binde der stad dat vobte dat dore
 bntey lare al ontvare sprack tot hore lorde Egh
 segt mij dattet al pelsere in vtrechte in vnt
 hore duntre mij al goet vtrechte in vtrechte vobte
 vtrechte daer binde in in qua niet te stende Die
 lare die va vtrecht voort tuel die dore hore auonde

toe Ende als dw' hertoge sarg dat sy mit xiiiiij
ey vbonde syne haddē dū stad sy binnē der stad
gheer pronandē ey vbat sy by so belyde vbat dat
by mit velt ey moegte sonder stryt ver sūder gē
teuy xardt sy outbaet dat by velt romē vbonde
ey stryde tege by op vry benoent velt d'it vbat
nader sonne onderzamt Dū dā Vtcregt der sa/
nūde by optw' benoende stede ay dū xiv syde
vander stad sy vbande dat dū hertoge romē sonde
Ende als dū hertoge verna dat by tū poertē xiiiiij
haddē dāx mēnat voer sy vbat reidē by dāx velt
ey xiiiiij dū stad Ende als dū hertoge geredē
vbat dō dō dū dā binnē dū poertē op sy lūtey
dū byschoep sy dū dā Vtcregt in dū stad dāx sy
dūly nāgt bleuē. Dēb andere dāget tege dū dā
Vtcregt vider binnē hēerre stad sonde ver lūb
sy mit groter eren. Dāx nāx vband dū byschoep
mūttey lothēshy Venlv sy hēder byrte.
Hūx nāx inde seluē tādē quā dū hertoge dā
Sulvte sy dū hēer bay vrand mit hō vnde
dū bronngorste parlye inde stēge dā Vtcregt
mit hēer rāng sy bēnūde dūit onge doerw
Bryst al toltē bilt toe Ende indey vider in Ghel

relatant ongeschact in onbestreede Ende faam
 van Loree M. iij. lxxij. groot der Stadt van Utrecht
 een dorp vander mynbaert totter groter vade toe in
 lype daer tever sluse van d'onten op die mynbaert ende
 tinnende een toeren op die veldyn daer in die sluse
 mude bescreuen vonden voer loer vande datmen
 niet in veruolde in noement Siderborgh vbantet
 die ghilde van Utrecht deer tinnende loer gyschroet
 loer van vande die lante lode toe vbat pentde vde en
 die van Utrecht sijn vande in moerlye roundoer
 die sluse in veruolde sijn lantlode Ende vore
 tent de lantloer Delbert van hollant aen dattet
 geroet van Utrecht sijn vande daer die van
 Utrecht loer sluse in loeren toeren geset loaden
 in die busse van Utrecht gheuen rest daer toe in
 loade Die van Utrecht munde oer loer
 ghinge loer loer tege in vde de loer van
 vande loer voren. Daer naer Ende lant
 ond geue M. iij. lxxij. vntrent in daer ghunde
 die lant vlot so groot datmen mit sijn ten vane
 moerlye onse vlot Ende daer voer die raet van
 Utrecht onse den vlot mde loer in betaelde die
 voerft somme golt van vde loer Die vde

sy robyten my spainmet in vrede hadde encluiden
vader tot Utrecht sy brogten hond rade ay vbat
te my wedergevaeren vbat vbatron sy ontderogte ghe
menfiche dat sy vbrunde vade in hollant in pande
also vrede vader alb gey dorste dat hem te vrede
af genomen vbat. Darr nar Under kasten vrede
sy te vrede in mende dw te vergulden in sy in
vbrunde met vergulden vbesse Drr dw va Utrecht
dat sage vberunde in vrede in vberpe dw poort
housen vnder in vnyge dw in vnyge morste ende
vredense tot Utrecht Ende Rysteboot daer
vbrunde in vromberre in vberpent vnder in dw
graff Darr nar vrede in in vergulden vnde
vberpe vter vter vberdrage dw drende vbrunde
fate vult vbergraven vnder in vnder vberdrage
darr in groot gelt af vbraten Ende dw dw vny
Utrecht vrede tot vnde in te vberpe om dw te
vergulden hadde dw vter vny Garstete hollan
dent op vberclant gelaten in vberpe mit donrelden
vpe dw vny Utrecht in vult vberclant vbraten
tot vberdrage vberdrage vberdrage in vberdrage vberdrage
viant al dat vberdrage vberdrage vberdrage vberdrage
in vberdrage in vberdrage dw vny in vberdrage daer aff

gegene hadde also doerff it. Daren nae
 inde seluy fare wa loyng des anders daghe na Mijne
 dage qua die hertoge Delbert mit godes goet magt
 mit sijnen dincen op die hadde mit hede de Groue
 wa Cleue de Groue van Bleijck velle Ridert velt
 hewegonche velt zelant velt loellant die daer toe alle
 Riden die knapen velt selochlant velt leuclant
 die om zond dincen vonden die die hertoghe ronden
 die sterc sijn pandelroen die tinte voer Sildenburg
 Ende dede daer voer opstaren vuy sonderlinge groot
 vberch dat vuy vander Oesterzide nederbet dreef
 te Sildenburg vberch die vuy and er vberch dat niet
 so groot en vbat an die vberstzide die also dat minre
 Sildenburg begonste te ghenaher sijn die vande
 huse daer op mit vuy dorevusse daer so soen
 af quetsede dat sijn niet naer de huse gebrengd
 en ronden. Ende also die hertoge Delbert vuy dage
 daer voer gelyc hadde ghewilt hant Eghelbrecht
 die voer wa vian die hertoghe hant vander
 Dinside die hant Eghelbrecht wa mijnde inde
 anders velle Ridenen die knapen voer Sildenburg
 sijn minre die knapen mit hant velle vberch
 dorevusse daer sijn hant vberch die hant vberch
 Peter deel die dincen vberch die hant vberch

Ghildenborch gedangt was in den da sijn veld
 gansen wat ginch daer tusschen dedinge so datme
 de hertog dat huyt op gaff Ende alle den daer
 op werd souden besonden hier lufft is alle dat sy opte
 huse haddey of drage in dyling in den stadt bare
 Sare gans sy huyt op den hertog opte eerste
 dag van tinnit is sy haddey opte huse in dode
 den namen sy voer hovey in woerly in den stadt
 So andere dagt daer nae qua den hovey
 vrand is hovey hovey hovey hovey mit volle
 vrapent mit hovey hovey hovey Ghildenborch is
 velle poerters van hovey is verbrande tusschen
 Ende alle den daer vfrucht dat vfrucht toge sy
 velt hovey stadt mit engebbonde bannit opte in
 dylt dat den vfrucht hovey vfrucht vfrucht vfrucht
 sy velt andere mit is verbrande in hovey hovey te
 saam mit is hovey daer vfrucht vfrucht stadt vfrucht
 vfrucht pl. ma gebange is in ma vfrucht. Den
 hollander vfrucht vfrucht is vfrucht mit gebetey
 vfrucht vfrucht vfrucht hovey vfrucht mit is vfrucht
 vfrucht vfrucht is hovey vfrucht is vfrucht hovey in
 den vfrucht daer vfrucht in vfrucht vfrucht. So
 andere dagt daer nae vfrucht den hertog vfrucht

den heer van Brant Stillemborg te verbeeren in
zijn loef weder in hollant. In desen tude die
vohle dat die hertoge Adelbert voer Stillemborg lant
toey die van Utrecht mit hren bisshop in mit vele
sendmaet in hollant tot sobannda toe in vengin
vohle lude in hende weder in hore stad. Ende
also die hertoge Adelbert die mandaghe van Sil-
deuborg loef die andere daghe rechte went dat
naer reidt bisshop Derut van Utrecht hren Goeshy
van Wanderveld hren Willam van Sint hren Derut
vander lavenst inde andere vohle yoder lude inde
borgert van Utrecht te pende voer naerde loedery
dare grofuy roeff in vengin vohle Maerde inde van
hollander die dare binnuy lage loepin manne
Dare naer die derdendaghe na suite tohant dare
te midsoner reidt bisshop Derut mit dese voezene
de lude voer ende water in loedery dare vengin
roeff in vengin vohle Ende water loepin manne
Inde selue laer ont loeren M. m. loepin op
suite tuncgub in symphoriamit naest qua die stad
van Utrecht al stillende gebard mit suite tot
Stillemborg in stonide dat die dare in die ander
re dare toffen middaghe toe Ende die broeghe in vier

datr by dat rechte boort ontstarch so dat die opte
 huse bare gheen abere doey en moghe vander
 vortue die vander bierre qua en gaud toe en inde
 bischoft en inder stad hande Ende datr vbanney
 of ppin. leuende vberastiger manen en tebeu dode
 die inde storm doot geslofen bare Dit gus gude
 op sinte Bortolmeus auont inde fact voersreue

Die puy. dayet datr na dat die stad Sil,
 deuborrg vider gebouue hadde vbat en dag zemaect
 tot Montfoids bay zoen dat die ract va goelt
 en bay vberreft qua Ende datr vbinne duy dage
 berende hien die hertoge en qua die lichte op vane
 so hien melche mit groter heer vaet dat nimb tot
 vberreft mit en vbeste en nu gde eny hode daer
 over en hadde vermid dat nu te dage vbat tot
 Montfoids Ende quam tot viane ant zant mit
 hore sype. Ende als nu tot vberreft die mare
 verua sloeg nu die vortue en mit toerz sonder
 nimb tot Sildeuborrg Dax die stad va vberreft
 mit hore vortue lare en die ene zinde der lichte
 die dage lare en vbesten en sypen en besetten
 hore hant mit die kidders dese hore C. 170
 bay Gronontben / hore vberreft va lere hore

Groffey bay vanderwin ty mit ander (obapentimint
ty alst obel bebbart obat teyry sy vider ny hoer
stadt. Der hertoge seyt dat hy an Gildenborg
mit vorderd ty crunde toer bay dant door stuynt
te Abulmurgorst ty voer toelustey dw vorderd toer
beyde op geyen ny dwe maniere dat my gheuey
szade ny stuyte daxe of dwe ny sonde. Ende
seluy tower ontrent sinte Martyn daz miden
obuyter toer, hwe William bay Lerb mit een
deel gheselle by nachte voer yselsteyne ty schoot
dax ny mit ouer pyls ty intstahy tober beyde mit
kroon daxe binn Ende dwe obely dat dwe bay
binn daxe ouer axende dw beyde te lessen ty
dat ouer velt te dwe sloey daxe William va Lerb
mit synne gheselle dw sloey vande Drayboey ty
namme daxe velt grooffe roof bay roey ty bay
pande dw sy tot vtereyt broyde. Des anderden
dageb sudey sy versamme bode binn vtereyt dwe
vderingde ppp. ontfelt. Ende hax ont
tere M. iij. lxxx op sinte Beruutub daz miden
vashy vber dat vtereyt, gveout Ende dw bay
vtereyt gawe Dy hertoge d'Albert te Groen boer
dat sy vberde vbermelt haddo ty Cronnbourg

under geboorte in ondt sigelt Ende mede vber ye
 skyt under voersunder soem dat die bischop ba Altwijt
 hendry soude tot syny de mit dij. stels dat dat ghe
 rechte van vreesvortte synw bare ba sinte Martyn
 vbergey sy dat die Craue ba hollant gheue wist
 darr toe sy hadde Ende also bischop d'vout dit ghe
 bouit doey soude so s'gout hem die hertoge gunt
 sy vberdoers, hem oec veldt sy gaf hem oec syn op
 ne bruen. Darr nae mede seluy taer op sinte Di
 tud dars, herende hem bischop d'vout sy toers nutter
 stad ba Camp sy mit syn studey vns ysel voer
 dat rasteel te vuttrussey abant haer herbare die
 bozent van Camp sy anders sticht lude soete on
 bischop d'vout darr of d'vout. Abant die bischop d'vout qua
 sy stelde ruy grote blyde darr hant rasteel seer
 mede quetside mit grote statur die sy darr op
 vberp. Die bischop verua dat herbare vberende
 syn rasteel outsette vberende vberende sy de rade van
 Altwijt hadt dat mede hem soude soude vey d'vout s'gutte
 Die rart outsette syn vberende g'vordertur lude soude
 hem toe vberende s'gutte sy n. vberapent.
 Ende also haer herbare van vuttrussey s'gutte dat
 hem g'vout outset sy qua gaf sondat rasteel op in
 oec bischop d'vout op sinte Petert dars ad vberula

Ende haer toerbaerich doer te gansse binne Camp
des bisschops seker te houden. Ende toer seker vastel
wert inder geboorte. Daar nae inder selue tace
M. m. lxxxv. op sinte Willelme naer de labrey groot
stony bay beynde sodat die dichte bracht in die
sente bloet ghemint die groten schade dede in hollant
in zeland in in Pruslant. Daar nae inder tace
ont toere M. m. lxxxvi. op sinte Willelme naer de
vastenreker vey groot stony die die dichte bracht
in die sente bloet ghemint in dede noch meerre schade
day te voren. Ende tace ont toere M. m.
lxxxvii. starf die paus Gregorius die xv. alsoe
getoeten. Ende doe wert Bertelmoent die vortschep
se op bay bare die die paus viterantelike vbat
paus gerode in Urbanus genoent die sefte in die
geroont opten paedang. Ende vbat die Cardi
nalen toerde vbat die toere vbillen niet al volge in
vbonde so toere in vbt Rome alle sonder sinne off
hittel mitte. Ende die die vbaer ghewy recht paus
vbat in dave toe gidsongue vbaer in dertent auste
ba toere die toere gerode hadde. Ende toere vter
Card maet paus die Robertus toere in noende Cle
ment die xv. in wert geroont tot Duenioy op

sunt Mathew dicit dicit na inde scilicet facte. Eodem anno ar
 tibus dicitur dicitur m. n. g. facte. Eodem anno ar
 nitit quoddam monstrum in civitate Cravertensi videtur
 fuit quod nona festina translationis beati Martini magis
 est puer masculinus in civitate predicta qui per forte
 loquebatur nondum etatis quadraginta dierum dicitur
 una die aperit famiam patris suum adest et alia
 plura nihil tamen dixit relationem dignam et virum
 noluit forte quia parentibus suis noluerunt verba
 pueri publicare. Ex his parentibus mirabantur
 rogaverunt quendam sacerdotem devotum ut serretur
 veniret et puerum renuntiaret qui missam celebra
 vit quia finita in sacris vestimentis permansit de sup
 toga cooperit non sacra viderentur vestimenta ad
 in vestim. ingressus ipsum multum renuntiavit et
 orationibus adiuravit qui nihil ei respondit. Tandem
 pro pro pueri pueri vertebat rayon suum misit
 sacerdotem visu horribili quo ipsum baldus terruit
 Sacerdos aut videns se nihil proficere renuntiavit
 ut orationibus recessit ad propria. hoc retulit
 mihi idem ille presbiter dixit autem puer ille ab hoc
 anno usque anno d. m. p. r. m. et superavit plures alios
 in suo istud monstrum forte fuit signum aliquid
 exp. d. m. subsequitur quod tamen ignoro. Tunc scilicet

Taer ont haren M. iij. lxxxij. d et ander dages va
September toez bischop Derut in mit haren die gese
va Garsbeert in va Abbronde die haren va Vianen
in ander dages Liddert in knapen deer haren Splinter
hijnt va Locurestote deer onbeseyt dat haren
Splinter dede inden gestigte van Wierge. want
det bischop lude sijn va haren yderut varen dat
hij stonde mit steebusse in mit sigtte so dat
nu dedingde daren haren splinter sijn hant op gaff
op sinte Matheus avont. Ende belonde sijn misdact
te beten in tot sigten der rosi riddere in knapen.

Indy raer ont haren M. iij. lxxxij. vrees
opten versten dages. Fulint maer ruste tan van
Dahve die bischop tot Luidt vade in onsen haren
Ende vade va Luidt y vade tot Wierge daren
in in doctide bischop hadde gebberst. In daren
begraue in die Bomhertie mit betamuliker vafact
Ende also bischop tan va Dardel begrau vade
begruide die rapittlaet van ^{Luidt} Wierge. Ende van
hoerw die bischop van Wierge tot een bischop
Die paerub Urbann die suster also genouent dede
hoer begruide verfette die bischop Derut va Wierge
tot Luidt in sette die bischop floerub gebou van
Wierge van Monstie tot Wierge. Mer die
bischop derut die

bisshop d'ant dw beyde dw' bisdom g'etom' begonde
 hadde' sy' indw' v'lt' st'ngt da' v'lt' g'ende' by'ne
 hadde' to' minste' dw' v'lt' g'el'adt' v'and' v'lt' send'
 st'ngt' v'lt' dw' bisshop florent dw' dat' bisdom da'
 Monst' g'odert' v'lt' h'ne' n'arom'elinge' g'et'ommet
 hadde' v'lt' dw' bisdom da' v'lt' mitte' h'et' da' d'v'oi'
 dw' mitte' h'et' da' v'lt' v'lt' mit' and'ere' v'lt' dw' v'lt'
 v'lt' v'lt' dw' v'lt' dw' v'lt' v'lt' v'lt' dat' h'et' mit'
 bisdom da' v'lt' mit' v'lt' v'lt' v'lt'. Dw' h'et'
 v'lt' dw' v'lt' dw' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' dw'
 bisshop florent so' dat' h'et' mit' v'lt' v'lt' v'lt' dw'
 da' v'lt'.

Van florent da' v'lt' dw' v'lt' dw'
 v'lt' dw' v'lt' dw' v'lt' v'lt'

Indw' v'lt' dw' bisshop florent alont' g'et'ommet
 v'lt' v'lt' h'ne' bisdom ontrent' v'lt' v'lt' lauch' so'
 qua' h'et' dw' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' mit' g'rotes'
 so' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt'
 dw' mit' h'et' v'lt' dw' h'et' v'lt' v'lt' v'lt'
 v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt'
 v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt'
 v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt' v'lt'
 M. iij. h'et' v'lt' v'lt' v'lt' dw' dw' v'lt' v'lt'

bischof tot Utrecht was in dese feerent voersum
voert die vyfftynde bischof tot Utrecht na sijn
Willibrorde voersent. Dese bischof feerent was een
vint maer die tot Utrecht quaer in was byder goet
reuerent in byt daer dat hy mit sijn voersum
beveijde hy was die vroetste vander een te raunen
hy vander voersum die die in d'uitse lande was
hy vant dat bisdom van Utrecht in groter s'gont
sijn voersum (vermits dat bischof derut groot oer
loetse verhaet te adder in E. h'etvland in die reuten
vande s'gont lauter gebent te adder van sijn sint
was als voersum is in die voersum van Utrecht s'gont
dat bischof feerent naemaect betaelde in lofsunde
sijn stote in d'imborgte die dat voersum te vande
stonde voersum hy betaelde daer voltenge voersum
op sijn. onds'gilt / voersum Stoutenkenge op. onds'gilt
in van voersum dat stont voersum op. onds'gilt be
taelde hy op. onds'gilt / Sijpenge op. onds'gilt
vande lofsum ten sijn op. onds'gilt. Daer naer
ind' d'are ont herre M. in. lofs. Sijnt van
Essen te adder in rasstet gemact inde lande ont
ysel van s'gont in van s'gont dat s'gont te w't also
staet dat hy daer op vande voersum alle die s'gont

romme moeste sy totes berle an hem besse, want, want,
 In lande in Gallant du d'ey bischop van Utrecht toe
 bezocde sy d'ide so velle onbeseyt in Gallant h'ide
 stide sy landtude dat grote r'age voerde bischop
 florub qua w'are du bischop florub onv'oreg mit
 syne stide in lande onv'oreg in bes'ellid' Env'ell
 rast'el voest dat v'ide h'wt dat sy v'ore qua op
 de h'v'lyst v'nyd dat Innet' in h'adde in syne h'ul
 p' d'ey h'ere van Synv'ide in van n'el'ly' in d'ey
 romm'ere van d'itel mit alle dat sy v'oreg' r'onde in
 dat toe v'ere v'adde in v'oreg'. Ende d'ideg' d'are
 v'ore op v'ore v'ere grote blyde d' v'oreg' in. te v'ore
 g'nd v'ore in grote st'ereblyde d'areg' d'agel'g'
 m'ide s'g'ort in st'orende Mer alle dat m'ide s'g'ort
 of v'oreg' m'oreg' in s'g'ade d'ey h'v'nte h'v'nt' m'ide v'at
 du st'ereg' st'ont' d'are v'oreg' of oft balle geb'lyst
 h'adde v'ant du st'ere in du d'aleg' v'oreg' so d'are
 also m'ol'ust'and'ert in st'onde by d'v'g' du v'ore h'v'nt'
 and' end' m'ide dat st'ereg' d' v'oreg' in al te st'ont'
 Ende also du bischop v'ore na d. v'oreg' d'are v'ore
 g'lyg' h'adde in v'and'ey h'v'nt' s'g'ade dat h'v'nt' g'g'ed
 out'et in qua also h'v'nt' Env'ell van Esson belouff
 h'adde v'oreg' in h'v'nt' dat s'yt mit l'v'nt' v'oreg'
 moest'ey in d'v'oreg' mitte bischop g'ant' h'v'nt' dat

raffere synen wille inden to' d'ey behoudelicheit h'ere
lyff dat gesigndes opte d'endey d'acht naer sinte
Bonifacius d'ey inden raer beer' s'g'ne' sy' die' b'is'hop
d'ede dat raffere inden d'ey. Mer dat h'ont'ent
w'ab so sterck datuut mit g'he'ure rouwe ontflo'
pe' sy' moeste sy' die' starckheit d'ey brand' d'ax' sy'
sy' h'et betide' die' yantse maent lant' S'ent
van' Essen qua' natuure' te' genade' sy' d'ersonde
nutte' b'is'hop. Ende selue' sonne' toers' die'
b'is'hop floerub' d'ere' die' raffere h'et' moede' datuut
op g'ast' sonder storm' Ende' die' ander raffere h'et'
lage' dat' d'ert' h'ey' oech' opge'g'ne' sonder besitte' sy'
d'ere' b'eyde' quade' w'elg'ne' sy' d'ere' d'erde' die' b'is'hop
b'eyde' inden d'ey. sy' die' selue' taer' ont' h'ere
M. m. lxxx. op sinte' Brundertub' d'ey' Translatie
w'orde' die' S'unt'ing' d'ere' d'ere' d'ere' stad' d'
W'ert' sy' die' d'ere' w'ab' ont'et' gr. man' behalud'
w'eyne' sy' b'ende'. Ende selue' taer' four' h'ere
Raymont' die' d'ere' rouwe' broder' w'ab' d'ey' d'ey'
die' d'ere' d'ey' d'ere' d'ere' d'ere' d'ere' d'ere'
dat' h'ey' h'ey' g'ast' dat' b'is'hop' d'ey' W'ert' sy' Raymont'
m'ende' h'ey' s'ont' mit' syn' mag' d'ey' b'ende' die'
h'ey' die' d'ere' d'ere' d'ere' d'ere' d'ere' d'ere' d'ere'
die' b'is'hop' floerub' d'ere' d'ere' d'ere' d'ere' d'ere' d'ere'

die herte da Wiam den bischop florent syn broder
 na sy dede soecry mit Godey vnde ander dact
 hem gencege die sy vbonde syn broder mit rangry
 mit besit vanden voersende bisdom bruyde Ende lynch
 hery ande parub Cleuent dat niverat day syn
 omfatty sy dede mare day den Comite va Wramph
 Dact nar' alse den bischop florent va ontrefol
 qua vbert sy darg gemaert tot Tut fact under fende
 dact verlytut den raet va Wroest den bischop flo
 rent sy den herte da Wiam day dery sacre Dact
 den herte day Wiam sy syn broderb londe mit
 mit fye den parub Urbanib moeg tege bischop flo
 rent te doten sy altoch goede getrouwe sticht
 man te fye. Ende Dact ont herte M. m.
 heppij op det heylighe tempel darg Eminent stoude
 den day Ebert tege Eraw Lodewyck va Vlaen
 den herte herte sy vbonde den steyt velyde de
 vlonde volke sy vbonde den stad va Brugge nyste
 doert inde Den Eraw Lodewyck ontrect
 namdelude dat hy qua tot Lysche binne Dact
 nar' vbonde den day Ebert den stad va gpeere
 sy allit lant sy stoude day Vlaender vlygset den
 remonde burblot sy Erawinge. Ende
 selue Dact sy under selue maet day Myr opte /

knape rlyse ey borgeren Dit geschende midt over
 maect binnre Overst op det bischopt vlynter gnyb
 Indey selue taer daer naer opte xxij. dars da
 September did ingde haer Splinter waer Loemylot
 mittey bischopt florent bay synre missaet dw hy inde
 stugte godaen haeder daer hy de bischopt voer gaff
 dij. guld Ende daer toe dat hy det bischopt liden
 of godaert haeder dat moeste hy die liden al vider
 gene daer toe teyent stugte mit te doey syn liden
 mit sterker maek dant dw ey vbat ey veer ander
 vnutte so dw brief ingout dw hy selue daer af be
 seyelt heest. Daer naer inden taer ont liden
 M. iij. lxxxvij. det andery daget na sinte Scrypht
 dars teer bischopt florent voer Montfoude waer
 dw borgeren hennre dey bischopt synre heere gertste
 na der rlyse haer tuden ey goet Dey borgeren da
 Overst haer rlyse ey andert veer onredeliche sake
 dw hy inden stugte dide ey veer synre ondersaey
 Daer dw bischopt voer stollide ene grote blide
 dw vbel xij. lb. subert vber Ende xij. groter stude
 busse Dw minste segot vbel ij. lb. vlygent datme
 dagelike midt vber ey segot helvalne al dw rlyse
 steribusse datmen tey veer veer vber dert midt
 dide Ende haeder veer gemaert bay teer tude

van teltigen datme tinnelactt hert daer sy pnde
ghinge op die gracht dat hert ghewy s'gulle
van sterubusly s'gade ry moesty ry pnde hadde
hert toe obertheit d'ey op slach datme mit vrelt
pnde ry vordede. Die borrgzrauw mitte sijny
s'goot proessclike s'beder wot mit sterubusly mit
loodtussly ry mit r'eyne s'gulle daer vrelt l'nd
pnde g'g'quetst vordet. Mer die borrg wot socar
te brocht mit blide stene ry mit busse stene soe
dat die b'isshop daer v'oculaz. ontret op. v'oculaz
S'nde b'inn' deser tyt qua b'isshop d'icut da' L'ny
d'ich die vey vey v'ab p'andet borrgzrauw t'eyning
v'bin' ry d'edunfor v'ey soer ry v'v'ocul v'baet
tuss'gh' d'ey b'isshop florent ry d'ey borrgzrauw h'eyn
r'ick x'nde s'nde alout. Want die borrgzrauw
nog s'yn v'ocul v'adert mit gh'ey loze r'eyte ry
hadde nog v'oculay h'ebben ry selly mit die b'isshop
van W'recht die mit of namactt v'ocul sal die
sal g'brucht alle h'oge r'eyte m'ey b'isshop van
Montfoorde ry alre v'eyt daer die borrgzrauw
g'eyte h'eyt b'inn' de stuyt v'ad W'recht s'yn
r'och' slay s'yn p'andert te r'eyt da' ma' g'g'ell
te r'eyte s'yn d'ay g'berne te s'ende ry alle s'act
te b'eyte die d'ey h'eyt h'eyt h'eyt h'eyt h'eyt

C. m.

Ende die borre graue en synne narouelingen sulle
altoet goede sticht ende blyue tot vberige dage toe
Ende die borre en stede van Montfoorde sel altoet
die bischop ope wises toren nide te belofte als ghy
te doen heest. Ende verle ander ynnich so die
bruyngout die de borre graue heynich vberste
besegelt heest en bischop Derut da Ende die
dit van Sint Cruden en daer toe sy. p. synne
mago en volgere mit ghy. Daer na nide
selue taer en may hiet tay da Boemel taer so
steer en may doot sinne Montfoorde taer
Derut die stermte / Die bischop Mattheus alth.
haerde die hand dadinge dit Montfoorde en brocht
tot Utrecht daer en verdynt doet nutter manen
verdele en syn boeff of geslyde. Ende taer
out hiet M. m. loppin. verrent en verloer
tussche die hiet van Vran en die hiet vander
Dmeyde en die syde Ende die tonstete van
Dicht en die ander syde / die vlt ander verle
tuden of steyde en vange en bernde oet hende nide
stichte da Utrecht en dese syde der kete. Dat
verloer dunde vber taer lauch.
Daer na nide taer out hiet M. m. vry.
op sinte petrus alle daer hende die vberste stede

Wander sachtroeser vrede trosser binde der stad da
Vreest byder vrest. Dat her vobder her
vay Sachtroeser stughe vnde Lentre by hersey
Cynd graubart dcy pwe vnder selue vrede.

Dare nae Andey seluen tate vobest quam
tore knigste al vaste by hersey vdbongde vnde
borger vay hersey hant vobere vay pludere vne
schegge aen Ende dat vobest openbaer binde hersey
vobere dat nu du knigste vange vobere vny sy vobere
opte huse ter hersey dat du hersey da vramy du
vnder haddre vobere vny sonne gelt. Ey Mart pmlaet
vlat dare op vny rasteay vobere bisscop flectub dare
vobere qua op sint Edulst aenut vny rystgode dese
vndadige lude du Mart hersey niet gricy vny vobere
Du bisscop bleef dare vobere luyge vny vobere dny
toery storme vny du lude mit raste dare aff vobere
vobere dare vny vobere niet niet lude op dan du
mannu Ey vobere vobere name vobere sy ded vobere
nutte bisscop soe dat Mart pmlaet sonde vobere
sny gelt dat sy dare op stauide haddre vny du vobere
knigste vny vobere bisscop vangenisse vny laut
vobere du namare vobere vobere vobere vobere
Dare qua du bisscop op sny luyt ter hersey op

Sint Laurentius, baptist te midsonne
 Daar na inden selue tace op sinte Mauritius daer
 nider nagest West Tomfrou d'lyt van Doelgrest d'w
 Hertoge Delbert amir vab vy' William de Prusen
 d'w syn hooftmeyster vab doofgeseyt' mid' loag e
 binnē det hertoge Delbert hōm' daer namacel
 vobē vinnst' of qua' ny hollant'. Ende selue
 tace vrestedoest daer na op sinte Hieronimus daer
 vort tot Utrecht vy' priester degraadert d'w vab
 vander minbroeder vrede' hert' tacob gebou' vblie
 stadt van Sulich. d'w vnde dat h'ij bisshop vab.
 Ende d'w Bisshop florent van Utrecht haddē ge
 nouw tot vne suffragan so dat h'ij vbyde' nider
 voverfryde' stught' rliet' arelitus, subriahz, Diabiz
 ty pape, altare' vy' hertog. Ende namacel vborde
 syn' bulle' valse' geboude' vbatrou' sulich' priester
 ty rliet' d'w h'ij gebuyt' haddē' doe' h'ij vernaemt
 dat h'ij ghe' vrest' bisshop vy' vab daer h'ij hove' vtr
 dey of outfury haddē' stoudey det aff' h'ij vbleney l'hu
 lude' h'ij namē vbin' h'ij sonige' d'ede' h'ij ander vdeem
 vbyde' van andere bisshope'. h'ij vde' vde' d'w
 bisshop florent h'ij rade' h'ij goetdunke' det parit' van
 Rome' vy' bisshope' tot Utrecht Ende vdey' d'v' h'ij val
 s'ge' bisshop alle' priester' d'w' geboude' ay' dat' n' misse

midw' doet Ende derde hery der' weder het' xristen
Casulic na de stolu na de hantdanc na de gordel
na de deur' sy daer na de' amule' sy der' sjoem
hery aff sy haer bay syne broeffor' sy scrapte
hery sy' del mit een glase dat' sarant' y' doer'
tude' ay' gesticht' vob' For' dede' nu' hery' scrapte
rader' ay' sy' gaf' sy' over' de' vob' liden' kring
dey' s' goute' sy' der' s' goute' vander' stad' die
vervuyde' totten' ketel' datmen' y' sette' y' hert' vater'
Mer' bay' gratie' name' sin' dat' vob' vout' hery' badt
y' deden' hery' sy' hooft' aff' slacy' sy' bis'hop' f'low'nt
gaf' vob' dat' nu' groeff' vob' kring'.

Tude' laer' ou' hery' M. m. xiiij. op' sinte
Dombro'nt' dat' all' op' de' ander' monat' van' april
dat' vob' doe' gode' vob' dat' die' vob' dat' nu' hery'
hery' amborgt' vob' kring' derde' xriste' bis'hop' f'low'nt
y' onsey' hery' y' vob' stede' onse' ysel' hery' hery'
deubert' na' dat' hery' dat' bis'hop' van' Utrecht' xiiij.
laer' v. matide' vob' kring' sy' vob' kring' hery'
hery' vob' dat' hery' alle' die' nu' hery' bay'
hery' hery' vob' alle' hery' hery' vob' hery' hery'
Ende' hery' vob' bay' dan' groeff' tot' Utrecht'
vob' dat' hery' y' die' vob' hery' hery' hery'

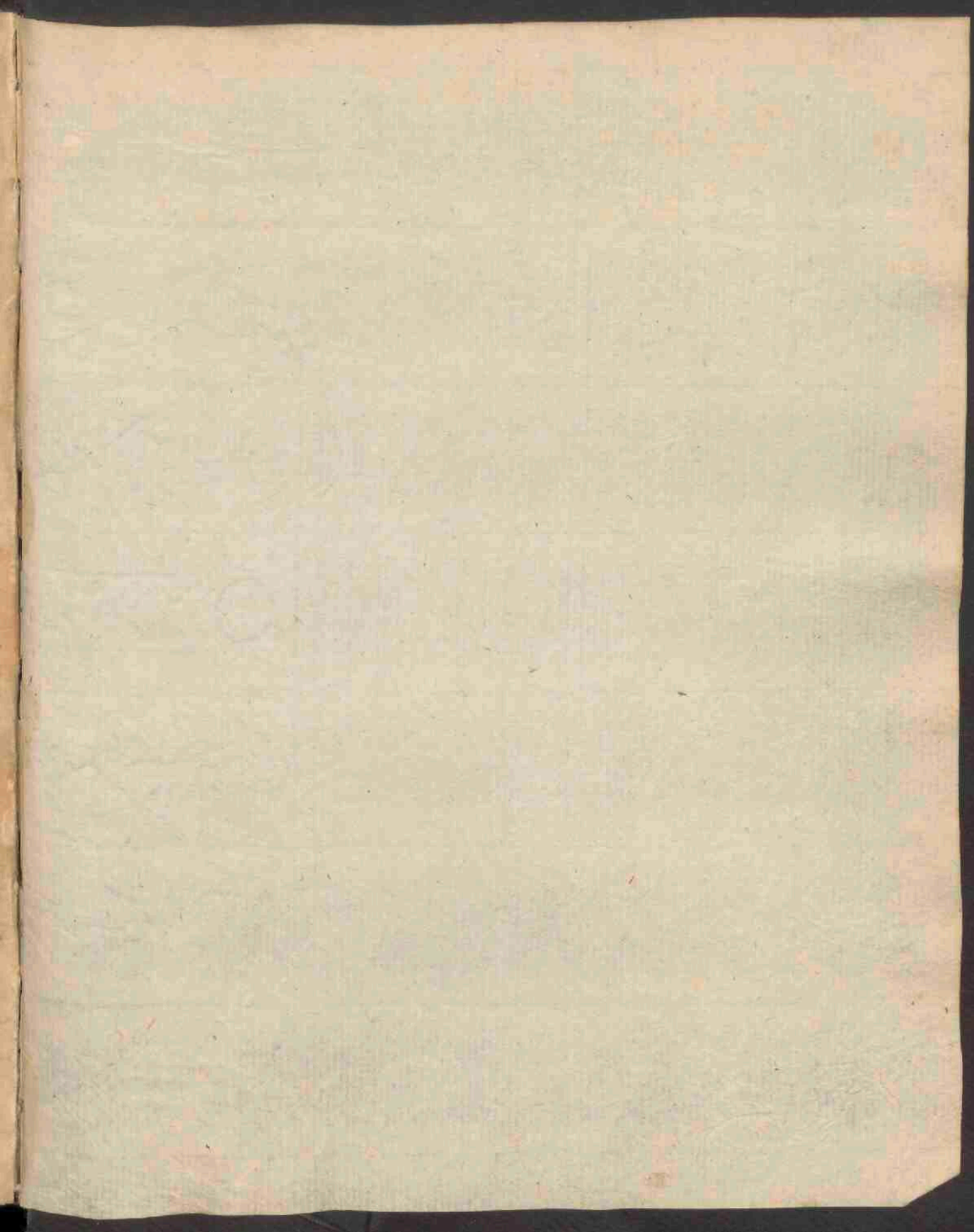

betende alle die sticht sloke ontz sel ende sonderlinge
Wollinge dat sy veer yent arys verkenude sijn
nide alle die sloke ay dese sude des yste also sijn
delant t ghynt ten veybruyt s fonteynens ende
die hooft die loy alle verbetende sy in vth bruyt
dnt hardt vbel te d'etw vbat vbaant te ny men
ge tary nyp d'entt gedau ry vbat. Dese bischop
hiet alle sijn sloke die sticht va wtangt sijn
narrowlinge vry ry konnendeb vbel bebaert mit
prouande sy da allen saethe die d'are op belouefde
vbaant sy dat gemetw sticht in grote p'ede

(Van Wredende. va Blanchengay

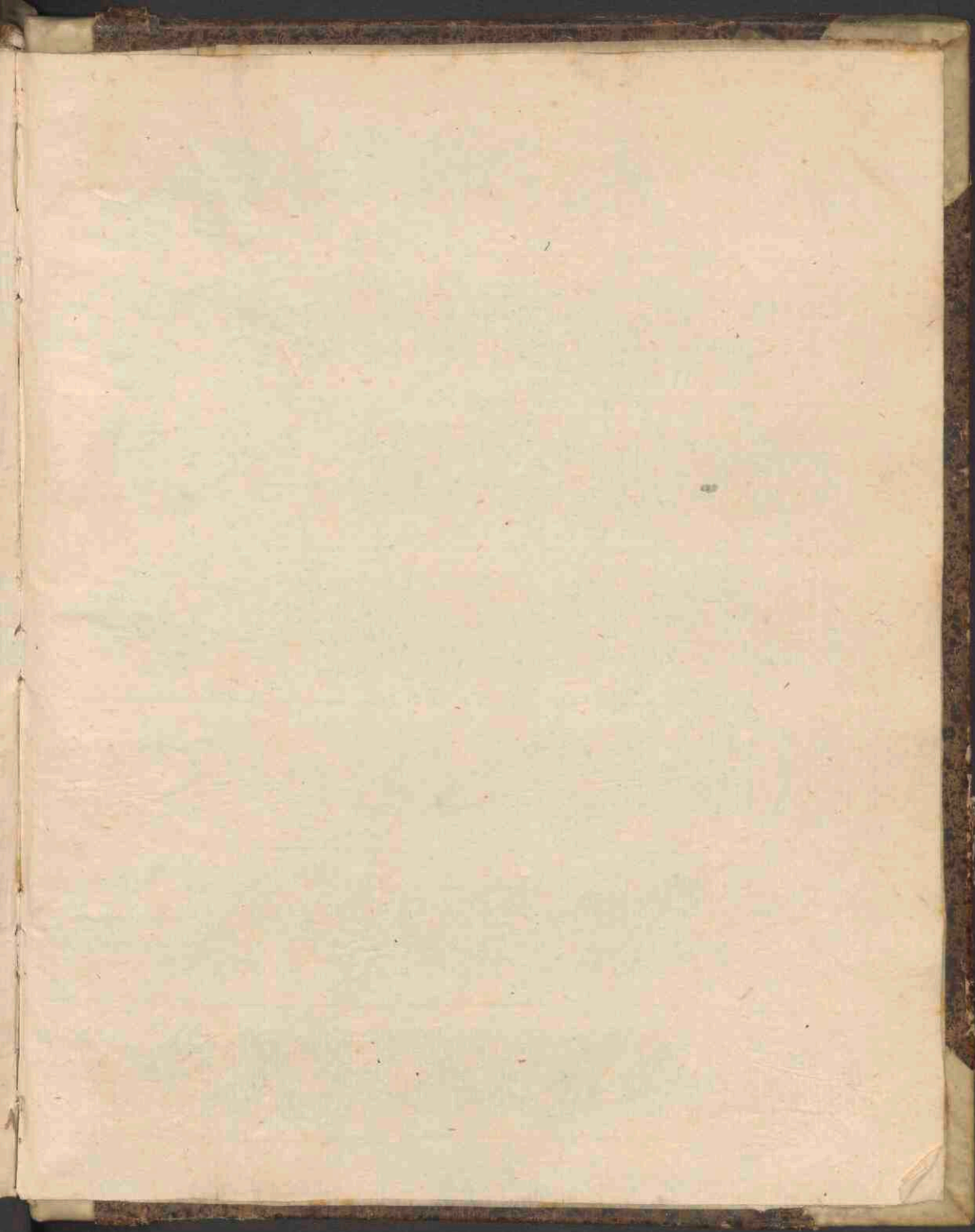
Inde also bischop florent begraue vbat die xij
daye dat na quam binn wtangt die hertog
Delbert van hollant sy die hertog William va
Engelre sijn hede dey rapittel va wtangt dat sy
sijn bischop Kuisen vbonde. Mer die twee hertog
hadden vry sonderlinge wille dat niet vbel in
voert vbaant die hertog William va Engelre
loadder te vbym die hertog Delbert d'oght
van hollant. Die hertog Delbert begreide
dat sy Kuisen vbonde te vry frederick va Blanchengay

112 F

